

Møte mandag den 14. desember 2015 kl. 10

President: Ole mic Thom messen

Dagsorden (32):

1. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2016, kapitler under Helse- og omsorgsdepartementet (rammeområde 15) (Innst. 11 S (2015–2016), jf. Prop. 1 S (2015–2016) og Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016))
2. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om endringer i statsbudsjettet 2015 under Helse- og omsorgsdepartementet (Innst. 125 S (2015–2016), jf. Prop. 27 S (2015–2016))
3. Innstilling fra finanskomiteen om skatter, avgifter og toll 2016 (Innst. 3 S (2015–2016), jf. Prop. 1 LS (2015–2016), Prop. 1 S (2015–2016) og Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016))
4. Innstilling fra finanskomiteen om skatter, avgifter og toll 2016 – lovgivningssaker (Innst. 4 L (2015–2016), jf. Prop. 1 LS (2015–2016) og Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016))
5. Innstilling fra finanskomiteen om samtykke til å sette i kraft en skatteavtale mellom Norge og Serbia (Innst. 123 S (2015–2016), jf. Prop. 14 S (2015–2016))
6. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om endringer i statsbudsjettet 2015 under Samferdselsdepartementet (Innst. 132 S (2015–2016), jf. Prop. 19 S (2015–2016))
7. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om endringer i statsbudsjettet 2015 under Kommunal- og moderniseringsdepartementet (Innst. 133 S (2015–2016), jf. Prop. 28 S (2015–2016), kap. 542)
8. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om endringer i statsbudsjettet 2015 under Justis- og beredskapsdepartementet (Innst. 135 S (2015–2016), jf. Prop. 22 S (2015–2016), kap. 456 og kap. 3456)
9. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om endringer i statsbudsjettet 2015 under Klima- og miljødepartementet (Innst. 118 S (2015–2016), jf. Prop. 20 S (2015–2016))
10. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om endringer i statsbudsjettet 2015 under Olje- og energidepartementet (Innst. 117 S (2015–2016), jf. Prop. 24 S (2015–2016))
11. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om endringer i statsbudsjettet 2015 under Kommunal- og moderniseringsdepartementet (Innst. 119 S (2015–2016), jf. Prop. 28 S (2015–2016), kap. 595 og kap. 3595)
12. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om endringer i statsbudsjettet 2015 under Utenriksdepartementet (Innst. 145 S (2015–2016), jf. Prop. 21 S (2015–2016))
13. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om endringer i statsbudsjettet 2015 under Kulturdepartementet (Innst. 92 S (2015–2016), jf. Prop. 25 S (2015–2016), kap. 310, 340, 342 og 3340)
14. Innstilling fra kyrkje-, utdannings- og forskningskomiteen om endringer i statsbudsjettet 2015 under Landbruks- og matdepartementet (Innst. 85 S (2015–2016), jf. Prop. 26 S (2015–2016), kap. 1137)
15. Innstilling fra kyrkje-, utdannings- og forskningskomiteen om endringer i statsbudsjettet 2015 under Nærings- og fiskeridepartementet (Innst. 84 S (2015–2016), jf. Prop. 23 S (2015–2016), kap. 926, 927, 928 og 3927)
16. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om endringer i statsbudsjettet 2015 under Kunnskapsdepartementet (Innst. 93 S (2015–2016), jf. Prop. 17 S (2015–2016))
17. Stortingets vedtak til lov om endringer i film- og videogramlova (innkreving av film- og videogramavgift) (Lovvedtak 25 (2015–2016), jf. Innst. 95 L (2015–2016) og Prop. 5 L (2015–2016))
18. Stortingets vedtak til lov om endringer i pengespillogen (andel av Norsk Tippings overskudd til helse- og rehabiliteringsformål) (Lovvedtak 26 (2015–2016), jf. Innst. 94 L (2015–2016) og Prop. 13 L (2015–2016))
19. Stortingets vedtak til lov om endringer i universitets- og høyskoleloven (oppnevning av eksterne styremedlemmer ved statlige høyskoler) (Lovvedtak 27 (2015–2016), jf. Innst. 82 L (2015–2016) og Prop. 7 L (2015–2016))
20. Stortingets vedtak til lov om endringer i folketrygdloven og enkelte andre lover (økning i grunnpensjon til gifte og samboende pensjonister og andre endringer) (Lovvedtak 28 (2015–2016), jf. Innst. 106 L (2015–2016) og Prop. 11 L (2015–2016))
21. Stortingets vedtak til lov om overføring av offentlige og private rettsforhold fra Statens vegvesen til et statlig utbyggingsselskap for veg (Lovvedtak 29 (2015–2016), jf. Innst. 115 L (2015–2016) og Prop. 31 L (2015–2016))
22. Stortingets vedtak til lov om endringer i lov om trdomssamfunn og ymist anna og lov om tilskott til livssynssamfunn (endring i tilskottsreglane ved avviklinga av buplikta for prestane i Den norske kyrkja) (Lovvedtak 30 (2015–2016), jf. Innst. 111 L (2015–2016) og Prop. 12 L (2015–2016))
23. Referat

Presidenten: Representantene Bård Vegar Solhjell, Eirik Sivertsen, Ola Elvestuen og Eirin Sund, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Fra den møtende vararepresentanten for Møre og Romsdal fylke, Tove-Lise Torve, foreligger søknad om fritak for å møte i Stortinget i tiden fra og med 14. desember til og med 18. desember under representanten Else-May Bottens permisjon, av velferdsgrunder.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Andre vararepresentant for Møre og Romsdal fylke, Eva Vinje *Aurdal*, innkalles for å møte i permisjonstiden.

Presidenten: Eva Vinje Aurdal er til stede og vil ta sete.

Det foreligger tre permisjonssøknader:

- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om velferdspermisjon for representanten Irene *Johansen* i tiden fra og med 14. desember til og med 18. desember
  - fra Senterpartiets stortingsgruppe om permisjon for representanten Liv Signe *Navarsete* i tiden fra og med 14. desember kl. 16 til og med 18. desember for å delta i den norske delegasjonen til WTOs 10. ministerkonferanse i Nairobi
  - fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om permisjon for representanten Eirik *Sivertsen* i dagene 16. og 17. desember for å delta i møte i arktisk parlamentarisk komité i Strasbourg
- Disse søknader foreslås behandlet straks og innvilget.
– Det anses vedtatt.

Fra første vararepresentant for Østfold fylke, Wenche *Olsen*, foreligger søknad om fritak for å møte i Stortinget i tiden 15. desember til og med 17. desember under representanten Irene *Johansens* permisjon, av velferdsgrunner.

Fra første vararepresentant for Sogn og Fjordane fylke, Jenny *Følling*, foreligger søknad om fritak for å møte i Stortinget fredag 18. desember under representanten Liv Signe *Navarsetes* permisjon, av velferdsgrunner.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:
For Nordland fylke: Tone-Helen *Toften* 16. til 17. desember
For Sogn og Fjordane fylke: Jenny *Følling* 14. desember kl. 16.00 til 17. desember og Sigurd Erlend *Reksnes* 18. desember
For Østfold fylke: Wenche *Olsen* 14. og 18. desember og Fredrik *Bjørnebekk* 15. til 17. desember.

Presidenten: Wenche Olsen er til stede og vil ta sete.

Representanten Rasmus Hansson vil fremsette et representantforslag.

Rasmus Hansson (MDG) [10:03:08]: Jeg vil med dette fremme forslag på vegne av meg selv og Miljøpartiet De Grønne om plan for nasjonale tiltak for å nå målet om 1,5 graders oppvarming.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten foreslå at Stortingets møte i dag avbrytes kl. 13.45 for Stortingets julelunsj. Videre vil presidenten fore-

slå at møtet settes igjen kl. 16 og fortsetter til dagens kart er ferdigbehandlet. – Ingen innvendinger er kommet mot dette, og det anses dermed vedtatt.

Sak nr. 1 [10:03:47]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2016, kapitler under Helse- og omsorgsdepartementet (rammeområde 15) (Innst. 11 S (2015–2016), jf. Prop. 1 S (2015–2016) og Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016))

Presidenten: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 2 timer, og at taletiden blir fordelt slik: Arbeiderpartiet 30 minutter, Høyre 30 minutter, Fremskrittspartiet 15 minutter, Kristelig Folkeparti 10 minutter, Senterpartiet 10 minutter, Venstre 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti 10 minutter og Miljøpartiet De Grønne 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til inntil tre replikker med svar etter innlegg fra partienes hovedtalspersoner og fem replikker med svar etter medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre foreslås det at de som måtte tegne seg på talerlisten ut over den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Kari Kjønaas Kjos (FrP) [10:04:50] (komiteens leder): Helsebudsjettet for 2016 viser i likhet med tidligere Høyre–Fremskrittsparti-regjeringers helsebudsjetter at helse er et satsingsområde for disse to partiene. Vi lovet våre velgere større mangfold, høyere kvalitet og kortere ventetider. Det leverer vi på. Vi har gjort en rekke grep, endret lovverk, styrket rettigheter, tatt brukere og pårørende med i prosessene og bevilget økte midler for å nå våre mål. En gjennomgang av Fremskrittspartiets partiprogram under helse viser at vi stadig kan hake av punkter som levert. Helsebudsjettet er på i overkant av 179 mrd. kr. Det er hele 24 pst. høyere enn de rød-grønnes siste vedtatte budsjett. Dette gir rom for å kutte ventetider enda mer. Det gir rom for ytterligere styrking innen flere områder, i tillegg til nye satsinger.

Vi snakker ofte om de store tallene og de overordnede overskriftene når vi snakker om budsjettet, men for enkeltmennesker handler det ofte om de små tingene. Skal vi makte å skape pasientens helsetjenester, må også de små tingene på plass. Jeg vil derfor i mitt innlegg reflektere litt over de mindre, men allikevel så viktige sidene av budsjettet.

Regjeringen har utlyst en forsøksordning med statlig finansiering av helse- og omsorgstjenestene i kommunene, hvor det er behovet som skal styre, og ikke det enkelte kommunestyrets prioriteringer. Etter fristen ligger det nå inne 24 søknader til 20 plasser. Jeg ser det som svært positivt at mer enn 400 kommuner anser regjeringens kommuneoverføringer som så gode at de mener at de selv kan gi gode nok tjenester til sine innbyggere uten ekstra mid-

ler fra staten. Det lover bra for helse- og omsorgssektoren over det ganske land.

Jeg synes likevel at de som bor i en kommune som skal delta i prosjektet, er heldige, for de har lokalpolitikere med svært høye ambisjoner for sine innbyggere. Etter at opptellingen av Stoltenberg-regjeringens satsing på sykehjemsplasser viste 567 nye plasser, er det nå tverrpolitisk enighet om at man ikke lyktes, og at det er tvingende nødvendig å få opp byggetakten. Det er derfor oppløftende å lese følgende fra Husbankens nettsider:

«Regjeringen forsterket ordningen med økte tilskuddssatser fra og med 2014, slik at tilskuddet nå dekker 55 prosent av godkjente anleggskostnader for plasser i sykehjem og 45 prosent av godkjente anleggskostnader for plasser i omsorgsbolig.»

Etterspørselen etter investeringstilskuddet har etter dette økt betraktelig.

Også en styrking av helsestasjoner og skolehelsetjenester har vært en mangeårig diskusjon på dette hus. Etter en nedgang på ni årsverk innen helsestasjonstjenesten fra 2012–2013 har regjeringens tydelige satsing gjennom budsjettene vist et gledelig taktskifte. Derfor øker vi denne satsingen ytterligere i dette budsjettet. Også tilskuddsordningen vi innførte for å få opp tallet på kommunepsykologer, viser gode resultater. Vi ser at rekrutteringen har gitt etablering av flere lavterskeltilbud, bedre forebyggende helsetjenester og mer samarbeid med andre kommunale tjenester og spesialisthelsetjenesten. For 2016 bevilges det 45 mill. kr i en tilskuddsordning for på den måten å hjelpe kommunene med å oppfylle den varslede lovfestingen av dette.

Regjeringen fremmet i høst en opptrappingsplan for rusfeltet. Selv om denne ikke skal behandles før neste år, vil vi ikke vente med å øke innsatsen. Selve den spesialiserte rusbehandlingen er allerede nå godt på plass. Det behandles stadig flere, fritt behandlingsvalg har gitt den rusavhengige mer innflytelse på veien ut, og ventetiden har gått betydelig ned. Det er det som skjer i kommunene, som nå skal styrkes. I dette budsjettet styrkes feltet med nær 0,5 mrd. kr. Jeg vil særlig nevne tilskudd til flere mottaks- og oppfølgingssentre, flere lavterskeltilbud, permanent etablering av og utvidelse av narkotikaprogram med domstolskontroll samt tilskudd til arbeidstrening, aktivisering og heldøgns omsorgstilbud.

Regjeringen har også fremmet en ny folkehelsemelding dette året, for den forrige manglet to viktige tema, nemlig psykisk helse og aktiv alderdom. Denne pekte på at ensomhet er en stor trussel mot god helse. Vi har derfor nå satt kampen mot ensomhet på den politiske agenda. Det bevilges 36,8 mill. kr til dette feltet. Sammen med frivillig sektor og kommunene skal vi fremme helse gjennom å stimulere til sosialt fellesskap, møteplasser og deltakelse. Det bevilges midler til bl.a. Den Norske Turistforening, Røde Kors, Seniordans, Aktivitet seniorer og eldre og til frivillige organisasjoner som legger til rette for besøks- og aktivitetsvenner i eldreomsorgen.

En annen viktig satsing er satsingen på kvinners helse. Endelig blir det et opphentingprogram for HPV-vaksine. Anbefaling om et opphentingprogram ble gitt allerede i

2009, men denne regjeringen har altså klart å finne rom for en nødvendig bevilgning på 72 mill. kr til dette. Denne vaksinen vet vi redder mange kvinner fra å utvikle kreft. I den forbindelse er det grunn til også å nevne pakkeforløpene for kreftbehandling. Hele 28 kreftdiagnoser har nå sitt eget pakkeforløp. Erfaringene er gode, med foreløpige tall som viser svært gode resultater og gode tilbakemeldinger fra pasienter, helsepersonell og Kreftforeningen. Regjeringen begynner også arbeidet med å få etablert protonbehandling i Norge. Det bevilges derfor nødvendige midler for at man skal kunne gå videre med konseptfaseplanlegging, slik at endelig konseptvalg og innfasing kan besluttes.

Det bevilges også 10 mill. kr til å styrke arbeidet med metodevurdering i det nasjonale systemet for innføring av ny teknologi i spesialisthelsetjenesten. Målet er å sikre at pasienter får rask tilgang til nye og dokumentert effektive metoder som vi ønsker å ta i bruk. Da trenger vi et bedre nasjonalt system for å godkjenne bruk av nye behandlingstilbud. Dette har vært en kjepphest for meg gjennom flere år, da både jeg og pasientene har ment at det systemet vi har i dag, tar altfor lang tid.

Den gyldne regel videreføres. Tidligere år ga nedgang i tilbudet innen rus og psykisk helse. Denne nedgangen har stoppet opp, og vi opplever nå en økning i tråd med kravet. Nedgang i ventetid viser at dette har vært riktig og nødvendig. Som opposisjonspolitiker fremmet jeg forslag om å pålegge RHF-ene å ha tilgang på psykiatriambulanse, men ble nedstemt. Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen innførte dette kravet, og jeg er naturlig nok glad for at satsingen på dette videreføres, både som krav og med midler. Det er også gledelig at dette nå har tilslutning fra alle partier. For oss har det vært et overordnet mål å etablere prosjekter med en verdig og faglig god prehospital tjeneste. Det er forutsatt at helseforetakene samarbeider med politiet for å avklare omfanget av politioppdrag. RHF-ene har valgt litt ulike modeller, men alle oppfattes som i tråd med intensjonen. I tråd med Fremskrittspartiets politikk og regjeringsplattformen om å holde egenandelene nede økes ikke egenandelen for dem som har store sykdomsutgifter. De får faktisk en reell nedgang i utgift. De som i utgangspunktet har så små utgifter at de ikke når taket for frikort, vil merke noe økning i egenandel.

Fysisk aktivitet i skolen har vært diskutert fram og tilbake i mange år. I dette budsjettet ligger det en slik bevilgning. Målet med bevilgningen er å lære hvordan det er best å øke bruken av fysisk aktivitet gjennom skoledagen. Med dette gis det et større løft for aktivitet i skolen enn det de rød-grønne noen gang klarte å levere.

Vi behandler et budsjett på nær 180 mrd. kr. Alt i alt er det et godt budsjett, som har blitt godt mottatt. Men én post har fått mye oppmerksomhet, og det gjelder posten om medisinsk forbruksmateriell. Denne posten ligger nå på rundt 2 mrd. kr, noe som er et betydelig beløp. HELFO har derfor fått i oppdrag å gjennomgå de største produktområdene innen medisinsk forbruksmateriell, og kommet med forslag til endringer. Det vil fortsatt finnes mange produkter på produkt- og prislistene for inkontinens og stomi som ivaretar slik behandling, men jeg har ingen problemer med

å forstå at de som bruker noen av disse produktene, nå er både sinte og redde. Å kutte i ting folk er vant med å få, skaper alltid reaksjoner. Jeg er imidlertid svært opptatt av å se hvordan dette går, da det er lite samsvar mellom den informasjonen jeg får fra dem som håndterer den ordningen, og dem som bruker den. Jeg har også fra flere hold fått en erkjennelse av at det er overforbruk og feilbruk av disse produktene, og at man burde tatt tak i dette. Jeg tar med meg disse innspillene og avventer tilbakemeldinger når den nye ordningen har virket en tid.

Å legge fram et helsebudsjett som tilfredsstillende absolutt alle, innser jeg er umulig, men vi lyktes nesten.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tove Karoline Knutsen (A) [10:15:18]: Regjeringspartiene sier seg ofte enig i at vi må styrke innsatsen overfor kronikerne, men et av de mest omtalte kuttene på neste års statsbudsjett, som representanten også nevnte i sitt innlegg, er reduksjonen på til sammen 65 mill. kr til medisinsk forbruksmateriell, et kutt som rammer nettopp kronikere, bl.a. stomiopererte og mennesker med inkontinens. Forklaringa til regjeringspartiene på dette er forvirrende, bl.a. sier man at pasientorganisasjonene sjøl har vært med og bestemt som fagråd for HELFO.

Mitt spørsmål til komiteens leder er som følger: Deres pasientorganisasjonene har sluttet seg til dette kuttet, hvorfor er protestene fra de samme pasientene så massive, og hvorfor er de faglige rådene fra HELFO om dette spørsmålet unntatt offentlighet?

Kari Kjønås Kjos (FrP) [10:16:11]: Jeg mener at det har vært ganske stor åpenhet om hva som ligger i vedtaket. Delvis handler dette om pris, som ikke vil ramme pasientene. Delvis handler dette om bytte av produkter, slik at pasientene fortsatt skal kunne bruke produkter. Det siste punktet viser til at det faktisk ikke er innenfor regelverket for blåreseptordningen. Det er på grunn av at det har vært litt forvirring rundt hva som faktisk blir borte, hva som blir igjen, og hvordan utslagene blir, jeg har sagt at jeg ønsker å følge denne saken videre etter at endringen har trådt i kraft. Det er vanlig at man blir engstelig når ting blir endret. Det er pasientorganisasjoner med i disse rådene, men det er jo ikke alltid pasienter er enige med alle organisasjonene i det de kommer med av råd.

Kjersti Toppe (Sp) [10:17:26]: Eg vil følgja opp der den førre representanten slapp. Representanten Kari Kjønås Kjos seier at det er vanleg å verta engsteleg når noko vert kutta, men det er vel òg vanleg å vita kva ein kuttar, før ein kuttar i eit statsbudsjett. Her er det veldig mange millionar som vert kutta i ei blåreseptordning der det har kome fram at vurderingane bak frå HELFO si side ikkje er offentlege. Er det da sånn at representanten Kjønås Kjos er tilfreds med at det vert gjort kutt i statsbudsjettet utan at ein veit kvifor, og er det sånn at representanten Kjønås Kjos ikkje trur på pasientorganisasjonane, som er veldig fortvilte, og som faktisk er brukarar av dette tilbodet?

Kari Kjønås Kjos (FrP) [10:18:20]: Igjen er det ikke samsvar med den informasjonen som ligger i saken. Jeg har fått ganske god informasjon, og jeg mener at det har vært åpenhet om det – det har vært sendt spørsmål til helseministeren, som nå har svart på hvordan dette er – og det som den enkelte pasient sier. Hvis vi skulle legge til grunn det pasientene sier, at dette vil gi en økning på 20 000 kr i året for dem, så er ikke det i samsvar med de tallene som ordningen viser. Det er derfor jeg ikke kan si annet enn at jeg tror vi må se hvordan dette virker, når det er satt ut i livet, for først da vet vi hvilke konsekvenser det får. Det ligger fortsatt mange produkter som er viktige for denne pasientgruppen, som de fortsatt kan hente ut på helt alminnelig måte, og deres helse skal være veldig godt ivarettatt når endringen nå gjøres.

Audun Lysbakken (SV) [10:19:27]: Jeg er også opptatt av kuttene som rammer stomiopererte. Representanten Kjønås Kjos sier at hun er svært opptatt av å se hvordan dette går, men det normale er jo at vi vet hvordan det går før vi kutter millioner i ordningene til en pasientgruppe. SV har bedt departementet om å få en oversikt over beregnede tap for enkeltpersoner. Det svaret fikk vi ikke innenfor fristen på fredag, Stortinget vet altså altfor lite om hvor mye enkeltpasienter kan tape når en vedtar dette budsjettet. Da synes jeg det er uansvarlig å vedta det.

Vi var i kontakt med en ufør minstepensjonist, som sier at vedkommende får kostnader på 12 000 kr i året bare til å dekke posedeodorant. Mitt spørsmål til representanten er ganske enkelt: Er det ikke uansvarlig å gjennomføre et kutt når det er helt åpenbart at regjeringspartiene ikke har oversikt over konsekvensene av det kuttet?

Kari Kjønås Kjos (FrP) [10:20:30]: Jeg blir faktisk litt forvirret over det spørsmålet fra SV, som i sine merknader i budsjettet viser til at et kutt på 32 600 kr for en som ligger på dobbeltrom på sykehjem mot sin vilje, er småpenger. Da blir det litt underlig at beløp som er langt under 32 000 kr for andre pasientgrupper, er et stort problem. Men igjen: 12 000 kr er ikke i tråd med det beregningene viser når det gjelder uttelling av disse deodorantene, og det er derfor jeg sier: Jeg tror vi må se hvordan dette funker, for de som har beregnet dette, sier noe helt annet enn noen enkeltpasienter forteller oss. Det er litt vanskelig å gjøre vedtak i Stortinget ut fra enkeltpasienter, men jeg sier at jeg er åpen for å se på hvordan dette slår ut etter hvert. Og så vet jo SV, som fjernet skattefradrag for særlig store utgifter for dem som har store utgifter til sykdom, at alle endringer alltid rammer skjevt.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Torgeir Micaelsen (A) [10:22:00]: Til den siste runden vil andre fra Arbeiderpartiet legge fram vårt syn på det, men jeg tror vi bare må ta inn over oss at når man går til det skrittet å kutte ikke 5 mill. kr, ikke 10 mill. kr, men flere titalls millioner kroner i første omgang for deretter å forsterke et kutt senere under en intensiv budsjettforhandling her i Stortinget – som er veldig uvanlig, i hvert fall de siste

åtte–ti årene – vil det få konsekvenser. Jeg er ikke i dag i stand til å si i hvor stor grad og hvilke konsekvenser det vil få, men det er uheldig at Stortinget ikke har den informasjonen på bordet før man gjør de vedtakene. Vi finansierer og reverserer langt på vei det kuttet i vårt alternative opplegg, men det vil andre fra Arbeiderpartiet redegjøre for senere i dag.

Jeg vil si først at det er veldig mye bra i helsebudsjettet Stortinget kommer til å vedta senere i kveld. Det er i Norge slik at vi heldigvis på tvers av partigrensene og regjeringskonstellasjonene er enige om veldig mye. Når vi samtidig er i den unike økonomiske situasjonen at vi både har økonomisk vekst, som bidrar i våre offentlige budsjetter, og har et oljefond der vi kan hente ut deler av avkastningen til nytte for gode formål i Norge, så vokser budsjettene og blir bedre fra år til år. Det gjør det også neste år.

Jeg synes vi bør ha større ambisjoner enn at det bare skal gå bedre fra år til år. Man må altså måle politikken en regjering fører på ulike felt, også på helsefeltet, mot følgende forutsetninger: Man skal måles på det man lovet før valget for to år siden. Man skal måles på hvor mye penger man tør bruke i økonomien, og denne regjeringen har satt norgesrekord i bruk av oljepenger. Da mener jeg at i lys av dette er ikke helse delen i budsjettet sterk nok. Det er andre satsinger som har forrang når regjeringen skal lage budsjettopplegg. Derfor kommer Arbeiderpartiet i dag til å fremme en rekke forslag, og vi har lagt fram omfattende forslag til forbedringer av helsebudsjettet i vårt alternative budsjett. Det kommer nok ikke til å bli vedtatt. Jeg skal likevel redegjøre for noen av de satsingene.

For oss er det viktig at vi baserer helsepolitikken på at det som fremmer helse i Norge, først og fremst skjer utenfor sykehus og utenfor institusjoner, utenfor helse-tjenesten. Det er hvordan samfunnet organiseres gjennom rettferdig fordeling, gjennom et inkluderende samfunn der alle blir sett, involvert, inkludert og har en meningsfull hverdag, at helse først og fremst skapes. I vårt alternative budsjett er det mange ting som bidrar til det, men på helsefeltet vil jeg trekke fram noen forebyggende elementer vi er stolte av, og mener skal forsterkes.

Vi har forsøkt i mange år å få til en forsterket innsats overfor skolehelsetjenesten. Det har vi hatt mange diskusjoner om i Stortinget, og det har bidratt til at vi har kommet til den erkjennelse at det må øremerkede midler til for å bidra til et reelt løft her. Derfor foreslår vi nettopp det.

Vi tror det er viktig at flere barn og ungdommer bevarer gleden ved å bevege seg og være i aktivitet lenger enn man klarer i dag. I dag er det nesten bom stopp for organisert idrett når man kommer opp i ungdomsskolen og ungdomsårene, og mange setter seg ned på rumpa. Derfor mener vi at flere barn, i denne sammenheng ungdommer, skal få tilbud om fysisk aktivitet hver dag i skolen. Derfor foreslår vi å gjeninnføre det.

Vi foreslår også at vi skal gjeninnføre skolefrukten. Det er mer og mer omfattende dokumentasjon og forskning på at barn og unge som lærer seg å spise sunt og variert tidlig, får bedre helse når de blir voksne. Her er vi foreldre selvfølgelig viktigst, men skolen kan også bidra. Derfor foreslår vi det.

I det hele tatt har vi en ganske omfattende satsing i vårt alternative budsjett på forebyggende arbeid, på lavterskeltilbud for barn og unges psykiske og fysiske helse, som er én av tre hovedsatsinger.

Den andre hovedsatsingen er ikke i så sterk grad synliggjort på Helsedepartementets budsjettområde. Pleie- og omsorgstjenestene i kommunene, med særlig vekt på eldreomsorgen, synliggjøres først og fremst på Kommunaldepartementets budsjettområde. Vi er opptatt av at når eldre i fremtiden blir flere og lever lenger, har de behov for flere tjenester og et mer sammensatt tilbud enn i dag. Det samme blir ressursene de eldste besitter, og vi mener at framtidens helse- og omsorgstilbud må handle om hva som skal til, hvordan vi kan legge til rette for at den enkelte kan ta i bruk ressursene de har, på ulike stadier i alderdommen i større grad enn i dag.

Vi har hatt mange tankevirksomheter og mange prosjekter gående i Arbeiderpartiet etter at vi tapte valget i 2013. En av tingene vi har erkjent, er at tiltakene og virkemidlene vi hadde for å bygge ut eldreomsorgen i stor nok grad, ikke var tilstrekkelige. De var ikke dårlige, det var ikke helt svart og ingenting som skjedde. Snarere tvert imot: Mange flere – titusener – kompetente ansatte som bidrar i eldreomsorgen, ble ansatt under vår regjeringstid. Det ble også, selv om daværende opposisjon nektet å innse det, bygd veldig mange enerom, andre institusjonsplasser ble bygd om fra dobbeltrom, og noen ble pusset opp. Men det var ikke tilstrekkelig.

Vi har også erkjent følgende: Det å bare snakke om å bygge plasser er ikke veldig moderne og framtidsrettet. Det er viktig, det må til, men vi tror at trykket i enda større grad enn i dag må legges på mer tjenesteinnovasjon, samarbeid med de ansatte for å bidra til å utvikle tjenestene der folk bor størstedelen av livet sitt, nemlig hjemme. Det skal ikke være slik at det er de ansatte som skal løpe raskere og raskere, men at utviklingen gjennom å ta i bruk ny teknologi og nye måter å organisere ting på kan bidra til at ansatte kan gjøre det de er best på, og at teknologi og hjelpemidler kan bidra til å ta over enkelte oppgaver og bidra til å hjelpe.

Derfor mener vi at vår kommuneøkonomi, som er langt mer offensiv enn det regjeringen har klart å foreslå, og ligger over 3,5 mrd. kr over, åpenbart vil bidra til følgende: at vi kan ansette flere med rett kompetanse og nok tid. Ansatte i seg selv vil ikke løse framtidens omsorgsbehov. Til det er utfordringene for store, vi må ha flere tiltak. Det er helt åpenbart at det ikke er tilstrekkelig å se for seg at man kan gå inn i fremtiden med den endrede demografiske utviklingen vi har, uten å ansette flere.

Vi foreslår en ny tilskuddsordning for å få fart på utvikling og implementering av velferdsteknologi i mye større skala enn i dag. Det går over Helse- og omsorgsdepartementets budsjett. Vi foreslår å bygge ut demensomsorgen. Det er det mange som er enig i, men vi foreslår at det skal etableres en forpliktende opptrappingsplan for demensomsorgen, som bidrar til å realisere målene vi allerede har vedtatt her i Stortinget. Vi foreslår å satse på Den kulturelle spaserstokken og økt generasjonsperspektiv i frivillighetsarbeidet. Alt i alt en langt mer offensiv satsing enn det

regjeringspartiene har, og sikkert får vedtatt, på pleie- og omsorgssiden i budsjettet.

Når du blir alvorlig syk, mener vi at den beste behandlingen ved norske sykehus skal stå klar for deg, og du skal få behandling raskt. Derfor er vi helt sikre på at sykehusbudsjettet må styrkes i årene framover, og derfor foreslår vi også det i vårt alternative budsjett. Vi foreslår at vi skal oppfylle målene flere partier satte seg før valget i 2013, og er i rute med våre forslag og forbedringer på budsjettet om å nå vårt mål om 12 mrd. kr mer til sykehusene i løpet av denne stortingsperioden.

Jeg skal kort beskrive hva vi ser for oss at de pengene kunne vært brukt til. Det handler dels om å få ned ventetider gjennom å etablere kvelds åpne poliklinikker og pilotprosjekter for ventetidsreduksjon. Det er vårt alternativ til fritt behandlingsvalg. Vi mener flere kompetente ansatte må tilsettes i sykehusene for å oppnå mer effektiv og forsvarlig drift. Det er for mange nyutdannede leger som går og venter på å ta i bruk kompetansen sin i sykehus, for så vidt også i kommunene. Derfor mener vi at flere turnusplasser skal opprettes. Vi foreslår økt forskning på persontilpasset medisin, økt bevilgning til arbeid med pasientsikkerhetsprogram og mange andre forslag som synliggjøringer av hvordan vårt sykehusbudsjett ville bidra til å realisere de målene vi tverrpolitisk står sammen om her i Stortinget.

Det innses jeg at ikke kommer til å få flertall. Det synes jeg er synd, og det er det som gjør at jeg kommer tilbake til det jeg innledet med: Sykehusdebatten, helsedebatten i Norge, bør måles på hva vi har lovet, og hva slags økonomiske forutsetninger vi har til å gjennomføre det. Ingen annen regjering har vært i nærheten av å ha et økonomisk handlingsrom slik denne regjeringen har. Da er det forstemmende at man ikke er i nærheten av å klare å oppfylle løftene man selv har gitt f.eks. innen sykehus, og å se at veldig mange andre sektorer i samfunnet har fått langt større vekst i budsjettene sine enn det helsebudsjettet har fått.

Med det tar jeg opp forslagene Arbeiderpartiet har fremmet, det vi har fremmet alene, og dem vi har fremmet sammen med andre.

Presidenten: Da har representanten Torgeir Micaelsen tatt opp forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Kari Kjønaas Kjos (FrP) [10:32:16]: Til TV 2 den 14. juni i år sier Freddy de Ruiter, som også sitter i helsekomiteen for Arbeiderpartiet, bl.a.:

«Hanna var henvist fra Ullevål, og burde kunne stole på at medisinsk faglig ansvarlig sykehus garanterte for kostnad ved et svensk sykehus.

– Det skal ikke være lommeboka som er avgjørende, når hun og andre av nød og fortvilelse reiser til utlandet for å få hjelp.

– Men når pasienten er blitt frisk syns jeg jo at det blir underlig hvis den samme pasienten møtes med at det ikke refunderes, når samfunnet sparer millioner.» Arbeiderpartiet stemte imot muligheten til å få refusjon

om det ikke var godkjent på forhånd, men til media sier man altså noe annet. Er det slik at Arbeiderpartiet har ett syn når de voterer og et annet utad i media? Og er det slik at Arbeiderpartiet kutter i denne posten fordi de mener at det bare er de som blir friske, som bør få refusjon?

Torgeir Micaelsen (A) [10:33:26]: Den saken som Kjønaas Kjos her henviser til, handler vel om MS-behandling i utlandet og ville åpenbart ikke vært omfattet av den ordningen som representanten henviser til, igjen. For det handler jo om typen behandling man kan få ved norske sykehus, men av ulike årsaker ikke får, og dermed drar til utlandet og vil få det dekket i etterkant.

Denne typen MS-behandling som de Ruiter her beskriver, er jo ikke tilgjengelig i Norge, dvs. den er i gang akkurat nå, men i veldig liten skala. Jeg er i likhet med Freddy de Ruiter veldig utålmodig på vegne av enkelte pasientgrupper som opplever at et medisinsk-teknologisk gjennombrudd er rett foran nesa deres, og den følelsen – at jeg kan kanskje bli frisk, bare jeg får tilgang på en ny medisin eller en ny behandlingsform ganske raskt – synes jeg vi skal ha stor respekt for. Det betyr ikke at det skal være noe automatikk i noe rundt dette; dette må Stortinget og fagmyndighetene diskutere. Men dette er bl.a. en av grunnene til at vi har foreslått at det bør etableres et behandlingsbasert forskningsprosjekt i regi av Haukeland når det gjelder MS-pasientene i Norge.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [10:34:45]: Arbeiderpartiet bruker mye av sin energi på å kritisere regjeringen når det gjelder sykehusøkonomi, til tross for at vi i våre tre budsjetter har en historisk styrking av budsjettene og har lagt til rette for en betydelig høyere vekst i pasientbehandlingen enn Arbeiderpartiets helseministre klarte å få gjennomslag for på åtte år. Nå går ventetidene ned og aktivitetene opp i sykehusene.

Det er nok slik at regjeringer bør måles på hva de faktisk leverer av resultater, mer enn på hva de lover før valget, særlig etter å ha hatt hendene på rattet i åtte år. Nå opererer Arbeiderpartiet i sitt alternative statsbudsjett med inndekninger på nesten 5 mrd. kr som de ikke har dekning for. Jeg synes det er grunn til å spørre tidligere finanspolitisk talsperson – nå helsepolitisk talsperson – Micaelsen fra Arbeiderpartiet om hva han tenker om en slik urealistisk budsjettering, og hvordan det påvirker troverdigheten i Arbeiderpartiets sykehusløfter.

Torgeir Micaelsen (A) [10:35:39]: Jeg hører stadig vekk regjeringspartienes representanter skryte av at man ikke skal måles på det man lovet før valget, men på hva man faktisk gjør. Det er jeg enig i, det er en bra inngang til saken. Men denne øvelsen hvor man budsjetteknisk har klart å komme fram til hvor mange pasienter som kan behandles, det får vi først fasiten på om en stund, for her er det en rekke forutsetninger til stede som vi ikke vet om sykehusene så langt vil innfri.

Når det gjelder Arbeiderpartiets budsjettopplegg, står jeg fullt og helt inne for det. Jeg synes det er veldig oppsiktsvekkende at partier ikke bare i opposisjon, men også

i regjering har hatt inndekningsforslag som grenser til det spektakulære – det er nok å nevne poseavgift fra i fjor, og nå er diskusjonen i gang om flyseteavgift. Arbeiderpartiet har et meget solid, gjennomarbeidet budsjettopplegg som vi kunne styrt Norge på. Derfor har vi troverdighet når vi sier at vi er godt i gang og er i rute med å nå de målene vi før valget lovet velgerne når det gjelder sykehus.

Ketil Kjenseth (V) [10:36:51]: Milliardene kommer vi nok tilbake til senere i løpet av dagen. Men det jeg vil ta opp, er debatten som går nå om å innføre venteliste for pasienter i eldreomsorgen som åpenbart har et medisinsk behov for en sykehjemsplass. I dag er det slik i mange kommuner at plassen tildeles når det er ledig, og ikke når pasienten medisinsk har behov for det, og når fastlege og geriatrisk poliklinikk og andre har sagt at dette er nødvendig. Derfor vet verken lokalpolitikere eller vi her på Stortinget hvor mange som egentlig står på venteliste.

Spørsmålet til Arbeiderpartiet og Micaelsen er da: Hvorfor er det så veldig viktig med ventelister og en nitid telling av ventelistene i sykehus, mens vi ikke skal ha en slik ordning i den kommunale pleie- og omsorgstjenesten?

Torgeir Micaelsen (A) [10:37:50]: Først vil jeg si at jeg har ikke uttalt meg bombastisk imot forslaget til regjeringen, fordi jeg ser at det er argumenter som taler for at man bør ha en større grad av oversikt og åpenhet rundt hva som er forholdene i den lokale pleie- og omsorgstjenesten. Men jeg ser jo også i dag at det kommer sterke faglige innvendinger mot dette, og det tror jeg handler om – for å ta denne sammenligningen med sykehus – at det ikke finnes ventelister for akutt syke pasienter ved sykehus i dag. Er du akutt syk, får du umiddelbar hjelp. Den samme regelen gjelder strengt tatt i lovverket i den kommunale pleie- og omsorgstjenesten. Hvis du ikke kan bli møtt på det omsorgsbehovet du har, på noen annen måte enn gjennom en sykehusplass, er det ikke anledning til å si nei, eller til å si at man ikke kan stille opp med det i dag.

Så vet jo jeg at dette er ikke så svart-hvitt som det høres ut. Derfor er jeg åpen for å diskutere det. Men jeg synes vi som storting skal ta på alvor sterke faglige innvendinger som kommer, om at dette ikke vil føre til det vi ønsker å oppnå, nemlig økt åpenhet og bedre kvalitet, men i verste fall kanskje det motsatte.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [10:39:20]: Den amerikanske forfatteren McLaughlin skrev at en stolt mann kan lære å vise ydmykhet, men han vil fortsatt være stolt av det. Jeg skal selvfølgelig forsøke å være ydmyk i mitt innlegg, men jeg kommer til å fortelle mye godt om regjeringens arbeid på helse- og omsorgsfeltet. Det er uten tvil resultater jeg er stolt av.

Vi har et viktig mål, og det er å skape pasientens helse-tjeneste. Jeg hører stadig flere fagfolk og pasienter bruke akkurat det samme uttrykket. Det forteller at vi er i ferd med å lykkes med å skape pasientens helsetjeneste. Vi lyk-

kes med å flytte makt fra systemet til pasienten. Det handler om gode møter med helse- og omsorgstjenestene, enten man er pasient, bruker eller pårørende. Vår målsetting er at pasienter skal være aktivt deltakende i beslutninger om egen helse og behandling.

Sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre har vi levert på mange av våre felles løfter til velgerne før valget. Mange av disse sakene har vi kjempet sammen for i opposisjon og mindretall her på Stortinget i en årrekke. Pakkeforløp for kreft, rettighetsfesting av BPA, rett til kontaktlege for alvorlig syke og innføring av fritt behandlingsvalg er konkrete saker og reformer vi har kjempet fram. Vi har kjempet dem fram fordi de svarte på virkelige utfordringer som virkelige mennesker opplever i sine møter med helsetjenesten. For eksempel er fritt behandlingsvalg langt fra noen prestisjereform, men tvert imot et svar på et system der alvorlig syke pasienter med rett på behandling ble gående og vente på hjelp selv om ledig kapasitet sto tilgjengelig. Retten til kontaktlege er ikke bare en rettighet på et papir, men resultatet av et uholdbart system der alvorlig syke ble kasteballer i systemet, følte seg i villrede om veien videre og møtte stadig nye eksempler på det som Per Fugelli kalte «engangslegene».

Etter litt over to år i regjering har vi lagt fram meldinger og planer med konkrete tiltak på nesten alle deler av helse- og omsorgssektoren. Det er ingen tvil om at vi er i ferd med å ta hele helsetjenesten opp til vurdering, og at det betyr at det skjer et markant helsepolitisk skifte i Norge med vår regjering.

Budsjettet for 2016 er regjeringens og samarbeidspartienes tredje budsjett og forsterker profilen som viser at helse- og omsorgsfeltet er blant disse partienes viktigste satsinger. Det er ikke bare en liste av tiltak og reformer som viser at vår politikk gir resultater – tallenes tale er også klar. Vi har gitt større frihet til sykehusene, og det gir kortere ventetid for pasientene.

Vi styrker i 2016 sykehusbudsjettene med i overkant av 2,7 mrd. kr.

Kombinasjonen av reformer, betydelig økte bevilgninger og nye løsninger har etter regjeringsskiftet gitt resultater. Ventetidene går nedover og ligger nå an til i år å være på samme nivå som året da den rød-grønne regjeringen overtok. Ventetidsøkningene de påførte pasientene, er reversert. Det betyr at færre mennesker må vente unødvendig lenge på helt nødvendig behandling. Årsaken er at sykehusene har fått frihet til å behandle flere pasienter fordi aktivitetstaket er fjernet, og fordi det nå kjøpes mer ledig kapasitet hos private og anbud brukes. Effektive pakkeforløp sikrer gode pasientforløp og rasjonell bruk av spesialisthelsetjenesten.

Vi er opptatt av valgfrihet for pasientene. Derfor vil vi ta alle gode krefter i bruk. Vi mener at mangfold bidrar til valgfrihet, innovasjon, kvalitet og effektivitet. På rusfeltet har det bidratt til at ventetiden nå har gått ned med 13 dager – nesten to uker. Det er viktige dager, som kan bety et være eller ikke være for en rusavhengig som er motivert for behandling. Ventetidene går ned fordi regjeringens første marsjordre i det første budsjettet til helseforetakene etter regjeringsskiftet var kjøp av flere behandlingssplasser hos

ideelle og private og gjeninnføring av regelen om høyere vekst i psykisk helse og rus enn i somatikken.

Så har vi i år innført pasientreformen fritt behandlingsvalg, som endelig gir rusavhengige og psykisk syke med rett til behandling selv mulighet til å få bestemme hvor behandlingen skal skje. Rusavhengige og psykisk syke er blant de første pasientgruppene som får denne valgfriheten.

I min nabokommune Hurdal ligger Norges første private sykehus som kan tilby medisinfri behandling for psykisk syke. Lokalavisen Eidsvoll Ullensaker Blad skrev en reportasje om det lenge etterlengtede, medisinfrie alternativet i Hurdal. Facebook-artikkelen er til nå anbefalt av 25 900, og antallet sidehenvisninger har ifølge journalisten passert 50 000.

År etter år har helseforetakene fått beskjed om å etablere medisinfrie behandlingstilbud. Lite har skjedd. Med fritt behandlingsvalg kan institusjoner som Hurdalssjøen Recoverycenter bidra til viktig innovasjon og nytenking, og viktigst av alt: Pasienter i psykisk helsevern som lengter etter en behandlingshverdag uten medisiner, kan få velge seg det. Mange opplever at medisiner sløver dem ned og fratrar dem viktig livskvalitet. I Hurdal ønsker de at ernæring, aktivitet og terapeutisk behandling skal være den viktigste medisinen. Men det er altså denne valgfriheten for pasientene, denne innovasjonen og dette mangfoldet Arbeiderpartiet sier de går til valg på å fjerne ved neste stortingsvalg. Da er man ikke pasientens, men systemets politikere.

I 2016-budsjettet ser vi den første satsingen innenfor den framlagte opptrappingsplanen for rus, et forpliktende løft for rusomsorgen med 2,4 mrd. kr over fem år, som er historisk. Planen skal ruste kommunene til å styrke sin rusomsorg, for å sikre de livsfarlige overgangene etter behandling og tilbakeføringen til et normalt hverdagsliv.

Resultatene i omsorgspolitikken taler også for seg selv. Ikke bare styrker vi kapasiteten gjennom at kommunenes utbyggingstakt, målt gjennom søknader til Husbanken, er nær doblet under denne regjeringen. Vi har også satset på kompetanse i tjenestene, og vi prøver ut nye løsninger der staten tar et større ansvar.

Budsjettet for 2016 følger opp meldingen om fremtidens primærhelsetjeneste, som i all hovedsak fikk full tilslutning i Stortinget denne høsten. Bedre kompetanse, satsing på ledelse, mer teamorganisert arbeid og god kvalitet er kjernen i primærhelsemeldingen og i budsjettet.

Vår satsing på forebyggende helsearbeid for barn og unge gir resultater. I budsjettet for 2016 er den totale styrkingen, med de tidligere års styrkinger, oppe i 750 mill. kr. Det har også gitt det resultatet at man nå, ifølge KOSTRA, har en utvikling på helsesøstersiden med 441 årsverk.

Et budsjett består av store tall og små tall, store saker og små saker. Noen ganger er det de sakene som ikke preger mediebildet, som også viktige for mange. Når regjeringen foreslår et opphøningsprogram i 2016 og 2017 på 72 mill. kr, slik at kvinner opptil 26 år kan gis tilbud om vaksine mot HPV, er det en viktig forebyggende helsesak for mange kvinner. Livmorhalskreft er den vanligste kreftformen hos unge kvinner, og dette viser at vi prioriterer kvinners forebyggende helse.

Vi går inn i en julehøytid som for mange preges av lys, varme og gode opplevelser. Men ikke alle har noen rundt seg i hverdagen eller i høytidene. Regjeringen er opptatt av å mobilisere til innsats mot ensomhet og satser i budsjettet 36,8 mill. kr på dette området. Det gir mange frivillige mulighet til å være medmennesker for noen som virkelig trenger det.

Budsjettarbeid handler også om prioritering. Jeg tenker da spesielt på den posten i budsjettet som heter medisinsk forbruksmateriell. Det er skapt mye usikkerhet hos stomipasienter og pasienter med inkontinens rundt at noen av produktene, etter forslag fra HELFO, nå flyttes ut av blåreseptordningen. Vi har fått mange henvendelser fra pasienter som frykter at endringen vil gå ut over deres livskvalitet. Allikevel mener vi det er viktig med slike gjennomganger som HELFO nå gjør, for å sikre at vi prioriterer riktig. I HELFOs fagråd har både brukerne og fagmiljøet vært representert, og begrunnelsen for å fjerne produktene er at de ikke brukes i tråd med intensjonen.

I tråd med komitéleder Kari Kjønaas Kjos' innlegg og svar på replikker vil Høyre og Fremskrittspartiet støtte forslag nr. 35, fra SV, som er fremmet i dag. Det er skapt mye usikkerhet rundt dette. Vi tror at pasienter som i dag bruker barrierekluter, som er den største posten, vil kunne få sine produkter knyttet til motvirkning av hudirritasjon og betennelse i huden, via ordningen gjennom andre produkter. Men vi ser at det kan være fornuftig å få en slik gjennomgang eller et slikt svar som SV foreslår i forslag nr. 35.

Avslutningsvis; budsjettet for 2016 viser med all tydelighet våre tre viktigste satsinger innen helse: Vi reduserer unødvendig venting på nødvendig behandling. Vi sikrer kvalitet, kapasitet og kompetanse i omsorgen. Vi prioriterer rus og psykisk helse.

Det kan være fristende å låne et nytt sitat, denne gangen fra den svenske Göran Persson som sa at jeg er stolt, men ikke fornøyd. Resultatene er bra, men mye gjenstår. Vi har bare så vidt startet med å skape pasientens helsetjeneste.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ruth Grung (A) [10:49:40]: Jeg er helt enig i at vi har et veldig godt helsevesen, at mye er gjort og mye er ugjort. Vår oppgave som politikere er å prioritere, ikke minst fordi helse er det som utgjør den viktigste faktoren knyttet til sosial ulikhet.

Høyre er også opptatt av at vi skal ha større makt i denne sal. Da Prioriteringsutvalget la fram sitt forslag til prioritering, som vi enda ikke har fått til behandling, løftet de fram MS-pasienter. Det var den gruppen som egentlig fikk minst hjelp i forhold til livskvalitet, og der savnet de en større innsats. Nå viser det seg at vi har klart å få fram et nytt behandlingstilbud også i Norge. Arbeiderpartiet fremmet derfor et forslag om å øke forskningsinnsatsen, slik at flere enn fem-seks får det tilbudet. Det handler også om valgfrihet – at det finnes et tilbud spesielt til alle dem som er rammet av MS.

Så spørsmålet til Høyre er: Hvorfor vil ikke Høyre støtte en økt satsing nettopp på videre forskning knyttet til MS?

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [10:50:48]: Jeg deler Arbeiderpartiets oppfatning av at et godt behandlingstilbud for MS-pasienter er viktig, og jeg er veldig glad for at det er startet opp i Norge – på Haukeland. Jeg har registrert at Kunnskapscenteret har levert en rapport knyttet til denne typen behandling. Så jeg venter i grunnen på arbeidet med den rapporten, altså hvordan vi skal tolke signalene som er kommet fra Kunnskapscenteret på dette området. Jeg tror dette er en veldig viktig debatt, som vi også kommer til å få når prioriteringsmeldingen legges fram for Stortinget.

Kjersti Toppe (Sp) [10:51:41]: Det vart sagt mykje bra om sjukehusbudsjettet i innlegget til representanten. Men i Bergens Tidende den 10. desember seier administrerende direktør i Helse Bergen at dei for første gong på seks år opplever ein realnedgang i budsjetta sine, og vi ser at tillitsvalde over heile landet, særleg innan rus- og psykiatrifeltet, ropar eit varsko om at det no vert kutta i rus- og psykiatritilbodet for neste år. Ein helseleiar ved St. Olavs hospital spør i NRK om det er slik at ein kan oppfatta den gylne regel som oppfylt dersom ein kuttar mindre i rus og psykiatri enn i det somatiske tilbodet.

Eg vil spørja representanten Wilhelmsen Trøen om ho òg meiner at den gylne regel er å forstå slik at føretaka skal kutta mindre innan rus- og psykiatrimrådet enn i det somatiske tilbodet.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [10:52:45]: Jeg er veldig glad for at representanten Toppe er opptatt av den gylne regel, som vår regjering gjeninnførte etter valget. Det var jo en regel som representantens parti i regjering selv fjernet.

Det er ingen tvil om at vår regjering har satset betydelig mer innen dette området enn den forrige regjeringen gjorde, og vi ser det spesielt på rusbehandling, der ventetiden går ned. 13 dager mindre ventetid betyr utrolig mye for de pasientene det gjelder.

Men vi er også opptatt av at intensjonen i den gylne regel skal følges. Nettopp derfor har regjeringspartiene sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre i en merknad i budsjettet bedt regjeringen se på om intensjonene knyttet til den gylne regel følges i helseforetakene.

Audun Lysbakken (SV) [10:53:51]: Helseforetakene pålegges nå å overta ansvaret for overgrepsmottak, og det er vi svært positive til. Men en av de tingene som har fått en del oppmerksomhet i budsjettet, og som heller ikke er rettet på i forliket, er at det ikke følger penger med oppgaven. Innenfor et stramt sykehusbudsjett, der det er lagt sterke krav til effektivisering og begrensede ekstra bevilgninger, er det mange som er bekymret for at det vil mangle økonomisk handlingsrom til å utføre denne nye oppgaven på en god nok måte. Derfor er mitt spørsmål hvordan Høyre vil forsikre seg om at overgrepsmottak ikke blir nedprioritert innenfor de stramme budsjettene som helseforetakene skal forholde seg til i tiden som kommer.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [10:54:47]: Dette er et viktig område, og jeg er spesielt glad for at vi har gitt mu-

lighet for at de gode interkommunale, eller de store, robuste kommunale overgrepsmottakene, også kan fortsette fremover, så dette er et arbeid som fortsatt vil gjøres i de overgrepsmottakene som har god og lang erfaring med det, og også innenfor spesialisthelsetjenesten i helseforetakene.

Jeg har tillit til at helseforetakene vil prioritere dette. Det er et utrolig viktig arbeid som skal gjøres, og det er helt avgjørende at man er raskt på plass med nødvendige undersøkelser og behandling for dem som kommer i overgrepsmottak og trenger hjelp. Jeg har tillit til at dette er noe som prioriteres av helseforetakene.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Olaug V. Bollestad (KrF) [10:55:54]: Når sykdom rammer, enten brått eller gradvis, opplever mange en vel-fungerende helsetjeneste som gir god behandling og trygge rammer når ting blir veldig uforutsigbart. Liv reddes hver eneste dag i norske sykehus. Ansatte jobber dag og natt for å sikre eldre og pleietrengende en god og helhetlig omsorg både på sykehus, i sykehjem og i hjemmet. Barn og unge får hjelp når hverdagen blir tung – noen ser og noen bryr seg. Det er viktig å være takknemlig. Som politikere må vi allikevel være opptatt av hvordan vi kan forbedre og utvikle helsetjenestene slik at de kan gi kvalitet, trygghet, tilgjengelighet og omsorg med pasienten i sentrum, og at det preger helsetjenestene hver eneste dag.

Det er avgjørende at vi styrker innsatsen i arbeidet som kan bidra til å hindre sykdom og dårlig helse. Tidlig innsats kan være en helt avgjørende investering for at den enkelte får et langt og godt liv. Tidlig innsats rettet mot barn og unge kan redusere fysiske og psykiske plager og lidelser i senere år. Helsestasjonene og skolehelsetjenesten er tjenester som skal møte folk der de er, og der de lever sine liv. Derfor er det avgjørende at tjenestene har kapasitet og kompetanse til å fange opp utfordringer i familier og blant barn og unge i deres hverdag.

Ifølge Helsedirektoratets norm for skolehelsetjenesten mangler det rundt 1 000 stillinger for å nå Helsedirektoratets norm for akkurat denne tjenesten. Kristelig Folkeparti mener midlene til skolehelsetjenesten må øremerkes i en opptrappingsperiode for å få tjenesten opp på et forsvarlig nivå. I Kristelig Folkepartis alternative budsjett foreslo vi å øremerke 500 mill. kr til flere stillinger på helsestasjoner og i skolehelsetjenesten over hele landet. Det er en viktig seier for Kristelig Folkeparti at det som en følge av forliket ble enighet om å øke potten til skolehelsetjenesten med 100 mill. kr og øremerke pengene. Vi skulle gjerne ha øremerket mer. For at skolehelsetjenesten skal kunne kalles et lavterskeltilbud, må tjenesten bli tilgjengelig for barn og unge over hele landet – hele tiden.

Antall anmeldelser av mishandling av barn og unge i familieforhold har økt med over 20 pst. de senere år. Vold i nære relasjoner er et stort samfunnsproblem, og tidlig innsats er avgjørende for å bekjempe volden og for å forhindre mest mulig skade. Det offentlige har et ansvar for å hjelpe både offer og overgriper. Det må på plass en helhetlig satsing, og det må satses i flere sektorer. Kristelig Folke-

parti er derfor glad for at vi fikk gjennomslag for vårt forslag om en helhetlig opptrappingsplan for å bekjempe vold i nære relasjoner.

Vi er også glad for at helse- og omsorgskomiteen stiller seg bak kravet om at de regionale helseforetakene skal sørge for at alle barneavdelinger ansetter leger med spesialisering innen vold mot barn, sosialpediatere. Det er ikke nok at kompetansen er tilgjengelig i spesialisthelsetjenesten; den må benyttes aktivt om vi skal være i stand til å avdekke vold og overgrep. De regionale helseforetakene skal også, som følge av spesialisthelsetjenestens sørge-foransvar, sikre at alle voldsutsatte barn ved Statens barnehus får medisinsk undersøkelse. Man ser at bare ca. 20 pst. av voldsutsatte barn får medisinsk undersøkelse i dag. Her må vi se en endring. Slike undersøkelser kan være avgjørende for å kunne avdekke og stoppe vold og overgrep mot barn og unge.

Syke eldre og pleietrengende må få et trygt og helhetlig tilbud. Tjenestetilbudet til eldre og pleietrengende varierer fra kommune til kommune. Vi tror ikke svaret alene ligger i statlig styring og finansiering av eldreomsorgen, selv om vi støtter det forsøket som nå ligger ute. Kommunene må ha mulighet til å skreddersy omsorgstjenestene til sine innbyggere. Samtidig vil det være helt nødvendig at staten tilfører kommunene ressurser som gjør dem i stand til å kunne gi en trygg og god omsorg til eldre og pleietrengende. Styrking av bemanningen i omsorgsinstitusjonene gir bedre tid til den enkelte. De skrøpeligste eldre har rett på tilstrekkelig tilsyn og oppfølging fra lege.

Legedekningen på sykehjem er fortsatt lav i pleieinstitusjonene, til tross for at det er flere pasienter enn før, og at disse ofte er sykere enn før. Vi i Kristelig Folkeparti foreslo i vårt alternative budsjett å bevilge 500 mill. kr til kommunene for å øke legedekningen og bemanningen i norske sykehjem. I praksis ville det betydd 500 nye stillinger i kommunene. Mange steder ville det kunne bety flere hele stillinger. Det er særlig behov for å styrke bemanningen på korttidsavdelinger generelt og for å ivareta personer med demens på langtidsavdelinger. Mange får ikke nødvendig utredning og oppfølging. Vi har lagt Legeforeningens forslag til norm for legedekning til grunn for forslaget. Med bevilgningen på 500 mill. kr ville vi kunne tilrettelegge for å innfri Legeforeningens bemanningsnorm for legedekning ved en opptrapping på tre år.

Kristelig Folkeparti vil samtidig satse på å rekruttere flere faggrupper inn i sykehjemmene for å sikre en helhetlig ivaretagende behandling av pasientene. En god kommuneøkonomi er en forutsetning for gode helse- og omsorgstjenester i kommunene, og med Kristelig Folkepartis budsjettforslag styrker vi denne ytterligere.

Det er en politisk oppgave å sikre alvorlig syke og døende en verdig omsorg. Derfor er Kristelig Folkeparti glad for at det utarbeides en nasjonal offentlig utredning på dette området, at det nå vil komme på plass retningslinjer for barnepalliasjon, og at egne palliative team for barn og avansert hjemmesykehus for barn over hele landet nå skal vurderes. Tjenestetilbudet til alvorlig syke og døende er i dag fragmentert, og omsorgstilbudet i kommunene må tilpasses disse pasientene, der mange tilbringer de siste da-

gene av livet sitt. Kristelig Folkeparti har derfor også foreslått at det fram mot 2020 bør etableres 600 sengeenheter i kommunene for nettopp alvorlig syke og døende, tilpasset deres særskilte behov.

Kristelig Folkeparti foreslo også i budsjettet for neste år å legge til rette for 150 kommunale hospiceplasser, som en første del av opptrappingsplanen fram mot 2020.

Det er behov for en kraftig satsing på forebygging om vi skal nå målene om å redusere skadelig alkoholforbruk med 10 pst. innen 2020. En offensiv og solidarisk alkoholpolitikk vil redusere antall personer som trenger hjelp i rusomsorgen.

Kristelig Folkeparti ønsker å reversere utvidelsen av taxefreekvoten, som ble endret i 2014, og vi foreslår å øke avgiftene på alkohol fordi vi vet at pris og tilgjengelighet er de viktigste virkemidlene vi har for å redusere forbruk og misbruk. Det er behov for en helhetlig alkoholstrategi, og som politikere må vi legge til rette for at det føres en bevisst og ansvarlig alkoholpolitikk i arbeidslivet, og arbeidet blant barn og unge må prioriteres sterkere. Derfor er vi glade for at det som følge av forliket bevilges ytterligere 13 mill. kr for å hjelpe frivillige organisasjoner med forebygging på rusfeltet.

Jeg var på besøk hos Avinor, og de er et godt eksempel på at det er mulig å jobbe for en bevisst alkoholpolitikk på arbeidsplassen og redusere alkoholforbruket.

Stortinget skal behandle en helhetlig og forpliktende opptrappingsplan for rusfeltet, med særlig fokus på det kommunale tilbudet. Dette er en etterlengtet plan for Kristelig Folkeparti, men ikke minst er det en etterlengtet satsing for kommunene, for personer med ruslidelser og deres pårørende. Fokuset skal være på sømløs og tilpasset behandling og et sterkt ettervern. For å sikre et forpliktende løft foreslo Kristelig Folkeparti i sitt alternative budsjett å bevilge pengene direkte til kommunenes rusarbeid og øremerke dem til ideelle og frivillige organisasjoner på feltet. Ideelle kan bl.a. bidra til å bygge tilpassede boliger i kommuner hvor kommunen selv ikke har den muligheten, og de rusavhengige vil ha ansatte rundt seg hele døgnet.

Å satse på ideelle og frivillige organisasjoner handler om å satse på brukerne av tjenestene. Men disse organisasjonene passer ofte ikke inn i firkantene, tilpasset det kommunale tilbudet og spesialisthelsetjenesten. Det må være politisk vilje til å sikre ideelle organisasjoners framtid. Dette vil gagne brukerne av tjenestene.

Vi er ved en korsvei for det norske velferdssamfunnet, for det de ideelle aktørene som er aktive innenfor velferdstjenestene sier, er at de kan bli borte i løpet av noen få år hvis ikke rammevilkårene blir bedre. Da mister vi et viktig tillegg til den offentlige helsetjenesten, nemlig aktører som setter verdier som nestekjærlighet og kvalitet først.

Med dette vil Kristelig Folkeparti si fra om at vi vil støtte forslag nr. 35, fra SV, i tillegg til de forslagene vi er medforslagsstillere til. Jeg vil med dette også ta opp forslag nr. 17 på vegne av Kristelig Folkeparti og Venstre.

Presidenten: Representanten Olaug Bollestad har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Line Kysnes Vennesland (A) [11:06:27]: Helsestasjonen er et av de beste forebyggende verktøyene som velferdsstaten har, og forskning viser at kommuner som satses på helsestasjonen, bl.a. har færre barnevernssaker. Det er fordi helsestasjonen driver med viktig rådgivning og veiledning til barn, unge og foreldre. Arbeiderpartiet har derfor i sitt alternative budsjett øremerket 200 mill. kr til helsestasjonene, og vi er glad for at Kristelig Folkeparti har bidratt til at også regjeringen har øremerket noe penger til formålet. Det må dog være lov å påpeke at representanten Bollestad hadde fått større gjennomslag med Arbeiderpartiet.

Men Arbeiderpartiet merker seg at øremerkingen fra regjeringspartiene, Venstre og Kristelig Folkeparti skal foregå som en tilskuddsordning, og mitt spørsmål til representanten Bollestad blir da: Hvordan har en tenkt at denne tilskuddsordningen skal fungere, og mener representanten at dette er godt nok for å sikre den ønskede satsingen på helsestasjonen?

Olaug V. Bollestad (KrF) [11:07:32]: For det første er Kristelig Folkeparti hjertens enig med Arbeiderpartiet i at det må øremerking til for å nå et visst nivå, ikke for øremerkingens del, men for ungenes del, for de får ikke sin rettmessige del av den økonomiske kaken som kommunene får. Derfor ønsker Kristelig Folkeparti å øremerke.

Når det gjelder hvordan innretningen blir, er det viktig for Kristelig Folkeparti at det for det første skal komme ungene til gode, men også at det ikke skal svare seg for kommuner å la være å satse på skolehelsetjeneste inntil de får de midlene nærmest plassert fra staten. Det skal svare seg å være framoverlent og satse på ungene, og en skal ikke tape det å få inndekning for nye stillinger fordi en har vært forut for sin tid og satset på skolehelsetjeneste.

Kjersti Toppe (Sp) [11:08:36]: Senterpartiet er nok einig i veldig mange av Kristeleg Folkepartis prioriteringar på helsefeltet, så eg har eigentleg eit spørsmål om noko som eg ikkje heilt kan forstå. Det er kvifor Kristeleg Folkeparti ikkje har gjort noko i sitt alternative budsjett med det kuttet som er føreslått frå regjeringa si side, kutt i medisinsk forbruksmateriell til pasientar som har stomi eller inkontinens, og kva Kristeleg Folkeparti vil gjera framover når ein ser at mange der ute har reagert på dette.

Olaug V. Bollestad (KrF) [11:09:20]: Kristelig Folkeparti forstår veldig godt reaksjonene som kommer. Vi har fått veldig mange reaksjoner. Kristelig Folkeparti ønsker ikke at dette skal ramme dem mest som ofte er utenfor fra før. Derfor har Kristelig Folkeparti sagt at vi vil vurdere dette kuttet i forbindelse med revidert budsjett, fordi vi tenker at det påvirker noen som i utgangspunktet ofte er mer isolert enn andre. Derfor vil Kristelig Folkeparti jobbe inn mot revidert budsjett i denne saken.

Audun Lysbakken (SV) [11:10:11]: Det gjelder samme sak. Det er vel og bra at Kristelig Folkeparti vil jobbe med dette inn mot revidert, og jeg er også glad for at de vil støtte vårt forslag om å få en redegjørelse ras-

kest mulig. Men det er jo likevel slik at Kristelig Folkeparti har gått inn for dette kuttet med åpne øyne, og åpenbart uten å ha full oversikt over hva konsekvensene blir for enkeltmennesker.

Til NRK Trøndelag fortalte stomiopererte Ingrid Anette for kort tid siden at hun kan få 20 000 kr i ekstrakostnader på grunn av det kuttet Kristelig Folkeparti støtter i dag. Jeg har redegjort for en annen som vi har hatt kontakt med, som sier at kostnadene blir 12 000 kr. Dette er gjerne mennesker som sliter med å få endene til å møtes, og der dette kan være betydelige kostnader.

Så mitt spørsmål er: Er det virkelig slik at Kristelig Folkeparti, i arbeidet med å få forhandlet fram budsjettavtalen, ikke sikret seg at det fantes en ordentlig oversikt over hva kostnadene kunne bli for den pasientgruppen det gjaldt?

Olaug V. Bollestad (KrF) [11:11:17]: I utgangspunktet var dette en gjennomgang av HELFO. Kristelig Folkeparti ser, i etterkant, hvilken direkte innvirkning dette har hatt på enkeltpersoner, og derfor står Kristelig Folkeparti på at vi ønsker å jobbe med denne saken inn mot revidert. Vi ønsker ikke den innvirkningen på enkeltpersoner som representanten viser til, som får merutgifter på opptil 12 000–20 000 kr. Derfor vil Kristelig Folkeparti ta denne saken opp i forbindelse med revidert budsjett.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

Kjersti Toppe (Sp) [11:12:05]: I dag er det mandag, og neste torsdag er det julaftan. I Noreg kan vi anta at det er så mange som 200 000 barn som kvir seg til jul på grunn av alkoholmisbruket til omsorgspersonar. Laurdag stod stortingsrepresentantar frå Venstre, Framstegspartiet og Høgre på tv og skålte i sterkøl og ønskte kvarandre god jul og godt øl. Bodskaen var at dei ville ha juleølet bort frå Vinmonopolet og inn i daglegvarehandelen for å auka tilgjengelegheita. Forslaget er det siste i ei rekkje usolidariske alkoholliberale forslag som Høgre, Framstegspartiet og Venstre løftar fram.

Senterpartiet vil vera tydeleg: Vi vil førebyggja rusmisbruk og lidingar ved å føra ein restriktiv alkoholpolitikk. Vi meiner at alkoholpolitikken har gått i svært feil retning med Høgre–Framstegsparti-regjeringa – alltid støtta av Venstre. Vi føreslår i vårt budsjett ein auke i alkohol- og tobakksavgiftene, og vi reduserer taxfreekvotane.

Vi vil ha ei skikkeleg folkehelsesatsing. Vi vil ta i bruk skulen som førebyggingsarena. Vi vil ha ein times fysisk aktivitet kvar dag, gjeninnføra gratis frukt og grønt og ha ei tilskotsordning for skulemat. Det er viktige folkehelsesatsingar i vårt budsjett.

Vi meiner at frivillige og ideelle organisasjonar må brukast meir i folkehelsearbeidet, og prioriterer dette. Vi vil løyva 25 mill. kr til ei tilskotsordning for auka fysisk aktivitet i regi av frivillige og ideelle organisasjonar i 2016, og vi legg òg inn midlar til arbeidet med å sikra kvaliteten på drikkevatnet.

Kommunehelsetenesta er grunnmuren i helsetenesta. Gjennom å styrkja kommuneøkonomien vil Senterpartiet

leggja til rette for ei positiv utvikling av helse- og omsorgstilbodet i kommunane. Senterpartiet vil òg prioritera det psykiske helsearbeidet i kommunane, og vi føreslår 400 mill. kr i øyremerkte midlar til ein kommunal opptrappingsplan for psykisk helse. Vi prioriterer òg 50 mill. kr over budsjetta til dei regionale helseføretaka til auka satsing på førebygging og behandling av hepatitt C, ein sjukdom som er svært utbreidd blant noverande og tidlegare rusmisbrukarar.

Kommunal legevakt er det første leddet i den akuttmedisinske kjeda og er i dag underdimensjonert. Den kommunale legevakttenesta må styrkjast. Folk må sikrast nærleik til tenesta. I dag opplever mange at det i helsevesenet skjer ei samtidig sentralisering av både legevakttilbodet, ambulansetilbodet og akuttilbodet ved lokalsjukehusa. Det er ei utvikling der folk i distriktet får lengre reiseavstandar ved akutt sjukdom, og det er ei uhaldbar utvikling, som Senterpartiet vil arbeida imot.

Helseminister Høie har sendt på høyring eit forslag om lovfesta rett til å stå på venteliste for sjukeheimplass. Forslaget får, ikkje uventat, motbør hos både Helsedirektoratet, Legeforeningen, Pasientombodet og KS. Senterpartiet meiner at statleg finansiering og lovfesta rett til å stå på venteliste ikkje er dei nødvendige verkemidla som må til for å styrkja eldreomsorga. Eldreomsorga skjer lokalt. Kommunane må få rom til å gjera jobben, og ein må sikra god leiing, styra etter kvalitet og ha nok bemanning og kompetanse.

Senterpartiet vil ha ei særskild styrking av tilbodet til personar med demens. 23 000 personar, heimebuande eldre med demens, ventar i dag på ein dagaktivitetsplass. År etter år har det vist seg at kommunane ikkje byggjer ut nok plassar, sjølv om det er løyvt meir pengar på statsbudsjettet. Vi meiner no at tilskotsordninga må forbetrast, og vi løyver 70 mill. kr for å auka tilskotssatsen for etablering av dagaktivitetsplassar frå 30 til 50 pst.

Senterpartiet meiner òg det er viktig å gi fleire eldre hjelp til å trenar på å meistra oppgåver i kvardagen, og føreslår ei sterk satsing på heimerehabilitering. Slik kan fleire klara seg lenger i eigen heim og i eigen bustad. Senterpartiet meiner òg det må verta meir kvardagsaktivitet i sjukeheimstilbodet. Mange bebuarar på sjukeheimar er i for liten aktivitet. Betre funksjonsnivå gjennom meir aktivitet vil auka livskvaliteten til mange eldre og samtidig redusera kostnadene til sjukdomsbehandling. Senterpartiet meiner at alle eldre på sjukeheim bør få tilbod om éin times aktivitet kvar dag, tilpassa funksjonsnivået til den enkelte. Vi føreslår i vårt alternative budsjett ei tilskotsordning på 200 mill. kr til sjukeheimar som har laga slike aktivitetsordningar. Tilskotsordninga meiner vi kan bidra til fleire fysioterapeutar, ergoterapeutar, aktivitetarar, musikkterapeutar og frivilligheitskoordinatorar i eldreomsorga. I tillegg styrkjer vi Den kulturelle spaserstokken.

Senterpartiet er bekymra for at altfor mange eldre vert utsette for feil medisinbruk. Senterpartiet vil difor styrkja farmasikompetansen i kommunane og føreslår 15 mill. kr til å gjennomføra fleire legemiddelgjennomgangar ved sjukeheimar og 5 mill. kr til å starta opp ordninga Medisinstart, altså oppstartsrettleiing.

Den familiebaserte omsorga i Noreg er ikkje ubetydeleg. Senterpartiet meiner at dei som gjer eit stort omsorgsarbeid i heimen, må få betre rettar og økonomiske ordningar. Vi prioriterer ei dobling til arbeidet for å auka pårørandestøtta i kommunane.

Sjukehusstilbodet i Noreg er under press. Senterpartiet meiner at dei offentlege sjukehusa må styrkjast. Vi vil átvara mot regjeringa sin politikk for sentralisering og privatisering av norsk spesialisthelseteneste. Senterpartiet var – og er – imot reforma Fritt behandlingsval og at helseføretaka skal påleggjast å laga ein strategi for auka kjøp av private. Vi vil i staden styrkja kvaliteten og kapasiteten i pasientbehandling og fødetilbod ved dei offentlege sjukehusa og sikra beredskapen i heile landet, og vi har levert forslag til Stortinget om å utvikla sjukehusa i ein nettverksmodell for utvikling av kvalitet, der lokalsjukehusa si rolle vert styrkt, ikkje svekt.

Vi ser eit stort behov for å styrkja dei offentlege sjukehusbudsjetta. Mange helseføretak må kutta i tenestetilbodet til neste år. «Et brutalt budsjett», uttalte hovudtillitsvald for Ambulansforbundet i Helse Bergen til Bergens Tidende fredag 11. desember. På hans avdeling må dei kutta 10 mill. kr i ambulansetenesta til neste år. Nattambulansen i Granvin forsvinn. I Bergens Tidende den 10. desember roper arbeidsmiljøutvalet ved Haukeland varsku mot det dei meiner kjem til å verta eit skadeleg arbeidsmiljø som følgje av eit stramt budsjett for 2016. Administrerande direktør i Helse Bergen uttalte i avisa same dag at føretaket for første gong på seks år opplever realnedgang i overføringane frå Helse Vest til Helse Bergen. Auken er på 2,3 pst., altså lågare enn løns- og prisveksten på 2,7 pst. Direktøren legg ikkje skjul på at budsjettet er stramt:

«I perioder kan dette være utfordrende for våre ansatte på jobb.»

Den gylne regel er òg under press. St. Olavs Hospital planlegg kutt på 20 mill. kr innan psykisk helsevern neste år. Ved Oslo universitetssykehus har tilsette slått alarm om store kutt i det psykiske helsetilbodet i dette føretaket neste år, og ved Sykehuset Innlandet har det vore godt kjent at dei må ned på eit nivå når det gjeld psykisk helsevern som er tilbake igjen til før opptrappingsplanen. Det er vel ikkje dette regjeringsspartia meiner er å satsa på rus og psykiatri?

Seinast i dag står det i Bergens Tidende at tilsette i Helse Bergen på rusfeltet fryktar at det føreslåtte kuttet innanfor rusbehandlinga neste år vil føra til at den gylne regel ikkje vert følgd opp. Det er altså gode grunnar til at Senterpartiet føreslår 1 mrd. kr utover regjeringa sitt forslag i tilleggsinnstillinga for å styrkja sjukehusbudsjettet, av dette 150 mill. kr i øyremerkte midlar til helsehjelp til flyktningar, 100 mill. kr til fleire turnuslegestillingar, 50 mill. kr til utdanningsstillingar ved lokalsjukehus, 50 mill. kr til stamcellebehandling mot MS og 30 mill. kr til desentralisert lysbehandling. I tillegg har vi prioritert 4 mill. kr til telemedisin ved Universitetet i Tromsø og 7 mill. kr til Tromsøundersøkelsen.

Det mest smålege kuttforslaget i statsbudsjettet er kutt i medisinsk forbruksmateriell for menneske med stomi og inkontinens. HELFOs rapport om utgiftene til medisinsk forbruksmateriell er unntatt offentlegheita. Kristeleg Fol-

keparti og Venstre har støtta det usolidariske forslaget frå regjeringspartia utan å vita kvifor. Desse hjelpeprodukta er nødvendige for at desse pasientane kan fungera i arbeidslivet og i sosiale samanhengar, og Senterpartiet kjem til å støtta dei lause forslaga frå SV i denne saka.

I Senterpartiets alternative budsjett omfordeler vi meir enn 1,5 mrd. kr i Helse- og omsorgsdepartementets budsjett, inkludert kutt i helseforvaltninga og isolerte kutt på område der Senterpartiet har andre løysingar. I tillegg tilfører vi Helse- og omsorgsdepartementets budsjett meir enn 1,1 mrd. kr.

Eg vil med dette ta opp Senterpartiets forslag i saka.

Presidenten: Representanten Kjersti Toppe har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Kristin Ørmen Johnsen (H) [11:22:12]: Regjeringen overtok et helsevesen med voksende køer etter rødt-grønt styre, særlig innen psykisk helse og rus. Bruk av private forsikringer skjøt fart. Helse- og omsorgsminister Høie har satt i verk en rekke tiltak for å få ventetidene ned, bl.a. økt finansiering, bruk av ledig kapasitet hos private, fjerning av aktivitetstaket i sykehusene, bruk av innsatsstyrt finansiering og ikke minst innføring av den gyldne regel og reformen Fritt behandlingsvalg.

Senterpartiet ønsker en rammefinansiering av sykehus og reduksjon av private, og ikke minst er de imot fritt behandlingsvalg. Hvordan skal Senterpartiet få køene ned, og, ikke minst, hvordan skal de prioritere opp psykisk helse og rus?

Kjersti Toppe (Sp) [11:23:07]: Det har skjedd ei sterk nedprioritering av det offentlege helsevesenet med den nye regjeringa. To lokalsjukehus er til og med lagde heilt ned. Kompetansemiljøet er fjerna. Vi ser mange tilbakemeldingar no på neste års budsjett – det offentlege helsevesenet slit fordi dei er òg pålagde å kjøpa meir av private.

Senterpartiet ønskjer å styrkja dei offentlege helsetilboda, dei offentlege sjukehusa, for vi ser at det er ledig kapasitet der. Der har vi gode kompetansemiljø. Det er òg dei som står for akutt hjelp. Det er der vi sikrar utdanning av helsepersonell. Det er klart at dersom det offentlege helsevesenet hadde fått lov, og ikkje var nøydt til å privatisera, kunne vi fått til eit godt helsevesen for alle pasientar.

Morten Wold (FrP) [11:24:18]: I valgkampen fartet Kjersti Toppe land og strand rundt og advarte mot regjeringens Nasjonal helse- og sykehusplan. Hun skapte nærmest et skremmebilde og ga uttrykk for at mange sykehus ville bli lagt ned.

Nå har vi fasiten: Regjeringen legger altså ikke ned et eneste sykehus som et resultat av planen – jeg gjentar: ikke et eneste sykehus.

Da Toppes eget parti satt i regjering, la de rød-grønne ned mange sykehus, deriblant Aker. Nå foreslår Senterpartiet, sammen med SV, at Aker sykehus skal gjenopprettes som fullverdig lokalsykehus.

Spørsmålet blir da: Hva skyldes representanten Toppes

helomvending, og hvorfor støttet ikke hun og Senterpartiet Fremskrittspartiets forslag om det samme da dette ble fremmet i Dokument 8:70 S for 2009–2010?

Kjersti Toppe (Sp) [11:25:10]: Eg får berre lyst til å spørja tilbake om kvifor ikkje Framstegspartiet støttar vårt forslag no, når dei meinte dette i 2009, og bakgrunnen er vel kanskje litt av det same.

Elles vil eg ta avstand frå at eg gjekk rundt og spreidde usikkerheit i valkampen. Det eg har sagt om Nasjonal helse- og sykehusplan, er akkurat det same som helseministeren sa i sin sjukehistale den 7. januar, at ein ville diskutera ei utvikling der lokalsjukehus vert fråtatt akuttkirurgi, noko som òg no er kome som eit forslag. Eg meiner at slike sjukehus ikkje er robuste – eg skal bruka det ordet – som ikkje vil rekruttera, og som på sikt ikkje vil overleva som sjukehus. Den bekymringa er like sterk no som ho var i valkampen.

Ketil Kjenseth (V) [11:26:22]: Under den rød-grønne regjeringa, med Senterpartiet blant partiene, ble et av Europas største helseprosjekter satt i verk, og det var sammenslåingen av sykehusene i Oslo. Erttertida viser vel at det er ingen stor heiajeng som sitter her og tenker at dette er noe vi må gjøre med flere andre sykehus.

Samhandlingsreformen var også en stor reform, det var mye riktig bak den, men det er ingen tvil om at den starter med de mest krevende pasientene, og Senterpartiet har et landsmøtevedtak som sier at de vil skrote hele reformen.

Jeg er mest opptatt av psykisk helse og rus, hvor vi står overfor en stor utfordring. De inntektsmodellene som sykehusforetakene i dag bruker, stammer fra den rød-grønne tida. Hva tenker Senterpartiet om de inntektsmodellene?

Kjersti Toppe (Sp) [11:27:28]: Det var mange påstandar her. Senterpartiet skal ikkje skrota heile samhandlingsreforma. Vi har stilt spørsmål om betalingsplikta for dei skrøpelege eldre, dei som er i livets slutfase. Vi har levert forslag om at det kanskje ikkje er den rette måten å driva betalingsordninga på.

Når det gjeld rus og psykiatri, tenkjer kanskje representanten på det som skjer i Innlandet, på den fordelingsnøkkelen som er i Helse sør-øst. Eg har stilt spørsmål om dette til helse- og omsorgsministeren. Eg synest at det som skjer ved Sykehuset Innlandet, er altfor drastisk, det går ut over tilbudet til dei som treng hjelp for psykiske lidingar, og eg meiner at ein er nøydd til å sjå på desse ordningane. Skal ein styrkja det psykiske helsetilbudet, må ein sørgja for at det òg skjer ute i føretaka, og at det ikkje berre er noko ein snakkar om her inne.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Ketil Kjenseth (V) [11:28:49]: I dag diskuterer vi neste års bevilgninger og prioriteringen til helsesektoren – nesten 180 mrd. kr. Det er store tall, men så er vi da også Stortinget. Vi skal diskutere de store ting og de lange linjer.

Neste år er det første året i et forhåpentlig langt liv for mange barn. Det mest samfunnsøkonomisk lønnsomme vi kan gjøre, er å investere i en god oppvekst. Måten vi ser på barn og barns behov, har endret seg radikalt de siste 40 årene – omtrentlig min levetid.

Refselsesloven, som ga foreldre rett til å straffe barn, ble opphevet først i 1972, men det tok lang tid før de fleste aksepterte at vold mot barn er svært skadelig for barns psykiske helse, og ofte gir alvorlige psykiske helsetilstander i voksen alder. Krenkede barn blir ofte syke voksne. Det ser vi dessverre altfor mange eksempler på i barnevernet, i psykiatrien og i rusomsorgen.

Jeg er glad for at vi i budsjettforliket styrker arbeidet for å redusere og avdekke vold mot barn. Vi har også gjennom flere år arbeidet for en opptrapping både av helsestasjonene og skolehelsetjenesten. Vi vet at de er i en unik posisjon til å nå fram til barn og unge og deres familier. Nå er vi midt i opptrappingen, og Venstre har som ambisjon at det i denne stortingsperioden skal etableres 1 000 nye stillinger begge steder. Vi er godt på vei med bevilgningene, og vi ser at statistikken går i riktig retning. Heldigvis er regjeringspartiene enige med oss om denne viktige satsingen.

Familievern og barnevern styrkes også. Det gjør også satsingen på barnehagene, som er det stedet utenfor familien som er viktigst for å fremme god helse hos barn. Derfor er jeg og Venstre glad for at vi som følge av budsjettforliket, utvider ordningen med gratis kjernetid i barnehagene til også å omfatte treåringer.

Flere har vært inne på det: Helse skapes først og fremst utenfor helsesektoren, slik at produksjonen av helse i hovedsak skjer over andre budsjetter. Helse skapes gjennom deltakelse i skole og arbeidsliv, gjennom frivilligheten og gjennom trygge og gode sosiale nettverk. Klarer vi å bygge gode lokalsamfunn, skaper vi god helse. Derfor kan ikke helse ses på isolert. Nettopp derfor vil Venstre og jeg som helsepolitikker satse på folkehelse og tidlig innsats, og vi foreslo å moderere veksten i helseforetakene for å styrke andre deler av budsjettet der innsatsen får større helseeffekt.

Vi må forebygge mer for å reparere mindre. Veksten i sykehus og reparering kan ikke foregå i det uendelige. Vi må tørre å ta et retningsvalg. Det gjør Venstre – for tidlig innsats og for små barns helse.

Tilbake til de store ting her i Stortinget, til milliardene. Nesten 130 mrd. kr går til behandling i sykehus. For Venstre er det også viktig å snakke om de litt færre milliardene, som den ene milliard til å bekjempe barnefattigdom, som vi har fått til sammen med flertallspartiene gjennom flere budsjettforhandlinger. En skal heller ikke kimse av den milliard vi har fått til i økt satsing på kollektiv, sykkel og gange, for ikke å snakke om 2,4 mrd. kr som de neste fire årene skal i omløp for økt kapasitet og kvalitet i rusomsorgen.

Aktivitet, tidlig innsats og forebygging – ja, folkehelse i stort – er Venstres helsepolitikk. For Venstre er det derfor viktig at vi ikke skal holde oss med 428 forskjellige måter å drive folkehelse på. I dag er det for liten kapasitet totalt sett i kommunene, for spredt kompetanse, for lite samhandling,

og som et resultat av det, er det for lite systematikk lokalt. Det er vårt store ansvar å bidra til økt kapasitet og kvalitet i kommunene. Et av Venstres svar på det er noen færre kommuner og mer samling av helseressurser regionalt – flere Familiens hus, flere distriktsmedisinske sentre og flere distriktspsykiatriske sentre i regi av noen større kommuner. I høst var jeg på besøk i Orkanger i Orkdal kommune, og der var kommunen veldig klar til å overta DPS-ene. Dette er ikke av de største kommunene, men de har jobbet systematisk i mange år for å bli så gode på både kapasitet og kvalitet at de er i stand til å ta denne oppgaven lokalt.

Jeg er glad for at vi i 2016 skal få en diabetesplan. Det holder ikke at bare 10 pst. av diabetikerne er innmeldt i Diabetesregistret. Det sier noe om systematikken som mangler, både i forebygging og behandling. Kommunene og fastlegene må mer på banen. I mitt fylke, Oppland, er forskrivningen av diabetesmedisiner godt under landsgjennomsnittet. I nabofylket Hedmark, rett over Mjøsa, som i demografi og størrelse så å si er helt likt, er det langt over landsgjennomsnittet. Det kan være plausible forklaringer på forskjellen, men en utfordring er at vi ikke vet. Denne kunnskapen må vi skaffe oss. Utfordringen er at ingen har ansvaret for å skaffe den fram i dag. Min hypotese er at satsingen på grønn resept i Oppland er en av forklaringene på denne forskjellen.

Jeg er stor tilhenger av varierte tilbud både i offentlig, privat og ideell regi. Derfor er jeg glad for at budsjettforliket fikk økte ressurser til å etablere flere Fontenehus for psykisk syke voksne og flere Kompasset-sentre for barn av psykisk syke og rusavhengige. I tillegg styrkes tilskuddsordninger til kommuner og frivillige, slik at det kan etableres flere lavterskeltilbud.

Vi gir også økt støtte til Forandringsfabrikken og det viktige arbeidet som bl.a. PsykiskhelseProffene gjør for å snakke fram barns helsevesen. Grønn omsorg som Inn på tunet og andre som tilbyr slike tilbud og aktivitetstilbud, trenger vi flere av. Det gir positive helseeffekter på en rekke pasientgrupper med nærhet til bl.a. natur og dyr.

De strukturelle utfordringene har jeg vært inne på. Vi ser i dag at de 130 mrd. kr vi bruker på sykehussektoren gjennom fire helseforetak, har bidratt til kvalitetsøkning og standardisering. Det er en utfordring at kommunesektoren ikke har samme hastighet når det gjelder å strukturere, standardisere og organisere sine tjenester. Kommune-reformen er derfor et av svarene, men ikke det ene svaret alene.

Legevakt har flere vært inne på, og det er behov for å se på organiseringen av den. Når vi i dag har 191 legevakter og 428 kommuner, sier det noe om at den aller viktigste tjenesten en kommune produserer, er helt i utakt med antall kommuner, og da er det en utfordring et sted. På håndballspråket, som vi selvfølgelig følger litt med på akkurat nå, kalles det tellefeil når forsvarsspillerne kommer i undertall. Jeg vil bruke det som en parallell.

Ambulansetjenesten har tilsvarende utfordringer. Vi har også et stort antall avtalespesialister som sliter med å finne seg til rette både i spesialisthelsetjenesten og i kommunehelsetjenesten – også disse er det behov for å se på tilhørigheten til og organiseringen av.

Helseinformasjon er et annet eksempel som vi snakker lite om. Venstre har foreslått å innføre en nasjonal helse-service på linje med den Skottland i Storbritannia har, NHS 24. Vi ser konturene av det med innføringen av det nye nummeret 116 117. Så langt er bruken begrenset, og folk forholder seg til de tradisjonelle nødnumrene 110, 112 og 113. Det tar tid å etablere sånne nye tjenester. I tillegg må vi over på flere digitale og internettbaserte tjenester.

«Innovasjon» er et av nøkkelordene her, å få det til lokalt. I dag har vi for få aktører regionalt som kan drive med innovasjon. Vi putter på mye til forskning og utvikling i sykehussektoren, men det er for lite og for dårlig organisert i kommunesektoren. Det henger også sammen med å ta i bruk ny informasjonsteknologi. Et av Venstres svar er mer offentlig-privat samarbeid i det som er avtafefestet. Jeg har ikke som Arbeiderpartiet foreslått å putte på mer penger til kommunene for å kjøpe inn, men foreslått å etablere en utlånsordning for velferdsteknologi. En av utfordringene i dag er at det er så mange standarder, så forskjellige plattformformer at kommunene vegrer seg for å foreta store anskaffelser fordi det følger med så store utfordringer knyttet til å implementere ny teknologi.

Venstre vil støtte SVs forslag nr. 35, om å komme tilbake i revidert nasjonalbudsjett og redegjøre om medisinsk forbruksmateriell.

Line Henriette Hjemdal hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tove Karoline Knutsen (A) [11:39:26]: Venstre har gått i bresjen for å styrke innsatsen overfor mennesker med diabetes. Det vil Arbeiderpartiet gi representanten Kjenseth anerkjennelse for. Vi støtter, i likhet med Venstre, at det utarbeides en diabetesplan for å styrke innsatsen for denne pasientgruppa, som jo har en alvorlig kronisk sykdom.

Diabetesforbundet har spesielt pekt på én utfordring som de ber oss om å få en rask avklaring på, nemlig at det utarbeides et system i barnehager og skoler som sikrer klare ansvarsforhold, opplæring og god legemiddelhåndtering for barn med diabetes. Hvorfor kan ikke Venstre støtte det forslaget i innstillinga som Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har fremmet om nettopp dette?

Ketil Kjenseth (V) [11:40:10]: Jeg takker for spørsmålet fra Arbeiderpartiet.

Det skal utarbeides en diabetesplan i 2016. Det kan være at forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti finner sin plass i den diabetesplanen. Et annet forslag – fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Venstre og Sosialistisk Venstreparti – er at vi skal flytte fireårskontroller ut av helsestasjonene og over i barnehagene.

Jeg tror nok at vi i stort her tenker ganske likt. Vi må sette inn innsatsen tidligere. Vi må tette hullene i overgangen mellom barnehage og skole. Vi må få mer syste-

matikk. Men det umiddelbare svaret er ikke å starte med forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Vi vil se helheten før vi støtter dette forslaget.

Kjersti Toppe (Sp) [11:41:06]: Venstre er opptatt av psykisk helse. Det synest eg er veldig bra.

Eg veit at representanten er opptatt av tilbudet ved Sykehuset Innlandet. Det har vore i avisene der at da ein behandla Opptappingsplanen for psykisk helse, vart dei tilført ca. 184 mill. kr, mens dei no vert pålagde å kutta 257 mill. kr over åtte år – altså tilbake igjen til nivået før opptappingsplanen, kan ein seia. Samtidig ser eg at Venstre i det alternative budsjettet sitt kuttar 530 mill. kr i barselløyvinga til Helse sør-øst. Spørsmålet mitt er om han trur at ei slik prioritering av sjukehusbudsjettet vil føra til fleire midlar til helsetilbodet ved Sykehuset Innlandet.

Ketil Kjenseth (V) [11:42:07]: Jeg takker for spørsmålet.

Det er primært inntektsmodellen i Helse sør-øst som gjør at Sykehuset Innlandet blir pålagt sånne kutt. Så er det også en prioritering mellom somatikk og psykiatri som en gjør ved Sykehuset Innlandet.

Denne inntektsmodellen er en krevende arv fra den forrige regjeringa med tanke på å sette opp mot hverandre såkalte storbyutfordringer og det at en har tyngre pasientkostnader og en del sikringsfanger, bl.a., med psykiatriske behov, som gjør at det blir krevende prioriteringer mellom det litt tekniske og hva som er politikken i det.

Vi ønsker å få en evaluering av denne inntektsmodellen. Den rammer ikke bare Sykehuset Innlandet, men også flere andre helseforetak. Vi ser at det er ulike modeller i Helse sør-øst og Helse Midt-Norge. Det er behov for en gjennomgang av dette.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Audun Lysbakken (SV) [11:43:37]: Det budsjettforslaget som SV i år har fremmet på helsefeltet, har forebygging og folkehelse som sin aller, aller viktigste prioritet. Det betyr at vi har valgt å se skole- og utdanningsfeltet og helsefeltet under ett, og vi har lagt deler av de bevilningene som trengs for å få i gang den heldagsskolereformen som SV kjemper for, inn på helse- og omsorgsbudsjettet. Det er fordi vi tror at en ordentlig satsing på folkehelse, på sunn oppvekst, sunn mat og fysisk aktivitet i skolene vil være den kanskje viktigste investeringen vi kan gjøre i framtidig folkehelse og reduserte utgifter til reparasjon.

Derfor foreslår SV at vi skal komme i gang i 2016 med en reform for innføring av gratis skolemat og frukt i grunnskolen. Vi ønsker å begynne med et gratis brødmåltid i ungdomsskolen, og vi ønsker å gjeninnføre frukt i ungdomsskolen og så i hele grunnskolen. Det er nå godt belyst at de kuttene som flertallet har gjennomført i fruktordningen, er uansvarlig i et folkehelseperspektiv. Det var en usedvanlig god ordning når det gjaldt å sørge for et sunnere kosthold hos ungdom i Norge.

I tillegg til dette vil SV foreslå en halv time fysisk aktivitet hver dag på 1.–7. trinn for at våre barn skal komme

i gang med en livsstil der fysisk aktivitet er en selvfølge, og for at det ikke bare skal forbeholdes dem som får den muligheten hjemme.

I forbindelse med heldagsskolereformen ønsker SV også en opptrapping av ordningen med helsestasjoner for ungdom og skolehelsetjenesten. Det er et ønske det er tverrpolitisk og bred enighet om, men der vi skiller lag i oppfatningen av hvordan dette best kan finansieres. Det er bare å si det samme i år som i fjor: En kan ikke fortsette å kalle penger som i praksis går til asfalt eller gjeldsnedbetaling, for penger til helsesøstre. Det blir altfor få helsesøstre av den satsingen regjeringen har lagt inn nå i to budsjetter på rad. Det er nødvendig å øremerke disse midlene hvis vi skal få til den opptrappingen og satsingen som et samlet storting har gitt uttrykk for at vi ønsker oss.

En annen hovedsatsing i SVs alternative statsbudsjett handler om en ny måte å organisere eldreomsorgen på. Vi ønsker et oppgjør med den stoppeklokkeomsorgen som gjør at altfor mange av våre eldre rundt om i kommunene får et for dårlig tilbud. Det er først og fremst et kommunalt ansvar, men Stortinget kan legge til rette for oppgjør med stoppeklokkeomsorgen ved f.eks. å bevilge midler til prøveordninger med andre måter å organisere omsorg på. Vi ønsker oss tillitsreformer i norske kommuner etter mønster av det de har gjort i København. Det innebærer nye måter å organisere hverdagen f.eks. for hjelpepleiere og sykepleiere i hjemmesykepleien og øvrige hjemmetjenester på, slik at en ikke lenger har minuttvedtak, men i stedet en større grad av faglig frihet for den enkelte medarbeider til å organisere dagen etter de eldres behov. SV foreslår en statlig pott til utprøving av tillitsreform i norske kommuner.

På samme måte foreslår vi en bevilgning til innføring av tidskontoordninger i eldreomsorgen. Det vil si at mennesker med stort omsorgsbehov som fortsatt er hjemmeboende, skal få litt mer tid fra hjemmetjenestene som de selv kan disponere og styre – også det en idé hentet fra København. Det var det mulig å gjennomføre i Danmark fordi Folketinget bevilget en statlig pott, akkurat som vi foreslår nå.

Vi mener også at Stortinget burde ta de første steg mot en nasjonal bemanningsnorm for sykehjem. Det er et spørsmål vi har diskutert i mange runder i denne sal, og det er fortsatt litt uklare meldinger fra regjeringspartiene om det kommer til å komme en sak om en bemanningsnorm eller ikke. Uansett kunne Stortinget begynt med å trappe opp bevilgninger til f.eks. forsøk med økt grunnbemanning, som SV foreslår i sitt budsjett.

Det er veldig gledelig at mange av de tingene som SV har foreslått i Stortinget og fått nedstemt, nå vil bli utprøvd av det nye byrådet i Oslo. I eldreomsorgen i Oslo skal en nå prøve tillitsreform i stedet for stoppeklokke. I eldreomsorgen i Oslo skal tidskontoordning innføres. I eldreomsorgen i Oslo er man nå opptatt av å finne løsninger for å styrke fellesskapets omsorg i stedet for videre privatisering. Det er en stor glede å se at det arbeidet nå skal ledes av en byråd fra SV, og jeg håper at regjeringspartiene nasjonalt vil velge å la seg både utfordre og inspirere av det som skjer i Oslo framover.

Sykehusøkonomien kommer til å være stram med det

budsjettet som nå legges fram. Det er mye tallmagi i budsjettet der det kan se ut til at budsjettøkningene er betydelig større enn de er på grunn av svært omfattende effektiviseringskrav. Vi foreslår derfor i vårt budsjett en økt bevilgning til sykehusøkonomien på 680 mill. kr, og vi mener i tillegg at det er avgjørende å øremerke bevilgningene til overgrepsmottak når en ikke har høyere bevilgninger enn det regjeringspartiene har lagt fram. Vi frykter, som jeg tok opp i en av mine replikker, at arbeidet med å gjennomføre den nye oppgaven med overgrepsmottak vil bli forsinket hvis den ikke følges opp av tydeligere føringer enn det regjeringen nå har gjort.

SV foreslår en styrket sykehusøkonomi innenfor et budsjettopplegg der vi bruker 7 mrd. oljekroner mindre enn regjeringen. Det viser at det er mulig å prioritere helse og omsorg høyere, samtidig som vi kan føre en mer ansvarlig økonomisk politikk hvis en ikke har de samme uhemmede utgiftsøkningene på unødvendige områder som f.eks. skattekutt, som det de blå prioriterer.

SV har også valgt å foreslå en øremerket bevilgning til kommunal rusomsorg. Det skyldes de mange debatter vi har hatt i denne sal om behovet for en økt satsing i kommunene for å kunne møte de ambisjonene vi har her, om at vi både skal få en raskere og bedre behandling av rusavhengige og muligheter for rehabilitering. Der vet vi at bolig er et nøkkelspørsmål som ikke følges godt nok opp av kommunene, og da mener vi det er nødvendig også der å øremerke midler.

Det er kontroversielt å gå inn for øremerking på ulike områder, men hvis Stortinget ønsker å lede, hvis Stortinget ønsker å sette nasjonale standarder, er øremerking den mest effektive måten vi kan gjøre det på.

La meg til slutt komme inn på den saken som har vært tema i mange replikkrunder og innlegg, nemlig situasjonen for dem som er avhengig av medisinsk forbruksmateriell, som det nå kuttes i. Vi sendte spørsmål til departementet i forrige uke med frist på fredag for å få vite hva slags oversikt regjeringen egentlig har over de økonomiske konsekvensene for disse pasientgruppene. Vi har fått svar i dag etter fristen om at dette er for komplisert til at departementet klarer å svare på det. Vi har fått en antydning om at vi vil få et svar på onsdag, men budsjettet behandles i dag, og det er umulig å tolke dette på annen måte enn at flertallspartiene ikke har oversikt over konsekvensene av sitt eget budsjettkutt. Når vi snakker om så store beløp som det er snakk om for enkelte mennesker – 12 000 kr har vært nevnt, 20 000 kr har vært nevnt – er det uansvarlig å banke dette gjennom uten mer kunnskap om hva kuttene faktisk innebærer.

Da er vårt primære ønske selvfølgelig at disse kuttene ikke vedtas i dag, men siden kuttene ikke ble reversert i forhandlingene med Kristelig Folkeparti og Venstre, men ble større en sen kveldstime eller i løpet av en søndag i disse forhandlingene, regner jeg med at det er urealistisk. Derfor har SV fremmet de fire forslagene som er omdelt i salen, og som alle handler om større åpenhet rundt fakta og en bedre prosess for å få vurdert dette i fortsettelsen. Jeg er veldig glad for at det nå kommer støtte, forhåpentligvis, også fra de borgerlige til det ene forslaget om en mulighet

til å diskutere dette på nytt i Stortinget relativt fort når vi har bedre oversikt over konsekvensene.

Da vil jeg ta opp de forslagene som SV er alene om i innstillingen, i tillegg til de fire forslagene som er omdelt i salen.

Presidenten: Representanten Audun Lysbakken har tatt opp de forslag han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Elisabeth Røbekk Nørve (H) [11:54:08]: De rød-grønne brukte private barnehager og anbud for å oppnå full barnehagedekning. I Politisk kvarter i valgkampen ble stortingsrepresentant og SV-leder Audun Lysbakken utfordret med spørsmål om hvorfor han aksepterte konkurranseutsatt barnehagedrift. Han svarte: Jeg står inne for det, fordi det forandret hverdagen til mange.

I Høyre ønsker vi å forandre hverdagen til eldre som trenger pleie og omsorg. De fortjener et mangfold av tilbud, nytenkning og innovasjon, som sunn konkurranse kan skape. Men her fortsetter dessverre de rød-grønne å motarbeide den samme dynamikken som de omfavnet i barnehagesektoren.

Hvorfor mener representanten Lysbakken at det skal være et prinsipielt skille mellom bruk av private aktører til å ta vare på våre barn og til å ta vare på våre eldre? Ser ikke representanten at dette bidrar til å gjøre eldreomsorgen til en unødvendig ideologisk kamparena, som forsinker god kvalitet i pleie- og omsorgstjenesten?

Audun Lysbakken (SV) [11:55:15]: SV har aldri gått inn for et sånt prinsipielt skille, og det var litt kreativ sitering, for det jeg også sa i det intervjuet, og som jeg sier i alle disse sammenhengene, var at barnehageforliket kom av én ting. Det var at Høyre, på den tiden i regjering, ikke gjorde nok for å bygge barnehager, og da fikk vi, mener jeg, et strålende eksempel på pragmatisme i Stortinget: SV og Fremskrittspartiet fant sammen og tvang regjeringen til å begynne å bygge barnehager. Vi hadde selvfølgelig ikke fått med oss Fremskrittspartiet på det hvis de kommersielle ikke hadde sluppet til. Det var lurt, for det var sånn vi fikk til barnehagereformen, men det betyr ikke at det ikke hadde vært mulig å bygge barnehager på en annen måte.

SV er for private aktører i eldreomsorgen, men vi er for de ideelle aktørene, for vi mener at utbygging av en kommersiell sektor vil føre til at for mye penger tas ut av eldreomsorgen og går til andre ting. Vi frykter at nettopp de private ideelle aktørene blir taperne på sikt innenfor f.eks. regjeringens modell med fritt behandlingsvalg, fordi de kommersielle kommer til å ta en stadig større andel av de oppgavene private ideelle aktører får.

Bård Hoksrud (FrP) [11:56:36]: Jeg og representanten Lysbakken er enige om at det å dele rom på sykehjem er uverdig. Den forrige regjeringen, som Lysbakken var en del av, klarte ikke å bygge nok sykehjemsplasser rundt omkring i kommunene, noe som har ført til at man f.eks. i Haugesund kommune nå har stuet sammen folk på dobbeltrom, fordi man ikke har sykehjemsplasser nok, fordi

den forrige regjeringen ikke bevilget nok penger. Denne regjeringen både bevilger mer penger i tilskudd for å bygge flere sykehjemsplasser, og den har innført en rabattordning, slik at hvis man blir innlagt på et dobbeltrom, så skal man få en rabatt, og det må koste kommunen noe å gjøre dette. Lysbakken har uttalt at det er uverdig, og at det er dumt at man har en sånn ordning. Hvordan kan man synes at det er dumt å ha en slik ordning? Er det ikke rett at når man ikke får det tilbudet man har krav på, bør man få en rabatt for det, og så må det koste kommunen noe, slik at man bygger sykehjemsplasser, slik at man slipper å måtte bo på dobbeltrom, som man gjør i Haugesund? Jeg er spent hva han har lyst å si til pårørende i Haugesund, som er spent på å få høre hva Lysbakken mener om dette.

Audun Lysbakken (SV) [11:57:42]: La meg først si at det gleder meg å se representanten Hoksrud komme på talerstolen med SVs alternative budsjett i hånden.

Jeg synes nok at Haugesund kommune er et dårlig eksempel på rød-grønn handlingslammelse, for den har vært borgerlig styrt i uminnelige tider, tror jeg. Det føyer seg jo inn i en viktig del av den historien, nemlig ved at Fremskrittspartiet har sittet i posisjon mange steder og latt være å gjøre lokalt det som skal til for å bli kvitt dobbeltrom.

Problemet med dobbeltromsrabatten er at den blir en unnskyldning for ikke å fjerne dobbeltrom. Det er derfor ikke bare SV er imot den rabatten, men også Pensjonistforbundet er det. Jeg skjønner godt at Hoksrud – til tross for at han kan finne inspirasjon i det heftet han har med seg – ikke hører så mye på SV, men hør på pensjonistene. De sier at dette er en dårlig ordning fordi den kommer til å legitimere dobbeltrom og til og med, i verste fall, gjøre at regjeringer kan spare litt penger på å la være å avskaffe dobbeltrom.

Ketil Kjenseth (V) [11:58:52]: Først av alt vil jeg berømme SV for satsingen på tidlig innsats. Der er Venstre og SV ganske enige.

Så til hvordan vi skal organisere eldreomsorgen. SV viser til en tillitsreform, som har sin opprinnelse fra en privat gründer i Nederland. De nevner også en tidskonto.

I hjemmetjenesten i Oslo er det i dag fritt brukervalg, og 30 pst. av dem som er tildelt hjemmetjeneste, velger de private. Ser ikke representanten Lysbakken og SV at det er nyttig å ha aktører å sammenlikne seg med for å utvikle en god tjeneste, og ikke bare gi mer tid, dersom det kanskje ikke er godt nok det som en får av tid?

Audun Lysbakken (SV) [11:59:49]: Det er ikke riktig at tillitsreformen har sitt utspring i et firma i Nederland. Det har derimot den såkalte nabolagsorganiseringsen, som for så vidt også er en interessant måte å organisere hjemmetjenester på. Vårt forslag om tillitsreform, som nå skal prøves ut i Oslo, har sin opprinnelse i København og ble gjennomført av hun som fortsatt er eldreomsorgsbyråd i København, Nina Thomsen fra SVs danske søsterparti.

Det å ha innflytelse er viktig, og hvis fritt brukervalg betyr det, er vi veldig for det. Det er nettopp det tillitsreformen og tidskontoen er tenkt å gi: større innflytelse over hva

slags tilbud du får. Problemet med fritt brukervalg, sånn som høyresiden har gjennomført det i mange kommuner, er at det ikke gir den typen innflytelse. Det gir en rett til å velge hva slags firma som skal levere tjenester til deg, men det er den samme kontrakten, de samme minuttvedtakene og den samme rigide overstyringen som styrer hva slags tilbud du får. Da er det liten reell valgfrihet for de eldre.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Statsråd Bent Høie [12:01:12]: Regjeringens hovedmål i helsepolitikken er å skape pasientens helsetjeneste.

Budsjettet som Stortinget skal vedta i dag, viderefører og forsterker skiftet i helse- og omsorgspolitikken. Budsjettforliket mellom regjeringen og samarbeidspartiene ivaretar viktige satsinger og styrker andre, samtidig som hovedprioriteringer ligger fast. For regjeringen er det viktig å løse konkrete utfordringer i dag og samtidig ruste Norge for fremtiden.

Norge står både i og overfor en utfordrende situasjon. Heller ikke helsetjenesten er upåvirket av de økonomiske utfordringene eller den flyktningssituasjonen som nå preger vår del av verden.

Å sikre bærekraft vil kreve omstilling. Nye ideer og bedre løsninger er nødvendig.

Vi er godt i gang med omstillingen. Vi satser på arbeid og aktivitet, forskning og innovasjon, samferdsel og infrastruktur. Vi skaper arbeidsplasser i flere næringer og styrker konkurransekraften.

I tillegg er vi i gang med nødvendige reformer i offentlig sektor for å ruste Velferds-Norge for fremtiden. Det jobbes med kommunereform, politireform og endringer i arbeidslivet og i Nav. Og vi er godt i gang med å skape pasientens helsetjeneste.

Regjeringen har levert en helhetlig nytenkning i store deler av sektoren. Vi har startet innføringen av fritt behandlingsvalg. Vi har lagt fram nasjonal helse- og sykehusplan, melding om primærhelsetjenesten, opptrappingsplan for rusfeltet, ny folkehelsemelding og melding om legemiddelpolitikken.

Regjeringen vil ta alle gode krefter i bruk, og ønsker en ny kurs for samhandling og samarbeid mellom det offentlige og private og ideelle aktører.

Vi skal skape pasientens helsetjeneste. Gjennom økte bevilgninger, tydelige prioriteringer og nye løsninger viser vi at vi prioriterer helse- og omsorgstjenestene. Enhver skal ha trygghet for at gode offentlig finansierte helsetjenester er der både for seg og familien når man har behov for det.

Sentrale mål er å

- redusere unødvendig og ikke-medisinsk begrunnet venting for pasientene
- øke kapasiteten og styrke kvaliteten i omsorgssektoren
- prioritere bedre behandling og forebygging innen psykisk helse og rusfeltet

Selv om mye er bra i norsk helsetjeneste, har vi også utfordringer. Internasjonale sammenligninger trekker ofte fram at selv om vi har gode resultater av behandling, er det altfor mange som venter unødvendig lenge.

Regjeringen gjennomfører flere tiltak som til sammen skal bidra til å redusere ventetidene. Vi øker bevilgningene til pasientbehandling, sykehusene får adgang til å øke pasientbehandlingen ytterligere dersom de har kapasitet og økonomi til det, vi har innført pakkeforløp på kreftområdet, og vi har startet innføringen av fritt behandlingsvalg. Reformen skal bidra til å redusere ventetidene, øke valgfriheten for pasientene og stimulere de offentlige sykehusene til å bli mer effektive.

Det legges neste år til rette for en vekst i pasientbehandlingen på 2,5 pst. Regjeringen har dermed lagt til rette for en høyere vekst i pasientbehandlingen i våre tre budsjetter sammenlignet med hva den rød-grønne regjeringen fikk vedtatt gjennom sine åtte.

Det gir resultater. Ventetidene går ned. I 2. tertial i år var gjennomsnittlig ventetid for alle fagområder 67 dager, som er en nedgang på to dager sammenlignet med samme periode i 2014. Ventetiden for pasienter innen tverrfaglig spesialisert rusbehandling er redusert med hele 13 dager sammenlignet med samme periode i 2014. Andel fristbrudd er redusert med en tredjedel på ett år.

Det ligger an til et nivå på ventetidene som ikke har vært lavere siden 2005. Det betyr at vi snart har reversert hele ventetidsøkningen forrige regjering medførte for pasientene.

Tilstrømningen av asylsøkere vil kunne bety økt behov for spesialisthelsetjenester, utover det som ble anslått i budsjettforslaget. Asylsøkere har rett på helsehjelp. Selv om det kan utfordre arbeidet med å redusere ventetidene ytterligere, skal vi sørge for god helsehjelp til alle som trenger det.

Selv om det for hver enkelt pasient er viktigst hvor lenge man venter, er det allikevel gledelig at nesten 25 000 færre pasienter nå venter på behandling, som er en reduksjon på over 9 pst. siden i fjor. At det særlig er for ruspasienter ventetiden reduseres, understreker at dette er et felt som prioriteres.

Vårt mål er at alle skal være sikre på at gode omsorgstjenester er der for dem når de trenger det, eller deres nærmeste har behov for det. Da må vi ha godt utbygde tjenester, med dyktige og kompetente ansatte.

For å bedre kvalitet, kapasitet og valgfrihet i omsorgstjenestene har regjeringen foreslått en samlet netto styrking på 640 mill. kr i 2016. Det legges til rette for å innvilge tilskudd til om lag 2 500 heldøgns omsorgsplasser og 1 200 dagaktivitetsplasser til hjemmeboende personer med demens.

Etter at regjeringen fikk vedtatt å øke tilskuddsandelen betydelig i 2014, ble hele tilsagnsrammen på 2 500 plasser utnyttet i 2014. Resultatene i 2015 er så langt også gode. Dette er positivt.

Det foreslås videre 156 mill. kr til forsøk med statlig finansiering av omsorgstjenestene og ytterligere 205 mill. kr til rettighetsfesting av brukerstyrt personlig assistanse for personer under 67 år med store og langvarige behov – totalt 0,5 mrd. kr neste år.

Rettighetsfestingen av BPA var en stor seier, ikke primært for regjerings- og samarbeidspartiene, som har kjempet lenge for dette, men for alle de brukerne som nå opp-

lever å få et tilbud der en får hjelp til å mestre og få mer makt over egen hverdag. Det blir også foreslått å bevilge i underkant av 1,2 mrd. kr til oppfølgingen av tiltaket i Kompetanseløft 2020 i 2016.

Altfor lenge har pasienter med rusproblemer og psykiske problemer opplevd ikke å få den hjelpen de har behov for. Tilbudet har ikke vært godt nok, verken i kommunene eller i spesialisthelsetjenesten. Regjeringen vil forsterke innsatsen, så mennesker med rusproblemer eller psykiske problemer får bedre hjelp. Derfor har vi nylig lagt fram en opptrappingsplan for rusfeltet, som en del av regjeringens samarbeidsavtale med Venstre og Kristelig Folkeparti, med en samlet ramme på 2,4 mrd. kr over de neste fem årene.

Kapasitet og kvalitet i behandlingstilbudet skal styrkes, og bolig, arbeid og aktivitet til rusavhengige skal prioriteres.

400 mill. kr av veksten i kommunenes frie inntekter neste år er begrunnet med økt satsing på rusfeltet. I tillegg foreslås det 80 mill. kr til konkrete satsinger på feltet.

Helse- og omsorgstjenester til barn og unge er et viktig satsingsområde for regjeringen og samarbeidspartiene. Derfor har vi foreslått en ytterligere styrking av helsestasjons- og skolehelsetjenesten neste år med 200 mill. kr gjennom kommunenes frie inntekter, som viser at dette er en varig satsing.

I tillegg ble regjeringspartiene og samarbeidspartiene i budsjettforliket enige om å øremerke ytterligere 100 mill. kr for å øke bemanningen i helsestasjons- og skolehelsetjenesten.

De øremerkede midlene innføres nå som en belønningsordning, og vil kunne tildeles kommuner som kan dokumentere at veksten begrunnet i formålet er brukt på helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Ordningen vil gjøre det mulig for kommuner som vil satse enda sterkere enn midlene over kommunerammen gir rom for, å få realisert sine ambisjoner.

I budsjettet forenkler og styrker vi tilskuddet til rekrutteringer av psykologer i kommunene med 45 mill. kr. Dette vil legge til rette for 150 nye psykologårsverk i kommunene i 2016.

I dag vedtar vi et budsjett som bidrar til å både fornye og forbedre helsetjenesten. Det er et budsjett som setter pasientens behov i sentrum, som regjeringen gjør i alt vi gjør på helsefeltet.

I regjeringens politikk og i dette budsjettet gjør vi to viktige ting: Vi viser vilje til å fornye og prioritere tiltak som utvikler og rustet helsetjenesten til å møte framtidens behov, samtidig som vi gjør viktige endringer som løser pasientenes og brukernes behov i dag.

Sammen med samarbeidspartiene viser vi at helsefeltet styrkes, og at vi prioriterer kortere ventetider, kapasitet og kvalitet i omsorgen og ikke minst et løft for rus og psykisk helse.

Jeg er stolt av at vi i dag vil vedta et budsjett som legger til rette for å styrke disse hovedlinjene:

- at rusavhengige får raskere behandling og mer valgfrihet
- at unge som sliter med tunge tanker, lettere kan få hjelp i kommunen

- at flere sykehjemsplasser kan bygges, sånn at når du eller en av dine trenger det, er det bedre kapasitet i kommunen
- at ansatte som går på jobb i kommunen, føler at de gis den faglige utviklingen de trenger
- at sykehusene skal kunne behandle flere pasienter, så færre venter unødvendig lenge på nødvendig behandling.

Alt dette er med på nettopp å skape pasientens helsetjeneste, og det er vi godt i gang med.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ingvild Kjerkol (A) [12:11:02]: Statsråden redegjør for et budsjett som er stort og på mange områder godt. Men når det gjelder sykehusene, innfrir ikke statsråden sine egne forventninger. Det er kontroll med økonomien i sykehusene nå – det var det ikke da vi inntok regjeringskontorene for ti år siden. Derfor økte man bevilgningene kraftig, og vi lovt også å øke bevilgningene ytterligere, 12 mrd. kr over denne perioden. Og det gjorde også statsråd Høie, da i en annen rolle.

Vi har levert i våre alternative budsjetter, og når vi etterlyser samme leveranse fra statsråden og regjeringspartiene, får vi ofte svaret til Svein Flåtten fra finansdebatten, som vår finanspolitiske talsperson har svart på mange ganger før. Hvorfor har ikke regjeringen og statsråden levd opp til sine lovnader til sykehusene?

Statsråd Bent Høie [12:12:04]: For det første til historieskrivningen: Det var ikke slik at sykehusene opplevde noen kraftig vekst etter at den rød-grønne regjeringen overtok i 2005. Tvert imot, en opplevde veldig stramme budsjetter, i realiteten en nullvekst. Sykehusene har derimot opplevd en ganske tydelig vekst i bevilgningene etter at Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen overtok, der vi i våre – nå tre – budsjetter har lagt opp til en høyere vekst i pasientbehandlingen enn det den rød-grønne regjeringen klarte å få til gjennom åtte år. Jeg tror at det som er viktig, og det som vi først og fremst skal måles på – og der er jeg uenig med Arbeiderpartiets talsperson, som sier at vi bare skal måles på løfter og på hvor mange penger vi bevilger – er resultatene, resultatene for pasientene som har behov for hjelp i helsetjenesten. Og resultatene taler for seg, ventetiden går ned, antall pasienter som venter går ned, og veksten i pasientbehandlingen var dobbelt så stor i vårt første år som det var i Arbeiderpartiets siste år.

Ingvild Kjerkol (A) [12:13:11]: Det er lett å være enig med statsråden i at man skal måles på det man faktisk leverer, men nå er det statsrådens egne løfter jeg refererer til. Sånn sett kunne man kanskje forvente at man hadde en måte å relatere seg til dem på.

Jeg hørte statsråden i sitt innlegg snakke veldig mye om den situasjonen vi står i økonomisk, at det blir andre tider framover. Det er også lett å være enig med statsråden i det. Men er det sånn at kravet om omstilling til andre økonomiske rammer er det som er begrunnelsen for at man ikke følger den opptrappingen man selv har lovet,

om 12 mrd. kr i fireårsperioden? Er det sånn at man fortsatt står ved at når man er ferdig med denne perioden, skal man ha styrket dette i det omfanget?

Statsråd Bent Høie [12:14:06]: Som jeg sa, har vi fulgt opp vårt løfte med en kraftig satsing og vekst i pasientbehandlingen. Det gir resultater for pasientene i form av reduserte ventetider, i form av at flere får hjelp, og at færre pasienter står i kø. Det er det viktigste. Samtidig styrker vi sykehusenes økonomi, og vi ser at det er rekordhøye investeringer i sykehusene når det gjelder både bygninger og IKT. Vi ønsker å sikre oss at pengene blir brukt mest mulig fornuftig. Derfor har vi også fjernet aktivitetstaket for sykehusene, sånn at de kan utnytte ledig kapasitet der de finner nye løsninger og bedre ideer. For å få behandlet flere pasienter skal de ikke bli stoppet av at en har en øvre begrensning for hvor mange pasienter en kan behandle, som en hadde da Arbeiderpartiet styrte.

Olaug V. Bollestad (KrF) [12:15:21]: Statsråden er prisverdig opptatt av å løfte områdene rus og psykisk helse, og det er fremmet en rusplan – 2,4 mrd. kr for de neste fem årene. Før helgen kom det et representantforslag fra Venstre om å flytte salg av alkohol – mellom 4,7 og 7,0 pst. – fra Vinmonopolet og ut i butikk. Vi vet at økt tilgjengelighet gir økt forbruk. Hva mener statsråden om et forslag om å flytte salget av sterkøl, og antakeligvis annen type alkohol, fra Vinmonopolet – som er en viktig del av norsk alkoholpolitikk – og ut i butikkene? Og hvilke konsekvenser tror statsråden det får for forbruket, og dermed også for helse?

Statsråd Bent Høie [12:16:14]: Jeg forholder meg til samarbeidsavtalen som regjeringspartiene har med Kristelig Folkeparti og Venstre. Der står det helt tydelig at hovedlinjene i alkoholpolitikken ligger fast. Det innebærer at vi skal ha et høyt avgiftsnivå, vi skal ha vinmonopol, vi skal ha reklameforbud, og vi skal ha regulerte salgs- og skjenketider. Jeg kommer selvfølgelig til å svare Stortinget hvis komiteen oversender forslaget til meg til uttalelse, men jeg er helt enig i det som representanten sier, dette forslaget vil kunne utfordre Vinmonopolet betydelig. Det vil ikke være mulig å skille mellom øl og annen type alkohol. Det betyr at det også vil øke muligheten for f.eks. å selge spritbaserte utblandet alkohol i butikk i et helt annet omfang enn i dag. Det vil si at jeg ikke vil anbefale et slikt forslag.

Kjersti Toppe (Sp) [12:17:21]: Eg har spørsmål om den gylne regelen – ikkje om ein skal ha han, men korleis han skal praktiserast. St. Olavs hospital planlegg eit kutt innan rus og psykiatri på 20 mill. kr. I samband med dette uttalte styreleiaren på St. Olavs hospital seg til NRK den 25. november. Han spurde retorisk om det å kutta mindre i psykiatrien enn i somatikken, eller det å sørgje for å auka aktiviteten utan høgare økonomisk vekst enn i somatikken, vil oppfylle den gylne regelen. Eg vil spørja statsråden om akkurat dei to tinga: Vil det som styreleiaren spør om, vera å oppfylle den gylne regelen? Eg trur kanskje det er mange andre i føretaka som lurar på det same.

Statsråd Bent Høie [12:18:11]: Jeg er veldig glad for representantens engasjement for den gylne regel. Jeg hadde håpet at engasjementet var tilsvarende da hennes egen regjering fjernet den. Men det er ingen tvil om at den gylne regel har virket for rusfeltet. Der mener jeg at regelen er fulgt opp. Når det gjelder psykisk helse, skulle jeg ønske at resultatene var bedre. Alle forslagene som representanten viser til, er forslag i den interne budsjettprosessen i de ulike helseforetakene, som ikke har vedtatt sine budsjetter. Jeg har nylig vært i kontakt med alle helseregioner og gitt klar beskjed om at de har en oppgave i å sørge for at helseforetakenes budsjetter blir vedtatt på en sånn måte at de i 2016 følger opp den gylne regel, det vil være et krav. Jeg vil også følge opp merknaden fra flertallspartiene om å videreutvikle oppfølgingen av den gylne regel i foretaket.

Kjersti Toppe (Sp) [12:19:09]: Takk for svaret – men eg fekk ikkje svar på spørsmålet mitt. Dette var to heilt konkrete ting som var lyfta fram i NRK av styreleiaren, altså om føretaket kan kutta mindre i psykiatrien enn i somatikken, og slik oppfylle den gylne regelen, eller om føretaket kan sørgja for å auka aktiviteten utan høgare økonomisk vekst enn i somatikken, og slik oppfylle den gylne regelen. Faktum er at veldig mange føretak planlegg kutt både i somatikk og i psykiatri. Den diskusjonen – kvifor dei gjer det – skal vi la liggja. Då er dette ei reell problemstilling: Er det å kutta mindre i psykiatrien og somatikken, å oppfylle den gylne regelen? Eller er det å sørgja for auka aktivitet utan at dette er auka økonomisk vekst, å følgja opp den gylne regelen? Eg kunne ønskja at statsråden svarte på denne konkrete problemstillinga.

Statsråd Bent Høie [12:20:08]: Kravet til den gylne regel er tydelig, det er en del av oppdraget og vil også bli en del av oppdraget i 2016. Jeg tror at representanten forstår at jeg som statsråd ikke kan gå inn og behandle det enkelte sykehusbudsjett, det er det sykehusenes styrer som har ansvaret for. Men det er helseregionene som har ansvaret for at summen av de budsjettene bidrar til at den gylne regel blir fulgt opp. For ytterligere å understreke det har jeg vært i kontakt med alle helseregionene og bedt dem være spesielt tydelige på dette i fasen vi er inne i nå, der de ulike helseforetakene behandler sine budsjetter. Det er den måten jeg styrer på. Vi vil også, på samme måten som vi har gjort til nå, følge dette tydelig opp i de kontaktene vi har med helseregionene i alle anledningene vi møtes og diskuterer budsjett. Den gylne regel er oppfylt når det gjelder rusområdet. Den er ikke tilstrekkelig oppfylt når det gjelder psykisk helse, og det vil få økt oppmerksomhet også i oppdragsdokumentet for 2016.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Tove Karoline Knutsen (A) [12:21:34]: Jeg vil starte mitt innlegg – som også representanten Micaelsen gjorde – med å si at det er mye som er positivt med regjeringas helsepolitikk. I mangt og mye bygger regjeringa på Stoltenberg II-regjeringas politikk og på proposisjoner

og stortingsmeldinger som den regjeringa la fram. Folkehelsemeldinga, IKT-meldinga og den banebrytende meldinga om morgendagens omsorg, som kom på rød-grønn vakt, blir ofte nevnt som grunnlag for regjeringas politikk, og det er bra. Da synes jeg også at både helseministeren og talspersoner for regjeringspartiene kanskje kan være litt rausere med å erkjenne at så er tilfellet. Jeg tror f.eks. det hadde stått veldig dårlig til med både oppdaterte og tilgjengelige helseregistre og funksjonelle elektroniske pasientjournaler dersom ikke den rød-grønne regjeringa i forrige periode hadde vært pådriver for nettopp dette arbeidet – tidvis med stor motstand fra nåværende regjeringspartier.

Jeg nevnte stortingsmeldinga om morgendagens omsorg, som ble behandlet i Stortinget våren 2013. Den meldinga var banebrytende, for den hadde det hele mennesket for øye i sine analyser og forslag til tiltak. Den tok utgangspunkt i at svært mange vil være friske og selvhjelpne lenge etter oppnådd pensjonsalder, men også at flere vil bli rammet av demens.

Arbeiderpartiet vil utvikle en politikk som tar i bruk det potensialet den eldre befolkninga har, samtidig som at vi må tenke nytt når det gjelder de omsorgstjenestene som fellesskapet skal yte når det gjelder organisering av tjenestene, hvordan finansieringa kan innrettes, og hvordan vi kan sørge for mer fleksible boliger, med f.eks. livsløpsstandard. Vi må ikke minst bruke de mulighetene vi har for å ta i bruk velferdsteknologi med tekniske hjelpemidler og løsninger som kan gi økt livskvalitet og større selvstendighet for mange mennesker.

Arbeiderpartiet har i sitt alternative budsjett foreslått en ny tilskuddsordning på 156 mill. kr til velferdsteknologi. Det er bra at regjeringa har opprettet et nasjonalt program for samme formål, men vi var mange som noterte oss at bl.a. Næringslivets Hovedorganisasjon i høringa til helsebudsjettet var bekymret for at utrulling av velferdsteknologiske løsninger går for sakte, og at de økonomiske virkemidlene er for svake. NHO påpekte også at medfinansieringa for IKT-prosjekter som foreslås fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet, er for dårlig, og at ordninga også må bli gjort tilgjengelig for kommunene.

Det er helt nødvendig å utprøve nye ideer i eldreomsorgen, men jeg er særdeles skeptisk til de tiltakene regjeringa nå er i gang med, når det gjelder både ny finansieringsordning og det forslaget til rettsliggjøring av eldreomsorgen man har sendt ut på høring. Den typen stykkprisordning man legger opp til for eldreomsorgen, er ikke svaret på den enkeltes unike behov. Et stykkprisregime vil også kreve mer byråkrati, istedenfor at pengene kan gå direkte til omsorgstjenester. En stykkprismodell legger også til rette for mer bruk av kommersielle aktører, noe som verken gir bedre eller billigere tjenester. Det er ikke så underlig at flere ordførere har meldt at dette ønsker man ikke å være med på, og at regjeringa heller burde tenke på å styrke kommuneøkonomien.

Enda mer uforståelig er det forslaget som regjeringa har sendt ut på høring, og som tar til orde for ytterligere rettsliggjøring av omsorgstjenestene. Høringssvarene som nå er kommet, er krystallklare, og jeg vil si depende. For

det første slår de fast at pasienter – også eldre – allerede har rett til omsorg og pleie ut ifra den enkeltes behov og rett til sykehjemsplass. For det andre avviser Helsedirektoratet, Legeforeningen, KS, Advokatforeningen, Omsorgsjuss AS og pasient- og brukerombudene hele forslaget. Det påpekes til og med at dette kommer til å svekke rettighetene til de eldre snarere enn å styrke dem. Samtlige peker på at lovforslaget vil skape stor usikkerhet i befolkninga om hva rettigheten består i, og at en slik innretting vil kreve et stort byråkratisk merarbeid for kommunene. Det er med andre ord nok et forslag fra regjeringa som er særdeles lite gjennomtenkt og begrunnet.

På tampen: Det begynner å bli litt patetisk og pinlig å høre helseministeren møte kritikk ved å framstille seg selv som pasientenes eneste sanne ridder, som han gjorde f.eks. i Politisk kvarter i dag, mens alle andre bare er opptatt av systemet og seg selv. Dette er verken troverdig eller spesielt – skal vi si – statsmannsaktig, men det vil jeg gjerne komme tilbake til senere i debatten.

På tampen vil jeg melde at Arbeiderpartiet støtter de framlagte forslagene fra SV.

Kristin Ørmen Johnsen (H) [12:26:55]: Høyre mener at spesialisthelsetjenesten skal utvikles slik at den i større grad ivaretar pasientenes behov, verdier og preferanser. Hver pasient skal møtes med åpenhet og respekt og være mer delaktig i beslutningene.

Men viktigst er at pasientene skal slippe å vente på behandling. Unødig ventetid svekker tilliten til det offentlige helsevesen. Vi vil skape pasientens helsevesen. Å vente på undersøkelser og behandling er en påkjenning, og det koster samfunnet dyrt i form av sykmeldinger og tapt arbeid.

Regjeringa har tatt store grep for at ventetiden i spesialisthelsetjenesten skal gå ned. Gjennom styrking av driftsbevilgningene til sykehus legges det til rette for en høyere aktivitet. I tre budsjetter er det lagt fram en aktivitetsvekst på over 2 pst. Tall fra 2. tertial viser at ventetiden går ned, og den har gått ned to dager for alle områder siden samme tid i fjor. Antall fristbrudd er redusert. Spesielt har behandlingstiden i rusbehandlingen gått ned – den er faktisk redusert med nesten to uker. Regjeringa legger nå til rette for en økning i pasientbehandlingen – som jeg sa – til 2,5 pst., som tilsvarer i overkant av 2,7 mrd. kr i vekst.

Arbeiderpartiet, med sitt alternative budsjett, opererer med en inndekning på nesten 5 mrd. kr, som en vanskelig kan se at de har inndekning for. Det er inndekningsforslag som ikke har effekt i 2016, men senere. Rent konkret gjelder det forslaget om å innføre moms på finansielle tjenester fra 1. juli 2016. Det gir ikke effekt i hele 2016.

Politikk handler om mer enn å gi penger. Som svar på Kjersti Toppes utfordringer er det ikke 1 mrd. kr som skal redde spesialisthelsetjenesten. Politikk handler om mot, det handler om vilje, og det handler om kraft til å gjennomføre nødvendige reformer. Reformen og omstillinger forårsaker ofte støy, men ettertiden viser at de faktisk var riktige.

Denne regjeringens reformer gir resultater. Eksempel på reformer er gjeninnføring av den gyldige regel, som omhandler videreføring av prinsippet om at rusbehandling og psykisk helsevern hver for seg skal ha en årlig vekst som er høyere enn i somatikken. Regjeringen har en ny kurs i samarbeid mellom offentlige og private aktører. Det bidrar til mangfold, innovasjon, effektivitet og, ikke minst, kreativitet.

Den 1. november trådte regelverket for ordningen Fritt behandlingsvalg i kraft. Reformen skal gi mer valgfrihet og reduserte ventetider og bidra til at sykehusene blir mer effektive. Reformen styrker først og fremst rettighetene til personer med rusproblemer og psykiske problemer. Under den rød-grønne regjeringen vokste dessverre køene for disse pasientgruppene. Det er derfor behov for nye løsninger, og det er trist at man ikke kan se dette. Egentlig er det viktigste med reformen at pasientenes rettigheter blir styrket. Det virker som om Arbeiderpartiet og Senterpartiet underkjenner akkurat det.

Innsatsstyrt finansiering skal bidra til at helseforetakene blir mer effektive og kan utnytte kapasiteten bedre. Gjennom denne finansieringsordningen vil samme type behandling registreres og rapporteres på samme måte og gi den samme økonomiske uttellingen. Man får altså en større likhet i Norge når det gjelder finansiering. Dette gjør at helseforetakene også skal bli mer effektive og utnytte ressursene sine bedre. Aktivitetstaket er også fjernet. Har sykehuset kapasitet, skal de kunne behandle flere pasienter. Det gleder meg at Kjersti Toppe nevnte at det var viktig å øke kapasiteten på sykehusene.

Dette virker. Sykehusene behandler i dag flere. Det står i motstrid til en rammefinansiering som iallfall Senterpartiet gjør seg til talsperson for, der en økonomisk modell synes å være viktigere enn pasientbehandling. Det er resultatene som teller, ikke ønsketenkningen. Det er pasienter som venter, som man skal ta hensyn til, ikke en finansieringsmodell som ikke virker. Jeg satt selv i styrer under den rød-grønne regjeringen i perioden. Det var ingen vekst, det var kutt.

Regjeringen sørger for at flere blir behandlet, men den sørger også for at flere pasienter får flere rettigheter. Det er gledelig at ved fristbrudd har sykehuset nå plikt til å varsle HELFO om det. Det er de som skal kontakte pasienten, med et tilbud om utredning eller behandling et annet sted. Det er ikke pasienten som skal ta initiativet og lete seg fram.

Mange pasienter forholder seg til et utall av leger og opplever lite kontinuitet i behandling og dialog med spesialisthelsetjenesten. Denne regjeringen har derfor innført rett til kontaktlege. Pasienter med langvarige alvorlige sykdommer skal nå ikke bare få tildelt en koordinator som skal samkjøre og koordinere tjenester, men også en kontaktlege. Dette er nå rettighetsfestet.

Tidligere var diagnosen «kreft» nærmest ensbetydende med død. I dag vet vi viktigheten av å komme raskt til sykehus, få stilt riktig diagnose og ikke minst komme raskt til behandling. I dag kan man bli frisk, takket være nye behandlingsmetoder og medisiner. Regjeringen har derfor innført pakkeforløp for kreftbehandling for å standardise-

re og gi den best mulig tilgjengelige behandling raskest mulig. Hele 28 diagnoser er satt i et pakkeforløp.

Rapportering av pakkeforløp til Norsk pasientregister er et nytt krav til helseforetakene. På landsbasis er nesten 78 pst. av de avsluttede pakkeforløpene i 1. tertial gjennomført innen normert tid. Dette er gledelig for pasienter med lunge-, bryst-, prostata-, tykktarms- eller endetarmskreft. Dette er resultater av styring fra regjeringen og omstilling i foretakene. Det viser at ledelse av helsevesenet må til, og ikke en rammefinansiering og en styring der alt skal prioriteres og ingen krav settes.

Det er også behov for å sette andre sykdommer på dagsordenen. Jeg vil spesielt nevne hjernesykdommer. Sykdommer i hjernen rammer én av tre nordmenn, og det er viktig med god diagnostikk, behandling, oppfølging og, ikke minst, forskning. I forbindelse med statsbudsjettet for 2016 ber derfor Stortinget regjeringen om å vurdere utarbeidelsen av en strategi for å møte helseutfordringene til denne gruppen. Det er også en utfordring at mange venter på transplantasjon. Det er også gledelig at regjeringen i 2017 skal komme tilbake til hvordan man kan øke kapasiteten på dette området. Disse to gruppene fortjener å bli løftet fram.

Det er ikke så mange andre i dag enn ministeren som har snakket om viktigheten av forskning og innovasjon for kvalitet og kvalitetsutvikling i helsevesenet. Spesialisthelsetjenesten er en kunnskapsintensiv sektor. Ny behandlingsmetoder er helt avhengig av at vi har forskning og innovasjon. Midler til klinisk forskning har vært særlig etterspurt av fagmiljøene. Det er derfor gledelig at regjeringen foreslår et nasjonalt program for klinisk behandlingsforskning.

Moderne elektronisk samhandling er løsningen for en effektiv og sikker helsetjeneste og kan bidra til nye innovasjoner. Regjeringen arbeider godt med dette og har økt bevilgningen til tekniske løsninger for både e-resept og elektronisk kommunikasjon. Dette er helt nødvendig skal man få på plass en kjernejournal.

Brukermedvirkningen i forskningen må økes. Det er gledelig at det nå er stilt krav til Forskningsrådet om brukermedvirkning i forskning. Det er i tråd med pasientens helsevesen. Det er pasienten som skal være aktivt med i forskning og i den behandling som det da forskes på.

Arbeiderpartiet lovet at det skulle bli 1 million flere behandlinger i 2017 sammenlignet med i 2012. Det er en bra ambisjon. Tall fra Norsk pasientregister viser at det fram til nå har vært en økning i antall undersøkelser og behandlinger på 430 000 i løpet av to år. Det er 30 000 over anslaget på de 200 000 per år som man skal få til for å nå målet om 1 million.

Dette viser at det er Høyre som har løsningene for raskere og flere behandlinger – ved både å bruke kapasitet hos private og, ikke minst, gjøre de nødvendige omstillinger som kreves.

Ingerd Schou hadde her overtatt presidentplassen.

Bård Hoksrud (FrP) [12:37:03]: I dag skal vi diskutere hvordan vi skal bruke nesten 185 mrd. kr på ut-

giftssiden på helse- og omsorgsbudsjettet. Det skiller ca. 900 mill. kr–1,2 mrd. kr på de budsjettforslagene som ligger til behandling. Ja, 1,2 mrd. kr er selvfølgelig vanvittig mye penger, men med et totalbudsjett på 185 mrd. kr er det ikke de helt store pengene, men godt under 1 pst.

Budsjettet er svært offensivt, når vi tenker på at utgiftene i budsjettet har økt med over 10 mrd. kr fra i fjor til i år. Det viser at Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen er offensiv og satser på å styrke tilbudet innenfor helse- og omsorgssektoren og tar for seg det hele – forskning, utvikling, forebygging, behandling, ettervern og etterbehandling. Dette er viktige områder. Derfor bruker vi også mye penger på det.

Vi ser spesielt at antallet som får demens, er økende. Dessverre viser det seg også at demens rammer stadig yngre mennesker. Jeg er derfor svært glad for at Fremskrittspartiet, sammen med samarbeidspartiet Høyre, fortsetter opptrappingen i demensomsorgen, og at det i 2016 vil bli bevilget 71,3 mill. kr til 1 200 nye plasser. Dette viser at regjeringen satser, og at man følger opp Demensplan 2020. I tillegg ligger det i planen flere viktige nye tiltak, lovfesting av dagaktivitetstilbudet fra 2020, utvikling av modeller for systematisk oppfølging etter diagnose, å utvikle brukerskoler for personer med demens, å utvikle opplæringspakker for demens for ulike samfunnssektorer – i tillegg til mange flere tiltak som ligger i planen.

Som eldrepolitisk talsmann har jeg besøkt mange kommuner og institusjoner rundt omkring i Norge. I veldig mange kommuner får de som trenger omsorg, et svært godt tilbud. Det betyr ikke at det ikke er behov der ute. Behovene er store, og mange får ikke den behandlingen og det tilbudet de trenger. Jeg var derfor svært glad for at regjeringen har sendt på høring den enkeltes rett til sykehjemsplass når man har behov for det, og at dette nå presiseres enda tydeligere overfor kommunene, samtidig som den enkeltes lege skal få mer å si i forhold til brukernes behov. Jeg er derfor svært overrasket over at Arbeiderpartiet i en merknad i innstillingen skriver at de mener at individuell rettighetsfesting av sykehjemsplass vil undergrave den enkeltes ønske om å bo hjemme. Dette kan ikke være noe annet enn sludder og vås. Jeg tror det er på høy tid for Arbeiderpartiets representanter å ta seg en tur ut i den virkelige verden og se hvordan det står til der ute. For det er ikke slik at bare man ønsker det, får man sykehjemsplass. Nei, det er mange mennesker som står i kø, som ikke får plass, fordi det ikke finnes nok sykehjemsplasser. Med disse holdningene er det heller ikke vanskelig å skjønne at det langt fra ble bygd nok sykehjemsplasser de siste åtte årene Arbeiderpartiet styrte.

Eldre går faktisk til demonstrasjon for å få lov til å være på sykehjem, fordi man både er utrygg og har behov for en sykehjemsplass – som Asbjørn i Åsnes. Dette er helt uverdige, og heldigvis omgjorde Fylkesmannen kommunens vedtak om at han ikke skulle få plass. Flere andre saker viser det samme, at det er svært viktig å lovfeste retten – ikke slik Arbeiderpartiet vil, som på folkemunne oppfattes å være totalt på bærtur, når de ikke vil være med på å lovfeste retten til sykehjemsplass.

Jeg er kjempeglad for at vi nå er i ferd med å innfø-

re en statlig forsøksordning for finansiering av eldreomsorgen. Det kommer til å bety at inntil 20 kommuner blir med i forsøket. De kommer til å være innovative og se mulighetene. De kommer til å få mer penger til eldreomsorg, og ikke mindre, som jeg opplever at en del lokalpolitikere fra enkelte partier har løpt rundt og pratet om i forbindelse med denne ordningen. Dette er en kjempeordning, som vil bety mange millioner kroner mer til innbyggerne, til eldreomsorgen i de kommunene som er med.

Til Lysbakken og spørsmålet jeg stilte her i stad: Problemet var ikke at det ikke var nok sykehjemsplasser i Haugesund. Problemet var at med det nye regimet som overtok i høst, var det ikke vilje til å bevilge penger slik at sykehjemsplassene blir opprettholdt. Utfordringen er at man ikke vil bruke penger. Derfor plasserer man folk på dobbeltrom. Det får konsekvenser for brukerne. Da synes vi det er greit at kommunene må betale, hvis de ikke vil gi innbyggerne et skikkelig tilbud. Jeg håper Lysbakken er enig med meg i at vi følger opp, slik at vi sørger for at man åpner de sykehjemsplassene man har. Det triste er at det nye politiske flertallet i Haugesund valgte ikke å være med på prøveordningen, som sannsynligvis ville gitt dem 25 mill. kr ekstra i 2016, 2017 og 2018.

Presidenten: Presidenten vil påpeke at all tale skal rettes til presidenten, og at det nok finnes mer parlamentariske uttrykk enn «sludder og vås».

Ingvild Kjerkol (A) [12:42:29]: Det var forfriskende å høre forrige taler komme seg over fra motorferdsel til bærtur, det fremmer i hvert fall god folkehelse.

Jeg har tenkt å snakke om psykiske helseplager, for det er viktig for denne sal og for det budsjettet vi vedtar i dag. Ifølge Folkehelseinstituttet og Helsedirektoratet er dette utfordringer som koster samfunnet vårt betydelige summer, nesten like mye som rammen for det budsjettet vi senere i dag skal vedta. Det står i tillegg for nesten 40 pst. av utgiftene til uføretrygd og 40 pst. av utgiftene til langtidssykefravær. Dette er tall og mennesker bak tallene som vi må se for oss hver gang vi behandler helsebudsjett, og ikke bare da, men egentlig hele tiden. 260 unger har foresatte med så store utfordringer at det går ut over omsorgen, og nesten 70 000 unger har psykiske lidelser som krever behandling i den offentlige norske helsetjenesten.

Arbeiderpartiets mål er et helhetlig og koordinert hjelpetilbud til dem som sliter med psykiske helseproblemer. Det gjelder uavhengig av hvem som har ansvaret for behandlingen, og hvilken diagnose pasienten har. Vi må alltid huske at ingen mennesker, når de omtales som pasienter i vår helsetjeneste, er diagnoser. De er mennesker. Behandlingen som pasienter med psykiske helseplager får på våre sykehus og i våre kommuner, må ivareta menneskene, og ikke bare diagnosene.

Arbeiderpartiet mener at norske pasienter fortjener et medisinsk-faglig tilbud på linje med det aller beste i verden, og vi investerer i fellesskapets sykehus. Sterke offentlige sykehus er avgjørende for å sikre gode helsetjenester til alle i et langstrakt land, og vi har levd i den tro at denne målsettingen deler vi også med regjeringen, og da særlig

med regjeringspartiet Høyre, og at de sto ved sine lovnader om å styrke sykehusbudsjettene i tråd med sine valgløfter. Sånn ser det dessverre ikke ut.

Regjeringen gjeninnførte også den såkalte gylne regel, lovnaden om at innsatsen innen rus og psykisk helse skal være større enn økningen innen somatikk, men tilbakemeldingene fra sykehus landet over viser en annen virkelighet enn den den gylne regel beskriver. I Dagsavisen forrige onsdag kunne vi lese at Oslo universitetssykehus må kutte i psykiatritilbudet. Ledelsen ved landets største sykehus vil kutte kraftig i behandlingstilbudet til utsatte grupper innen psykiatri, avhengighet og rus, og det til tross for at helseministeren ønsker å løfte dette feltet. Tilbakemeldingene om det samme kommer fra nesten hele landet. St. Olavs hospital i Trondheim er nevnt av andre i debatten. Hvorfor kutter man på psykiatrien når det er dette feltet helseministeren og også statsministeren faktisk har sagt at de ønsker å løfte mest? Svaret er nesten like enkelt som det er vanskelig: Jo, fordi den gylne regel bare kan oppfylles gjennom en skikkelig finansiering av sykehusene våre. Og somatikken, som i større grad enn psykiatrien finansieres innsatsstyrt, gjør det til en utfordring for helseforetakene å ta ned aktiviteten for å få budsjettene i balanse. Disse mekanismene forutsetter vi jo at regjeringen og statsråden kjenner og forstår. Målt opp mot rekordhøy oljepengebruk, behovene i sektoren og regjeringens egne lovnader har ikke regjeringen foreslått det sykehusbudsjettet vi kunne forvente. Det må være lov å påpeke at avstanden til deres egne lovnader på 12 mrd. kr til sykehusene med dette budsjettforslaget har blitt større. I motsetning til regjeringen har Arbeiderpartiet levert på våre lovnader til sykehusene. For 2016 foreslår Arbeiderpartiet på nytt å styrke sykehusbudsjettet utover det regjeringspartiene, med samarbeidspartnere, får til.

Arbeiderpartiet vil investere i fellesskapets sykehus. Og selv om sykehus ikke er alt innenfor helsepolitikken, er det der befolkningen opplever behovet for å få mest presis hjelp og best hjelp.

Ruth Grung (A) [12:47:35]: Norge har oppnådd gode behandlingsresultater på kreft, hjerteinfarkt og slag. Det er resultatet av mangeårig innsats på forskning, kompetanseheving og hvordan vi organiserer tjenestene våre. Selv om vi er et lite land og ikke kan bli best på alt og forske på alt, har Norge, i og med at vi har et så sterkt offentlig helse-tjenestetilbud, mulighet til å prioritere områder som legemiddelindustrien ikke gjør, og også inngå samarbeid med andre land. Det gjelder ikke minst utviklingen av ny antibiotika, og også alvorlige sykdommer som MS. Pasienter med den mest alvorlige formen for MS har i gjennomsnitt et helsetap over et livsløp på mer enn 40 år, og det er veldig mange unge som rammes. MS gir alvorlige synsforstyrrelser, balanseproblemer, utmattelse og store smerter.

Stamcellebehandling har gitt lovende resultater. Over 50 pasienter har valgt å reise til utlandet for behandling. I Norge har Haukeland sykehus fått i oppdrag å se på muligheten for tilsvarende behandling her i landet. De samarbeider tett med de sterkeste fag- og forskningsmiljøene. I år har seks pasienter blitt behandlet der, og det er gode resultater. Det er helt rett, som representanten Wilhelmssen

Trøen var inne på, at Kunnskapssenteret la fram sin rapport i høst og mente at det må gjennomføres en mer systematisk forskning før dette kan bli et fast tilbud i Norge. Det er helt riktig – vi trenger fortsatt forskning, men rapporten kommer først i 2021. Hvorfor kan ikke Norge fortsatt være med i forskningsprogrammet og øke kapasiteten utover seks personer? Dette har Arbeiderpartiet lagt til grunn når vi vil øke budsjettet til stamcelleforskning i Norge med 20 mill. kr for kommende år.

Det viser seg også at denne type behandling kan gi positive resultater også for andre alvorlige diagnoser som vi i dag ikke har et godt nok behandlingstilbud for. I tillegg øker Arbeiderpartiet rammen til forskning i sykehusene med 16,5 mill. kr, spesielt rettet inn mot personilpasset medisin.

Vi har gode resultater på mange områder innenfor helse, men vi har også mye ugjørt. Det synes jeg er et godt utsagn. Heltidskultur er ett av områdene som jeg tror det er helt avgjørende at vi som de fremste representanter tar opp hele tiden. Skal man endre kulturer ute, må man egentlig ha noen som terper på det hele tiden. Det er så lett å gå i de samme sporene som alltid har vært – de med lengst ansiennitet fortsetter med sine systemer. Nye, unge kommer inn og ønsker fulle jobber. Vi trenger det for å øke pasientsikkerheten, men ikke minst for å utnytte ressursene bedre.

Kommunikasjon er et annet område som går igjen på mange felt, f.eks. i politiet, i Nav osv., men også innenfor helse. Vi har gjort en del, vi har fått på plass elektroniske fødselsjournaler – det er utrolig at vi ikke har hatt det, at vi har tort å føde hele tiden uten at informasjon har kunnet gå til rett person og rett system. Men også der sløser vi med ressurser. Vi klarer ikke å gjennomføre at pasientene får større kontroll over egen helse uten at de også får bedre oversikt over hva som skjer videre, og ikke minst at de opplever et helhetlig helsesystem der primærhelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten henger sammen.

Flere har vært inne på legevakttilbudet. Helt rett – det er et område med enorm betydning når det gjelder helse-tilbudet vi har ute, med tidlig intervensjon og å redusere skadene.

Avslutningsvis har jeg lyst til å ta opp to ting som har vært oppe i debatten. Det ene er, som representanten Kjersti Toppe var inne på, rustilbudet ved Helse Bergen, som ifølge dagens Bergens Tidende blir redusert. De svarer at dette skyldes bl.a. at de er blitt pålagt å kjøpe flere plasser fra private og dermed må nedbemanne i de gode tilbudene i det offentlige. Vi har fått tilbakemeldinger om at rustilbudet i veldig stor grad har vært overlatt til private i mange år, nesten hundre år. Det andre er at vi ennå ikke har fått på plass kvalitetsindikatorer, sånn at vi kan se hvordan kvaliteten på tilbudene er. Vi skal passe oss godt for hvordan vi skal ivareta kanskje noen av de aller svakeste pasientene. Jeg synes ennå ikke vi har fått svar på hvordan helseforetakene skal svare på om de klarer å trappe opp dette området. Er det på antall aktiviteter eller den økonomiske rammen på området?

Line Kysnes Vennesland (A) [12:52:51]: En samlet komité viser til at et av regjeringens satsingsområder i 2016 skal være at barnehusene skal gi et bedre tilbud til barn som utsettes for overgrep, ved at dommeravhør, me-

disinske undersøkelser og behandlingstilbud tilbys samlet. Det er Arbeiderpartiet veldig glad for.

Barnehusene fungerer på en fantastisk måte. For oss som til daglig jobber med dem, vil jeg si at de er uunnværlige, både når det gjelder jobben de gjør i konkrete saker der det foreligger anmeldelse, og også når det gjelder den jobben de gjør med å veilede ansatte som er bekymret for vold eller overgrep mot barn.

Barnehusene gir verdifulle råd og god veiledning om hvordan man skal takle sånne bekymringer, og de øker kunnskapen om hva som generelt er lurt å gjøre i liknende situasjoner. Men også for barnehusene gjenstår noe arbeid. Når barn utsettes for vold eller overgrep, kan viktige bevis sikres ved at man får gjennomført en medisinsk undersøkelse. Det er svært vesentlig at denne undersøkelsen skjer i sammenheng med avhøret som skal gjennomføres, sånn at dette nettopp blir et samlet tilbud, som komiteen påpeker. I dag er det ofte sånn at merker på barnas kropp ikke blir oppdaget før barnevernet plasserer dem i beredskaps hjem etter at avhøret er utført, og enda oftere blir de ikke oppdaget i det hele tatt fordi de er skjult av barnets klær.

Nasjonale tall viser at kun 20 pst. av barna som avhøres ved barnehusene, får medisinsk undersøkelse. Arbeiderpartiet mener at dette ikke er holdbart. Barneombudet er blant dem som er bekymret for mangelen på sosialpediatrisk kompetanse på sykehusene, og dette pekes på som en av grunnene til at vold og overgrep mot barn ikke fanges opp. Også viktigheten av at denne kompetansen er på sykehus, som ikke er tilknyttet et barnehus, påpekes. Derfor har Arbeiderpartiet lagt inn penger til å styrke både sykehusene og barnehusene for å få opp tallet på barn som gjennomfører medisinsk undersøkelse. Vi vil heller ikke gi oss før tallet er betraktelig høyere enn nå.

Satsingen på rus er et annet tema jeg ønsker å ta opp. Det høres så fint ut når regjeringspartiene skryter av sin satsing på kommunenes rusarbeid. Det er vel og bra, det, men midlene er ikke øremerket. De nevner ikke at kommuneøkonomien ellers ikke strekker til, slik at disse midlene ikke får stå i fred og ikke blir brukt til formålet. Når kommunene blir bedt om å velge mellom å kutte i eksisterende tilbud eller satse på nye tilbud, velger de selvsagt det første. Da er det likegyldig for kommunepolitikkerne hvilken intensjon regjeringen og vi på Stortinget har med pengene. Representanten Bård Hoksrud inviterte Arbeiderpartiets representanter ut i den virkelige verden. Jeg vil gjerne returnere invitasjonen. Det er flott med satsing, men man kan ikke gi med den ene hånden samtidig som man tar med den andre. Da går det galt.

Det gjør det også når man sier man skal forebygge rusavhengighet, men tilrettelegger for det motsatte. Fremskrittspartiet har en alkoholpolitikk som på ingen måte tar inn over seg hvor mye statlige reguleringer har å si for folks alkoholforbruk. All forskning tilsier at det som har mest å si for folks alkoholforbruk, er nettopp tilgjengelighet og pris. Hva vil Fremskrittspartiet? Jo, de vil senke alkoholprisene, utvide skjenketidene og ha vin i butikkene.

Selv jeg skjønner at Fremskrittspartiet ikke får gjennomslag for alt i regjering, all den tid de ikke har flertall alene i Stortinget. Men det er bekymringsfullt at de har

klart å endre taxfree-ordningen. Etter at den ble endret, har salget på norske vinmonopol gått ned. Isolert sett kunne dette vært bra, men sett i sammenheng med taxfree-ordningen er det overhodet ikke det. Å gi folk mer alkohol for pengene er ikke å forebygge alkoholproblemer, det er tvert om å lage nye. Det er trist at Fremskrittspartiet ikke tar inn over seg utfordringene som alkohol gir mange mennesker i Norge, men glemmer seg bak at det handler om friheten til enkeltmennesket.

Denne regjeringen har liberalisert alkoholpolitikken. Det er trist, for når flere drikker mer, vil det gå utover flere som går over i misbruk. Da blir flere berørt, enten det er familie, jobb eller omgangskrets.

Arbeiderpartiets holdning er at det er lettere å forebygge enn å reparere. Det er bare synd at de som styrer landet, ikke deler denne oppfatningen når det gjelder alkoholpolitikken.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Ingvild Kjerkol (A) [12:57:51]: Jeg skal snakke om én bevilgning i budsjettet, og det kan virke litt sært i et budsjett med så store beløp. Men HUNT-undersøkelsen i Nord-Trøndelag er verdt taletiden. For hvis vi skal jobbe med å få til ny rettferdig fordeling og få til nye framskritt innen helse og omsorg, forutsetter det at vi trenger inn i det som samfunnsmedisineren kaller for helsebetingelsene: arbeid, utdanning, bolig, ernæring, miljø, selvrespekt, makt og tilhørighet, at vi forsker mer med det formål å løse morgendagens utfordringer for helsetjenesten, og at vi også som nasjon bidrar til å løse globale helseutfordringer.

Derfor er det veldig gledelig at denne innstillingen samlet gir HUNT 4 første delbevilgning for en ny runde med Helseundersøkelsen i Nord-Trøndelag, en av de største populasjonsstudiene med helsedata samlet inn over fire tiår. HUNT-dataene gir unike muligheter til kunnskap om helse og til samfunnsplanlegging og input til helsepolitiske prioriteringer. Her er data samlet inn gjennom tre undersøkelser – HUNT 1, som var på midten av 1980-tallet, HUNT 2, som var på midten av 1990-tallet, HUNT 3, som var i 2006 – og i 2017 kommer altså HUNT 4.

Til sammen har 120 000 personer samtykket til at avidentifiserte helseopplysninger kan gjøres tilgjengelige for godkjente forskningsprosjekter, og nesten 80 000 har avgitt blodprøver som det går an å forske på. Jeg er en av dem, og jeg er veldig stolt av det. Det gjør HUNT til en betydningsfull samling av helsedata og biologisk materiale også i internasjonal sammenheng, og HUNT-materialet benyttes av veldig mange forskere innenfor veldig mange temaer og fagdisipliner.

HUNTs fortrinn er bl.a. det store spekteret av helseopplysninger som er samlet for hver deltaker, det store antall deltakere og at populasjonen er fulgt med gjentatte observasjoner over en periode på 20 år. Dette gjør forskningspotensialet veldig stort og veldig potent, og det gir muligheter for forskere innen mange ulike medisinske felt og også andre fagfelt til å frambringe ny kunnskap. Noen av de områdene som det forskes mest på, er arv og miljø,

samfunn og helse, mental helse, alderssykdommer, ungdomshelse, overvekt, diabetes – ja, hele dette panoramaet som vi er nødt til å se inn i for å møte morgendagens helseutfordringer og helse i et globalt perspektiv.

Elisabeth Røbekk Nørve (H) [13:01:15]: Norge er inne i sin mest utfordrende situasjon på flere tiår. Budsjettet for 2016 legger derfor hovedvekten på arbeid, aktivitet og omstilling. I tillegg styrkes sosial sikkerhet, og det tas viktige grep innen helse og omsorg.

Folkehelsemeldingen «Mestring og muligheter», som vi behandlet på forsommeren, fokuserte spesielt på følgende tre felt:

- at psykisk helse skal bli like viktig som fysisk helse i folkehelsearbeidet
- et aktivt og godt liv i alderdommen
- at sunne valg må gjøres enklere og mer naturlig for alle

Jeg er glad for at regjeringen i budsjettet følger opp folkehelsemeldingen og viderefører satsingen på psykisk helse både i kommunene og i spesialisthelsetjenesten, og at regjeringen fortsetter det viktige arbeidet med å ta barn og unge på alvor ved å styrke det forebyggende arbeidet blant barn og unge innen psykisk helse og på rusfeltet.

Kommunene settes nå bedre i stand til å gi gode helse-tilbud på disse områdene. Dette vises bl.a. gjennom å legge om rekrutteringstilskuddet til opprettelse av 150 nye psykologårsverk i kommunene.

Tilskuddet til psykisk helse i skolen og styrkingen av helsestasjons- og skolehelsetjenesten fortsetter.

Satsingen på rask psykisk helsehjelp videreføres for utprøving og evaluering, og psykologer gis nå adgang til å henvise til psykisk helsevern og rusbehandling. Det vil også komme en lovfestet plikt til å ha psykologkompetanse i kommunene.

Grunnlaget for god og livslang helse legges allerede i barne- og ungdomsårene. At regjeringen fortsetter det viktige arbeidet med å styrke helsestasjons- og skolehelsetjenesten, er derfor svært viktig for å forebygge psykiske lidelser i ung alder. Ser vi på budsjettene for 2014, 2015 og 2016 samlet, er kommunenes frie inntekter til helsestasjons- og skolehelsetjenesten økt med totalt 677,7 mill. kr.

I budsjettforliket med Kristelig Folkeparti og Venstre ble det lagt inn ytterligere 100 mill. kr i øremerkede midler til helsestasjons- og skolehelsetjenesten, midler som kommunene nå kan søke på dersom de ønsker å satse ytterligere utover det de allerede har fått i frie midler.

Jeg ser også fram til at regjeringen, som lovet, kommer til Stortinget med en egen ungdomshelsestrategi som på en god måte vil følge opp det viktige arbeidet som allerede er igangsatt for å styrke forebyggende helsearbeid blant barn og unge.

Line Kysnes Vennesland (A) [13:04:14]: For to uker siden kom det en rapport om hvordan helseforetakene og kommunene jobber med barn som pårørende etter at lovendringen kom i 2010. Lovendringen skulle sikre barneansvarlige i spesialisthelsetjenesten og bedre informasjon til barn som har foreldre som får behandling innen somatikk, psykisk helse eller rus. Det er trist å se at rapporten

slår fast det man var redd for – loven har ikke vært nok, loven følges ikke, og barna sikres ikke det tilbudet de har behov for. Barn som vokser opp med foreldre som er psykisk syke, eller som har et rusproblem, er mer utsatt enn andre barn for å få problemer selv som voksne. Disse barna opplever mange risikofaktorer knyttet til dette, og svært få har nok av de beskyttelsesfaktorer som trengs for å klare seg. Disse barna er ekstra avhengige av at lovverket fanger opp behovene deres, og akkurat nå sier lovverket og retningslinjene altfor mye «bør» og «kan», der det skulle stått «skal» og «må». Det er altfor mye opp til hver enkelt kommune og hvert enkelt helseforetak hvordan de vil prioritere dette arbeidet. Barneombudet uttaler til Aftenposten at det høres fint ut med 1 400 barneansvarlige, men da må de gis tid og kompetanse til å ivareta dette ansvaret. Det støtter Arbeiderpartiet Barneombudet i.

Det er noen mindre tiltak i dette budsjettet som støtter et arbeid rundt barn som pårørende, men her må det gjøres strukturelle grep for å få arbeidet inn på riktig spor. Rapporten påpeker ledelse og opplæring, bl.a. Barn som pårørende er også et altfor lite prioritert område for helsepersonell. Rapporten viser at 15 pst. av barna forteller at de hjelper sine syke foreldre med deres personlige omsorgsoppgaver, som å kle av og på seg selv. Da er det noe som svikter, og det er vi. Rapporten viser også at hele 71 pst. av helsepersonellet som deltok i undersøkelsen, ikke hadde snakket med barna til noen av sine pasienter i det hele tatt de siste to månedene. Sånn kan vi ikke ha det. Frid Hansen er ansatt som fagsjef ved Borgestadklinikken, og jeg vil betegne henne som en foregangskvinne på dette feltet. Hun påpeker viktigheten av å snakke med barna om foreldrenes rusmisbruk, ikke bare for å fjerne skam og skyld samt alminneliggjøre barnas følelser, men også for at barna skal få fram sitt perspektiv. Faktisk påstår hun – og jeg er enig med henne i det – at det er god forebygging at barna får dele sitt perspektiv. Og god forebygging – det tror jeg det er flere enn Arbeiderpartiet som er for.

Morten Wold (FrP) [13:07:30]: Dette landet har en handlekraftig regjering. Dette landet har en regjering som skaper pasientens helsetjeneste, ved å legge til rette for bedre tjenester, økt behandling og fritt behandlingsvalg. Dette landet har rett og slett en Høyre–Fremskrittsparti-regjering som leverer på helseområdet.

Helse er et utømmelig felt – det er stort, komplekst og vanskelig. Nettopp derfor er det så viktig å ha oversikt, kunnskap og gjennomføringsevne for å gjøre helsevesenet enda bedre, til det beste for brukerne.

Det vil alltid være store utfordringer på helsefeltet. Ønsker og krav om den aller beste behandling vil kontinuerlig fremmes, og gi forventninger om at departement og storting leverer politikk som materialiserer seg gjennom et stadig bedre helsetilbud. I regjeringens budsjett legges det til rette for en aktivitetsvekst på ca. 2,5 pst., noe som tilsvarer ca. 2,7 mrd. kr – en høy vekst sammenlignet med tidligere år. Dette viser at regjeringen både satser på og prioriterer sykehus og pasienter. Den generelle veksten omfatter aktivitet i de offentlige sykehusene, fritt behandlingsvalg og kjøp fra private aktører. Den omfatter behandling innen

somatikk, psykisk helsevern, rus og rehabilitering. Og selvsagt viderefører vi den gylne regel som sier at psykisk helse og rusomsorg skal ha minst like stor, eller større, vekst enn somatikken – noe de rød-grønne ikke oppfylte.

For Fremskrittspartiet er det viktig å bevare lokalsykehusene, selv om vi erkjenner at ikke alle sykehus kan drive med alt. Det er gledelig at den nye nasjonale helse- og sykehusplanen fører til at ikke et eneste sykehus blir nedlagt. Dessuten må vi styrke de prehospitale tjenestene. For eksempel er en velutbygget ambulansetjeneste med på å redde liv i et langstrakt land med store avstander og værmessig store forskjeller som gir ulike utfordringer på ulike steder. Heldigvis er dagens ambulanser nesten et sykehus på hjul, og tjener som langt mer enn bare transport av den syke eller skadede.

Med dagens regjering reduseres helsekøene. Ventetiden skal ned – valgfriheten opp. Det skjer gjennom å ta i bruk et mangfold av aktører i offentlig og privat sektor. I sum viser kombinasjonen av reformer og bevilgninger at regjeringen prioriterer økt behandling og reduserte ventetider i spesialisthelsetjenesten, og vi ser også at dette gir resultater for pasientene i tråd med målsettingene. Likevel er det fortsatt slik at noen venter lenge på behandling, selv om det er ledig kapasitet hos private aktører. Derfor peker regjerings- og samarbeidspartiene i innstillingen på at det må et enda bedre samarbeid til mellom offentlige og private for å møte også denne utfordringen. Fremskrittspartiets mål er å levere også på dette området.

Rigmor Aasrud (A) [13:10:45]: Før stortingsvalget hørte vi ofte ordspillet «mennesker, ikke milliarder» fra høyresiden. Så kom valget, og oppmerksomheten ble flyttet til mennesker med milliarder. Før valget hørte vi om mindre byråkrati og mer behandling – nå bruker regjeringen titalls millioner bare på byråkratiet til en begrenset ordning for fritt brukervalg. Før valget hørte vi om «mer individ og mindre system» – nå innføres normerte sykemeldinger. Det er en ordning som har systemtenkning som er langt unna å sette individet i sentrum. Det er en tabell som viser hvor lenge du kan være sykmeldt ut fra den diagnosen du har, et system som glemmer helt at du er et individ – at menneskekroppen ikke er en maskin som kan repareres med et bestemt serviceintervall. Normen kan være for kort for noen og for lang for andre. I tillegg må Nav-systemet bruke nesten 15 mill. kr til fornyet medisinsk vurdering etter seks måneder, for å sjekke om normen stemmer. Til normen svis det av 35 mill. kr i økt byråkrati for å få syke folk til å passe inn i en norm – en standard. Resultatet blir mer system og mindre individuell tilpasning.

I debatten i dag har vi hørt mye om den gylne regel, men i psykiatrien i Sykehuset Innlandet gjennomføres det årlige kutt med mange titalls millioner kroner. Så vi skjønner ikke helt hvordan regjeringen satser på psykiatri. Til og med i regjeringserklæringen står det at veksten i psykiatrien skal være større enn i somatikken. Her må Helse Sør-Øst ha fått unntak fra regelen. Nå hører vi at statsråden har snakket med RHF-ene, så da regner jeg med at Sykehuset Innlandet er i ferd med å revidere budsjettene sine, etter at de har hørt på statsråden. Hvis ikke

må det jo være sånn at Sykehuset Innlandet er unntatt fra regelen.

I Sykehuset Innlandet har vi flere lokalmedisinske senter – nye bygg er tatt i bruk både på Fagernes og Otta, og pasienter kan få behandling i nærmiljøet. Det er bra for pasientene, det reduserer transportutgifter, det er klimavennlig, og presset blir mindre på sykehusene. Men vi finner ingen omtale av det i statsbudsjettet, og det er synd, for i Sykehuset Innlandet er det lange avstander. Det gjelder også for de prehospitale tjenestene, og luftambulansen er et bra tilbud. For oss er det uforståelig at ikke alle innlandsrepresentantene støtter forslaget fra de rød-grønne om å få en helhetlig utredning om dimensjonering og utvikling av luftambulansen. Sykehuset Innlandet har mange hull som vi burde få tettet med den utredningen.

Christian Tynning Bjørnø (A) [13:13:56]: I mitt hjemfylke, Telemark, viser Ung i Telemark-undersøkelsen at nær halvparten av jentene i løpet av den siste uken har bekymret seg mye og følt at alt er et slit. Ungdatas tall fra 2014 viser at en overraskende høy andel av elever i alderen 14–16 år har depressive symptomer. 70 000 barn og unge har psykiske lidelser som krever behandling. Videre vet vi at nær halvparten av oss i løpet av livet kommer til å oppleve en eller annen form for psykisk helseplage. Statistisk sett blir det enten meg eller deg.

I høst har jeg sett den sterke dokumentaren «Idas dagbok». Den tar for seg Ida Storms liv som psykisk syk. Ida vil at skolen skal ta et større ansvar for opplæring i psykisk helse. Jeg er veldig enig med Ida. Mens fysisk aktivitet og ernæring har vært sentrale tema i undervisningen i fag som mat og helse og kroppsøving i mange år, har den psykiske helsen blitt stemoderlig behandlet gjennom diffuse mål i læreplanen. Jeg er derfor stolt over at Arbeiderpartiet har fremmet forslag om i større grad å integrere kunnskap om psykisk helse i skolens fag, slik at elevene får en helhetlig opplæring om kroppens fysiske og psykiske helse, fordi vi vet at kunnskap og bevissthet om egen psykisk helse virker forebyggende.

Skolehelsetjenesten spiller en viktig rolle i å få elever som opplever hverdagen som litt vanskelig, inn på riktig spor. Flere helsesøstre i skolen er en god investering. For kort tid siden presenterte Norsk Sykepleierforbund en omfattende undersøkelse om helsesøstrenes tilstedeværelse i skolen. Den viser at bare 1,4 pst. av landets skoler har helsesøster til stede hver dag. Undersøkelsen bekrefter på nytt at det er stor avstand fra den anbefalte minimumsnormen til faktisk tilstedeværelse på skolene. Vi må ta dette på alvor. Jeg er glad for at flere partier i denne sal er enige om at skolehelsetjenesten må styrkes, men det hjelper lite at vi er enige, dersom det ikke skjer en endring i den enkelte kommune, på den enkelte skole, for den enkelte elev. Det er derfor i større grad enn nå viktig at vi øremerker overføringene til skolehelsetjenesten.

«Skolen kan ikke løse alle utfordringer i samfunnet», sa kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen da unges psykiske helse var på agendaen tidligere i høst. På generelt grunnlag er jeg enig, men noen ting er viktigere enn

andre. Oppmerksomhet, kunnskap og bevissthet om psykisk helse er definitivt noen av dem.

Elisabeth Røbekk Nørve (H) [13:17:09]: Regjeringen har som mål at fysisk aktivitet skal bli en naturlig del av sentrale oppvekstarenaer i barnehage og skole. Fritidstilbud og nærmiljø skal gis muligheter både for organisert og spontan lek og for fysisk utfoldelse. For å finne gode modeller har regjeringen igangsatt et treårig forsøk med utvidet tid til kroppsøving ved 30 ungdomsskoler. Samtidig er det positivt at media med jevne mellomrom viser til at skoler og barnehager har gode prosjekter på gang når det gjelder både fysisk aktivitet og sunt kosthold.

Jeg har tidligere fra denne talerstolen fortalt om Spjelkavik barneskole, som har fysisk aktivitet som satsingsområde – skolen kan vise til gode resultater ved bruk av fysisk aktivitet i læring. Den 7. desember var overskriften i Sunnmørsposten: «Gøy med gangetabell i gymmen.» Femteklassingene ved Stordal skule viste hvordan de kombinerte matte og gym.

Dagen etter leste jeg i samme avis: «Rørt til tårer av pengegave». Prosjektet om matundervisning for barnehage- og skolebarn i regi av Klippfiskakademiet i Ålesund mottok en gavesjekk på 400 000 kr fra Gjensidigestiftelsen. Til Klippfiskakademiet inviteres barn og unge til å bli kjent med matkultur i eget fylke, de lærer om råvarer og deltar i å lage god og sunn mat. Jeg besøkte tidligere i år stedet sammen med fiskeriministeren, og vi fikk sammen oppleve en SFO-klasse lage fiskeburgere som de serverte oss, sammen med en nydelig grønnsaksalat.

Med prosjektene drar de også ut som «kokk på hjul» til barnehager, der barn får lære om maten på dens vei fra fjord eller jord og fram til bord. Slikt skaper identitet i tradisjonell matkultur, og det bidrar til bedre helse gjennom sunt kosthold.

Det er positivt at flere barnehager, skoler og kommuner har satt i gang ulike måltidsordninger med ulike former for finansiering, og at stadig flere skoler har gode prosjekter på gang om fysisk aktivitet og læring. Dette er noe som regjeringen vil følge opp.

Samtidig som Nasjonalt senter for mat, helse og fysisk aktivitet er gitt i oppdrag å samle og spre erfaringer med slike gode eksempler og utvikle modeller for hvordan barnehager og skoler kan arbeide videre for å sikre fysisk aktivitet og økt vektlegging på godt kosthold, jobber også regjeringen nå aktivt, sammen med matvarebransjen, for å finne gode løsninger for å redusere inntaket av salt, sukker og mettet fett.

Audun Otterstad (A) [13:20:19]: I en helsedebatt er naturlig nok eldreomsorg en stor del av debatten. Jeg kommer fra en by der det er litt forskjell på det Høyre som er i parlamentet, og det Høyre som er i byen. I bystyret kunne vi høre tidligere kommunalråd for Høyre Nina Wikan si at man kan ikke bare strø rundt seg med sykehjemsplasser, da Arbeiderpartiet i budsjettet foreslo å bygge flere sykehjemsplasser fordi man ikke var villig til å gå med på Høyre og Fremskrittspartiets skatteuttak lokalt i kommunen. Høyre har jo foreslått en avgift på trygghetsalarm,

men når det er valgår, omtales det ikke i budsjettene – sist omtalt ved Fremskrittspartiets ordfører kandidat i Trondheim. Høyre omtaler eldreomsorgen i ord og med store visjoner uten konkret handling, og det er jo ikke sånn ute i kommunene – i den virkelige verden, som representantene har referert til – at man ikke satser på eldreomsorg. I Trondheim skal man få sykehjemsplass innen seks uker, hvis ikke er det et avvik. Hvis man går tilbake og ser på antall avvik, var det null. Det var like mange avvik som på et blankt ark, og det er fordi man satser på å bygge sykehjemsplasser, fordi man avvirket uønskede dobbeltrom i 2011, og fordi man satser på skole og eldreomsorg framfor skatteuttak – dette kontra Oslo-byrådet, bestående av Fremskrittspartiet, som kuttet flere hundre sykehjemsplasser.

Hovedutfordringen i eldreomsorgen er å få nok mennesker på arbeid, at sykepleiere og hjelpepleiere kommer til riktig tid, om det er i den hjemmebaserte omsorgen, som bl.a. Oslo har bygd ut stort, om det er i klassiske sykehjemsplasser eller i heldøgns omsorgsplasser. Da handler det om å prioritere i kommunebudsjettene, at kommunene har råd til å ha nok folk på jobb, og at man ikke må velge mellom lærerhøyskolen og flere sykepleiere.

I Arbeiderpartiets alternative budsjett, f.eks., ville Trondheim fått 100 mill. kr mer enn med dagens Høyre-Fremskrittsparti-regjering. Nå skal Kristelig Folkeparti og Venstre ha skryt for at de klarte å få til økninger i forhandlingene, men det er langt fra nok. Hvis man vil ha et kvalitetsløft, må man satse på pleiere til fast tid, pleiere som får gjøre jobben sin godt i hele stillinger, og nok pleiere på jobb, slik at man ikke jobber seg i hjel eller jobber seg syk. Vi har store utfordringer i kommunene med å tilby god nok hjelp, og det man trenger aller mest, er drahjelp og ikke skatteuttak og usosiale kutt til kommunene.

Ketil Kjenseth (V) [13:23:35]: I dette innlegget vil jeg si litt om rehabiliteringssektoren, som har vært lite belyst i debatten. Det er slik at det skjer en strukturendring også der, og en del kommuner og helseforetak strides litt om hvem som skal tilby hvilke tilbud.

Som et eksempel vil jeg starte i Østfold. Et nytt sykehus i Østfold er nå i drift. Det har kostet 6,5 mrd. kr, men det er uten en rehabiliteringsavdeling. Befolkningen i Østfold – det er dokumentert – har større behov for rehabilitering enn innbyggerne i Norge for øvrig, mens de tilbyr mindre enn befolkningen for øvrig.

Budsjettforliket har som ett resultat at det skal gjennomføres en pilot i nettopp Østfold. Helsehuset i Askim, som er eid av sju kommuner i Indre Østfold, har et ønske om å gjøre en pilot innenfor rehabilitering, særlig hverdagsrehabilitering, overfor utvalgte pasientgrupper. På Helsehuset i Askim har de allerede et godt tilbud om øyeblikkelig hjelp til pasienter, de har dialysetilbud der, og legevakten er også organisert der, så de har et godt utgangspunkt. Det er et interessant prosjekt, for i framtida er mange kommuner nødt til å samarbeide, nødt til å skrive avtaler, både mellom kommuner og med spesialiserte rehabiliteringssykehus, som f.eks. Sunnaas.

Dette må vi få mer av, og jeg var i mitt hovedinnlegg innom innovasjon. Ergoterapeuter skal fra 2020 bli

en del av primærhelseteamet i kommunene. Hagen-utvalget pekte i 2011 på at vi er nødt til å ansette tre ganger så mange ergoterapeuter i kommunene for å få til den innovasjonen vi ønsker oss. Her er det åpenbare sammenhenger. Vi er nødt til å gjøre mer på dette området framover, både i kommunene og i spesialisthelsetjenesten.

Så må jeg ta en tur innom representanten Rigmor Aasrud, som i sitt innlegg sendte en hilsen til undertegnede knyttet til utredning av luftambulans i Innlandet. For det første har Venstre lagt inn et eget forslag, et Dokument 8-forslag, om et drømmeløft for akuttmedisin, psykiatri og regional helseinnovasjon. Arbeiderpartiet kan jo se til det. Vi skal diskutere nasjonal helse- og sykehusplan til vinteren.

For øvrig står Helse sør-øst og Sykehuset Innlandet fritt til å utrede prehospitale tjenester i dag. Den myndigheten behøver ikke Stortinget å vedta.

Tove Karoline Knutsen (A) [13:26:54]: Regjeringa kjenner i likhet med oss i Arbeiderpartiet til hva som er den største utfordringa i helsesektoren i årene som kommer, nemlig at vi kommer til å ha knapphet på helsepersonell. Da er det merkelig at privatisering og kommersialisering i den aller spisseste enden av tiltakskjeden, nemlig spesialisthelsetjenesten, kan være løsnings – når vi vet at det er i kommunene vi kommer til å få det største behovet for tjenester.

Derfor må jeg nok en gang tilbake til fritt behandlingsvalg. For til tross for massiv negativ mottakelse ser det ut til at statsråden og regjeringa fremdeles tvilholder på at denne ordninga skal rulles bredt ut. Og ja, det kan godt hende at det er en ordning som kommer til å endre maktforholdene i Helse-Norge, men ikke ved å flytte makt fra systemet til pasientene – jeg tror heller det blir fra offentlig helsetjeneste, som har sitt oppdrag fra folkevalgte politikere, til kommersielle aktører som har oppdraget fra sine private eiere.

Helse- og omsorgsdepartementet har sendt på høring et forslag om forskrift til fritt behandlingsvalg, og nok en gang er tilbakemeldingene negative. Jeg har lyst til å sitere fra Norsk forening for allmennmedisin. Hør på dette:

«Det forelagte dokumentet er med sine 86 sider både ordrikt og samtidig beklagelig innholdsløst. Forslaget til forskrift viser en mangel på forståelse for hvordan utredning og behandling av sykdom i regelen foregår.»

Dette er et utsagn som trumfer det meste jeg har sett av negative tilbakemeldinger på høringsforslag.

I sum betegner fagfolk og tunge fagmiljøer i Helse-Norge, samt pasient- og brukerombudene, både godkjenningsordning, oppfølging og henvisningspraksis i fritt behandlingsvalg som ufullstendige og direkte dårlige. Noen sier rett ut at resultatet kan bli overdiagnostikk og overbehandling, og alle advarer mot at kvaliteten i behandlingen som gis, kan komme til å bli «sekunda vare» og en utfordring for pasientsikkerheten.

Da må helseministeren iallfall spørre seg selv: Er dette pasientens helsetjeneste? Lytt til kunnskapen.

Så har jeg på tampen lyst til å si noe om ventetider. Ja,

det er helt riktig at ventetidene går ned, og det er veldig bra. Men de har gått ned siden 2010. Det er bare å gå inn og se på Norsk pasientregister, så ser man den helt like trenden i disse årene – de siste årene på rød-grønn vakt og nå.

2010 er ikke tilfeldig, for det var da vi kom i orden med økonomien etter å ha overtatt et konkursbo i 2005. Og taket for behandling var det den borgerlige regjeringa som innførte, fordi man ikke hadde styr på økonomien. En tverrspesialisert rusbehandling og psykiatri som har samme nedgang i ventetider fra 2011 til 2012 som det har vært det siste året, er veldig bra, og jeg synes vi skal stå sammen om å glede oss over at vi får ventetidene ned. Men det har ikke bare skjedd på vakta til denne regjeringa.

Olaug V. Bollestad (KrF) [13:30:08]: Representanten Grung var opptatt av kvalitetsindikatorer i behandlingen, og det er Kristelig Folkeparti også. Det må gjelde både offentlig helsevesen og private ideelle tilbydere. Mange ideelle organisasjoner gjør en formidabel jobb, spesielt for norske ruspasienter. De innehar god kompetanse, kvalitet og kapasitet, og de bruker ressursene bra. Mange frivillige bruker i tillegg fritiden sin for å gjøre behandlingen rundt pasientene bedre. Evangeliesenteret ble hedret i bladet Kapital nettopp fordi de brukte midlene mest til pasientbehandling og pasienter ønsker seg dit. Kristelig Folkeparti er derfor glad for at det kom 8 mill. kr tilbake til Evangeliesenteret, for de ble faktisk tatt fra noe på 2000-tallet.

Det er også gledelig, synes Kristelig Folkeparti, at Gatehospitalet i Oslo endelig får lov til å åpne en ny avdeling. Gatehospitalet må i dag si nei til hver tredje bruker som ønsker seg dit. Gatehospitalet gir behandling, pleie og omsorg til de tyngste rusmisbrukerne med et sammensatt sykdomsbilde. Jeg er også glad for at dette skal komme til Bergen på sikt. Dette er personer som til vanlig kvier seg for å legges inn på ordinære sykehus. De opplever å bli tatt vare på med kompetanse, unik raushet og ikke minst kunnskap på Gatehospitalet.

Kristelig Folkeparti er glad for at det som en følge av budsjettforliket er enighet om å styrke en rekke frivillige og ideelle organisasjoner som leverer tjenester med høy kvalitet og god kompetanse, tjenester som vi må ta vare på og benytte oss av. Da må også vi som offentlig instans være tydelig på at vi ikke skal misbruke tilliten til de ideelle eller kneble dem med midler som gjør at de faktisk ikke kan drive med god kvalitet, som Borgestadklinikken nå opplever. Da gjør vi det sånn at vi til slutt raderer ut ideelle organisasjoner som har jobbet kvalitativt med rusomsorg i årevis og innehar stor kompetanse. De som til sjuende og sist blir rammet, er ikke vi på Stortinget, men de pasientene som mister den plassen som har vært nyttig for dem for å komme ut av rusmisbruket.

Kjersti Toppe (Sp) [13:33:09]: Representanten Kristin Ørmen Johnsen nemnde meg flere ganger i innlegget sitt. Ho bagatelliserte på ein måte Senterpartiets prioritering av ein sjukehusmilliard med at han ikkje ville ha effekt fordi det er reformer sjukehusa no treng – og ikkje pengar. Dette er litt provoserande å høyra for dei som jobbar ute i tenestene. Vi har fått mange meldingar om at det vert plan-

lagt kutt. Som eg sa i mitt innlegg, sa administrerende direktør i Helse Bergen at det er første året på seks år at dei opplever ein realnedgang i sine budsjett. Når nattambulansen vert fjerna i Granvin kommune på grunn av at føretaket skal kutta 10 mill. kr, treng dei ikkje ei reform. Dei treng finansiering i 2016.

Eg er einig med representanten Ørmen Johnsen i at vi må ha fokus på hjernesjukdomar. Eg må nemna at Senterpartiet har løyvd 5 mill. kr til ein ny nevroplan. Vi treng ikkje vurdera det lenger.

Eg synest det er skuffande at statsråden nektar å svara på korleis den gylne regelen skal følgjast opp. Er det å kutta mindre å oppfylla den gylne regelen? Er det å auka aktiviteten utan større økonomisk vekst å oppfylla den gylne regelen? Statsråden burde sagt klart nei på begge desse to spørsmåla. Det gjer han ikkje. Det er eg bekymra for.

Når det gjeld rammefinansieringa som vart tatt opp, meiner vi at sjukehussektoren i all hovudsak skal rammefinansierast. I dag vert han 50 pst. innsatsstyrftfinansiert. Vi har mange tilbakemeldingar på at ei slik finansieringsform med høg del ISF kan føra til feilprioriteringar, ved at det er dei pasientane som løner seg, som vert prioriterte – ikkje dei som har størst behov. Andre land har gjort ei omlegging med godt resultat, f.eks. Skottland. Det som er ekstra gale, er at dei regionale helseforetaka vidarefører denne finansieringsmåten ned på kvart enkelt sjukehus og kvar enkel avdeling. Da får ein den absurde situasjonen som ein har på fødeavdelingane, som vert premierte med 5 000 kr per 500 ml bløding ei kvinne har ved fødselen. Vi kan ikkje ha eit slikt finansieringssystem. Fødeavdelingane må i alle fall rammefinansierast.

Heilt til slutt: Flyktingsituasjonen har vore spesiell i haust. Han vil utfordra tenestene våre på mange område, men òg kommunehelsetenesta og sjukehusa. Eg er bekymra for om vi er godt nok rigga, at det vert god nok helseteneste på asylmottak for dei som ventar. Eg er bekymra for tilbakemeldingar om at folk og ungar vert sjuke og kanskje ikkje har fått god nok hjelp. Eg er òg veldig bekymra for at ein i den situasjonen bruker sjukehusa som salderingspost. Det skjedde i budsjettavtalen med Kristeleg Folkeparti og Venstre, da 130 mill. kr gjekk ut.

Kristin Ørmen Johnsen (H) [13:36:30]: Til representanten Toppe: Nå er det slik at det er tallenes tale som teller, og sykehusene har fått en vekst i sine budsjetter de siste tre årene. Det kan ikke underslås. Derfor har også antallet behandlinger økt, og ventelistene går ned.

Når det gjelder referansen til Skottland og rammefinansiering, viser det seg der at sykehusene går med underskudd og staten må gå inn og finansiere. Dette kan vi sikkert komme tilbake til.

Det jeg egentlig tok ordet for, er faktisk legemidler. For budsjettet i 2016 viser tydelig at regjeringen tar legemiddelpolitikken på alvor. Vi ønsker å sikre at pasienter tilbys rett behandling i helsetjenesten, og at det offentlige betaler rett pris for legemidler som gis til pasienten. Overføring av finansiering av legemidler fra folketrygden til helseforetakene, som regjeringen foreslår, sikrer det. Det gjelder

bl.a. immunstimulerende legemidler og nye legemidler til behandling av hepatitt C.

Regjeringen fortsetter også arbeidet med å justere finansieringsordningene for legemidler i sykehus. Det er bl.a. varslet en omlegging av ordningen for nukleærmedisin. Dagens refusjon etter regning skal erstattes med forutbestemte satser etter gjeldende sats for aktivitetsbasert tilskudd. Dette innebærer flytting av midler fra radiofarmakostnadene til de regionale helseforetakenes basisbevilgning. Egentlig er dette en forenkling av systemet, men vi vil følge med på at denne omleggingen ikke rammer finansieringen av legemidler som er anbefalt gjennom ordningen for metodevurdering.

Det legges også opp til nye satsinger i statsbudsjettet, som nettapotek, nytt system for bivirkningsovervåking og 5 mill. kr til å sikre raskere behandling av metodevurdering av nye legemidler til bruk i spesialisthelsetjenesten.

Utredningskapasiteten ved Legemiddelverket styrkes også, og i fjor var det gledelig at regjeringen økte bagatellgrensen med 25 mill. kr. Dette har vært en suksess. Legemidler kommer nå raskere på listen for blåreseptrefusjon. Vi har også lovet at legemidler skal tas raskere i bruk, og vi ser at det virker.

Det er dokumentert at mange bruker medisiner feil, og at bivirkninger er et problem. Særlig er det eldre som bruker mange medikamenter. Her gjøres det også mye feil på sykehus. Det er gledelig at regjeringen gjør noe med dette. Det foreslås bl.a. en bevilgningsordning for apotek på 5 mill.kr til veiledning i bruk av legemidler for astma og kols, og i legemiddelmeldingen foreslås det også forskriftsfestet krav til legemiddelgjennomgang på sykehjem.

Audun Lysbakken (SV) [13:39:53]: Det kunne være fristende å fortsette diskusjonen om Haugesund med representanten Hoksrud, men med fare for å komme i konflikt med Stortingets julelunsj skal jeg ikke dra det for langt ut. Men la meg si at kjernen i denne debatten er jo om rabatten fører til at det bygges flere dobbeltrom eller ikke. Jeg synes at regjeringspartiene bør ta på alvor de advarslene en får, bl.a. fra Pensjonistforbundet, som har veldig mange medlemmer som er direkte berørt av dette selv, og som påpeker noe åpenbart, nemlig at rabattordningen faktisk åpner for at en kommune kan spare penger på å la eldre bo på dobbeltrom istedenfor å bygge nytt. Det er svakheten med ordningen. Det var ikke en ytring, det er fakta, så det skulle ikke være noe behov for at representanten Hoksrud må følge videre opp.

Jeg har en liten tilleggsbemerkning til avstemningen. Jeg har tatt opp de forslag SV sto alene om, men vi ønsker, etter å ha vurdert nærmere forslagene fra andre partier, å slutte oss til ytterligere fire forslag som Arbeiderpartiet og Senterpartiet har fremmet, og som vi mener er kloke. Det gjelder forslag nr. 16 fra Arbeiderpartiet og forslag nr. 26, nr. 28 og nr. 29 fra Senterpartiet. Jeg vil be om at SV får anledning til å stemme for de forslagene i voteringen.

Presidenten: Da har representanten Audun Lysbakken redegjort for de forslagene som Sosialistisk Venstreparti også vil stemme for.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [13:41:46]: Rus og psykisk helse har fått fortjenstfull stor plass i debatten i dag, og det er bra. Jeg har et behov for å kommentere representanten Venneslands innlegg når det gjelder midler til rus og hennes bekymring for at disse ikke brukes i kommunene.

Dette er nettopp bakgrunnen for at vår regjering straks gjeninnførte øremerkingen av halvparten av disse midlene i vårt første budsjett. I tillegg har komiteen nå til behandling en opptrappingsplan om rus, en plan som er befriende tydelig på tiltak og midler til kommunene, til stor forskjell fra Se meg!, den rød-grønne regjeringens rusedmelding. Vi mener at det er ikke nok å bare «se» de rusavhengige. Vi må ha konkrete tiltak for å bedre ettervernet og hvordan man lever livet sitt i kommunene.

Så til dette med psykisk helse i skolen og viktigheten av å satse på forebyggende helsearbeid for barn og unge. Flere representanter fra Arbeiderpartiet har vært oppe og snakket om nettopp dette, og dessverre er det vel igjen grunn til å minne Arbeiderpartiet på at de i sitt siste budsjett før valget valgte å fjerne midler til programmet for psykisk helse i skolen, som vi gjeninnførte i det første budsjettet vårt.

Flere fra Arbeiderpartiet mener nå også at øremerking av midler til helsesøstre er eneste svar for å styrke tjenesten. Selv satset Arbeiderpartiet ikke på langt nær så mye som vår regjering på forebyggende helsetjenester. Det er jo ikke de siste to årene at det har vært en utfordring med behov for bedre tjenester og mer tilgjengelige skolehelse-tjenester. Der Arbeiderpartiet i sitt siste budsjett før valget la inn 180 mill. kr, er vår regjering, sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre, oppe i en satsing på totalt 767,7 mill. kr – de siste hundre millionene etter forliket med Kristelig Folkeparti og Venstre nå i budsjettet.

Det er jo sånn at kommunene prioriterer dette. Jeg har vært i flere kommuner som sier at de egentlig ikke ønsker øremerkede midler, fordi de erfarer at det betyr at de må starte med å søke, og de må rapportere. De føler at de nå har en regjering som år etter år styrker dette området, og de stoler på at det kommer til å fortsette. Jeg har vært i Oppegård. Der har de fysioterapeuter, der har de psykologer, der har de skolehelsesøstre, og de har gjort denne satsingen til tross for – for å si det sånn – at dette ikke er øremerkede midler.

Vi ser at de største ulikhetene i helse går mellom dem som har høy utdanning, og dem uten utdanning. Derfor er også denne regjeringens viktigste målsetting å satse på lærerne i skolen, for det er et viktig folkehelseiltak og viktig for den psykiske helsen.

Presidenten: Da avbrytes møtet for Stortingets jule-lunsj, og møtet settes igjen kl. 16.00.

Møtet avbrutt kl. 13.45.

Stortinget gjenopptok sine forhandlinger kl. 16.

President: Marit Nybakk

Presidenten: Stortinget fortsetter i utgangspunktet behandlingen av sak nr. 1 på dagsorden nr. 32, men så vidt presidenten er kjent med, har de siste talerne trukket seg. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [16:00:38]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om endringer i statsbudsjettet 2015 under Helse- og omsorgsdepartementet (Innst. 125 S (2015–2016), jf. Prop. 27 S (2015–2016))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at sakene nr. 3 og 4 behandles under ett. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 3 [16:01:22]

Innstilling fra finanskomiteen om skatter, avgifter og toll 2016 (Innst. 3 S (2015–2016), jf. Prop. 1 LS (2015–2016), Prop. 1 S (2015–2016) og Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016))

Sak nr. 4 [16:01:45]

Innstilling fra finanskomiteen om skatter, avgifter og toll 2016 – lovgivningssaker (Innst. 4 L (2015–2016), jf. Prop. 1 LS (2015–2016) og Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 35 minutter, og at taletiden blir fordelt slik:

Arbeiderpartiet 30 minutter, Høyre 25 minutter, Fremskrittspartiet 15 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Venstre 5 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter og Miljøpartiet De Grønne 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til inntil fire replikker med svar etter innlegg fra partienes hovedtalspersoner og seks replikker med svar etter medlemmer av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre foreslås det at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Siri A. Meling (H) [16:03:18] (ordfører for sakene): Norge har over mange år hatt fordel av en høy oljepris og et høyt aktivitetsnivå i petroleumssektoren.

Gjennom det siste året har imidlertid oljeprisen halvert seg, og dette har medført ganske betydelige negative ringvirkninger for sysselsetting og aktivitet i denne

industrien, både i oljeselskapene og i leverandørindustrien.

Arbeidsledigheten øker, men heldigvis er denne situasjonen geografisk nyansert. Kystlinjen på Sør-Vestlandet og nordover mot Kristiansund merker de negative konsekvensene best. Andre deler av landet opplever imidlertid økende sysselsetting og høyere aktivitet. Blant annet har lav kronekurs og et moderat lønnsoppgjør styrket konkurranseposisjonen til mange typer eksportrettet industri.

I en omstillingsperiode hvor petroleumsindustrien vil gi svakere vekstimpulser til norsk økonomi, er hovedutfordringen å skape mange nye arbeidsplasser i Norge fremover, og vi trenger å trygge eksisterende jobber. Vi vet at den største sosiale ulikheten går mellom dem som har en jobb, og dem som står utenfor arbeidslivet. Det største velferdsgodet er å ha en jobb å gå til – en inntekt som gjør at en kan betjene huslånet og sørge for seg selv og sin familie.

Vi trenger å tilrettelegge for at det skapes mange nye jobber fremover.

Vi trenger å skape disse innenfor en klimavennlig ramme, det berømmelige grønne skiftet, som det snakkes mye om.

Vi trenger å skape nye jobber til de mange flyktninger og asylsøkere som har kommet til Norge. Jobb er en viktig integreringsfaktor og bidrar til å bygge velferdssamfunnet.

Og vi trenger å skape nye jobber til alle dem som nå har mistet jobben og står utenfor arbeidslivet.

Derfor har overskriften på statsbudsjettet fra regjeringen og fra Høyre vært et budsjett for arbeid, for aktivitet og for omstilling.

Dette bærer også skatte- og avgiftsdelen av statsbudsjettet for 2016 preg av.

Jeg legger til grunn at de ulike partiene selv vil redegjøre for sine egne skatte- og avgiftsopplegg.

For Høyre er det viktig å arbeide for et lavere skatte- og avgiftsnivå for å stimulere til arbeid, sparing og investering. Høyre ønsker at det skal skapes mer, ikke skattes mer.

Vi ønsker å stimulere frem nye arbeidsplasser og trygge eksisterende arbeidsplasser, slik at alle skal kunne ha en jobb å gå til.

I samarbeidsavtalen mellom Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre står det at vi i fellesskap bygger vår politikk på at verdier må skapes før de kan deles. Samarbeidspartiene vil styrke et allsidig og bredt norsk næringsliv og legge bedre til rette for privat eierskap. Regjeringen fortsetter sitt arbeid med å redusere nivået på skatter og avgifter samtidig som vi også foreslår å forbedre skatte- og avgiftssystemet.

Skatt er ikke et mål i seg selv, men et middel for å nå politiske mål knyttet til å finansiere velferdsgoder på en mest mulig effektiv måte, oppnå en mer effektiv ressursutnyttelse, sikre sosial mobilitet og gi bedre vilkår for norsk næringsliv. Regjeringen og Høyre har som mål å skape et mer vekstfremmende skattesystem og en innretning som stimulerer til mer miljøvennlig adferd. I bunn må det ligge insentiver som gjør det mer attraktivt å jobbe, spare og investere.

Hovedtrekkene i skatteopplegget fra regjeringen er som følger:

Vi har gjennom skattemeldingen som ble lagt frem samme dag som statsbudsjettet, foreslått at selskapsskatt og alminnelig inntektsskatt skal ned på et nivå på 22 pst. innen 2018, og vi starter dette arbeidet allerede i statsbudsjettet for 2016, hvor disse satsene foreslås redusert fra dagens sats på 27 pst. til 25 pst. Dette er et viktig grep for å bringe selskapsskatten i Norge ned mot et nivå tilsvarende våre naboland og våre nærmeste konkurrenter. Jeg er glad for at det er en samlet finanskomité som stiller seg bak at selskapsskatten reduseres til 25 pst.

Gjennom mange år har vi hatt samme sats på selskapsskatt og alminnelig inntektsskatt for å unngå skatteplanlegging. Dette prinsippet videreføres, og vi foreslår også å senke inntektsskatten til 25 pst. For å redusere statens inntektsbortfall foreslår regjeringen å innføre en ny trinnskatt med fire trinn for personbeskatningen, som erstatter den nåværende toppskatten. Slik denne er foreslått fra regjeringen og med noen justeringer i budsjettavtalen med Kristelig Folkeparti og Venstre, vil de fleste komme noe bedre ut med regjeringens forslag. Jeg er også glad for at en samlet finanskomité stiller seg bak prinsippet om trinnskatt, selv om partiene kan være noe uenige om bunnbeløp og prosentpåslag på det enkelte trinn.

For Høyre er det viktig å stimulere til investering i arbeidsplasser, både eksisterende og nye. Derfor er vi glad for at den samlede eierbeskatningen i regjeringens forslag er noenlunde den samme som i inneværende år. Når vi ser utbytteskatt og reduksjon i selskapsskatt under ett, skal beskatningen være om lag uendret.

Vi er også glad for at bunnfradraget i formuesskatten økes fra 1,2 mill. kr til 1,4 mill. kr – 2,8 mill. kr for ektepar – slik at om lag ytterligere 70 000 mennesker nå slipper å betale formuesskatt. En forbedring av formuesskatten gjennom økt bunnfradrag vil virke positivt for prosjekter som er avhengig av norsk egenkapital, og bidrar til å styrke det norske eierskapet.

For Høyre og regjeringen har det vært viktig å endre på skattefavoriseringen av investering i eiendom. Dette arbeidet fortsetter i statsbudsjettet for 2016 gjennom forslaget om å øke ligningsverdien av sekundærboliger og nærings-eiendom fra dagens nivå på 70 pst. til 80 pst. av markedsverdi. Det foreslås for øvrig ingen endringer i verdsetting av primærbolig og fritidseiendom.

Verden er preget av økt globalisering, og dette betyr at virksomheter og skattegrunnlag er mer mobile enn tidligere. Det er derfor viktig at skattesystemet tilpasses nye utviklingstrekk ved norsk og internasjonal økonomi på en måte som gjør det mindre attraktivt å bruke store ressurser på internasjonal skattetilpasning som undergraver det norske skattegrunnlaget.

Vi gjør skatteplanlegging og skatteflytting litt mer vanskelig gjennom rentefradragsbegrensning og utbyttebeskatning av lån fra selskap til privat aksjonær. Lavere skattesats vil også gjøre det mindre lønnsomt å flytte overskudd ut av Norge.

Vi gjennomfører skatteendringer på flere områder, bl.a. forbedrer vi SkatteFUNN-ordningen. Maksimalt fradragsgrunnlag for egenutført FoU økes fra 15 mill. kr til 20 mill. kr, og fradragsgrunnlaget for innkjøpt FoU heves

fra 33 mill. kr til 40 mill. kr. Denne ordningen har vist seg både effektiv og populær og bygger opp under ønsket om mer innovasjon og industriutvikling både for å trygge arbeidsplasser og for at eksisterende bedrifter skal kunne utvide aktivitet og tilby nye arbeidsplasser.

Vi foreslår at gevinster ved realisasjon av landbruks-eiendom kun skal ilegges kapitalskatt, og kvitterer med dette ut et viktig løfte i Sundvolden-erklæringen. Dette er et viktig grep for å sikre omsetning av landbrukseiendommer, siden mange heldigvis ønsker å komme inn i denne næringen.

Norge har i et normalt nedbørsår store kraftoverskudd, og det er viktig at denne situasjonen kan benyttes til industriutvikling og nye arbeidsplasser. Det er derfor bra at vi reduserer elavgiften for datasentre til samme lave sats som for industrien. Dette styrker konkurransesituasjonen for en næring som allerede har vist at de har vekstpotensial i Norge, og som gir betydelige ringvirkninger i antall arbeidsplasser og verdiskaping.

Det bør også nevnes at regjeringen og Høyre forbedrer BSU-ordningen, boligsparing for ungdom, ved å øke maksimalt sparebeløp fra 200 000 kr til 300 000 kr. Dette er en viktig ordning for at unge lettere skal komme inn på boligmarkedet. For Høyre er det et betydelig velferdsgode at de fleste skal kunne eie sin egen bolig.

Ellers innfører vi nå valgfritt enøkfradrag. Det betyr at vi i tråd med løftene fra Sundvolden-erklæringen gir skattefradrag for enøktiltak i hjemmet. Skal vi få til energi-effektivisering av større omfang, må vi ha effektive ordninger for den eksisterende boligmassen som er enkle og ubyråkratiske å forholde seg til.

Vi har en regjering som forstår situasjonen i norsk næringsliv og sysselsetting. Alle skal ha et arbeid å gå til, og vi fremmer derfor et forslag til skatter og avgifter for 2016 som skal bidra til økt aktivitet og arbeid. Regjeringens forslag til skatteopplegg for 2016 svarer på de økonomiske utfordringene Norge står overfor nå, og vi starter arbeidet med å gjennomføre en skattereform.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Prableen Kaur (A) [16:13:04]: Statsbudsjettene for 2014 og 2015 la opp til at Norges tusen rikeste mennesker ville få 2 100 kr i skattelette hver eneste dag. 95 pst. av skattebetalerne ville få drøye 5 kr per dag. Etter budsjettforliket denne høsten ser vi igjen at folk flest kommer dårligst ut. Barnefamilier og vanlige folk sitter igjen med så å si ingenting fordi skattekuttene nulles ut av økte utgifter. Det blir dyrere å pendle, elektrisiteten blir dyrere, det blir innført flyseteavgift – for å nevne noe.

Høyre har snakket mye om nye ideer og bedre løsninger.

Jeg synes det er en ærlig sak at Høyre legger opp til en skatte- og avgiftspolitikkk hvor de som har mest fra før, får mer, og at vanlige folk sitter igjen med mindre enn det de hadde fra før.

Mitt spørsmål er: Hvorfor er ikke Høyre ærlig om tapsprosjektet vanlige skattebetalere utsettes for?

Siri A. Meling (H) [16:13:56]: Høyre er opptatt av at alle i Norge skal kunne ha muligheter til å klare seg selv, og vi vet at det som er den store forskjellen, den store sosiale forskjellen, dreier seg om dem som er i jobb, i forhold til dem som står utenfor arbeidslivet. Den situasjonen landet er i nå, med en stigende ledighet og fallende oljepris, er det å skape nye arbeidsplasser og trygge eksisterende arbeidsplasser, det aller viktigste vi kan gjøre for velferden til den enkelte.

Det skatte- og avgiftsopplegget som vi presenterer, mener vi svarer på denne utfordringen. Det er viktig å tilrettelegge for at investorer er villige til å bruke penger på å investere i arbeidsplasser og trygge jobber, og da trenger vi å legge rammebetingelsene på en måte som oppmuntrer til dette. Vi ønsker at det skal skapes mer i dette samfunnet, ikke skattes mer.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [16:14:56]: Representanten Meling har jo blitt en varm forsvarer av nye avgifter funnet på en sen nattetime, som flyseteavgiften. Jeg vil spørre om representanten Meling er glad for at i Hauge-sund reduseres avgangene mellom Hauge-sund og København med 57 pst. og mellom Bergen og Hauge-sund med 42 pst. Ruta mellom Stavanger og Newcastle legges ned. Ønsker representanten Meling at det skal bli enda flere nedleggelse av ruter i Rogaland, som et resultat av hennes egen politikk?

Siri A. Meling (H) [16:15:31]: Det er klart at denne avgiften er uheldig for enkelte flyplasser, at det kan skape problemer. Blant annet har vi hatt møte med representanter for Rygge flyplass i Østfold, som nok er veldig avhengig av ett lavprisselskap som har en ganske streng policy for dette med avgifter. Men denne avgiften er en del av et grønt skifte. Vi ønsker å oppmuntre til mer miljøvennlig atferd, og det å fly billig – 19 kr til Polen eller 60 kr til London – er kanskje ikke det mest miljøvennlige vi legger opp til. Så det å innføre en flyseteavgift er en del av et grønt skifte.

Hans Olav Syversen (KrF) [16:16:30]: Saksordføreren var innom mulighetene for en bred enighet om en skattereform i sitt innlegg. Jeg er enig i at når man ser på de ulike partiers innretning på skatt, kan det synes som det er et grunnlag for det. Hvordan vurderer Høyre og representanten Meling muligheten for et bredt forlik ut fra hvordan vi ser de ulike partier legge seg i skattepolitikken?

Siri A. Meling (H) [16:16:59]: Jeg tenker at utgangspunktet for et bredt forlik er godt. Det baserer jeg på de signalene som har kommet gjennom behandling av statsbudsjettet og skatte- og avgiftsdelen av statsbudsjettet. Jeg ser at vi er ganske enige om en del hovedretninger, bl.a. det viktigste av alt, nemlig å få redusert selskapsskatten. Prinsippet om trinnskatt er det også bred enighet om. Så ser jeg at det kan være utfordringer også selvfølgelig, bl.a. når det gjelder dette med eierskatt. Men jeg hører at partiene ønsker å legge opp til et bredt forlik, og det tar jeg på alvor og har tro på. Så ved å gi og ta og ha en god prosess ten-

ker jeg at vi skal kunne komme frem til et godt og bredt skatteforlik.

Snorre Serigstad Valen (SV) [16:17:55]: Representanten Meling snakket om behovet for å skape verdier før de fordeles, og det er jeg helt enig i. Så er det jo sånn at en god fordeling av verdiene i utgangspunktet er bedre for veksten i økonomien. Det har OECD f.eks. vist oss de siste par årene, og derfor har de anbefalt Norge å innføre et mer utjevne skattesystem.

Hvordan stemmer representanten Melings ønske om å skape flere verdier før de fordeles, med en politikk der man kompenserer for store skatteuttak til de rikeste med en eksplosiv vekst i oljebransjen?

Siri A. Meling (H) [16:18:33]: Den største og viktigste fordelingen og sosiale utjevningen skjer faktisk i måten vi disponerer statsbudsjettet på. Det skjer ikke gjennom selve skatteopplegget. Jeg har bare lyst til å gjenta at den aller største ulikheten når det gjelder sosial fordeling, går mellom de som har et arbeid å gå til, og de som står utenfor arbeidslivet. Derfor vil det å skape jobber og tilby mennesker jobb være det aller viktigste vi kan gjøre for å få en god fordeling av velferdsgodene i samfunnet vårt. Da er skatte- og avgiftsopplegget viktig for å stimulere til nye arbeidsplasser og trygge eksisterende arbeidsplasser, sånn at alle har en jobb å gå til og kan forsørge seg selv og sin familie.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

Marianne Marthinsen (A) [16:19:41]: Det skatteopplegget vi behandler i dag, er jo en del av et større bilde på flere måter. For det første føyer det seg inn i en rekke av vedtatte budsjetter fra sittende regjering og samarbeidspartiene. Det viderefører tidligere års skatteuttak, og det legger til nye. Til sammen utgjør dette regjeringens definitive hovedsatsing og viktigste prosjekt, selv om – og det skal også sies – en del av neste års foreslåtte skatteuttak måtte dropes, da realiteten med flyktningkrisen og de omkostningene den fører til, sank inn.

Denne hovedsatsingen innebærer en målrettet økning av forskjellene mellom folk, til tross for at stadig flere innses at små forskjeller er en viktig forutsetning for stabilitet, tillit, innovasjon og vekst i et samfunn.

I fjor, som vi sikkert alle sammen husker – og noen bedre enn andre, vil jeg tro – ble budsjettet møtt med et ramaskrik, med enorme skatteuttak til dem med virkelig mye, kombinert med smålige kutt overfor noen av dem som strever mest i samfunnet vårt. Det var få som forsto at det skulle være oppskriften på omstilling. Årets profil innebærer ikke like store formuesskatteuttak, men de fortsetter å være en viktig prioritet.

Samtidig ser vi skjerpelser overfor arbeidsfolk og straffing av de arbeidsledige. Skattlegging av sluttvederlag er ett eksempel, skjerpning av pendlerfradraget er et annet – og særlig i en tid da flere må belage seg på å pendle fordi arbeidsmarkedet er strammere. I år er også det første året de arbeidsledige merker resultatene av vedtaket som ble gjort i fjor, om å kutte feriepengetillegget for disse.

Når jeg dveler litt ved dette innledningsvis, er det fordi denne prioriteringen på mange måter utgjør den viktigste skillelinjen mellom dagens regjering og alternativet. Vi vet at vi står overfor store oppgaver i årene som kommer. Ennå har ikke de store pensjonskostnadene for alvor slått inn, det ligger noen år fram, og svaret på det er ikke å kutte dramatisk i statens inntekter samtidig som utgiftene øker.

Jeg hører folk fra regjeringspartiene, inkludert finansministeren, stadig gjøre forsøk på å hevde at vårt svar til et næringsliv i en krevende situasjon er enorme skatteskjerpelser. Det er feil. Vi har i mange, mange år sagt at vi ønsker et stabilt skattenivå. Vi går imot regjeringens store kutt, både fordi de setter oss dårligere i stand til å finansiere velferd og opprettholde den enorme styrken som ligger i å være et land hvor folk har noenlunde like muligheter, men også fordi de skatteuttakene som har vært prioritert, har en høyst tvilsom effekt på vekstevnen i norsk økonomi. Dessverre er det slik, viser forskning, at effekten av å senke skatter er relativt beskjeden, men det har større skadelige effekter å sette dem opp igjen. Derfor er det alvorlig at vi har en regjering som har det å senke det generelle skattenivået som viktigste programerklæring, selv om vi har et skattenivå som er lavere enn eksempelvis Sverige, som etter åtte år med borgerlig regjering har sagt klart nei til ytterligere skatteuttak.

Vår kritikk mot å ta det samlede nivået kraftig ned, betyr ikke at vi har et statisk syn på skattesystemet. Det tar meg over til det andre punktet, hvor dette opplegget inngår som del av en større helhet, nemlig skattereformen.

Vi satte i sin tid ned Scheel-utvalget. Vi gjorde det fordi det var nødvendig, sett i lys av den internasjonale utviklingen, med et stadig sterkere press på skattegrunlaget og særlig selskapsskatten. Jeg skal ikke legge skjul på at det er krevende å forholde seg til deler av en skattereform som ennå ikke er behandlet i Stortinget i dette budsjettet. Allikevel er vi glade for at utvalgets anbefalinger ikke bare har havnet i en skuff, og vi velger, som saksordføreren også var inne på, å støtte regjeringens forslag om å gå ned til 25 pst. på selskapsskatt og inntektsskatt. Med det følger vi opp noen av de viktigste prinsippene i Scheel-utvalgets innstilling. Det betyr en omlegging fra kildebaset til residentsbasert beskatning, noe som vil gjøre det mer lønnsomt å investere i Norge. Det er et selvstendig mål.

Så er det noen temaer vi mener er viktige i den videre behandlingen av reformen, knyttet til å legge til rette for norsk eierskap, som vi mener at Scheel-utvalget ikke svarer godt nok på. Skjermingsrenten er ett tema, som vi nok kommer tilbake til. Et annet tema er den vridningen som ligger i dagens utforming av formuesskatten, med ulik verdifastsettelse av ulike formuesobjekter. Der har vi foreslått å gjøre noe med det i det alternative opplegget vi legger fram nå i høst, ved å sette alle formuesobjekter, med unntak av primærbolig, til 80 pst.

La meg i forlengelsen av dette si at vi er villig til å snakke om ulike måter å innrette formuesskatten på, men det vi ikke kan forlate som prinsipp, er at skattesystemet skal reflektere det de aller fleste oppfatter som helt rimelig – at folk skal yte etter evne, og at formue på en eller annen måte skal beskattes i Norge.

For å holde provenyet oppe følger vi opp to av Scheel-utvalgets anbefalinger som ikke er en del av regjeringens opplegg nå. Det ene er skattlegging av finansnæringen. Det har vært diskutert og utredet i flere runder før, og det er også grunnen til at vi, i likhet med Kristelig Folkeparti, mener at den kan innføres fra 1. juli. Det er Scheel-utvalgets forenklede modell vi foreslår, og utvalget har definert skattegrunnlaget i sine anbefalinger. Vi foreslår også å inkludere eksterne renter i rentebegrensingsregelen. Det er et tema som reiser noen dilemmaer, fordi det vil være selskaper som ikke driver aktiv skatteplanlegging, men som allikevel har høy gjeldsgrad, som vil bli rammet av en slik regel. Samtidig er Scheel-utvalget veldig klar på at dette er nødvendig for å få en effektiv rentebegrensingsregel, og at flytting av kapital gjennom å bruke renter er et så omfattende problem at det er viktigere å få dette på plass enn å skjerme enkelte høyt belånte selskaper. Det vil jo fortsatt være slik at det er veldig fordelaktig å finansiere en investering med gjeld sammenlignet med egenkapital.

Avslutningsvis noen ord om avgiftssystemet, og jeg skal spare meg for morsomheter om opphavet til flyseteavgiften, men bare påpeke det underliggende og mer alvorlige i at forlikspartiene enda en gang så seg nødt til å finne på en helt ny avgift som ingen vet noe særlig om konsekvensen av, i tolvte time for å få budsjettet til å gå opp. Det vinner om svak styring og har lite med avgiften som sådan å gjøre. I Arbeiderpartiet har vi til og med landsmøtevedtak om å utrede en flyseteavgift etter tysk modell, med trykk på å utrede, fordi vi mener at vi må vite hva vi gjør hvis vi innfører en slik avgift – og etter tysk modell fordi den er differensiert og på den måten har mer direkte sammenheng med faktiske utslipp enn den avgiften som forlikspartiene nå har kommet opp med. Jeg synes det er synd. Jeg er generelt tilhenger av å bruke avgiftssystemet for å redusere utslipp. Vi har en lang suksesshistorie bl.a. med bil, men dårlig utformede og lite gjennomtenkte avgifter bidrar neppe til å øke oppslutningen om et grønt skattesifte ute blant folk.

Jeg må også si at jeg synes det er litt pussig at når man skal velge seg ut én avgift som skal markere det grønne avtrykket i dette budsjettet, er det elavgiften. Det kan sikkert finnes mange grunner for å ville øke elavgiften, men det er i hvert fall en avgift som har svak sammenheng med klimagassutslipp – om noen i det hele tatt, med det store kraftoverskuddet vi etter hvert har fått i Norge. Da ville det vært en bedre idé å følge Arbeiderpartiets alternative opplegg, som øker avgiftene på faktisk utslipp knyttet direkte til CO₂, f.eks. på drivstoff – på diesel, helt spesifikt, i vårt opplegg.

Ellers kan jeg helt til slutt si at vi har merket oss med en viss interesse formuleringene om Grønn skattekommisjon som kom ut av forliksprosessen. I likhet med mange andre er vi litt usikre på hva de formuleringene faktisk innebærer, etter at vi har hørt ymse forsøk på fortolkning fra de ulike forlikspartiene i offentligheten, men vi er på alle måter spent på fortsettelsen og ser også fram til behandlingen av anbefalingene fra Grønn skattekommisjon.

Med dette tar jeg opp det forslaget Arbeiderpartiet er medforlagsstiller til.

Presidenten: Representanten Marianne Marthinsen har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Siri A. Meling (H) [16:29:24]: Jeg har først og fremst lyst til å minne representanten Marthinsen om Arbeiderpartiets eget landsmøtevedtak i vår om å utrede en flyseteavgift, bare så det er nevnt.

Ellers har jeg også lyst til å takke for imøtekommenhet og åpenhet for å kunne diskutere ulike sider ved skattereformen. Jeg ser frem til de samtalene vi skal ha om den.

Overskriften på budsjettet til Arbeiderpartiet, er «Arbeid til alle er jobb nummer én». Og representanten Marthinsen kjenner til regjeringens og Høyres innfallsvinkel når det gjelder skattenes og avgiftenes betydning for å tilrettelegge og stimulere til nye arbeidsplasser. Vi synes det er underlig at Arbeiderpartiet på en måte starter denne prosessen med arbeid for alle ved å sende en milliardregning til næringslivet – til dem som faktisk skal skape disse arbeidsplassene. Jeg setter et stort spørsmålstegn ved om dette er fornuftig politikk for å skape flere jobber.

Marianne Marthinsen (A) [16:30:33]: Nå må jeg vel få replisere at vårt landsmøtevedtak om å utrede en flyseteavgift etter tysk modell nevnte jeg spesifikt i mitt innlegg. Så det er på ingen måte glemt. Det er mitt ønske at Stortinget kan klare å komme fram til en bedre løsning på den avgiften enn det som nå kom opp i tolvte time fra forlikspartiene.

Jeg mener at det er en kortslutning som vi ofte ser hos Høyre, at man setter likhetstegn mellom lavest mulig skattenivå og antall arbeidsplasser som skapes i et samfunn. Jeg mener at forrige regjeringsperiode er et godt eksempel på at det ikke nødvendigvis er tilfellet. Hvis man reiser rundt og snakker med bedrifter, som jeg er sikker på at både representanten Meling og jeg ofte gjør, hører man gjerne «infrastruktur», «virkemiddelapparat», «forskning», «utvikling» nevnt, lenge før f.eks. temaet formuesskatt. Det er selvfølgelig en sammenheng på sikt mellom evnen til å finansiere disse godene som bedriftene våre også er opptatt av, og det samlede skattenivået.

Roy Steffensen (FrP) [16:31:49]: Arbeiderpartiet uttalte i fjor, i forbindelse med sitt alternative statsbudsjett, at de ønsket å beholde det samlede skatte- og avgiftsnivået som det var i 2013. Trond Giske bekreftet dette i Politisk kvarter for en uke siden, da han sa at de skulle reversere alle skattelettelser som denne regjeringen hadde gjennomført.

I fjor skrev Arbeiderpartiet i merknader at de ikke legger opp til å gjeninnføre arveavgiften etter den modellen som var gjeldende i 2013. Men for å kompensere for dette foreslår Arbeiderpartiet at formuesskatten skjerpes.

For noen dager siden bekreftet derimot Arbeiderpartiet at de vil innføre en ny modell for arveavgift likevel, selv om de har foreslått å stramme inn formuesskatten for å kompensere for bortfallet av arveavgiften. Betyr det at vi fra 2018 kan regne med å ha en enda høyere formuesskatt

enn i 2013, i tillegg til en ny arveavgift, om Arbeiderpartiet kommer i regjering?

Marianne Marthinsen (A) [16:32:45]: Jeg har merket meg at representanten Steffensen har lest våre merknader til årets budsjett på den måten. Men det er absolutt ingenting oppsiktsvekkende i de merknadene. Merknadene sier i grunnen det samme som vi har sagt hele tiden siden arveavgiften ble avskaffet. Det er for det første at vi ikke kommer til å gjeninnføre den gamle modellen for arveavgift. Det var en modell som etter hvert traff dårlig, som stort sett bare traff dem som arvet f.eks. nedbetalte hus, og traff i veldig liten grad større formuer. Samtidig mener jeg at ethvert seriøst parti må ha en bevisst holdning til hvordan formue beskattes, og hvordan man unngår at formue konsentreres på færre og færre hender over tid, fordi dette rett og slett undergraver dynamikken og vekstevnen i et samfunn.

Nå kommer landsmøtet til Arbeiderpartiet til å ta stilling til hva slags skattenivå vi går til valg på i 2017 – det kommer velgerne til å få svar på i god tid. Men jeg er helt sikker på at vårt landsmøte vil være opptatt av at vi skal ha et progressivt skattesystem, hvor formue beskattes i Norge.

Terje Breivik (V) [16:33:59]: Med litt velvilje tolkar eg avslutninga på innlegget til representanten Marthinsen dit at Arbeidarpartiet no er positive til eit grønt skatteskitte. Etter at Grøn skattekommissjon la fram rapporten sin, har me m.a. høyrte frå stortingsrepresentant Martin Henriksen, og Arbeidarpartiet, at Grøn skattekommissjon er på ville vegar og for vidtrekkjande, og frå stortingsrepresentant Terje Aasland, også Arbeidarpartiet, at Grøn skattekommissjon er altfor puslete og berre i liten grad vil føra til atferdsendingar – ein litt forvirrande bodskap, men som dessverre føyer seg inn i rekkja av noko uklare og tvetydige meldingar frå Arbeidarpartiet når det gjeld klima- og miljøpolitikk.

Spørsmålet er om Arbeidarpartiet eigentleg er for eller imot eit grønt skatteskitte, og kva nivå ser Arbeidarpartiet føre seg at eit sånt skatteskitte skal vedta, gitt at me faktisk skal nå måla om utslppsreduksjonar – mål som òg Arbeidarpartiet har slutta seg til?

Marianne Marthinsen (A) [16:35:04]: Representanten Breivik tolket meg i hvert fall riktig da han la til grunn at Arbeiderpartiet er positive til et grønt skatteskitte. Det har vi etter hvert også en lengre historikk på, bl.a. med bil, som jeg refererte til i mitt innlegg. Omleggingen av bilavgifter har gjort at utslippene fra nybilsalget nå har gått ned med over 30 pst., og det skyldes i all hovedsak avgiftspolitikken.

Grønn skattekommissjon er nettopp kommet, og vi må bruke tid på å sette oss inn i det. Men det jeg merker meg, er de første reaksjonene fra miljøbevegelsen, som er noe skeptisk til det som er lagt fram, fordi man i liten grad gjennom den innstillingen viser vilje til å bruke avgiftssystemet aktivt for å få til atferdsendinger. Man skal gjøre det dyrere å forurense, men det er i liten grad vilje til å bruke

ulike nivåer for f.eks. å trigge en teknologi-overgang, som man har gjort med stor suksess med elbil.

Hans Olav Syversen (KrF) [16:36:15]: Vi har jo fått en grønn skattekommissjon, og vi har en stortingsmelding til behandling som gjelder skattesystemet. Mitt spørsmål til representanten Marthinsen og Arbeiderpartiet er: Ut fra det hun ser så langt, mener hun det ligger til rette for et bredt forlik om skattepolitikken framover?

Marianne Marthinsen (A) [16:36:42]: Takk for et viktig, men omfattende spørsmål.

Ja, vi har valgt å tolke den meldingen om skattereform som kom fra regjeringen, positivt. Vi ser at den tar opp i seg mange av Scheel-utvalgets anbefalinger, og man ser også i vårt alternative budsjettopplegg at vi stemmer for en del av de skatteendringene som er foreslått som en direkte konsekvens av Scheel-utvalgets innstilling. Så jeg mener at det er mye som ligger til rette for at Stortinget skal kunne samle seg om noen grunnleggende prinsipper for vårt skattesystem, men jeg tror nok, hvis jeg skal tørre å spå noen måneder fram i tid, at vi i likhet med i 1992, om vi skulle komme fram til et forlik, ikke vil få noen omforent holdning i Stortinget til satser og til skattenivået som sådant.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Roy Steffensen (FrP) [16:37:56]: Skattepolitikk er kanskje det området hvor du best merker forskjell på de forskjellige partiene. Mens de fleste snakker om skatt som et verktøy for omfordeling, snakker vi i Fremskrittspartiet om verdiskaping.

Jeg brukte mine to første år her på Stortinget i transportkomiteen, og nær sagt hvor enn jeg var i landet, utfordret jeg bedrifter på hvilke grep som ville hjelpe dem best med å tilrettelegge for økt aktivitet og sikre arbeidsplasser. Bortimot samtlige har alltid hatt større satsing på infrastruktur og fjerning av formuesskatt som to av sine tre viktigste punkter. Satsing på infrastruktur og skattelette har altså gått igjen relativt ofte, så da er jeg glad for at dette er punkter denne regjeringen har levert på, leverer på, og kommer til å levere på.

For å stimulere til økt aktivitet og sikre norsk eierskap har vi derfor redusert formuesskatten. Vårt mål i Fremskrittspartiet er å fjerne den helt. Dette er en norsk særskatt som skatlegger norsk eierskap uavhengig av om bedriften går med overskudd eller underskudd.

I Fremskrittspartiet er vi opptatt av at verdier må skapes før de kan deles. Skal en skape verdier, må næringslivet ha gode rammevilkår i form av bl.a. bedre infrastruktur og et skatteopplegg som er vekstfremmende. I dag er skattenivået i Norge høyt sett mot sammenliknbare land. Eksempelvis har vi hatt en selskapskatt på 28 pst., mens Sverige og Danmark enten har 22 pst. eller har varslet å redusere den til 22 pst.

Privateide bedrifter er motorene i samfunnet. Disse står for en stor del av sysselsettingen og verdiskapingen i Norge. Disse bedriftene trenger bedre rammevilkår om de

fortsatt skal være grunnlaget for framtidens velferdssamfunn. Steg for steg går vi nå i riktig retning. Vi bidrar til en lavere skattesats som vil stimulere til økte investeringer, økt sparing og økt aktivitet, og sånn sikre trygge arbeidsplasser. Regjeringen har i dette budsjettet vedtatt å redusere selskapsskatten til 25 pst. for 2016, og har som målsetting å redusere den til 22 pst. i 2018.

Vi har i løpet av våre tre budsjetter redusert skatter og avgifter med om lag 18 mrd. kr. Formuesskatten har vært en viktig faktor i dette, men for Fremskrittspartiet er det også viktig å gi brede grupper i befolkningen lettelser. Mens de rød-grønne i valgkampen i 2013 snakket om at mindre skatt betyr mindre velferd, vil jeg snu litt på det budskapet, fordi lavere skattebyrde for den enkelte betyr mer frihet og økt personlig velferd.

Mens personer med en inntekt på mellom 350 000 og 750 000 kr opplevde å få skatten økt i perioden 2005–2013, har Fremskrittspartiet i regjering bidratt til at denne gruppen i 2016 vil betale mellom 2 300 og 5 800 kr mindre i skatt enn de gjorde i 2013. Jeg hører at opposisjonen snakker dette voldsomt ned. Snorre Serigstad Valen sa i et portrettintervju med Finansavisen denne uken at skattelettelsene vi har bidratt med til vanlige folk, kun var nok til en banan i uken. Enten har Snorre Serigstad Valen fått kalkulatoren Arbeiderpartiet brukte i fjor, den som regner feil, eller så har han etter at han ble nestleder, lagt om vanene og byttet ut banan med den litt dyrere versjonen banansplitt.

I Politisk kvarter for en uke siden sa nestleder i Arbeiderpartiet at de skulle reversere alle skattelettelser denne regjeringen har gjennomført. Det betyr at Arbeiderpartiet skal gå til valg i 2017 på å øke skattene med tusenvis av kroner for vanlige arbeidere. Det skal bli en morsom valgkamp om Arbeiderpartiet velger å høre på sin nestleder.

For folk flest er ikke bare skattenivået viktig. Avgiftsnivået er også av stor betydning. Fremskrittspartiet er ofte omtalt som bilistenes beste venn, og i fjor sørget vi for en historisk reduksjon i bilrelaterte avgifter på om lag 2 mrd. kr. Omregistreringsavgiften ble f.eks. betydelig redusert, og i år koster det maks 5 900 kr å omregistrere en bil, mens en tilsvarende bil ville det kostet 20 000 kr å omregistrere i 2013.

For 2016 vil det store grepet være endringer i engangsavgiften. Den nye modellen vil sørge for at biler som har store utslipp, vil bli vesentlig dyrere, mens vi har gjort tilsvarende lettelser av avgiftene for effekt og vekt. Konsekvensen er at vi belønner ny og miljøvennlig teknologi, vi sørger for at trygge, solide familiebler blir rimeligere og dermed mer tilgjengelige for folk flest. Dette er godt nytt både for miljøet, for trafikksikkerheten og for folk flest.

Det er, sammen med et lavere skattenivå for selskaper og personer, en gjenkjennelig og god Fremskrittspartipolitikk

Presidenten: Den innkalte vararepresentanten for Sogn og Fjordane fylke, Jenny Følling, har nå tatt sete.

Det blir replikkordskifte.

Tore Hagebakken (A) [16:43:04]: Kreativiteten har jo vært veldig stor for å få frigjort penger, slik at en får fi-

nansiert skattekuttene til landets rikeste, og et av årets påfunn – med virkning fra neste år – er sluttvederlagsordninger som skal skattlegges.

Jeg spør: Vil skattleggingen gjelde begge former for sluttvederlag? At en nå kaller det for «inntekt», vil det medføre avkorting i Nav-ytelser, eller vil Fremskrittspartiet – og regjeringa, for den saks skyld – gå imot det? Og hva med saker som er under behandling, vil de bli berørt av skattlegging, eller slipper de unna når utbetalingene kommer neste år? Dette er spørsmål som er viktige for mange i en vanskelig situasjon.

Roy Steffensen (FrP) [16:43:49]: Først og fremst vil jeg gripe fatt i det som representanten tar opp om skattelette til de rikeste. Jeg vil minne om at i dette budsjettet har Fremskrittspartiet kuttet avkortinga for gifte pensjonister, som betyr at 650 000 pensjonister får økt sin pensjon med 4 000 kr ekstra i året. På toppen av det har vi fått til 4 000 kr i økt pensjon fra 1. september for enslige alderspensjonister, og som jeg sa fra talerstolen har vi også sørget for at 60 pst. av lettelsene i årets budsjett går til dem med inntekter på mellom 350 000 og 750 000 kr.

Når det gjelder spørsmålet om sluttvederlag, så har skattefriheten med den type vederlag vært et fradrag som er med og bidrar til å gjøre skattesystemet mer byråkratisk, mer tungvint. Vi har sagt at vi ønsker å avbyråkratisere, gjøre ting enklere. Det gjør vi ved å sørge for at det er lavere skattesatser og få fradrag, det er en bedre løsning enn å ha høye skattesatser og store fradrag. En positiv effekt av vedtaket er at dette nå også vil regnes som pensjonsgivende inntekt.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [16:45:06]: Fremskrittspartiet og samarbeidspartiene innførte en ny skikk i fjor – man innførte en avgift i desember og avskaffet den før den fikk effekt. Det var jo veldig klokt, spør du meg. Og der, i avgiftsvedtaket, var det en § 3 og § 4 der man på en måte la inn en nødventil. Jeg har i løpet av mitt tiårige liv på Stortinget sett de forbedringene to ganger, det var poseavgiften i fjor, og så flyseteavgiften i år. Så da ble jeg litt optimist, for det står at man kan på en måte reversere dem hvis de ikke var «overveid», de effektene en ser når avgiftsvedtaket ble fattet, og jeg tror ikke at alt var overveid. I dag har jo nyheten kommet om at flyplassdirektøren ved Moss Lufthavn Rygge sier at flyplassen kan bli lagt ned fra 1. november neste år. Var det overveid på tidspunktet for avgiftsvedtaket, og hvis det ikke var overveid, vil dere da reversere det?

Roy Steffensen (FrP) [16:46:03]: Jeg takker for spørsmålet, men jeg vil minne representanten om at det grønne skiftet i budsjettforliket definitivt ikke var Fremskrittspartiets primærpolitikk. Bortsett fra at vi er godt fornøyd med at trygge, eksisterende familiebler skal bli billigere, så må vi nok innrømme at det grønne skiftet er det andre partier som må ta sin del av æren for.

Men vi har vært med og stemt for forslaget, og det inneholder den paragrafen som du nevner. Nå skal dette ut på

høring, nå skal det gjennomgås, vi skal få innspill fra næringen for å se på hvordan avgiften best mulig kan innrettes, men jeg tror nok ikke at vi opplever det samme som vi gjorde med poseavgiften, at den blir fjernet fullstendig.

Jeg vil også påpeke det som representanten tok opp i spørsmålet til Siri Meling tidligere, om Haugesund lufthavn, og så vil jeg også si at Widerøe har vært ute og sagt at markedssvikt i markedsandelen kanskje er den viktigste årsaken til at de velger å kutte ruter.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [16:47:07]: I nasjonalbudsjettet som finansminister Siv Jensen la fram, står det at den type miljøavgifter, som det kalles, som blir innført på fly, ikke vil ha noen effekt på grunn av det europeiske kvotesystemet. Og jeg er i denne sammenheng helt enig med finansministeren.

Men spørsmålet er igjen: Når man har fått inn det punktet om at man skal kunne se på det på nytt, og at departementet skal kunne se på det på nytt, hvis avgiften gir konsekvenser som ikke var gjennomtenkt, eller «overveid» – som det står i innstillingen – da avgiftsvedtaket ble truffet: Var det overveid det vi nå ser, f.eks. det at Moss Lufthavn Rygge forsvinner, med 1 000 arbeidsplasser?

Roy Steffensen (FrP) [16:47:53]: Når det gjelder hva som nå skal skje videre i arbeidet med denne avgiften, så er det slik at Stortinget har vedtatt at denne avgiften skal iverksettes, og så har vi sendt det over til departementet, for det er de som skal gjennomgå dette. Så det mest naturlige er jo å spørre statsråden hva som vil skje med avgiften og den paragrafen, for det ansvaret er løftet fra Stortinget og til statsråden.

Snorre Serigstad Valen (SV) [16:48:28]: Jeg vil takke representanten Steffensen for å udødeliggjøre mine sitater her i salen. Og jeg skal ta selvkritikk: Jeg kan rette meg til at Fremskrittspartiets skattekutt for folk flest begrenser seg til en banan om dagen, og da er jo spørsmålet: Hvilken forskjell gjør egentlig det? Hadde ikke de pengene man har brukt på det, vært bedre anvendt på f.eks. å bevare skattefritaket på sluttvederlag? Hva slags melding er det egentlig å sende til de tusenvis av menneskene som i disse dager har mistet jobben, at man skal begynne å skattlegge deres arbeidsløshet?

Roy Steffensen (FrP) [16:49:10]: Nok en gang tror jeg Snorre Serigstad Valen bommer med kalkulatorutregningen, for i så fall må det være kilopris på bananer han snakker om – ikke på enkelte bananer.

Men når det gjelder sluttvederlag, vil jeg nok en gang si at dette er en måte å forenkle skattesystemet på, ved at vi prøver å fjerne en del typer fradrag, sørger for at alt blir regnet som inntekt. Og da får vi også positive fordeler, som at det blir regnet som pensjonsgivende inntekt for dem som mister jobben.

Presidenten: Da er replikkordskiftet omme.

Hans Olav Syversen (KrF) [16:50:11]: Det er bare i en gallup at Senterpartiet akkurat nå er større enn Kristelig Folkeparti, ikke i salen.

Når det gjelder skatte- og avgiftssystemet, er Kristelig Folkepartis mål at vi skal ha et system som i minst mulig grad hemmer verdiskaping, sysselsetting, frivillighet og sparing, samtidig som det bidrar til å nå viktige mål om fordeling, miljø og folkehelse. Det er de hensyn vi har lagt til grunn i Kristelig Folkepartis alternative budsjett.

Norsk økonomi går inn i en krevende periode med lavere verdiskaping og økende ledighet som følge av lavere oljepris og gradvis aldring i befolkningen. Samtidig vokser ulikheten på grunn av globalisering og ny teknologi. Som Paris har vist oss: Det er store klimautfordringer som må løses, og heldigvis også vilje til det. Derfor er det viktigere enn noen gang at vi også prioriterer de skatteendringene som gir de største bidragene til økt verdiskaping og investeringer som sikrer en god fordelingsprofil, og som bidrar til et bedre klima og miljø.

Derfor har Kristelig Folkeparti sluttet seg til regjeringens forslag til reduksjon i selskapsskatten fra 27 til 25 pst., noe også Scheel-utvalget anbefalte. Kapitalen er som kjent mobil, og kan lett gå til andre land med lavere skatt hvis forskjellen i beskatningen blir for stor. Den gjennomsnittlige skattesatsen i OECD har gått ned fra nesten 50 pst. på begynnelsen av 1950-tallet til om lag 25 pst. i dag. Skattetilpasning er, som vi vet, dessverre utbredt, bl.a. ved at overskudd flyttes til lavskattelend. Det er relativt bred faglig enighet – jeg kan nevne både OECD og IMF – om at reduksjoner i selskapsskatt og inntektsskatt for personer gir et større bidrag til verdiskaping og investeringer enn mange andre skatteletter, og det er det vårt forslag til skatte- og avgiftsopplegg også reflekterer.

Så har jeg lyst til å si at ut fra både replikkene vi har hatt, og det som vi ser av de enkelte partiers skatteopplegg, ser jeg rimelig positivt på muligheten for et skatteforlik ut fra den stortingsmeldingen som nå ligger til behandling, og som vi skal ha en omfattende høring om i morgen. Representanten Marthinsen sa at vi kanskje ikke blir enige om alle prosenter og skattesatser, men hvis grunnpilarene ligger på plass, kan det også legge grunnlaget for et robust skattesystem som gir forutsigbarhet. Det har vært et kjennetegn ved det norske systemet i mange år, og jeg håper det kan fortsette når vi får avgitt en innstilling om dette oppfølgingsarbeidet av skattereformmeldingen.

Vi har vært enige – stort sett tverrpolitisk – om at det er et mål å sette ned skatt på arbeid og for bedriftene. Så har vi samtidig sagt at da er det rimelig at man øker skatten på forbruk. Det som er interessant, er at det generelle skatteinivået er det sjelden betydelig debatt om. Det er interessant hvordan skatteopplegget for både personer og bedrifter har gått gjennom denne budsjettprosessen med relativt stor ro, men med en gang man rører på en eller annen avgift, kommer støynivået. I så måte tror jeg både det som det er enighet om i Paris, og som også Grønn skattekommisjon legger opp til, nemlig å øke skatter på forbruk – ikke minst det forbruket som også gir miljøutfordringer – blir et stort debatttema framover, hvor vi må forvente støy. Da er det opp til oss og denne forsamling å stå i den debatten og

ta de valg som er riktige og viktige, ikke minst på lang sikt.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tore Hagebakken (A) [16:55:13]: Representanten Roy Steffensen var mer opptatt av kalkulatorer og bananer enn han var av å svare på spørsmålet som han fikk fra denne talerstolen. Jeg prøver derfor med en representant som jeg tror – forhåpentligvis – har bedre evne til å lytte.

Jeg vil først spørre om det er slik at jeg har rett i at innerst inne er Kristelig Folkeparti og representanten Syversen enig med meg i at det rett og slett er dårlig gjort og usosialt å skattlegge arbeidsledighet, som representanten Serigstad Valen så godt sa det? Vil Kristelig Folkeparti f.eks. at det skal være avkorting i Nav-ytelser knyttet til en sluttvederlagsordning som nå blir definert som inntekt? Det var et av tre spørsmål som jeg stilte til representanten Steffensen.

Hans Olav Syversen (KrF) [16:56:04]: Jeg har ikke noe problem med å se at det ikke akkurat er den delen av forliket som skaper den største entusiasmen, heller ikke hos Kristelig Folkeparti, men samtidig er det også noe med å se at man skattlegger i tråd med de generelle prinsippene. Det er jo et vederlag, eller en form for inntekt, man får, og generelt skal den type inntekter skattlegges. Jeg er klar over at det har vært spørsmål om hvilke konsekvenser det får bl.a. for ytelser via Nav. Jeg er opptatt av at vi skal finne en løsning som gjør det mest mulig lempelig for dem som kommer i denne situasjonen. Vi skal bidra til å sørge for at det som representanten Hagebakken tar opp, i minst mulig grad blir tilfellet.

Siri A. Meling (H) [16:57:16]: Først vil jeg takke for at representanten Syversen og Kristelig Folkeparti også stiller seg inviterende til å få til et bredt skatteforlik.

Representanten Syversen var i sitt innlegg inne på de store klimautfordringene som må løses. Nå har vi nylig inngått en budsjettavtale hvor også grønne skatter og et grønt skifte har vært en del av denne avtalen, og vi ser litt på de utfordringene debatten skaper, bl.a. i dette ordskiftet. Grønn skattekommissjon la nylig frem sin rapport, og mitt spørsmål til Syversen er hvordan han og Kristelig Folkeparti ser frem til det arbeidet som nå skal skje i forbindelse med Grønn skattekommissjon og dennes anbefaling?

Hans Olav Syversen (KrF) [16:58:06]: Det er interessant når man får en slik skattekommissjon, og ser utfallet av skattekommissjonens arbeid, hvordan kommentarene kanskje speiler det ståstedet man i utgangspunktet har – fra ulike interesseorganisasjoner til partier. Men det overordnede om at forurenser skal betale, og at det skal reflekteres i skattesystemet, det håper jeg også blir et bærende fundament for oppfølgingen som regjeringen skal ha, og som vi etter hvert også skal ha i Stortinget. Jeg synes den enigheten vi nå fikk om bilavgifter – først i forbindelse med revidert budsjett, som er fulgt opp i forliket – gir akkurat den beskjeden, og at det kan være et godt forbilde i så måte.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [16:59:14]: Odd Holten er «medfar», for å bruke det uttrykket, til lufthavnen på Rygge. Han var veldig stolt av det, og han har stort eierskap til det medfarskapet der. Nå kan det farskapet snart være slutt, for det varsles i dagens aviser at Moss Lufthavn Rygge skal legges ned fra 1. november.

Da er mitt spørsmål til Syversen: Kan dette komme under § 4 – altså at dette «ikke var overveid da avgiftsvedtaket ble truffet», at avgiften noen ganger kan få en «utilsiktet virkning», og at statsråden dermed kan se bort fra avgiftsvedtaket? Det er det som står i formuleringen her. Er Syversen åpen for at det kan være nødvendig å bruke § 3 og § 4 også i år?

Hans Olav Syversen (KrF) [17:00:11]: Etter min ringe erfaring: Er man far en gang, er man det for alltid. Men det er mulig det gjelder andre regler for flyplasser, jeg vet ikke helt.

Jeg synes vi nå skal roe det litt ned. Jeg er ikke så veldig overrasket over at det er aktører som nå har sterke interesser i å mene det ene eller det andre om utfallet av det som er forliket, og hvilke konsekvenser det vil få i den fasen vi er i nå. Jeg tror vi med fordel kan avvente den høringsprosessen som skal være, og som vil gi de innspill som skal gis fra ulike aktører. Jeg tror vi skal se hvordan det da går, før jeg vil felle noen dom over det forslaget som representanten Slagsvold Vedum antydte.

Snorre Serigstad Valen (SV) [17:01:25]: Representanten Steffensen snakket om at skattenivået skal videre ned, det skal gjennomføres flere skattekutt. Det er jo et uomtvistelig faktum, selv om Fremskrittspartiet framhever beskjedne skattekutt til folk flest, at det virkelig er de aller mest velstående i Norge som har fått de aller største skatte-kuttene. Har Kristelig Folkeparti noen grense for hvor mye de kan være med på av videre skatte-kutt med en så usosial fordeling?

Hans Olav Syversen (KrF) [17:01:54]: Jeg var nesten litt skuffet nå over at jeg ikke fikk et spørsmål knyttet til bananer, men jeg skal prøve å svare. Vi har en grense, og den går både under og over vann, for å si det slik. Men jeg tror representanten Serigstad Valen burde være fornøyd når han ser den bokførte effekten av skatte- og avgiftsopp- legget for neste år. Den er ikke så veldig langt unna null. Slik sett må jeg tro at også representanten Serigstad Valen mener at denne regjeringen og de forlikene vi inngår her på Stortinget, går i riktig retning.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [17:02:44]: Det som er et lite paradoks i dagens debatt og i den debatten vi hadde for et par uker siden også, er at ingen av oss har snakket om valutaen, kronen, som er det viktigste elementet av alle for at vi nå klarer å forbedre konkurransekraften til norsk næringsliv. Hvis man ser på det jeg pleier å definere som den gode tiden, da jeg selv satt i regjering, fra februar 2013 – tider skal komme, og tider skal henrulle – har

kronekursen falt med 25 pst. siden da. Det er hovedgrunnen til at vi nå ser økt investeringstakt i norsk industri. Det er litt viktig når vi skal diskutere skatte- og avgiftsgrep, der Senterpartiet har tro på mer aktiv bruk av avskrivingsregler og den typen målrettede skatte- og avgiftsgrep, og der dagens styringspartier har mer tro på formuesskatt, at vi i ærlighetens navn ser på hva som er de aller viktigste driverne i økonomien. Det som kanskje er hoveddriveren i økonomien nå, er at vi har fått et helt annet bytteforhold, en helt annen konkurransekraft når det gjelder innenlands industri, med et verdifall på kronen på 25 pst. Nå vil det sannsynligvis stige litt igjen. Det er aldri bra med for høyt, som det sikkert var i 2013, og kanskje det er for lavt nå. Det er bra at det er stabilitet. Men i sum har i hvert fall det at vi har en egen valuta, hjulpet oss gjennom den bøygen vi er i, når vi har den sviktende oljekursen som vi har.

Det som jeg synes det er viktig å løfte fram fra Senterpartiets opplegg i skatte- og avgiftsopplegget, er at vi ønsker å bruke skatte- og avgiftsopplegget mer til å sikre en bedre sosial og geografisk fordeling. Når en ser på skatteopplegget vårt, vil alle de som har under 500 000 kr i inntekt, få en lavere skattebelastning med vårt opplegg enn med regjeringens opplegg.

Når det gjelder geografisk fordeling, har vi målrettede skatte- og avgiftsgrep mot fiskeri, mot industri og mot transportnæringen. Vi har også noen helt klassiske skattefradragsordninger for Finnmark og Nord-Troms.

Et av de temaene som har vært mest diskutert i årets budsjettbehandling – det er jo ofte detaljene som vi diskuterer, som betyr mye – er pendlerfradraget. Vi synes det er veldig rart at man i en tid med økende ledighet, der Robert Eriksson som arbeidsminister har sagt at folk må være villige til å reise lenger, velger for tredje året på rad å gjøre pendlerfradraget så mye dårligere. Vi burde være glad for og stimulere til at folk skal være villig til å reise når de mister jobben. Så vi synes det er en uklok politikk i en tid når folk må reise mer. Vi har gått motsatt vei og økt pendlerfradraget vesentlig, fordi vi mener at det er et bedre og mye mer riktig virkemiddel enn bare flate skatteletter, som regjeringen legger opp til.

Det som også er veldig utfordrende, som jeg også var innom i finansdebatten, er at når det er fire partier som har så ulike syn, så gir det en del rare utslag. Denne sluttvederlagsordningen kan jeg ikke i min beste tro tro var gjennomtenkt. At det var et mål for Kristelig Folkeparti og Venstre å innføre økt skatt for 60-åringene som mister jobben, klarer jeg ikke å tro. Men det som i hvert fall er viktig når det har skjedd, som jeg mener var en feil, er at vi må klare å si at de ikke skal få avkortning i Nav-ytelsene, og at det blir klargjort fullstendig og tydelig. Det er en konsekvens når det blir inntektsført, at man i neste omgang vil få mindre ledighetstrygd. Da får det en dobbel effekt, en enda større innsparing for staten enn det som ligger i opplegget. Jeg tror ikke at det var noen av de fire forlikspartiernes ønske at man i tillegg til å få mer skatt skulle miste ledighetstrygd. Når man ser at den typen ting skjer, fordi ting skjer i de siste nattetimene, bør man rydde opp i det så fort som mulig, sånn at ikke enkeltmennesker rammes og det skapes for mye usik-

kerhet når ledigheten er på vei opp, som den er akkurat nå.

I fjor var det poseavgiften som ble et av de morsomme eventyrene for oss og marerittene for regjeringen, og da fikk man inn de to paragrafene som gjorde at man måtte trekke i nødbremsen. Noen ganger er det klokt hvis man fatter avgiftsvedtak som ikke er gjennomtenkte og gode.

Jeg klarer heller ikke å tro at vedtaket om flyseteavgift er gjennomtenkt og ønsket på den måten, for det kan ikke være riktig at man skal ha 80 kr tur-retur New York, som det vil bli, og 160 kr tur-retur Bodø–Svolvær. Da har det ikke noen miljøeffekt. Det har en motsatt og negativ effekt. Nå ser vi at det gir en del negative effekter innenlands, ved at klassiske distriktruter legges ned, og vi ser det i dag ved at Rygge flyplass kan legges ned. Jeg håper at regjeringen og de fire forlikspartiene går inn i det litt åpent, og at man trekker i nødbremsen når man ser at dette har ingen effekt på grunn av kvotesystemet, og at konsekvensen er at mange gode tilbud legges ned.

Presidenten: Presidenten antar at representanten skal ta opp forslag. Det får han lov til, selv om han har brukt opp taletiden.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [17:07:53]: Ja. Takk, president.

Presidenten: Representanten Trygve Slagsvold Vedum har tatt opp forslagene fra Senterpartiet.

Det blir replikkordskifte.

Siri A. Meling (H) [17:08:18]: I flere replikkordskifter har representanten Slagsvold Vedum tatt opp flyseteavgiften og viser på mange måter et prisverdig engasjement for norsk næringsliv. Jeg må si jeg skulle ønske at det også kunne gi seg litt uttrykk i tilknytning til andre typer rammebetingelser som er mer generelle og gjelder for alle. Da snakker jeg selvfølgelig om den store skatte- og avgiftsskjerpelsen på rundt 15 mrd. kr som Senterpartiet legger opp til i sitt budsjett. Dere går altså inn for å skjerpe eierskatten til dem som skal satse og investere i arbeidsplasser i Norge. Dere går inn for å skjerpe formuesskatten for å få mer privat kapital på banen og for å skape og trygge arbeidsplasser i Norge, og dere foreslår en egen finansskatt – et helt nytt element – skatt på overskudd og arbeid i finansnæringen.

Blir ikke denne flyseteavgiften litt liten i forhold til 15 mrd. kr i generelle skatteskjerpelser for næringslivet?

Presidenten: Presidenten vil minne om at all tale skal rettes til presidenten.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [17:09:28]: I skatte- og avgiftsopplegg og skatte- og avgiftsendringer, og egentlig i all politikk, har jeg veldig tro på forutsigbarhet, at de tingene vi gjør, skjer gradvis og er forutsigbare. Skatte- og avgiftsopplegget vårt er veldig forutsigbart. Det er på linje med det vi gjorde i fjor, og det er på linje med det

vi gjorde i regjering. Det er en grønn tråd i det skatte- og avgiftsopplegget.

Når det gjelder finansskatten, var det også noe vi be- gynte å jobbe med i regjering. Dette er en næring som går med ca. 8 mrd. kr i overskudd, og vi mener at den skal be- skattes mer likt med andre næringer. Det har vært et bredt politisk engasjement for det, og Scheel-utvalget har også anbefalt en tydeligere beskatning av den næringen. Så det er ikke noen uventet beskatning for næringen, og vi mener det er rett at også den næringen bidrar mer inn til fel- lesskapet, og at den tidvis har vært for oppblåst i norsk økonomi.

Hans Andreas Limi (FrP) [17:10:30]: Jeg registre- rer at representanten Slagsvold Vedum er veldig opptatt av skatte- og avgiftsnivået. Det er i utgangspunktet veldig po- sitivt, men det er vanskelig å se sammenhengen med det skatte- og avgiftsopplegget som Senterpartiet har foreslått for 2016, og som Siri Meling også var innom. Blant annet er det slik at alene legger man en ekstra belastning på nors- ke eiere med ca. 8 mrd. kr gjennom økt beskatning av ut- bytte og også at man skjærper formuesskatten. Da kan man spørre seg: Hvor overveid er det, og hvordan skal Sen- terpartiet i det hele tatt klare å gjennomføre så massive skatte- og avgiftsskjerpelser uten at det rammer næring i distriktene?

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [17:11:22]: I vårt skatte- og avgiftsopplegg ligger det et lavere skatte- og av- giftsnivå enn det norsk næringsliv hadde i 2013. Det er et mindre skatte- og avgiftstrykk enn det som var gjeldende da. I formuesskatten har vi fritatt dem med næringseiend- om – vi har ikke ønsket å verdsette det så høyt som re- gjeringen har ønsket. Så har vi det store skatte- og av- giftsgrepet vi gjør på næringslivet, det er økt skatt på finansnæringen. Selvfølgelig har enhver skatt og avgift en pris og en kostnad, men vi mener – i likhet med Scheel- utvalget og som regjeringen har varslet – at den næringen kan skattlegges mer, og at vi kan bruke midlene på andre formål. Så har vi gitt målrettede skatte- og avgiftslettelse, f.eks. helt andre pendlerfradrag enn det regjeringspartiene har lagt opp til. Alle som har under 500 000 kr, får skatte- lettelse, og de som har over 600 000 kr, får litt skatteskjer- pelse. Men folk flest får litt lavere skatt med vårt opplegg.

Hans Andreas Limi (FrP) [17:12:21]: Jeg registrerer at Slagsvold Vedum ikke svarer på mitt spørsmål. Det er ikke alle som gjør det i replikkordskifte. Det bør allikevel være en viss redelighet, for det som ligger i skatte- og av- giftsopplegget til Senterpartiet, er bl.a. at man foretar en betydelig skjerpning av formuesskatten, og man øker altså eierbeskatningen ved at man øker utbytteskatten. Det er jo tilleggselementer. Det er det som går direkte på det norske eierskapet og rammer norske eiere, og ikke de elementene som Slagsvold Vedum tok frem i svaret.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [17:13:02]: Det ser vi ulikt på, for det er helheten som teller. Det vi også har gjort i formuesskatten, er, som jeg sa i svaret, å skjærme

næringseiendom på en annen måte enn det regjeringen har gjort. Næringsrelatert eiendom får en lavere formuesverdi enn med Fremskrittspartiets opplegg. Vi har økt bunnfra- draget ytterligere i formuesskatten, og vi har gjort målret- tede grep der vi forbedrer avskrivningssatsene, som gjør at det blir mer lønnsomt i bedriftene. Vi har også redusert transportkostnadene ved å sette ned bompengavgiftene for transportnæringen og tungtransport. Det mener vi er et veldig målrettet grep som øker lønnsomheten her og nå.

Terje Breivik (V) [17:13:56]: Det allereie omtalte skatteforslaget på finansielle tenester skal ifølgje Senter- partiet sitt budsjettforslag gje auka skatteinntekter på over 5 mrd. kr allereie i 2016. Som representanten veit, er be- driftsskatt inklusive finansielle foretak etterskotspliktig. Overskot for 2016 vert først skatta i 2017. Å setja i verk tilbakeverkande skattereglar for skattlegging av aktivitet i 2015 er heller ikkje lovleg.

Det finst heller ingen konkrete forslag til regelverk eller lovvedtak i innstillinga me no behandlar – i alle fall ikkje som eg har klart å oppdaga – frå Senterpartiet si side, ei heller vert det fremja nokre sånne i finansinnstillinga. For- slaget til Senterpartiet er på alle område umogleg å gjen- nomføra frå 1. januar 2016, slik Senterpartiet føreset. 5 mrd. kr av påplussingane er urealistiske, og kva påplussin- gar er det i Senterpartiet sitt budsjettforslag dei planlegg å avlysa og nedprioritera som følgje av ei heilt urealistisk budsjettering?

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [17:15:04]: Vårt for- slag til beskatning av finansnæringen er basert på den is- landske modellen. Der er det gjennomført en tydeligere beskatning av finansnæringen etter bankkrisen de hadde noen år tilbake. Det har vært en god modell og en rett mo- dell. Vi mener at det er rett å beskatte finansnæringen mer når de hadde et overskudd i 2014 på 80 mrd. kr. Det er en politisk prioritering vi har gjort. Vi gjorde det i fjor, vi gjør det i år, og vi kommer også til å gjøre det til neste år. Vi mener det er en del av norsk næringsliv som kan ta en større del av den totale skattebyrden. Jeg tror også regjerin- gen kommer til å komme med forslag til det i løpet av året som kommer, fordi den ser at det ikke er noen grunn til å skattestimulere den næringen så mye mer enn andre deler av norsk næringsliv.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Terje Breivik (V) [17:16:05]: Eit overordna mål for Venstre i skattepolitikken er eit grønt skatteskifte, der skattesystemet vert brukt aktivt for å stimulera til arbeid og arbeidsplassar, utvikling og innovasjon, investering og ei- garskap i norske verksemder og til å premiera miljøvenleg åtferd. Konkret betyr det lågare skatt på arbeid, eigarskap og bedrifter, skattestimuli for å gjera miljøvenlege val og auka avgifter på forureining og miljøfiendtleg åtferd. Skat- tar og avgifter er eit viktig politisk verkemiddel for å styra åtferd som etter vårt syn i altfor liten grad har vorte brukt dei siste åra.

Hovudprioriteringane til Venstre i skatteopplegget for

2016 er nettopp eit grønt skatteskiye og at skattesystemet vert brukt aktivt til å stimulera arbeid og arbeidsplassar, utvikling, investering og eigarskap i norske verksemdar. Samla føreslår Venstre eit skatte- og avgiftsopplegg som medfører eit grønt skatteskiye på 12,5 mrd. kr, og eit skatte- og avgiftsopplegg på om lag det same nivået påløpt for 2016 som forslaget frå regjeringa.

På onsdag i førre veke fekk regjeringa forslaga frå Grøn skattekommissjon. I stort var det ein rapport som overordna var rett tenkt, men der forslaga samla sett ikkje er tilstrekkelege til å nå dei klimamåla Stortinget har vedteke, klimamål som må ytterlegare forsterkast etter Paris-avtalen. Heldigvis er regjeringspartia, Kristeleg Folkeparti og Venstre – som ein del av budsjettavtalen – samde om at eit grønt skatteskiye i 2017 skal vera av ein storleik som forsterkar klimaforliket og gjev betydelege reduksjonar i klimautsleppa.

Ein god del av forslaga som vart fremja i Grøn skattekommissjon, finn ein igjen i Venstre sitt forslag til statsbudsjett for 2016, m.a. ei gjennomgåande og lik CO₂-avgift for alle utslepp. Det er viktig at miljøavgiftene er høge nok til at folk endrar åtferd for å få den nødvendige effekten, og det vert lågare skatt for folk og bedrifter i skatteveksling, slik at fridomen til å velja klimavenleg vert reell.

Det finst parti på Stortinget som er villige til å ta i bruk grøne avgifter, men som ikkje ser noko poeng i å gje skattelette tilbake, og det finst andre parti som er villige til å gje skattelette, men som ikkje ser noko poeng i å auka miljøavgiftene. Eit grønt skatteskiye, slik Venstre føreslår, vil gjera det meir lønsamt for både bedrifter og folk å ta miljøvenlege val. Berre slik når me klimamåla og unngår å senda klimarekninga til komande generasjonar.

Etter Venstre sitt syn må skattesystemet påskjøna arbeid. Venstre vil gje mest skattelette til dei med dei lågaste eller heilt ordinære inntekter. Den enklaste måten å gjera det på er å ha eit frådrag i botnen av inntekta som kjem alle til gode, men som har størst effekt for dei med låge og moderate inntekter.

Regjeringa har lagt fram ein trinnskattmodell i tråd med tilrådingane frå Scheel-utvalet for å redusera kostnadene som følgjer av at den generelle skattesatsen vert redusert frå 27 til 25 pst. Venstre meiner likevel at denne modellen kan gjerast betre og enklare og gje høgare lettar for dei med moderate og låge inntekter. Venstre har difor føreslått ein modell der det første trinnet vert fjerna, og der dei andre trinna vert heva noko i prosentsats og redusert litt i innslagspunkt. I tillegg har me føreslått auka minstefrådrag, auka personfrådrag og trygdeavgift. I sum vil desse endringane medføra ein skattelette samanlikna med forslaget frå regjeringa for alle inntekter under 1 mill. kr, men klart mest for inntekter mellom 200 000 kr og 400 000 kr, som vil få ein netto skattelette på mellom 2 500 kr og 3 000 kr. Tilsvarande vert det ei skatteskyrping for inntekter over 1 mill. kr. Sjølv kombinert med betydelege miljøavgifter vil ein vanleg familie koma ut med ein god skattelette – samla sett eit reelt grønt skatteskiye der det løner seg å ta grøne val.

Eg tek til slutt opp forslaga til Venstre i innstillinga me har til behandling, som dreier seg om å heva grensa for om-

setning for rett til årlege momsoppgåver, ei monaleg forenkling for mange av dei minste bedriftene, og det dreier seg om å innføra skattefritak for forskingsinstitutt – noko òg regjeringspartia var veldig for i førre periode, men som dei no ikkje støttar.

Presidenten: Representanten Terje Breivik har tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskiye.

Torstein Tvedt Solberg (A) [17:20:36]: Det var et spennende vedtak om klimaavtale som kom i Paris, men de konkrete vedtak og tiltak skal gøres nasjonalt. Sånn sett er Grønn skattekommissjon viktig og spennende for å få til nettopp dette grønne skatteskiye som Venstre snakker mye om. Men Grønn skattekommissjon fikk jo blandet motakelse, inkludert fra samarbeidspartiene. Fremskrittspartiet var raskt ute og avblåste mange forslag, spesielt de som gjelder transport, og de innrømmet også her i replikkordskiye at de motarbeidet det grønne skatteskiye i forhandlingene rundt forliket. Venstre var ute og sa at transport må bidra mer, og det er vi i Arbeiderpartiet helt enig i. Mitt spørsmål er derfor: Vil Venstre kunne støtte et statsbudsjett for 2017 der en ikke har økninger i bilavgiftene, og der transportsektoren ikke bidrar mer?

Terje Breivik (V) [17:21:28]: Transport står for ca. ein tredjedel av dei totale utsleppa i Noreg, og dersom me skal nå utsleppsmåla i 2020 og til og med forsterka dei i forhold til klimaforliket og no ytterlegare forsterka dei som eit resultat av Paris-avtalen, er det vanskeleg å sjå føre seg at ein ikkje er nøydd til å gjera noko anten med vegbruksavgifter eller aller best CO₂-avgifter.

Siri A. Meling (H) [17:22:11]: Representanten Breivik hadde fokus på to viktige ting i sitt innlegg. Det ene er gründere og å tilrettelegge for dem, skape arbeidsplasser, og det andre er dette grønne skiftet. Som representanten Breivik var inne på, har Grønn skattekommissjon nylig kommet med sin rapport og kommer med flere forslag der. Det jeg kunne være interessert i å høre mer om, er kombinasjonen av det grønne skiftet og det å stimulere til mer gründeraktivitet. Hvilke grep tenker representanten Breivik kan være aktuelle for å kombinere disse to viktige sakene i arbeidet vårt fremover?

Terje Breivik (V) [17:22:59]: Takk for eit viktig spørsmål. Kombinasjonen er jo eigentleg perfekt for å bidra til at norsk næringsliv aukar konkurransekrafta si på ein verdsmarknad der grøne verdiar allereie er ein av dei store drivarane. Det er ikkje tvil om at eit grønt skatteskiye gjort på rette måten, som Venstre, Kristeleg Folkeparti og regjeringspartia legg opp til for 2016, der ein skattar meir det ein vil ha mindre av, som forureining, og stimulerer det ein vil ha meir av, arbeidsplassar og næringsutvikling, er veldig bra. Kombinerer ein det med alle dei andre tiltaka som me legg opp til i statsbudsjettet for 2016 – me forsterkar ulike tilskotsordningar, kall det brukarstyrte teknologiutviklingsordningar, og ikkje minst det nye spennande inves-

teringsfondet Fornybar AS, altså 20 friske milliarder kroner, som skal gå til oppskalert teknologi – trur eg me har lagt eit veldig godt grunnlag.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [17:24:05]: Synes Venstre det er bra at flyplassdirektør Tandberg har sagt at driften på Rygge skal legges ned fra 1. november? Er det noe som Venstre applauderer?

Terje Breivik (V) [17:24:24]: Flyplassavgifta er jo primært ei grøn avgift. I eit grønt skatteskifte er me, som eg sa frå talarstolen, heilt avhengige av å leggja avgift på forureining. Fly er dessverre ei av kjeldene som er skadelege for klimaet. Det illustrerer òg veldig godt eit grønt skatteskifte der ein legg avgift på sjølve forureininga, altså flyginga, samstundes som ein bruker meirinntektene til m.a. å innføra ei lågare flyplassavgift på drivstoff som er meir klimavenleg enn det dei fleste flya går på i dag. I tillegg til at me gjev næringslivet betydeleg skattelette gjennom senkinga av selskapsskatten, aukar me fridomen deira til å velja om dei vil bruke det på fly eller andre ting. Om konsekvensen vert sånn som det som ligg underforstått i spørsmålet frå Trygve Slagsvold Vedum, gjenstår å sjå.

Snorre Serigstad Valen (SV) [17:25:34]: Representanten Breivik uttalte til Dagens Næringsliv etter at statsbudsjettet ble lagt fram, at han i utgangspunktet er imot en avgift på finansielle tjenester. Så det er vel ikke bare om den er praktisk gjennomførbar fra 1. januar 2016, som er spørsmålet, men hva man faktisk mener om at finansnæringen skal ha samme rammebetingelser som øvrig næringsliv i Norge, og ikke være fordelsbeskattet. Det har jo regjeringen slått fast at finansnæringen er – i sine nasjonalbudsjetter har de skrevet det. Derfor foreslår regjeringen innført en slik avgift. Nesten alle opposisjonspartier støtter det.

Hva er det som gjør at Venstre skiller seg ut ved å være imot en mer rettferdig og lik beskatning av finansnæringen og annen og mer produktiv virksomhet?

Terje Breivik (V) [17:26:23]: Eg trur eg startar med å minna representanten Valen om det som regjeringa sjølv skriv i skatteproposisjonen. Dette er for det første ikkje utgreidd på nokon som helst måte. Det er ein jobb som gjenstår. Så det er punkt nummer 1: Kva type tenester skal avgiftsleggjast, korleis skal ein gjera det, omfang etc.

Hovudgrunnen til at Venstre er skeptisk, er at skatt på finansielle tenester indirekte vert ein forbrukarskatt. Denne næringa har heller ikkje noka anna moglegheit til å inndriva ei meirutgift enn å velta det over på «hvermannsen» i neste omgang.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Snorre Serigstad Valen (SV) [17:27:23]: Den økonomiske politikken er det viktigste redskapet i arbeidet for et grønt og rettferdig samfunn, og når inntekter fra olje finansierer store skatteuttak til en liten del av befolkningen over flere år, taper samfunnet muligheter for det. Økende øko-

nomisk ulikhet kan bli en trussel mot samfunnskontrakten i Norge – måten vi har bygd velferdssamfunnet på, og viljen til å bidra gjennom skattesystemet på sikt. Folk må føle at de får ordentlig igjen for skatten de betaler. Skatteuttak bør derfor først og fremst gå til de laveste inntektene og dekkes inn ved en økt skatt på de høyeste inntektene og formuene.

Derfor ønsker jeg og SV en økonomisk politikk som gir grunnlag for arbeid for alle, mindre økonomiske forskjeller og gode velferdstjenester til alle. Derfor legger vårt alternative budsjett, i motsetning til regjeringens og flertallets, grunnlaget for lavere klimagassutslipp, mer innovasjon og mer faktisk fornying av norsk økonomi.

Vi trenger et rettferdig skattesystem, som bidrar til å utjevne forskjeller og ta vare på miljøet. Framfor å kutte i skatter og statens evne til å ansette lærere, brannfolk, sykepleiere osv. vil vi bruke skatteinntektene på å gjøre offentlig velferd bedre. Derfor vil vi ta tilbake hver eneste krone regjeringen gir i usosiale skatteuttak til de aller rikeste gruppene i Norge. Så må vi endre skattesystemet, sånn at de med høy inntekt betaler mer skatt og ikke mindre.

Inntektsskatten må bli mer progressiv og rettferdig. Det er de som har lavest inntekt, som har mest å tjene på et mer progressivt skattesystem. Det er de, om noen, som trenger skatteuttak i Norge. Derfor betaler alle med inntekt under 600 000 kr mindre skatt med SVs alternative budsjett, bl.a. for å gi rom for et grønnere skattesystem. Vi øker skatten på de høyeste inntektene og på utbytte. Det betyr at det er de mest ressurssterke menneskene i Norge som betaler for det grønne skiftet. Det må til for å få gjennomslag for en klimapolitikk som er ambisiøs og skaper nye arbeidsplasser og ny teknologi. Det kan ikke være sånn at mennesker som tjener 300 000–350 000 kr, opplever at det er de som sitter igjen med regningen når vi skal omstille oss til et lavutslippssamfunn.

Til våren skal Stortinget behandle Scheel-utvalgets innstilling og stortingsmeldingen regjeringen har lagt fram om skatt. Det skal ende i en skattereform som forhåpentligvis gjør det norske skattesystemet bedre. Utvalget foreslår å senke den alminnelige skatten – det gjør også regjeringen – og flytte noe skatt fra inntekt og til eiendom. Gjort riktig vil dette bidra til å dempe den kraftige prisveksten på boliger, fordele fra dem som eier bolig, til dem som er nødt til å leie bolig, og utjevne skjevhetene mellom skatt på eiendom og annen formue.

Derfor synes jeg det er ganske oppsiktsvekkende at SV for øyeblikket er alene om å støtte opp om dette punktet i Scheel-utvalgets innstilling. Alle vet egentlig innerst inne – de fleste i Høyre vet det, de fleste i Venstre vet det, de i Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet vet det – at vi trenger å flytte skatt fra arbeidsinntekt og til eiendom for å gjøre noe med den ville prisveksten i boligmarkedet og skjevheten i den norske fordelingen. Da er det litt trist at ingen tør å si: Ja, vi skal inngå et bredt forlik, dette er tida for å innføre en nasjonal eiendomsskatt.

Tida bør nå være over for populistisk retorikk. Det er ikke snakk om å øke skattene for folk, det er snakk om å flytte skatt fra arbeid til eiendom. Det håper jeg flere partier omfavner i ukene som kommer, for det må til. Vi kan ikke fortsette å øke gjelda i samfunnet vårt ukontrollert. Vi

kan ikke fortsette å øke de sosiale forskjellene gjennom et boligmarked som skaper stadig større ulikhet.

SVs forslag til grønne skatter og avgifter oppfordrer til mer miljøvennlig atferd, men med vel så mye gulrot som pisk. Vi flytter penger fra oljeinvesteringer til framtidens næringer. Vi gir økt sats for startavskrivninger i bedriftene, samtidig som vi fjerner de ekstra subsidiene som oljenæringen får i skattesystemet. Sånn flytter vi mer økonomisk aktivitet fra sokkelen til fastlandet, og vi gir mulighet for flere nye arbeidsplasser.

Igjen, dette er politikk som mange flere partier burde kunne omfavne, burde gjennomføre for klimaets skyld og for fordelings skyld. Det hadde også gitt mulighet for å betale for de utgiftene vi har her og nå, istedenfor å bruke av framtidige generasjoners sparepenger. For er det én ting den manglende viljen til en mer rettferdig skattlegging i denne salen fører til, er det en oljepengebruk som øker stadig mer, og et skattegrunnlag som synker stadig mer. Det er svært uheldig.

Derfor tar jeg opp SVs forslag – for å bøte på skaden.

Presidenten: Representanten Snorre Serigstad Valen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Heidi Nordby Lunde (H) [17:32:47]: Av og til tenker jeg at jeg er veldig enig med SV når man snakker om at man ønsker velferd til alle, tilgjengelige helsetjenester til alle, god utdanning til alle – ting som også er viktige for Høyre. Jeg blir litt satt ut av at vi skal være så usosiale, vi som konsekvent scorer høyest som det landet som er best å bo i.

SV gikk selv til valg på å avskaffe fattigdom. Svaret da vi tok over i regjering, var at det ikke var 15 000 flere fattige i Norge, men 15 000 flere fattige barn. Samtidig har denne regjeringen gitt 15 mrd. kr i skattelette, men det var 15 mrd. kr som SV i regjering kunne ha brukt til å gjøre noe med fattigdom blant barn.

Da lurer jeg på: Var det manglende vilje eller manglende prioritering som gjorde at dere fikk de resultatene?

Olemic Thommessen hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Snorre Serigstad Valen (SV) [17:33:38]: Svaret er enda enklere: Det var manglende oppslutning. SV er alene om å ville gjennomføre virkemiddelet som Fordelingsutvalget sa var klart viktigst for å eliminere barnefattigdommen. Det er å gjeninnføre barnetrygda som en ordentlig fordelingsordning i Norge. Den har ikke vært inntektsjustert siden 1997 eller 1998. Det er svært uheldig. Det må både tidligere regjeringer, den rød-grønne regjeringa og den nåværende regjering ta ansvaret for. Jeg kan love at hvis flere gir sin stemme til SV, vil vi kunne gjennomføre denne økningen i barnetrygda som beviselig kommer til å sørge for at langt færre unger må vokse opp i fattigdom, må vokse opp med dårligere muligheter enn de andre barna, rett og slett vokse opp under forhold som er uverdige i Norge.

Kenneth Svendsen (FrP) [17:34:33]: SV sier i sine merknader at de fleste vil gå i pluss selv om man tar med økte drivstoffavgifter på 1 kr per liter diesel og 50 øre for bensin. Et spørsmål kan jo være om SVs forslag er en slags belønning eller straff for dem som hørte på tidligere finansministeren fra SV, Kristin Halvorsen, som sa til folk: Kjøp dieselbiler. Det ser ikke ut som om SV er mye å stole på der.

Festvåg er en liten plass to–tre mil utenfor Bodø. Det bor for få der til at det kan gå kollektivtilbud for arbeidsreisende, noe som gjelder for mange plasser rundt omkring i Norge. Barnefamilier må til Bodø når barna skal på trening eller på musikkøvelse. De har ikke noe valg; de må bruke personbil. Det er de som får regningen, ikke de som velger kollektivt.

Spørsmålet er: Skal de straffes gjennom avgifter til å flytte til sentrale områder, eller vil SV ta initiativ til et flyttetilskudd?

Snorre Serigstad Valen (SV) [17:35:30]: Nå er det jo Fremskrittspartiet som avgiftsbelegger folk flest i distriktene om dagen, og ikke SV. Jeg kan lese opp et kort regnestykke for representanten Svendsen. Se for deg at du har en familie med to voksne og to barn på fire og åtte år. De tjener 400 000 kr hver, som er under landsgjennomsnittet, de har ingen formue, det yngste barnet går i barnehage, de har en bolig med markedsverdi på 5 mill. kr, de har et gjennomsnittlig strømforbruk, og de har en dieselbil med gjennomsnittlig kjørelengde i året. De vil med alle SVs endringer i skatte- og avgiftsopplegget gå 3 294 kr i pluss. Man kan faktisk doble bruken deres av dieselbil og doble strømforbruket, og de går fortsatt i null. Poenget med det er nettopp at man ikke skal straffe folk flest. Man skal sørge for at det blir billigere å velge miljøvennlig, at det er mer omfordeling i samfunnet, og at det er de med høyest inntekt og høyest formue som skal betale for det grønne skiftet.

Sannheten er at alle inntektsgrupper opp til 600 000 kr i året kommer langt bedre ut med SVs opplegg enn med Fremskrittspartiets, selv etter at vi har innført eiendomsskatt og økt miljøavgiftene.

Hans Olav Syversen (KrF) [17:36:46]: Jeg lyttet til Snorre Serigstad Valens innlegg og ikke minst det som ble sagt om en nasjonal eiendomsskatt. Det er også sånn at de partier som nå utgjør flertallet, har skjerpert beskatningen for sekundærboliger i løpet av de tre siste årene. Jeg er rett og slett litt nysgjerrig, åpen og spørrende til måten SV ønsker å gjøre denne skatten på. Skal den ses helt uavhengig av det som skjer på kommunalt nivå? Skal summen kunne begrenses ut fra at noen kanskje har lav inntekt og har problemer med å greie både en kommunal eiendomsskatt og en nasjonal eiendomsskatt? Jeg ser det er noen forslag i den retning, så kan representanten utdype litt hva man tenker rundt det?

Snorre Serigstad Valen (SV) [17:37:50]: Jeg er glad for åpne spørsmål. Det vi foreslår, er en skatt som har et litt annet formål enn å øke likningsverdien på sekundærbolig. Det vi ønsker å gjøre, er å flytte en gjennomsnittlig person

i Norge sin skattlegging noe fra arbeidsinntekten til vedkommende og over på eiendom. På den måten betaler ikke folk flest mer i skatt, men en større andel av det de betaler i skatt, er på bolig. Det vil ifølge Statistisk sentralbyrås siste rapport, som faktisk kom for to uker siden, føre til dempet boligprisvekst og vil ha en utjevne effekt på flere plan i Norge.

Vi foreslår et bunnfradrag på 1 mill. kr og en promille på 1 uavhengig av den kommunale skatten, siden det ikke fører til netto skatteøkning for en gjennomsnittlig husholdning i Norge. Så ønsker vi også å ha en ordning for utsettelse av betaling av denne skatten for personer med lave inntekter, slik at det påløper som et krav ved skifte, f.eks. Andre unntaksordninger er jeg også helt åpen for å snakke om. Vi er overhodet ikke gift med denne modellen; det er prinsippet vi ønsker å synliggjøre.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Statsråd Siv Jensen [17:39:12]: Fallet i oljeprisen har bidratt til at norsk økonomi nå er inne i en lavkonjunktur. Veksten i fastlandsøkonomien har avtatt, og mange opplever utrygghet for jobbene sine. Det er vondt for dem som rammes, enkeltpersoner, familier, små og store bedrifter. Olje- og gassnæringen vil ikke gi samme bidrag til vekst i økonomien som vi har vært vant til, deler av norsk næringsliv må derfor vende seg mot nye markeder. Da er det viktig at vi bl.a. har et skattesystem som stimulerer til økte investeringer og til vekst i fastlandsøkonomien.

Skattesystemet må tilpasses nye utviklingstrekk, skattegrunnlagene har blitt mer mobile som følge av økt handel og tettere integrerte markeder. Norge ønsker ikke å lede an i en skattekonkurranse mellom land, men samtidig opplever vi at våre naboland og land det er relevant å sammenlikne oss med, har redusert selskapsskatten betydelig de siste årene. Vi er et lite land med en åpen økonomi. Hvis forskjellen mellom Norge og verden rundt oss blir for stor, kan det over tid svekke vår konkurransekraft og gjøre det mindre lønnsomt å investere i Norge. Det betyr til syvende og sist færre arbeidsplasser og en mer utrygg økonomisk hverdag.

Skattereformen er det viktigste strukturpolitiske tiltaket for å skape nye arbeidsplasser. Reformen innebærer først og fremst lavere skatt for selskaper, men vi senker samtidig skatten for vanlige folk og gjør det mer lønnsomt å jobbe. Jeg er derfor veldig tilfreds med at et bredt flertall på Stortinget støtter regjeringens forslag om å redusere skattesatsen på alminnelig inntekt for personer og selskaper fra 27 pst. til 25 pst. Med budsjettforliket blir påløpte skatter samlet redusert med 5,6 mrd. kr fra 2015 til 2016. Det er mindre enn regjeringen foreslo, men det er likevel skatte- og avgiftsreduksjoner som monner.

Siden regjeringen overtok høsten 2013 har skatte- og avgiftsnivået blitt redusert med om lag 18 mrd. kr. I regjeringens budsjettforslag ble det lagt vekt på at brede grupper av befolkningen skal få del i skattelettelsene, og jeg er glad for at også budsjettforliket har gitt rom for lavere skatt for et stort flertall av skatteyterne. Nesten 90 pst. av skatteyterne får lettelse eller uendret skatt. Gjennomsnitt-

lig skattelette for lønnstakere blir 1 000 kr, mens alderspensjonister i gjennomsnitt får 600 kr i lavere skatt.

Det vil også i 2016 komme skatte- og avgiftsendringer som bidrar til et grønt skattesifte. I budsjettforliket har vi lagt om engangsavgiften i miljøvennlig retning, slik det var varslet i den helhetlige gjennomgangen i revidert nasjonalbudsjett. Det er også gjennom avtalen laget et løp for samarbeid mellom regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti og Venstre om den videre oppfølgingen av grønn skattekommissjon.

Også i fortsettelsen vil regjeringen jobbe for at skattesystemet skal bidra til mer effektiv ressursbruk, gi bedre vilkår for norsk næringsliv og stimulere til mer miljøvennlige valg. I skattemeldingen har regjeringen signalisert at selskapsskatten skal videre ned til 22 pst. og at det gis skatte- og avgiftslettelse for folk flest. Lavere skatt på alminnelig inntekt vil gjøre det mer lønnsomt å spare, investere og arbeide. Det vil gjøre økonomien mer vekstkraftig og bidra til at skatteinntektene øker over tid. Samtidig er det foreslått flere konkrete grunnlagsutvidelser som skaper rom for satsreduksjoner, som motvirker overskuddsflytting, og som gir bedre ressursutnyttelse. Dette er spørsmål som vil bli diskutert når Stortinget behandler skattemeldingen på nyåret. Det er en behandling som jeg ser frem til. Det er viktig, ikke minst at vi sender klare, forutsigbare signaler til næringslivet om hva slags skattesystem vi skal basere oss på i årene som kommer. Den forutsigbarheten alene vil være et viktig investeringssignal til norsk næringsliv som vi nå sårt trenger løfter kapitalen inn i nye vekstkraftige bedrifter for fremtiden.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Torstein Tvedt Solberg (A) [17:44:11]: Det ble, og har blitt, snakket mye om et grønt skattesifte, og vi har merket oss formuleringen i forliket om at det skal fremmes politikk fra regjeringa som bygger på nettopp Grønn skattekommissjon. Tidligere i replikkordskiftet spurte jeg Venstre om hva de la i nettopp det, Venstre var tydelig på at en ikke kommer unna økt veibruksavgift eller økt CO₂-avgift i statsbudsjettet for 2017. Så mitt spørsmål er derfor sånn sett ganske enkelt: Blir det fremmet et forslag om økt veibruksavgift eller eventuelt økt CO₂-avgift i statsbudsjettet for 2017?

Statsråd Siv Jensen [17:44:47]: Det vil representanten få klarhet i når de fire partiene har gjort det grundige arbeidet som de nå skal i gang med. Det er et viktig arbeid som jeg ser frem til. Jeg tror ikke det blir lett, for det er litt ulike innfallsvinkler fra de fire partiene. Men vi har vist før at vi klarer å lage gode, brede forlik som gir gode resultater, og som ikke bare handler om å bruke pisk, men som snarere tvert imot også handler om å bruke gulrot. Det så vi veldig tydelig da vi ble enige om å legge om engangsavgiften i mer miljøvennlig retning, som samtidig gjør det mulig for barnefamilier å kjøpe seg en tryggere bil. Så det har vi vist at vi klarer. Jeg vil ikke nå forskuttere hva vi konkret kommer til å lande ned på, men vi har jo sagt at det vi skal forsøke å jobbe i retning av, er sektorvise skattesifte, og det

vil jo bety at man netto sett ikke nødvendigvis skal komme dårligere ut av en omlegging.

Torstein Tvedt Solberg (A) [17:45:42]: Nei, jeg hadde nok kanskje ikke forventet noe konkret svar akkurat på hva som lå i statsbudsjettet, men det ble også sagt i replikkordskiftet fra Fremskrittspartiets representant – egentlig ganske tydelig – at det var Fremskrittspartiet på Stortinget som jobbet mot mye av de grønne skatteskitteforslagene som kom fram i forliket. Så mitt oppfølgingsspørsmål er derfor, i forlengelsen av det svaret som statsråden nå sa, at en konstruktivt skal jobbe for et grønt skatteskitte: Hvilke av de forslagene som ligger i Grønn skattekommisjon, kommer Fremskrittspartiet spesielt til å jobbe og kjempe for at skal få gjennomslag, eller kommer en til å fortsette den jobbe mot-linjen som representanten fra Fremskrittspartiet tidligere snakket om?

Statsråd Siv Jensen [17:46:26]: Jeg tror jeg skal minne representanten om at det var Fremskrittspartiets stortingsgruppe som sammen med representanter for de andre tre samarbeidspartiene forhandlet frem enigheten rundt engangsavgiften. Det ble et godt forlik som gjør at vi kan legge om bilavgiftene på en god måte, både i retning av å stimulere til en raskere utskiftning av bilparken, mer miljøvennlige biler, og ikke minst trygge, familievennlige biler. Så jeg vil mene at Fremskrittspartiets stortingsgruppe bidrar på en positiv måte i samarbeid med de andre partiene. Hvordan vi nå skal følge opp Grønn skattekommisjon, det gjenstår å se. Rapporten deres har vært kjent i kun få dager, det er mye å gå gjennom der, også mange sider som er kommet fra Grønn skattekommisjon som jeg har merket meg at mange ikke vil diskutere, nemlig forslagene knyttet til landbrukssektoren, for eksempel, som står for 16 pst. av utslippene.

Hans Olav Syversen (KrF) [17:47:30]: Statsråden vil ved å gå gjennom enkeltpartienes alternative budsjetter se at det er flertall for å innføre en eller annen form for merverdiavgift på finansielle tjenester. Det er en modell som bl.a. er presentert av Scheel-utvalget, og vi registrerer også at regjeringen i sin stortingsmelding om skattereform i hvert fall varsler at den kan komme.

Så mitt spørsmål er: Ut fra at det nå synes å være en bred enighet om innføring av nettopp dette, kan statsråden bekrefte at dette vil være viktig for regjeringen å arbeide fram, slik at det kan presenteres i budsjettet for 2017?

Statsråd Siv Jensen [17:48:17]: Som regjeringen varslet i skattemeldingen, er det et forslag vi nå jobber videre med. Men jeg har jo merket meg at noen partier i sine alternative budsjett har foreslått å innføre den allerede neste år. Det mener regjeringen er urealistisk. Derfor har vi heller ikke foreslått å gjøre det med virkning fra neste år. Men vi har sagt at det er nødvendig å utrede et slikt forslag noe bedre før vi kan fremme et konkret forslag om å innføre det.

Geir Pollestad (Sp) [17:48:54]: Tidligere i dag besøkte jeg Moss lufthavn Rygge. Flyplassen planlegger en styrt avvikling på grunn av flyseteavgiften – 500 direkte arbeidsplasser, minst 500 indirekte arbeidsplasser pluss de ansatte i flyselskapene bosatt i regionen. Folk flest vil miste et lavpristilbud, men det som er aller verst, og som uroer meg mest, er at hundrevis av familier i Østfold går inn i julen med frykt for å miste jobben til neste år.

Roy Steffensen plasserte tidligere i debatten ansvaret hos finansministeren, og da er mitt spørsmål: Hva ønsker finansministeren å si til de familiene i Østfold som nå står i fare for å miste jobben neste år?

Statsråd Siv Jensen [17:49:42]: For det første forholder jeg meg til det avgiftsvedtaket som Stortinget nå fattet. Det betyr at vi skal utforme et forslag til forskrift som så vil bli sendt på høring, med den helt klare intensjon å unngå konkurransevridninger gjennom måten avgiften utformes på. Det er viktig for å sikre like vilkår for alle aktørene som opererer i luftfarten. Vi har tenkt å gjøre det på en ryddig og skikkelig måte, selvsagt også slik at alle berørte aktører får uttrykke sine syn på dette. Det må vi gjøre når vi sender forskrifter på høring, og det vil vi også gjøre denne gangen.

Terje Breivik (V) [17:49:54]: Sjølv om sentrale delar av tilrådinga frå Grøn skattekommisjon nærast vart avlyste av representantar frå finansministeren sitt parti, kanskje særleg på bilavgiftsida, føreset eg sjølv sagt at finansministeren står ved budsjettavtalen om korleis me skal følgja opp dette, noko som ho for så vidt bekrefta. Det viktige med grønt skatteskitte er nettopp eit skifte – auka skattar eller avgifter på den eine sida, men å gje tilbake med lettare på den andre sida, sånn at det vert lønsamt å ta grøne val, t.d. når det gjeld eingongsavgifter for bilar, som finansministeren sjølv refererte til, og som premierer null- og lågutslepps bilar.

Så spørsmålet til finansministeren er kort og godt: Kva grep i tilrådingane frå Grøn skattekommisjon er det finansministeren utan vidare kan støtta, og kvar ser ministeren behov for å gjera ytterlegare forbetringar, sånn at det vert lettare for både bedrifter og folk å ta miljøvenlege val?

Statsråd Siv Jensen [17:51:46]: Finansministeren skal sende den offentlige utredningen på høring før jeg har tenkt å ha veldig klare meninger om enkeltforslagene fra Grønn skattekommisjon. Men jeg har jo konstatert at det er mange som har hatt meninger om enkeltforslag som Grønn skattekommisjon presenterte. Store deler av miljøbevegelsen hadde innvendinger til enkeltelementer. De fleste partier på Stortinget har hatt synspunkter og innvendinger til enkelte av forslagene. Og det var i grunnen akkurat som jeg trodde da jeg så kommisjonens presentasjon, nemlig at mange kan være enig i den overordnede tilnærmingen om et grønt skifte, om prinsippet om at forurenser skal betale, men så fort man begynner å diskutere enkeltforslag, vil man ha litt ulik tilnærming til hvert enkelt av de konkrete forslagene.

Når det gjelder avgiftslegging, f.eks. på bil, så er det mange hensyn å ta. Det er bruksavgifter, det er kjøpsavgif-

ter, og det er kombinasjonen av disse som til syvende og sist, tenker jeg, blir utslagsgivende for om vi klarer å bli enige om et nytt system.

Snorre Serigstad Valen (SV) [17:52:56]: Jeg syns det er mye kritikk mot finansministeren på avgiftssiden, så jeg har tenkt å ile til med litt støtte. Jeg vil bare si at jeg vil gratulere finansministeren med innføring av en flyseteavgift – det er bra for miljøet – og ønske finansministeren god jul.

Statsråd Siv Jensen [17:53:16]: Jeg vil gjerne ønske representanten Serigstad Valen god jul tilbake. Men jeg opplever egentlig ikke at denne debatten har handlet så veldig mye om kritikk. Det har vært overordnet bred tilnærming til behovet for å gjøre det norske skattesystemet mer konkurransedyktig, og det er faktisk det aller viktigste vi diskuterer i dag: omleggingen av selskapskatten i en tid hvor vi trenger økte investeringer for å skape nye arbeidsplasser for fremtiden. Det er noe av det aller viktigste vi gjør. Gjennom den skatteomleggingen som regjeringen har foreslått for Stortinget, rydder vi samtidig opp i noen av skatteartene. Det er en naturlig del av en skattereform at man rydder opp i helheten. Det mener jeg vi har klart å gjøre på en god måte. Samtidig smører vi med betydelige lettelsers både for næringsliv og for vanlige folk. Men god jul til representanten Serigstad Valen.

Presidenten: Og i denne gemyttlige tonen kan vi avslutte replikkordskiftet.

Tore Hagebakken (A) [17:54:37]: Regjeringspartia pratet i valgkampen i 2013 varmt om skattelettelse for folk flest, men fasiten viser tydelig at det bare var valgflesk. Til tross for 18–19 mrd. kr i svekkede inntekter til fellesskapet, har folk flest knapt merket noe til kuttene.

Regjeringa sto sjøl bak en beregning som VG presenterte i oktober. De vedtatte skatteuttene med denne regjeringa gir i snitt de fire millionene av oss med minst formue, folk flest, en femmer om dagen. De tusen rikeste får 2 100 kr hver dag. Da VG skulle forsøke å illustrere forskjellen, klarte man knapt nok å bruke alle pengene på dagligvarer på én dag. For folk flest, derimot, ble det et veldig billig rundstykke, en kuvertpakning med smør og 40 øre til overs til nøtter, som det ikke engang var mulig å få veid, så man måtte bare få litt i hånda.

Det lille som regjeringa gir folk flest av skattelette med den ene hånda, soper den rett inn igjen med den andre – og vel så det. Barnehageprisene er økt, og avgiftene på ren elektrisk kraft blir økt hvert år. De finner på stadig nye avgifter, sjøl om man ikke alltid er like dyktig til å sette dem ut i livet, jf. poseavgift.

Pendlerne skal straffes. Pendling er en privatsak, mente Høyres representant, Svein Flåtten, da vi behandlet finansinnstillingen – en litt eiendommelig definisjon, spør du meg. At noen rett og slett må pendle for å ha arbeid har tydeligvis ikke gått inn der i gården.

I finansdebatten hevdet jeg at regjeringa herser med folk i Distrikts-Norge. Nå vil jeg legge til: De herser med

folk flest som møter på utfordringer. Folk som mister jobben, får en gedigen skatteskjerpelse på sluttvederlag. Og la meg igjen dvele litt ved nettopp det. Det er dårlig gjort, usosialt og ikke minst respektløst overfor partene i arbeidslivet som har tariffestet dette. Neste år er det 50 år siden dette ble tariffestet. Det er litt av en bursdagsgave for en ordning som har vært veldig god å ha for tusenvis av nordmenn i disse årene! Om lag 2 000 arbeidstakere har årlig nytte av denne ordningen, hvorav ca. halvparten må ut av arbeidslivet av helsemessige årsaker, andre på grunn av nedbemanning eller konkurs.

I replikkordskiftet stilte jeg Fremskrittspartiets representant, Roy Steffensen, flere spørsmål som mange nå er opptatt av. Jeg fikk ikke antydning til svar. Men skattlegging av avskjed med arbeidslivet er avbyråkratisering, sa representanten Steffensen. Det må virkelig være årets julegave. Når sluttvederlaget defineres som lønn, må jeg spørre igjen: Vil dette medføre avkortning i Nav-ytelser? For øvrig vil jeg si takk til Kristelig Folkeparti, som har meldt seg på i kampen for at så ikke skal skje – og jeg håper representanten Syversen har god prognose her. Hva med de flere hundre påbegynte sakene som er til behandling, eller saker der man har startet med informasjonsinnhentning? Vil man bli skattlagt når pengene kommer til utbetaling? Det tror jeg mange vil synes er interessant å få høre.

Jeg håper at noen her i salen som har funnet på dette, og som synes skattlegging av folk i denne situasjonen er en god idé, bedre enn representanten Steffensen kan fortelle dem det gjelder, hva de har i vente. Eller er dette også en beskatning som ikke er gjennomtenkt – å la flyseteavgiften? Det går ofte fort i svingene, tydeligvis. På område etter område er det alminnelige folk som må betale når regjeringa skal kutte så voldsomt for de absolutt rikeste i samfunnet. Slik sørger de blå-blå for å øke forskjellene i landet vårt. Det er nesten så jeg er litt overrasket over at man velger å være så til de grader usosial i sin politiske linje. Men jeg er veldig overrasket over at Kristelig Folkeparti og Venstre er med på denne linjen – i en eller annen fasong. Jeg håper at det for disse to partiene – Venstre og Kristelig Folkeparti – blir med denne fireårige prøveordningen, med en læringskurve som må være å betrakte som både bratt og brutal.

Svein Flåtten (H) [17:59:57]: Arbeiderpartiets talere, både Marthinsen og Hagebakken, taler lite om sitt eget budsjett – mest om regjeringens. Det skjønner jeg godt, for hvis de skulle snakke om sitt eget, så måtte de snakket om sine skatteøkninger for norsk næringsliv, som kommer til å hemme utviklingen av arbeidsplasser. De ville måttet snakke om sin kreative bokføring for å skaffe 5 mrd. kr via finansskatt og skatter som ikke kommer inn i 2016. Så måtte de forklart velgerne hvilke av alle godsakene i deres budsjett på 10 mrd. kr som skal tas bort. Da vil Tore Hagebakken og Marianne Marthinsen få en ganske betydelig jobb. Jeg har etterlyst det før fra denne talerstolen. Vi bør få vite det. Man kan ikke komme unna dette, først med kreativ bokføring, og så ikke ville snakke om sitt eget når en er i salen her. Vi er opptatt av at skattenivået skal ned, men på alle områder – inntektsskatt, toppskatt, formuesskatt og

ikke minst selskapsskatten, som har sammenheng med den alminnelige skattesatsen, som nå reduseres.

For å prøve å være litt konstruktiv – særlig overfor Arbeiderpartiet – er jeg glad for at man går inn for en reduksjon i selskapsskatten. Nå vet vi ikke hva Arbeiderpartiet vil mene siden, når vi kommer til skattereformen. Det vil være viktig. Flere har etterlyst dette i dag. Men det er viktig at regjeringen nå gjør dette, for det foregriper et av de viktigste forslagene i skattemeldingen, som skal behandles over nyttår, nemlig å få til en skatteomlegging for norske selskaper og norske bedrifter med dynamiske virkninger som kan øke produktiviteten, forbedre den økonomiske veksten og sørge for aktivitet, arbeid og omstillinger. Dette er et sterkt signal til norsk næringsliv og til det norske arbeidstilbudet, men også til utenlandsk kapital om at det kan planlegges investeringer i nye arbeidsplasser i trygg forvisning om et lavere og konkurransedyktig skattenivå.

Men så må dette også følges opp. Det vil regjeringen gjøre med å utligne den forskjellen som er mellom norske og utenlandske investorer i beskatningen av kapital. Redusert selskapsskatt vil medføre at vi tiltrekker oss utenlandske bedrifter og utenlandske eiere som vil slippe å betale formuesskatt. Hva ønsker man da å gjøre? Representanten Marthinsen er veldig opptatt av forskjellen mellom beskatningen av egenkapital og fremmedkapital inn i bedriftene. Men hva med forskjellen i beskatning av utenlandsk kapital og norsk kapital? Er ikke den minst like viktig? Jo, jeg tror det. Norsk kapital bør ikke starte med tillegg når det gjelder aktuell investeringskapital.

Det kommer til å foregå omstillinger. Det kommer til å foregå nye investeringer. Det blir bedriftsoppkjøp og nyetableringer. Da må norsk og utenlandsk kapital gis mest mulig like vilkår. Skattereformen gir mulighet til det. Jeg oppfatter at når man ser gjennom Arbeiderpartiets sterke retorikk her i dag, og når man leser deres alternative budsjett – som man ikke hører noe om her, men som det går an å lese seg til – vil også de redusere formuesskatten. De vil gå ned med 20 pst. på aksjerabatten. Men det er rett og slett skattelettelser til dem som har mest fra før, for de eier norsk næringsliv. Arbeiderpartiet har laget en tabell som går bare til 3 mill. kr i inntekt, men det finnes mengder som har mye høyere inntekt og eier mange flere aksjer, dessverre, i store bedrifter, som sysselsetter veldig mange mennesker.

Og til Arbeiderpartiet igjen: Min invitasjon er at når man egentlig er for å senke skatten på arbeidende kapital, som man er gjennom sitt forslag om aksjerabatt, synes jeg man skal sette seg ned, tenke seg om, lese regjeringens skattemelding og se på invitasjonen som ligger der til Stortinget om å se på arbeidende kapital. Vi snakker ikke om fordeling. Vi snakker om å skape nye arbeidsplasser og bruke den norske kapitalen som vi har, i konkurranse med den utenlandske.

Kenneth Svendsen (FrP) [18:05:21]: Selv om det tydeligvis er flere partier i denne salen som ikke mener det, mener Fremskrittspartiet at det er viktig at verdiene skapes før de fordeles. Det er rett og slett helt nødvendig. Derfor må det føres en skatte- og avgiftspolitik som gir et in-

citament til at verdier skapes. Dette budsjettet er med på å gjøre akkurat det. Skatte- og avgiftspolitikken er til for å betale for velferdsgoder. Hvis skatte- og avgiftspolitikken er innrettet feil, eller at nivået er for høyt, risikerer vi at skatteinngangen faller – enten som en følge av at færre ønsker å investere i prosjekter, eller at lønnsomheten etter skatter og avgifter er så liten at bedrifter går over ende. Begge grunnene vil føre til tap av arbeidsplasser, som igjen vil gi mindre skatteinngang, lavere forbruk og derved også mindre avgiftsinntekter for å betale for velferdsgodene.

Jeg kan heller ikke unngå å nevne at olje- og gassvirksomheten er en betydelig bidragsyter til velferden i dette landet i form av skatter, avgifter og overskudd som går i statskassen. Dessverre ser det ikke ut som om alle partier i denne salen har fått dette med seg.

Jeg er glad for at Fremskrittspartiet er med i en regjering som fortsetter sitt arbeid for at skattebetalerne skal få beholde mer av det de skaper med sitt arbeid, gjennom å senke skatte- og avgiftsnivået og forbedre skatte- og avgiftssystemet. Spesielt er jeg glad for at vi prioriterer lettelser som gjør økonomien mer vekstkraftig, for å trykke grunnlaget for arbeidsplasser og velferd i framtiden.

Forhandlingene mellom regjeringspartiene og Venstre og Kristelig Folkeparti førte til enkelte forandringer i avgiftene. For å si det mildt er jeg mer fornøyd med enkelte endringer i avgiftsregimet enn jeg er med andre. Selv om nivået på motorvognavgiften etter mitt syn er for høyt, er forandringene som blir gjort, til det bedre. Det er en start på en modernisering av systemet som vil holde seg over tid. Det er gledelig at vedtaket ser ut til å få bred oppslutning i Stortinget. I stort kan man si at dette systemet går fra å avgiftsbelegge det som man tror vil avgjøre hvilket utslipp man får, til å avgiftsbelegge det som faktisk kommer ut av eksosanlegget. Men dette fordrer at framtidige storting gjennomfører reformen helt ut.

En budsjettavtale mellom partier som har såpass forskjellig syn på verdenen man befinner seg i, er utfordrende, men til syvende og sist må man vurdere helheten i budsjettet. Fremskrittspartiet legger ikke skjul på at vi er skuffet over enkelte ting som er vedtatt i budsjettet, som bl.a. økningen i elavgiften og den mye omtalte flypassasjeravgiften. Dette er noe verken Fremskrittspartiet eller Høyre ønsket seg, men noe vi måtte gi etter på for å nå i mål med budsjettet. Jeg håper for framtiden at Venstre og Kristelig Folkeparti blir enige seg imellom om hvem som skal ta æren for disse avgiftsøkningene. Det er i alle fall et faktum at Fremskrittspartiet ikke ønsket innføringen eller økningen av avgiftene, og gjør heller ikke krav på den. Det er ordtak som heter: Æres den som æres bør.

Vi har hørt i debatten om skatter og avgifter at Fremskrittspartiet og regjeringen gir gedigne skatte- og avgiftsletter til innbyggerne framfor å bruke pengene på alle mulige gode formål. Det må i beste fall bero på en gedigen misforståelse. Fremskrittspartiet gir ikke fem øre i skattelette eller avgiftslette – vi tar bare ikke så mye penger fra skattebetalerne. Sosialistene tar det som en selvfølge at det er de offentliges penger, og at politikerne gir dem til skattebetalerne. Det er helt feil, det er ikke noe som heter offentlige penger. Selv om det ikke lyder så fint, er det vi som har

tatt pengene fra skattebetalerne. Så når vi senker skatter og avgifter, tar vi med andre ord ikke så mye penger fra folk.

Sigurd Hille (H) [18:09:26]: Skatt er noe som folk er opptatt av – politikere også. I det store bildet er de politiske partier ikke så veldig uenige om dette temaet. Selve skattesystemet ser det ut som om man langt på vei er enig om, riktignok med noen nyanser, men selve nivået er det nok flere meninger om. For Høyre og regjeringen er det viktig å presisere at verdiene må skapes før de fordeles, særlig i en tid som krever nye arbeidsplasser og trygghet for de jobbene som er.

Overskriften i budsjettet er som kjent arbeid, aktivitet og omstilling. Med dette som utgangspunkt må også skattesystemet og ikke minst skattenivået være slik tilpasset at det ikke bryter med disse hovedlinjene. For en som har sin bakgrunn i privat sektor, må det være tillatt å ha fokus på nettopp denne sektors situasjon. Vi er helt avhengig av at det brede norske næringsliv har gode rammevilkår.

Det er grunn til å minne om at de fleste norske bedrifter er små. Typisk er de mange familieeide, små virksomheter, gjerne med ti ansatte, lokalisert i Distrikts-Norge. Det er selvsagt også større bedrifter, som betyr mye i lokalsamfunn. Vi ønsker at alle disse bedriftene skal overleve og ikke minst kunne utvikles, slik at nye arbeidsplasser kan skapes. Men viktigst er kanskje at alle disse private bedriftene klarer å være konkurransedyktige og har rammebetingelser som bidrar til dette, og som verner om de arbeidsplassene som er. Skattepolitikken knyttet opp til disse virksomhetene og deres drift og eiere, er derfor helt avgjørende. At de ansatte har lønns- og arbeidsvilkår som er gode, vil da være en konsekvens av virksomhetens ve og vel.

Forslaget om å redusere bedriftenes skatt, i denne omgang til 25 pst., er selvsagt velkomment. Det er flere grunner til det. Som begrunnelse for denne reduksjonen som nå foreslås, vises det ofte til at dette er av hensyn til landene som det er naturlig å sammenligne oss med, og, kanskje viktigst, at det vil føre til økte investeringer og dermed flere arbeidsplasser. En reduksjon i selskapsskatten vil dermed være vekstfremmende. Dette er det vel ganske bred enighet om. Imidlertid er mitt inntrykk at det å betale skatt av et overskudd og et positivt driftsresultat er det rimelig stor grad av forståelse for. Hvorvidt skattesatsen er 22 pst. eller 25 pst. i denne sammenheng, er kanskje ikke det aller viktigste, i alle fall ikke for den lille familiebedriften som uansett ikke har flytteplaner ut av landet – og heller ikke fra sin hjemkommune, for den saks skyld.

Langt, langt viktigere er formuesbeskatningen knyttet opp til den samme virksomheten. Vitnesbyrdene fra utallige små og mellomstore privateide bedrifter er mange. Til det kanskje kjedsommelige har noen av oss i denne sal fremhevet formuesskattens uheldige og til dels ødeleggende virkninger. Når private eiere må betale skatt av bedriftens formue, en formue som er knyttet opp til bedriftens eiendeler, kan det få særdeles uheldige virkninger. Noen kan hevde at eierne bare kan ta ut utbytte for på den måten å betale sin skatt, og det gjøres, men det finnes mange virk-

somheter som enten går med underskudd, eller som ganske enkelt ikke har likviditet til uttak. Hva skal disse eierne gjøre? Selge bedriften – og vil det i så fall være noen som vil kjøpe den?

Arbeiderpartiet skriver i sine merknader, under henvisning til en rapport fra Menon, at kutt i formuesskatten ikke har noen virkning på bedriftenes investeringer. Det er nå en påstand som virker merkelig, men om den var rett, ville formuesskatten ha den effekt at virksomheten ganske enkelt vil kunne opphøre hvis eierne ikke er i stand til å betjene en skatt med bakgrunn i bedriftens formuesverdi, hvor det altså ikke er likviditet til uttak. For meg virker det som om merknadene fra Arbeiderpartiet er blitt til ut fra en teoretisk forestilling om hvordan norsk næringsliv ser ut, sett fra skrivebordet.

I denne sak er det altså ikke foreslått noen ytterligere nedtrapping av formuesskatten, med unntak av en minimal justering av bunnfradraget. Det er grunner til dette, men det betyr ikke at de nevnte problemstillinger skal legges bort – tvert imot. I stortingsmeldingen om bedre skatt, som skal diskuteres og behandles til våren, er det et kapittel om målrettede lettelse for næringsrelatert kapital. Det fremgår at begrepet «arbeidende kapital» ikke har et innarbeidet og presist innhold, men at dette området må utredes nærmere. Det fremgår også at regjeringen i budsjettet for 2017 vil komme tilbake til en nærmere vurdering av målrettede lettelse for næringsrelatert kapital.

Jeg oppfatter bl.a. merknadene fra Kristelig Folkeparti i denne sak vi nå behandler, i samme retning. Det heter at partiet «ønsker lettelse i formuesskatten på arbeidende kapital investert i bedriftene».

Langs disse linjene er det håp om et bredt flertall, som kan få gjort noe med de uheldige virkningene som formuesskatten har for norske private bedriftseiere.

Heidi Nordby Lunde (H) [18:14:36]: Den norske grunnloven omtaler skatter, avgifter og toll som «offentlige byrder». Med dette signaliserte grunnlovsfedrene at selv om vi krever inn skatter og avgifter, er det en byrde som verken bør være for tung eller fordeles slik at det hindrer en annen grunnlovsbestemmelse, nemlig at det påligger statens myndigheter å legge forholdene til rette for at ethvert arbeidsdyktig menneske kan skaffe seg utkomme ved sitt arbeid.

Det betyr at det skal lønne seg å arbeide, og at den lønnen skal være anstendig. Det betyr også at det skal lønne seg å skape arbeid og verdier. Dette bør fellesskapet høste fra så skånsomt som mulig for ikke å ødelegge grunnlaget for framtidig vekst.

Statsbudsjettet for 2016 er et budsjett der de store pengene brukes på å trygge folks jobb, øke aktiviteten og bidra til å ta Norge trygt gjennom omstillingen.

Skatter og avgifter er mer enn bare en inntektsstrøm til staten. Utformingen av skatte- og avgiftssystemet påvirker hvordan samfunnet ser ut. Høye avgifter kan føre til ønskede endringer i forbruksmønster, som f.eks. når det gjelder forbruk av alkohol og tobakk. Men det fører også til at nordmenn årlig drar på hele 7,5 millioner dagsturer til Sverige for å handle. Handelen har konsekvenser i form av

både tapte norske arbeidsplasser, reduserte avgiftsinntekter til staten og økte CO₂-utslipp. Mer av dette blir konsekvensen av Arbeiderpartiets økte avgifter på alkohol og tobakk – utilsiktet, men likevel en konsekvens.

Så selv om alle partiene på Stortinget er for toll, skatter og avgifter, er det ikke helt uvesentlig hvordan disse er utformet. Vi burde tenke på samme måte som når vi høster av naturen – ta det vi trenger, noen ganger mindre, sjelden mer. Vi skal ikke drive rovdrift på dem som skaper verdier, selv når vi mener de tåler det.

Det er kanskje her vi ser forskjellen på regjeringens og opposisjonens politikk. Høyre og Fremskrittspartiet tar ikke det at verdier skapes, for gitt. Ei heller ser vi på verdier som andre har skapt, som noe som tilhører oss bare fordi de er der. Eller som Arbeiderpartiets Jonas Gahr Støre sa da TV 2 spurte hvem som må betale mer formuesskatt med deres alternative budsjett:

«Det er folk som kan klare å ta regningen.»

Man skal være i en veldig heldig posisjon for å være så raus med andres muligheter og penger, særlig å forutsette at alle kan ta den regningen. For problemet med formuesskatten er ikke at den rammer de rike. Problemet er at skatten er basert på regnskapsmessige verdier, ikke reelle inntekter. Derfor er formuesskatten direkte destruktiv for selskaper som er i oppstartsfasen, eller som sliter. Om eieren må ta ut utbytte, og dermed ta ut nok til å betale både utbytteskatt og formuesskatt, setter det arbeidsplasser i fare.

At bedriftseiere i oppgangstider har greid å ta regningen, betyr ikke at de klarer det i nedgangstider. Skal man se på en skatts virkninger, må man også vurdere virkninger i økonomisk vanskeligere tider. Om det ikke er vekstfremmende å fjerne den, kan det være veksthemmende å beholde den – men alt for å kunne tviholde på retorikken om skattelette til de rike. Hvis det var lettvent retorikk vi skulle leve av i framtiden, ville vi gått en lys framtid i møte.

I 2013 betalte de 10 pst. rikeste i Norge 38,7 pst. av all personskatt. Hadde vi kuttet formuesskatten i 2013, ville de 10 pst. rikeste betalt 38 pst. av all personskatt. Tilhengerne av den særnorske formuesskatten tar fra investorer, bedriftseiere og gründere som beviselig har skapt verdier og arbeidsplasser, for å bruke dette til egne nye akseleratorprogrammer, regionale utviklingsmidler og reiselivsprogrammer. Dette er å svekke bedrifter som i utgangspunktet er bærekraftige, for selv å framstå som handlekraftig. Det mener jeg er en ganske arrogant form for omfordeling.

Fra en skatt vi åpenbart ikke klarer å fjerne, til en skatt vi har tenkt å innføre: Etter de gledelige resultatene i Paris i helgen føles det litt smått å snakke om klimaavgift for passasjerer. Men en klimaavgift for å fly kan føre til at bedrifter og forretningsreisende, som står for hoveddelen av innenlandstrafikken, heller velger å gjennomføre møter gratis via Skype. Jeg er for at forurenseren skal betale – et prinsipp jeg lærte meg i Fremskrittspartiets Ungdom, og som det overrasker meg at ikke det partiet klemmer litt nærmere – og mener at vi skal legge positive incentiver for det grønne skiftet, men at økte kostnader faktisk også er et incentiv til omstilling. Men jeg merker meg at Senterpartiet og Arbeiderpartiet mener at folk

skal fly like mye som før, for å sikre distriktsarbeidsplasser foran klima.

Det er mange som snakker om fordeling når vi snakker om skatt, men det er ikke mulig å fordele oss til velferd. Verdier må skapes før de kan fordeles, og vi bekjemper ikke fattigdom gjennom å bekjempe rikdom. Til det trenger vi en god skole, et konkurransedyktig arbeidsmarked, et skapende næringsliv – og det får vi om vi forvalter kunnskap og ressurser riktig, slik at disse bidrar til nettopp arbeid, aktivitet og omstilling.

Dag Terje Andersen (A) [18:19:48]: Som jeg har nevnt før fra denne talerstolen, husker jeg Fremskrittspartiets landsmøte i 2013, der nåværende finansminister ti ganger gikk til angrep på den norske samfunnsmodellen. Når vi nå holder på å vedta det tredje statsbudsjettet fra en Høyre–Fremskrittsparti-regjering, må jeg dessverre konstatere at Fremskrittspartiet har fått gjennomslag. Selv om statsministeren lovet før valget at det skulle være moderasjon i bruk av oljepenger, er altså mer bruk av oljepenger svaret hver gang regjeringa har en utfordring – ja, i så stor grad at til og med den konservative høyreorienterte pressen kommenterer det på den måten.

Når vi ser på den økonomiske modellen, er det tydelig at Fremskrittspartiet har fått gjennomslag, ut fra tenkningen om å ta fra dem som har lite, og gi til dem som har mye. Uansett besvergelsene om formuesskatt er det en realitet at det blir gitt store skatteletter til dem som har mye fra før. Det finnes ikke dekning for det i noe fagmiljø. Til og med regjeringas egen Menon-rapport er tydelig på at det er kanskje noe av det minst effektive en kan gjøre hvis en er opptatt av næringslivet og næringslivets beskatning, som vi også er opptatt av. Da er formuesskatt lite treffsikkert. I Scheel-utvalget er det en tydelig anbefaling heller å lette skatten på kilde og i et nullsumspill heller øke skatten på residensbeskatninga.

Når det gjelder effektene som handler om å ha mindre utjamning i samfunnet, er det noe OECD advarer oss mot fordi det fører til en lite effektiv økonomi, men allikevel går altså regjeringa i den retning. På toppen av det har regjeringa fram til nå tatt nesten 2 mrd. kr rett ut av lomma på de arbeidsledige. De skal betale. Hvert år skal de betale 2 mrd. kr for å bidra mer til fellesskapet fordi noen andre skal bidra mindre.

Skattlegginga av deler av kjøregodtgjørelsen er en nyskaping som er kommet til nå i år. Selvfølgelig blir det mer byråkrati hvis en skal ha skattlegging av deler av kjøregodtgjørelsen, men det er en gruppe som det etter regjeringas definisjon er riktig å ta. Ikke minst gjelder det økt skatt på pendling. Jeg hørte under finansdebatten at noen her påsto at det var en miljøavgift. Det må bygge på en misforståelse. For det høres ut som om noen argumenterer med at det fradraget bare var for folk som kjører bil – og helst dieselbil. Men det er jo ikke det. Pendlerfradraget i dag er knyttet til 1,50 kr per km – om en kjører trikk eller tog eller buss eller hva en kjører. Det er rett og slett en skatt på arbeid. Det er å vri skatten fra grønn beskatning til beskatning på arbeid å øke skatten for pendlerne. 475 mill. kr skal regjeringa ta inn på skatt på arbeid. Ikke minst i dag som

mange er i den situasjon at de må søke seg ny jobb, kanskje et annet sted enn der de bor fordi de har mistet jobben, undergraver det også arbeidsministerens uttalte ønske om større mobilitet i samfunnet.

Så til sluttvederlagsordningen. 60 mill. kr skal det tas der, funnet på en eller annen sen natt i noen budsjettbehandling, en vel etablert ordning som er understreket i et annet angrep på et kjernepunkt i den norske modellen, nemlig at dette er en trepartssak. Det har i mange år vært en forståelse mellom arbeidsgivere, arbeidstakere og staten om at med dette kan vi, i fellesskap – ved at arbeidsgiver betaler, at dette er avtalt, og at det er skattefritt – bidra til å hjelpe Bedrifts-Norge når de er i omstilling. Men det skal altså tas. Det er et angrep også på trepartssamarbeidet, som er en annen viktig del av den norske modellen.

Det er noen få som tjener på regjeringsskiftet. Det er mange som taper på regjeringsskiftet. Den norske modellen er ikke lenger bare under press. Den er under direkte angrep.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [18:24:51]: Finansminister og partileder Siv Jensen unngikk å svare på utfordringene rundt Rygge lufthavn, hun prøvde å snakke mest mulig rundt det. Men for de rundt tusen som står i fare for å miste jobben sin i Østfold, hjelper det ikke med utenomprat og snikksnakk; man må tørre å gi et svar. Mener man som finansminister det er rett at det som skjer, nå skal skje, eller mener man at det er feil at man innfører tiltak som man selv har skrevet i nasjonalbudsjettet ikke har klimaeffekt?

I nasjonalbudsjettet står det at «ekstratiltak i Norge for kvotepiktig luftfart vil ikke bidra til å redusere de samlede utslippene fra luftfart i EØS-området» – på grunn av at det er en del av kvotepiktig sektor. Mener man det fortsatt? Hvis man mener det fortsatt, er det forunderlig at representant etter representant for regjeringspartiene argumenterer for denne nye avgiften som om det er et miljøtiltak. Da må i hvert fall finansministeren tørre å si det, og at det de skrev i nasjonalbudsjettet, ikke er riktig – det er et klimatiltak å gjøre det på den måten, og det er klokt å innføre en avgift en sen nattetime som man ikke har utredet konsekvensene av.

Også samferdselsminister Ketil Solvik-Olsen, som er i salen, har full mulighet til å ta ordet og si at det er godt for norsk samferdselssektor at man nå innfører den type avgifter i en håndvending, uten å ha det utredet.

Så har da heldigvis de fire forlikspartene klart å komme til to slike nødparagrafer, §§ 3 og 4, i dette avgiftsvedtaket, der det står at «enkeltilfeller eller situasjoner som ikke var overveid da avgiftsvedtaket ble truffet», osv. osv, kan gjøre at man endrer avgiftsnivået. Det er opp til statsråden. Vil statsråden benytte seg av den muligheten hvis det nå viser seg at f.eks. Rygge lufthavn, med rundt tusen arbeidsplasser, blir borte? Eller vil statsråden velge den strategien å sitte stille, si minst mulig og håpe at minst mulig ansvar blir plassert der det hører hjemme, nettopp hos samferd-

selsministeren og finansministeren, som sitter og velsigner at den type avgiftsvedtak kommer igjennom i Stortinget, som vi vet har store negative effekter for samferdselssektoren, men som regjeringen selv sier ikke har noen effekt på CO₂-utslippene samlet?

Og så sier Heidi Nordby Lunde at det er litt smått å bekymre seg om tusen arbeidsplasser. Selvfølgelig er det ikke smått; det er kjempeviktig med de tusen arbeidsplassene for de familiene det gjelder. Og det er kjempeviktig for Haugesund at det er en velfungerende luftfart der, det er kjempeviktig for Nord-Norge at det er en velfungerende luftfart der – det er kjempeviktig for Norge, utenom Oslo sentrum, at vi har en velfungerende luftfartsektor. Da kan vi ikke bare innføre avgifter uten å utrede konsekvensene. Det er ikke ansvarlig politikk, og det er ikke ansvarlig overfor dem som har investert stor kapital i norsk luftfart.

Geir Pollestad (Sp) [18:28:10]: Sist mandag var jeg på Sandefjord Lufthavn Torp, og i dag har jeg vært på Moss Lufthavn Rygge. Jeg mener at de fire flertallspartiene i langt større grad burde ta inn over seg alvoret og konsekvensene av det en gjør. Når det er 1 000 mennesker som står i fare for å miste jobben på Moss Lufthavn Rygge, og det i dag har vært møte mellom flyplassledelsen og de ansatte for å snakke om situasjonen, blir jeg provosert når finanskomiteens leder nærmest framstiller det som at de får riste det av seg og gå videre. For dette er realitetene – realitetene er at Moss Lufthavn Rygge kan bli lagt ned, og at arbeidsplassene forsvinner.

Også i Vestfold er en svært bekymret for framtiden. En er bekymret for passasjeravgifter isolert sett, og en er bekymret for hva som vil skje med flyplassen i Vestfold hvis Moss Lufthavn Rygge må legges ned, og en må overta regningen som kommer fra Avinor.

Det har vært litt underlig å høre på representanten Roy Steffensen først skyldte på og si at nå ligger denne ballen hos statsråden. Det er ikke sant, vi skal stemme over dette i dag, så Ingjerd Schou, Ulf Leirstein og andre som representerer fylkene som kan bli rammet, har mulighet til å stemme imot. Det er underlig når finansministeren velter dette tilbake og sier at hun forholder seg til vedtaket som er fattet. Jeg tror at en både i Vestfold og i Østfold ser at på den vakten en har en finansminister fra Fremskrittspartiet og en samferdselsminister fra Fremskrittspartiet, kan de to største private lufthavnene i Norge stå i fare for å bli lagt ned.

Så til vedtaket og sikkerhetsventilen en har lagt inn, og som jeg på det sterkeste vil oppfordre til å bruke. Men det er jo litt mystisk – hva var det som ikke var overveid da avgiftsvedtaket ble gjort? Var det i det hele tatt noe som var overveid? Og hva er den utilsiktede virkningen, når en har fire partnere som ikke er enige om hva den tilsiktede virkningen av avgiften er? Resultatet er i alle fall at mange familier går inn i julen med usikkerhet om hva som vil skje med deres arbeidsplass. Det nytter ikke å snakke om å skape arbeidsplasser hvis en ikke er i stand til å ta vare på de arbeidsplassene en har, og en setter symbolpolitikk og budsjettbalanse framfor hensynet til skikkelige arbeidfolk. Det burde en ikke gjøre, og det er på tide å dra i nød-

bremsen og stoppe dette vedtaket – for skal en sende en regning på nærmere 2 mrd. kr til noen, bør en først vite hva en gjør.

Torstein Tvedt Solberg (A) [18:31:19]: Det var representanten Flåtten som fikk meg til å ta ordet, for han viser tydelig i sitt innlegg at han ikke lytter, og ikke minst at han hører det han heller vil høre. Jeg skal gjerne ta det én gang til – forklare vårt budsjett – og jeg håper nå at representanten for regjeringspartiene lytter og ikke har tatt en tidlig juleferie.

Vårt forslag innebærer en merverdiavgift for finansnæringen. Representanten Flåtten egen regjering innfører denne fra 2017. Vi foreslår, som Kristelig Folkeparti, å innføre den fra 1. juli 2016. Dette er en ordning som er grundig utredet, dette er mulig å få til.

Vi støtter også regjeringas innstramminger i rentebegrensingsregelen, og vi har et tillegg som inkluderer eksterne renter. Vi bruker Finansdepartementets, altså representanten Flåtten eget finansdepartement, forsiktede anslag for hva dette vil kunne føre til.

Jeg forstår veldig godt at representanten Flåtten ikke har tillit til Finansdepartementets beregninger. Han husker kanskje poseavgiften fra i fjor, med det vedtatte anslaget som det ikke ble noe av.

Representanten Flåtten avsluttet med en slags invitasjon. Arbeiderpartiet har vært tydelig i alle sine innlegg på at vi skal delta, og vi skal være med og diskutere et skatteforlik. Jeg må si jeg er spent på hvordan Høyre og Framskrittspartiet skal lede denne prosessen, hvordan de skal ta ansvar. Vi i Arbeiderpartiet venter, men det er uansett krystallklart at Arbeiderpartiet vil ha – og har – større ambisjoner for fellesskapet enn Høyre tidligere har hatt, og det kommer vi heller aldri til å ville forhandle bort.

Innlegget til representanten Flåtten viser også den teoretiske tilnærminga regjeringa har til de store utfordringene vi står overfor. Vi ser nå den høyeste ledigheten på 22 år. Regjeringa legger fram et budsjett med rekordhøy oljepengetbruk. Skatteuttet er da ikke svaret til de 127 000 som nå er arbeidsledige, når samtlige økonomer, samtlige rapporter, uansett hvor teoretiske representanten fra regjeringspartiene mener de er, sier at dette er tiltak som ikke virker. Men det er regjeringas største tiltak.

Jeg er helt enig med finansministeren når hun sier at det viktigste vi nå gjør, er å skape flere arbeidsplasser. En skulle da kanskje tro at regjeringa la fram et budsjett som nettopp bidro til å skape flere arbeidsplasser, som ikke bare stilte seg i rekken av den teoretiske argumentasjonen der en legger fram forslag som ikke svarer på de viktige, store utfordringene som Norge nå står overfor.

Siri A. Meling (H) [18:34:18]: Flere av partiene som kritiserer passasjeravgiften av hensyn til næringslivet, foreslår samtidig helt bekymringsløst å øke skattene for næringslivet med flere milliarder kroner, bl.a. gjelder dette Senterpartiet, som har skatte- og avgiftsøkninger som er 15 mrd. kr høyere enn det som de fra regjeringens side presenterer.

Når jeg først er inne på Senterpartiet, har de også fore-

slått å fjerne taxfree-ordningen. Hva vil det bety for flyplassavgiftene hvis det nå skal kompenseres for det bortfallet en vil få av inntektene fra taxfree? Hvor er da hensynet til arbeidsplasser, som Senterpartiet snakker så varmt for?

Jeg har lyst til å minne om at de endringene regjeringen Bondevik gjorde tidlig på 2000-tallet, med å frigjøre for konkurranse i luften, har ført til at vi har et helt annet prisbilde i dag enn vi har hatt tidligere. Det er klart at denne passasjeravgiften på 80 kr per reisende er relativt liten når en ser prisbildet i forhold til det det koster å fly. Igjen tilbake til næringslivet: Når en ser på hvilke skatte- og avgiftslettelser vi gir næringslivet, vil de kunne betale disse 80 kr for ganske mange av sine medarbeidere uten at det er av stor betydning for den enkelte bedrift.

Det er klart at Rygge er i en spesiell situasjon på grunn av den avhengigheten de har til ett spesielt selskap. Det er en utfordring. Jeg skal være den første til å håpe at de klarer å finne erstatninger som gjør at de kan fortsette å drive aktivitet på Rygge og ta vare på arbeidsplassene der. Men dette må ses i en større sammenheng. Det må ses i sammenheng med et grønt skifte, hvor vi ønsker at forurenser i større grad skal ta ansvar for de klimautslippene en påfører.

Til slutt har jeg lyst til å minne Dag Terje Andersen om, som var inne på denne Menon-rapporten om formuesskatt, at Arbeiderpartiet selv i sitt motto svarer til regjeringens skattemelding skriver at de også ser at kapitalmarkedene ikke er perfekte. Det betyr at som i grunnlaget for Menon-rapporten tar Arbeiderpartiet også inn over seg at kapitalmarkedene ikke er perfekte, og at det å ha privat kapital tilgjengelig, ikke minst i Distrikts-Norge, for bedrifter og arbeidsplasser, er viktig. Der vil også det å få redusert formuesskatten være et viktig bidrag.

Geir Pollestad (Sp) [18:37:16]: Det er underlig å høre hvordan regjeringspartiene snakker om hvor mye de har gjort for å få flyprisene billigere, og hvor viktig det nå er å gjøre dem dyrere. Jeg tror det har svært liten tillit når en nærmest antyder at Senterpartiet står for en politikk som gjør at norske distrikt mister sitt tilbud. Det tror jeg har svært liten betydning. En eventuell endring av taxfree-ordningen vil måtte bety en annen budsjettpolitikk overfor flyplassene vi har.

Jeg synes samtidig at en ikke tar inn over seg alvoret i saken i stor nok grad. Jeg synes ikke de som nå er redde for å miste jobben sin, enten det er på Rygge eller – mer usikkert – på Torp, får den respekten som de fortjener. Regjeringspartiene burde si: Vi hadde noe som var viktigere. Vi hadde noe som vi ønsket å prioritere høyere. Nå skal ikke jeg spekulere i om det var tiltak for svømming i barnehage eller andre tiltak, men realiteten er at det kommer en avgift som truer arbeidsplasser. Det burde en ta ansvar for. En kan ikke i fullt alvor kalle en avgift som er like høy mellom Bodø og Stokmarknes som mellom Oslo og Bangkok, for en miljøavgift som forurenseren betaler. Ja, da hadde en tatt seg tid til å utrede en avgift som traff, en avgift som gjorde at vi kanskje fikk noen færre tomme seter mellom de store byene våre der den store trafikken er, som kanskje la noen større begrensninger på den delen av flytrafik-

ken som er ute av det europeiske kvotesystemet. Da ville en snakke om politikk som hadde effekt. Dette handler om å skaffe penger en sen natt for å få budsjettet til å henge sammen.

Så til Rygge og Torp og det tilbudet som Widerøe har på Torp. Det er ikke bare sånn at en har fått denne flyseteavgiften. En har også fått økte avgifter fra Avinor, og en har fått høyere moms. Det blir byrde på byrde, og dette velger regjeringen å gjøre i en tid hvor flymarkedet er fallende. Hadde det vært sterkt stigende kunne en på sett og vis forstått det og i beste fall akseptert det, men dette skjer i et fallende marked. Det er svært, svært kritikkverdigg.

Jeg skulle ønsket at regjeringspartiene faktisk forstod at dette handler om ekte mennesker, som har en ekte jobb som de går til, og som de nå står i fare for å miste. Da tror jeg at sjansen for at vi hadde fått noen skikkelige svar, hadde vært betydelig større.

Presidenten: Representanten Trygve Slagsvold Vedum har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [18:40:23]: Med erfaring fra finansdebatten er det en viss spenning om hvilke forslag fra Venstre som faktisk kommer opp til votering. Men så lenge det ikke er blitt trukket, sier vi i hvert fall at vi kommer til å støtte forslag nr. 9 – jeg tror også flere andre partier vurderer det. Så får vi se om det kommer opp til votering denne gangen, eller det skjer slik som sist, at det blir trukket hvis det kan bli flertall.

Så til flyplassavgiften. Det er jo forunderlig å sitte her og se på at samferdselsministeren er mer opptatt av å sende tekstmeldinger og riste på hodet enn å delta i debatten når en av Norges viktigste flyplasser kan legges ned på grunn av en politikk Fremskrittspartiet og regjeringen nå velsigner, og det er helt greit for partiets leder at i et av Fremskrittspartiets tidligere viktige fylker kan 1 000 arbeidsplasser forsvinne, og man tør ikke å gi uttrykk for at man kan vurdere om avgiften er feil. Jeg har en siste oppfordring til samferdselsministeren: Delta i debatten og forsvar det man nå gjør, ellers må man heller ta til orde for at dette bør endres. Jeg tror det er flertall for å endre det på Stortinget hvis samferdselsministeren og finansministeren ønsker det.

Svein Flåtten (H) [18:41:48]: Jeg skal ikke forlenge en førjulskveld, bare svare på en direkte utfordring fra representanten Tvedt Solberg fra Arbeiderpartiet som omtaler Finansdepartementet som representanten Flåtten's eget departement. Det er det langt unna å være. Det som er det fine, er at Finansdepartementet er det samme – enten det er vår regjering som sitter der, eller om det er representanten Tvedt Solbergs parti som sitter der. Av den grunn svarer jeg også og skrev Stoltenberg-regjeringen i 2013, da de foreslo en rentebegrensningsregel, at det var ikke noe proveny i det påfølgende år.

Vi mener av og til forskjellig her i salen – det norske Finansdepartementet er helt bestandige: De mener det som antakelig er riktig hver eneste gang.

Derfor er det nok dessverre slik – og jeg skal ikke gjenta uttrykket «luftpenger» om Arbeiderpartiet – at jeg bare vil si at de er litt luftige, og at det trengs en revisjon. Revisor er egentlig Finansdepartementet, som har svart på hvordan effekten er både bokført og påløpt. Det har de gjort når det gjelder rentebegrensningen. Det har de også gjort når det gjelder merverdiavgift på finans tjenester.

Så jeg tror det bare er å strekke hendene i været og si at man ble litt for ivrig med å prioritere utgiftssiden da man lagde sitt alternative budsjett og begynte å lete etter inntekter som det viste seg at dessverre ikke var der.

Snorre Serigstad Valen (SV) [18:43:51]: Jeg skal bare kort kommentere utfordringen til samferdselsministeren. Jeg er helt enig i at han bør delta i en debatt om en avgift han delvis får ansvaret for å implementere.

Nå er vi i en situasjon der ulikhetene i Norge øker, der oljepengebruken for første gang overgår netto kontantstrøm fra oljen, og der det innføres skatt på sluttvederlag, mens tusenvis har mistet jobben, spesielt på Vestlandet. En skulle tro at debatten da kunne reflektere dette litt mer enn den har gjort i dag.

Miljøavgifter kommer til å ha effekt. Det er en bra ting, det er derfor man innfører miljøavgifter. Det som avgjør om vi får skaffet mennesker arbeid i framtidens mer klimavennlige Norge, er om vi fører en politikk som stimulerer til mer miljøvennlig produksjon, ny industri, nye ting vi kan eksportere, osv. Der har jeg og samferdselsminister Ketil Solvik-Olsen sannsynligvis helt ulike oppskrifter, men jeg vil fra SV's side ønske ham lykke til med gjennomføringen av en sånn avgift.

Jeg synes ikke det lover bra for et eventuelt nytt stortingsflertall i 2017 at man over tid så ensidig i både denne debatten og den forrige prøver å skape usikkerhet rundt en avgift som et flertall av partiene på Stortinget, uavhengig av blokk, egentlig er for. Jeg skulle egentlig ønske jeg ikke var nødt til å holde dette innlegget, men nå synes jeg kanskje det holder med flypassasjeravgift i denne debatten.

Hvis en miljøavgift ikke har effekt, bør den heller ikke innføres. Men vi skal innføre mange miljøavgifter i framtida, det snakker alle partiene om. Da må vi sørge for å kompensere for de miljøavgiftene ved å gi skatteutt på vanlige inntekter. Vi må sørge for å gi bedre mulighet for investeringer i nye arbeidsplasser og i ny industri. Å lene seg tilbake, sitte ned og si ingen ny avgift noe sted gir sikkert noen raske poenger her på talerstolen, men det gir ikke noe grønt skifte i Norge.

Heidi Nordby Lunde (H) [18:46:18]: Jeg forlenger med glede debatten noen minutter for å kunne si litt til.

Da Høyre var med på å liberalisere flynæringen, reduserte vi prisene på flybilletter med rundt 75 pst. Når man da tar opp som et relativt populistisk poeng at det noen steder er mulig at noen ruter blir nedlagt, bør vi minne oss selv på at i den siste tiden er det rundt 30 000 mennesker som har mistet jobben sin i oljenæringen, og at dette har fått ringvirkninger andre steder i økonomien, særlig blant dem som har levd godt av en næring med betydelig reisevirksomhet. Noen av selskapene sier at grunnen til at de legger

ned ruter, er at de opplever markedssvikt, dvs. de har ikke lenger passasjergrunnlag.

Jeg er glad for at Senterpartiet har en rørende omsorg for bl.a. Ryanair, hvor det oftere er dyrere å ta flybussen til flyplassen enn det er å reise utenlands med selskapet. Og det er nesten ikke mulig å subsidiere dem mer for at man skal kunne reise mer. Er man opptatt av klima, mener jeg at det vi gjør når det gjelder flypassasjeravgiften, er en riktig retning å gå i. Det er en klimaavgift etter prinsippet om at forurenser betaler – som jeg ønsker – men det er ikke den som gjør at flyselskapene kutter ruter. Hvis man ønsker å se på dette, kan man gå tilbake til oppslag i bl.a. Moss Avis fra 2011, hvor de sier at «antallet innenlandspassasjerer har sunket med 66,3 prosent» på Rygge. På den annen side blir jeg litt rørt av at min egen lokalflyplass – for meg som bor på Grünerløkka, er Rygge en av dem – av Senterpartiet blir oppfattet som en distriktsflyplass. Da er dette i all sannhet et langt og vidstrakt land, hvor det aller, aller meste er distrikter.

Presidenten: Representanten Geir Pollestad har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Geir Pollestad (Sp) [18:48:16]: Det er en mager trøst for dem som har mistet jobben i olje- og gassindustrien, at 1 000 personer til mister jobben i Østfold.

Senterpartiet tror på flyselskapene når de kutter ruter og begrunner det delvis med fallende markeder, delvis økt moms, delvis økte avgifter og flyseteavgiften. Men Senterpartiet er opptatt av å ha arbeidsplasser i hele landet. Derfor engasjerer vi oss når Østfold står i fare for å miste 1 000 arbeidsplasser, fordi vi mener at verdiskaping i hele landet inkluderer også Østlandet – la det være tindrende klart – og denne avgiften har ingen miljøbegrunnelse som kan forsvare å innføre den. Men hvis noen vil utrede – på skikkelig vis – en avgift, så skal Senterpartiet selvsagt være med og diskutere det.

Presidenten: Representanten Snorre Serigstad Valen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Snorre Serigstad Valen (SV) [18:49:31]: Om en skal se på effekten ulike miljøtiltak har på arbeidsplasser, bør en helst anvende det prinsippet jevnt over. Jeg vet at mange i Senterpartiet er tilhenger av en ny utredning av lyntog. Skulle vi bygd lyntog, hva vil da skje med mange av arbeidsplassene på flyplassene? Om vi øker CO₂-avgiften på luftfart, som jeg vet at mange i både Senterpartiet og Arbeiderpartiet er for, hva vil da skje med mange av arbeidsplassene i flybransjen? Om vi gjør som både Arbeiderpartiet og Senterpartiet har tatt til orde for og avskaffer taxfree, hva kommer til å skje med mange av arbeidsplassene på flyplassene da?

Jeg sier ikke at det er galt å kritisere at enkeltvedtak regjeringen gjør, fører til tap av arbeidsplasser. Men det er veldig lite konsekvens i kritikken som kommer mot regjeringen, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet, og det ska-

der Stortingets mulighet på sikt, med et nytt flertall, for å gjennomføre god miljøpolitikk. Da får heller Senterpartiet komme med gode alternativer til en transportsektor i Norge som gjør seg stadig mer avhengig av fly.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 3 og 4.

Sak nr. 5 [18:50:44]

Innstilling fra finanskomiteen om samtykke til å sette i kraft en skatteavtale mellom Norge og Serbia (Innst. 123 S (2015–2016), jf. Prop. 14 S (2015–2016))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten foreslå at sakene nr. 6–8 behandles under ett. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 6 [18:51:10]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om endringer i statsbudsjettet 2015 under Samferdselsdepartementet (Innst. 132 S (2015–2016), jf. Prop. 19 S (2015–2016))

Sak nr. 7 [18:51:23]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om endringer i statsbudsjettet 2015 under Kommunal- og moderniseringsdepartementet (Innst. 133 S (2015–2016), jf. Prop. 28 S (2015–2016), kap. 542)

Sak nr. 8 [18:51:39]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om endringer i statsbudsjettet 2015 under Justis- og beredskapsdepartementet (Innst. 135 S (2015–2016), jf. Prop. 22 S (2015–2016), kap. 456 og kap. 3456)

Presidenten: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Helge Orten (H) [18:52:32] (ordfører for sakene): La meg først og fremst få lov til å takke komiteen for et godt samarbeid ved behandling av disse tre proposisjonene. Jeg skal prøve å redegjøre litt for hovedtrekkene i endringene

som er foreslått i proposisjonene. For øvrig er det fremmet et alternativt forslag fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet vedrørende videre drift av Fagernes lufthavn, Leirin, og jeg regner med at partiene selv vil framføre sine synspunkter knyttet til akkurat det.

Gjennomføringen av jernbanereformen er viktig for de fire samarbeidspartiene. Departementet foreslår å omdisponere 2 mill. kr til en ny post 21, Spesielle driftsutgifter – utredninger, modernisering av transportsektoren, for å dekke utgifter knyttet til dette arbeidet. Formålet med reformen er å effektivisere jernbanesektoren, skape tydeligere ansvarsforhold og sørge for at reisende får et bedre tilbud. Jeg registrerer med en grad av forundring at ompostering på 2 mill. kr for å dekke utgifter til moderniseringsarbeidet skaper stor bekymring i Arbeiderpartiet og Senterpartiet, og utløser en egen merknad med påstand om at reformen utløser store administrative ressurser. Det er det litt vanskelig å forstå med bakgrunn i de budsjettjusteringene som her er foreslått.

Regjeringa er også opptatt av å få etablert en miljø- og oljevernbase i Lofoten og Vesterålen, og hadde satt av 40 mill. kr til det i budsjettet for 2015. Det er etablert et eget sekretariat for å utrede konsept og lokalisering. Framdriften i arbeidet gjør at det ikke er behov for mer enn ca. 1,5 mill. kr av disse midlene i 2015. Det er verdt å merke seg at det da er satt av 41,1 mill. kr til dette formålet i 2016-budsjettet.

Som en konsekvens av budsjettet for 2015 har Samferdselsdepartementet hatt flere møter med styringsgruppen for Leirin for å vurdere framdriften og potensialet for Fagernes lufthavn, Leirin når kontrakten om statlig kjøp av flyruten Fagernes–Oslo utgår 31. mars 2016. Det er viktig at det kommer på plass en driftsform som ivaretar chartertrafikken og kan bidra til fortsatt positiv utvikling for reiselivsnæringen i regionen. Etter min oppfatning er det kommet fram til en god løsning som både ivaretar behovet for en overgangsordning og legger opp til ny drift med lokale eiere innenfor en rimelig tidsramme. Jeg er overbevist om at dette vil bli en god løsning for regionen og Fagernes lufthavn, Leirin.

For programkategori 21.30 Vegformål er det gjort en rekke omdisponeringer for å finansiere tiltak som har vært nødvendig å gjennomføre i 2015. Jeg skal ikke gå inn på de enkelte beløpene, men er fornøyd med at det er satt av midler til å utbedre skader på riksveinettet etter uværet Petra, jordras på E6 Sørkjosen i Troms, E18 Skjeggstad bru, brannen i Gudvangatunnelen og erstatning til privatpersoner i forbindelse med et kvikkleireskred i Nord-Trøndelag i 2009.

Videre er det foreslått å øke rammen for å forplikte staten utover budsjettåret for både større investeringer i riksveinettet og kjøp av fergetjenester. Dette er omhandlet i vedtak II.

En samlet komité er bekymret for kostnadsutviklingen innen kjøp av fergetjenester på både riks- og fylkesvei. Det er betryggende at regjeringa har fokus på både konkurransesituasjonen og kostnadsutviklingen, og slik sett allerede er godt i gang med å kartlegge årsakene og identifisere mulige tiltak. Det er også grunn til å merke seg at regjeringa

foreslår å øke rammen for alternativt bruk av fergetilskudd fra 30 til 40 år også på riksveisamband.

I programkategori 21.50 Jernbaneformål viste det seg at noen av investeringsprosjektene viser et mindreforbruk sammenliknet med budsjettet for 2015. Det er viktig at prosjektene holder framdriften. Når det av forskjellige grunner er et avvik mot slutten av året, er jeg fornøyd med at departementet prioriterer nødvendig vedlikehold og fornyelse og slik sett bidrar til å redusere vedlikeholdsetterlepet på jernbane ytterligere.

En budsjettsaldering mot slutten av året inneholder mange små og litt større poster. Jeg prøvde å oppsummere noen av hovedlinjene. I tillegg vil jeg nevne at etterregningsmodellen gjør at Posten Norge AS skal refundere 39,9 mill. kr i 2015, og at det blir gjort en del omposteringer til drift, investering og refusjoner vedrørende Nødnnett basert på endringer i betalingsmilepæler og endret framdrift.

For å oppsummere er dette en budsjettsaldering som sikrer en god anvendelse av bevilgede midler for 2015.

Karianne O. Tung (A) [18:57:12]: Mitt innlegg vil i hovedsak omhandle Prop. 19 S for 2015–2016.

Stortinget behandlet Meld. St. 27 for 2014–2015, På rett spor – reform av jernbanesektoren, før sommeren i år. Arbeiderpartiet registrerer at den såkalte jernbanereformen vil kreve store administrative ressurser, jf. omtalen i proposisjonen vi nå behandler.

Arbeiderpartiet er uenig i det stortingsflertallet har vedtatt. Det er ingen godt bevart hemmelighet at Arbeiderpartiet i stedet for full konkurranseutsetting og privatisering ønsker å bruke ressurser på å bedre jernbanens infrastruktur sånn at vi oppnår en moderne jernbane rustet for framtiden uten å byråkratisere systemet, slik regjeringen nå foreslår.

For nøyaktig ett år siden behandlet Stortinget regjeringens forslag til statsbudsjett for 2015. Der fremmet Arbeiderpartiet og Senterpartiet et forslag i Innst. 13 S for 2014–2015 om å videreføre flyruten Fagernes–Oslo og videre et forslag om at Fagernes lufthavn, Leirin skulle videreføres som en statlig eid flyplass med driftsansvar tillagt Avinor.

Dessverre ble begge forslagene nedstemt av stortingsflertallet. Vi ser at stortingsflertallet nå har gitt sin tilslutning til at rutetrafikken på Fagernes lufthavn, Leirin skal opphøre fra 31. mars 2016, og at det ikke er kommet fram til noen ny driftsform for flyplassen. Dette er kritisk. For reiselivsnæringen i Valdres og Hallingdal, med tilhørende chartertrafikk, er det svært viktig å videreføre driften ved flyplassen. Det er åpenbart at regjeringen ikke ønsker at Avinor skal drive Fagernes lufthavn, Leirin etter 1. januar 2019. Regjeringspartiene har dermed skapt stor usikkerhet for framtiden til flyplassen, akkurat slik Arbeiderpartiet advarte mot i denne salen for nøyaktig ett år siden.

Vi fremmer derfor et forslag om videreføring av Fagernes lufthavn, Leirin som statlig eid flyplass med driftsansvar tillagt Avinor inntil et nytt driftskonsept som har tilslutning fra lokale myndigheter, er etablert.

Videre merker Arbeiderpartiet seg i denne proposisjo-

nen at det er ventet driftskostnader i 2015 for utbyggings-selskapet for vei på om lag 60 mill. kr. Dette beløpet er høyt da selskapet ennå er i etableringsfasen og ennå ikke har bygd en eneste meter vei. For oss er det en forutsetning at den foreslåtte omdisponeringen fra kap.1320 post 23 Drift og vedlikehold og over til veiselskapet på 60 mill. kr ikke må få konsekvenser for planlagte tiltak i inneværende år.

Helt til slutt vil jeg understreke vår sterke bekymring for kostnadsutviklingen på riksveiferjene. Det er avgjørende at departementet følger opp problemstillingen og kommer tilbake til Stortinget med forslag til konkrete tiltak for å redusere kostnadsveksten. Den samme problemstillingen gjelder også for fylkesveiferjene. Regjeringen er nødt til å se problemstillingen for riksveiferjer og fylkesveiferjer i sammenheng og invitere fylkeskommunene med i det videre arbeidet. Det er også viktig at departementet sikrer at det er satt av god nok tid i prosessen med inngåelsen av nye kontrakter for ferjesambandene. Flere kontrakter ble inngått i 2015, og de viser seg å være vesentlig dyrere enn medregnet, bl.a. fordi det var for kort tid mellom utlysning av kontrakten og driftsstart. Dette medførte få anbydere, liten konkurranse og høy pris, altså forhold en bedre prosess ville motvirket, og også forhold departementet delvis har ansvaret for. Det er uheldig.

Jeg tar herved opp forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet i Innst. 132 S og ber om alternativ votering mellom forslaget og forslaget til vedtak IV.

Kenneth Svendsen hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Representanten Karianne O. Tung har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [19:01:49]: Som representant for Oppland må også jeg ta ordet i dag, når Leirin behandles i salderinga. Etter min og Senterpartiets mening har Valdres og Leirin blitt stemoderlig behandlet av flertallet i denne salen. Valdresene mistet den ordinære togtrafikken i 1988. I stedet skulle man få en flyplass. Nå er de også i ferd med å miste den. Jeg vil også legge til at om det ikke hadde vært for samferdselsminister Navarsete, hadde heller ikke E16 fått de utbyggingene som er i gang over Filefjell, og planene som er lagt inn i Nasjonal transportplan. Jeg forventer faktisk at utbyggingen av den mest vintersikre veien til Bergen fortsetter, uansett valg av stamveialternativ framover.

Men tilbake til Leirin: Samferdselsdepartementet har i salderinga av 2015-budsjettet skissert et opplegg der det statlige engasjementet for drift av Fagernes lufthavn foreslås trappet ned og avvirket i løpet av 2018, uten at det er lagt til rette for nødvendige tiltak som sikrer chartertrafikken. Fra Valdres er det påpekt at rapporten fra Avinor om drift av charterflyplass var lite gjennomarbeidet, og preget av synsing.

Nå opplever Valdres at Avinor legger opp til å si opp de ansatte, og at flyplassen skal stenge allerede fra 1. april 2016 – altså om få måneder. Man skal så ansette og auto-

risere nytt personell før neste vintersesong når chartertrafikken kommer. Imens skal «løvetannen gro». Man kan ikke legge ned en flyplass og åpne den igjen hvert halvår. Vi vet at både kompetanse og tekniske innretninger er det nødvendig å holde vedlike. Dette burde regjeringa ha avklart med de lokale representantene før dette vedtaket blir iverksatt.

Jeg kan ikke se annet enn at dette bryter med de klare intensjonene som Stortinget ga uttrykk for i fjor høst – og at dette svekker ønsket om å sikre chartertrafikken med statlig bistand, noe som heller ikke burde utelukket charterflyvninger sommerstid.

Jeg minner om merknadene som Senterpartiet i fellesskap med Arbeiderpartiet har hatt i denne saken, hvor det ligger et politisk opplegg som ville gitt bedre framtidsmuligheter for flyplassen på Fagernes.

Jeg er kritisk til grepet som flertallet nå går for, og mener det ville gitt større trygghet for Leirin framover om Avinor, i stedet for å stenge i sommerhalvåret, kunne drive med redusert bemanning for å beholde grunnkompetanse og betjene annen flyvning. Jeg merker meg at det har kommet krav fra Valdres og Oppland om at Stortinget burde utsette det grepet som nå foreslås, i påvente av bedre dialog med de lokale og regionale aktørene – uten at dette synes å gjøre særlig inntrykk på flertallet i denne salen.

Hvis man hadde unnet seg litt bedre tid i denne saken, kunne man ha holdt Leirin åpen i kommende sommerseong og beholdt det personellet som driver flyplassen i dag. Det ville gitt grunnlag for en bedre prosess, hvor de lokale aktørene og Avinor i fellesskap kunne jobbet med å styrke grunnlaget for videre drift av Leirin. Jeg merker meg at flertallet ikke er opptatt av det, og håper også at andre merker seg det.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [19:04:57]: I proposisjonen som vi nå diskuterer, ligger det inne veldig mange forskjellige små, men viktige ting. Det ligger inne midler til å få gjort ting med ras som har gått i løpet av året, brannen i Gudvangatunnelen får vi bevilget penger til å fikse opp etter, og vi får midler til å gjenoppbygge Skjeggstad bru i Vestfold – mange slike ting som er viktige å få på plass for at infrastrukturen vår skal være så god som mulig.

Jeg er helt enig med dem som tar opp ferjesituasjonen og kostnadsutviklingen som har vært der. Det er dog litt rart at Arbeiderpartiet gir inntrykk av at det er sene kontraktsinngåelser som nærmest er hovedgrunnen til at kostnadene går i været. Det vitner om en litt svartmalende tilnærming og lite realisme i forhold til hva som faktisk skjer. Det er også litt rart hvis en gir inntrykk av at det er veldig mange ferjeselskap i Norge, men at knapt noen av dem ønsker å by på kontraktene. Faktum er at det bare er ca. tre ferjeselskap som kan by. Dermed kan en ikke forvente at det er mange titalls selskap som stiller opp. Regjeringen har grepet fatt i den utviklingen som har vært. Vi er ikke bekymme med at kostnadene går i været slik som de gjør – noe som ikke skyldes tiden for kontraktsinngåelse, men rett og slett et presset marked, og at det har kommet veldig mange nye krav som gjør at prisene går i været. Vi har derfor for lenge siden satt i gang et arbeid nettopp for

å se på innkjøpskompetansen og hvordan vi kan koordinere ting for å få sterkere kjøperkraft, og ikke la det være et selgers marked. Vi har også sett på grep for å sørge for at når en stiller nye, strenge miljøkrav, skal en ha mulighet til å kunne bygge nye båter og inngå avtaler med verftene. Det er litt rart å få den kritikken fra Arbeiderpartiet, som bare for en uke siden hadde lyst til å begynne å kansellere allerede inngåtte kontrakter om å bygge nye ferjer. Da snakker en om hastverksarbeid og å bruke penger unødvendig.

Vi finansierer de reformene som er igangsatt. Det er reformer som vil gi som resultat at en kutter kostnader og får bygd vei og jernbane raskere. Vi ser allerede resultat av de grepene som regjeringen og stortingsflertallet har gjort. Vi reduserer altså vedlikeholdsetterslepet på vei og jernbane for første gang på mange tiår. Gjennom organiseringen av vei- og jernbanesektoren vil en fortsatt sikre full statlig kontroll med det som skjer. Det er altså feil når Arbeiderpartiet sier at dette som skjer, er en privatisering. Men vi får samlet ansvaret på en bedre måte. Jeg hadde håpet at Arbeiderpartiet ville gå inn i jernbanereformen og lese hva vi faktisk foreslo, istedenfor å diskutere en reform som ingen i Stortinget har foreslått.

I veiselskapet er det altså full framdrift på alle de vei-prosjektene som skulle igangsettes. I tillegg får vi gjennomført reformen. Når Arbeiderpartiet gir inntrykk av at det er ting som forsakes her, er det faktisk ikke riktig.

Innenfor luftfart skjer det også positive ting. Vi gir Avinor Flysikring AS fullmakt til å kunne konkurrere om oppdrag i utlandet. Det vil gjøre at de kan bruke sin kompetanse og sine flyveledere på en bedre måte, og skape inntekter og kunnskapsutvikling som vil styrke selskapet.

Jeg er litt overrasket over å høre den debatten som nå drar seg opp når det gjelder flyplassen på Leirin. For kort tid siden var min statssekretær Aarset på Leirin og berettet om hvilke planer regjeringen hadde med tanke på den flyplassen. Lokalt ble han faktisk møtt med jubel. Det er da litt rart når enkelte stortingsrepresentanter for de rød-grønne partiene her prøver å gi inntrykk av at alt er svart og grusomt når de aktørene som faktisk har jobbet med dette, sier at dette gir oss et godt grunnlag nettopp for å utvikle charterturisme i dette området. Det var jo også en del av den debatten vi hadde i fjor, hvordan vi skal sørge for at vi får brukt denne flyplassen til det formålet som en nå lokalt mener en har en sjanse til å gjøre noe med, nemlig å utvikle charterturisme. Da sa en lokalt at det var rett rundt hjørnet. Vi gir en tre år til å fullføre dette, og så ser vi på veien videre. Men det er litt rart at Arbeiderpartiet mener at en skal opprettholde en flyrute som hadde tre passasjerer i snitt fordi en også hadde visjoner om å ha chartertrafikk der. Det er ikke god økonomi. Ikke at det overrasker meg at ikke Arbeiderpartiet forstår det, men det er faktisk misbruk av skattebetalernes penger. Derimot er det veldig målrettet det som flertallet nå istedenfor gjør, nemlig å gi lokale reiselivsaktører muligheten til å utvikle et chartertilbud som skal «serve» regionen, uten at vi trenger å bruke penger på å holde en flyplass åpen når det ikke er passasjerer der. Det er meningsløs bruk av skattebetalernes penger.

Men jeg er glad for at stortingsflertallet gir oss støt-

te til den strategien vi har, innenfor både vei, jernbane og luftfart, som vi her har diskutert. Jeg ser fram til å vise resultatene fortløpende.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Kjell-Idar Juvik (A) [19:10:14]: Som det er godt redegjort for av statsråden, fikk dessverre ikke Arbeiderpartiet flertall for å fortsette flyruten Fagernes–Oslo i statsbudsjettet for 2015. Så nå blir ruta lagt ned 1. april, og man skal, som det også ble sagt, satse på Fagernes lufthavn som en charterflyplass. Det er vel og bra. Men Oppland og Buskerud fylkeskommuner sier at flyplassen ikke er oppgradert til å kunne ta ned fulle fly. Dette har ført til et tap som er kostnadsberegnet til nesten 6 mill. kr bare kommende vintersesong. For å få oppgradert flyplassen må den oppgraderes fra såkalt C- til B-flyplass. Som komiteen skriver i sin flertallsmerknad, registrerer man at det ikke er gjort noen grep når det gjelder det. Da er spørsmålet til statsråden: Er statsråden enig i disse beregningene, og vil han gjøre tiltak for å oppgradere denne flyplassen fra C- til B-flyplass, slik at man kan ta ned fullbookede fly?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [19:11:15]: Det er litt overraskende at Arbeiderpartiet, som styrte landet åtte år i strekk, tror at en statsråd skal gå inn og overstyre Avinors prioriteringer for hvor man skal oppgradere flyplasser. Jeg registrerte ikke at Arbeiderpartiet gjorde det i noen sak. Det er heller ikke slik at om man hadde videreført den flyruten – som i snitt hadde tre personer pr. flygning, som ble subsidiert med rundt 10 000 kr pr. person – ville man oppgradert den flyplassen. Flyplassen ville ikke hatt behov for oppgradering for å ivareta flyruten mellom Oslo og Leirin, som den da var. Det var heller ikke på noe tidspunkt, da man diskuterte dette i fjor, en diskusjon om at man måtte oppgradere flyplassen. Det er et ønske som er kommet akkurat nå, i siste liten. Jeg registrerte likevel at da vi var oppe og snakket med lokale aktører om hva som var planene, ble vi møtt med stor glede – i motsetning til det bildet som Arbeiderpartiet nå dessverre prøver å tegne.

Kjell-Idar Juvik (A) [19:12:12]: At det var glede fordi flyplassen forble der, er jo ikke så merkelig, for vi vet jo alle hva alternativet var – at det ikke hadde vært en flyplass der i det hele tatt. Så det er jo ikke så merkelig at man lokalt er positiv til at man får opprettholde chartertrafikken.

Så er det jo litt forskjell på dette og ordinær drift, mener jeg, for her er det snakk om en overgangsordning der man etter tre år forhåpentligvis skal overlate denne flyplassen til lokale eiere. Og som de skriver i brevet som er gått ut, at oppgraderes ikke denne flyplassen, så betyr det at de ikke får fylt opp flyene. Her må man ta både økonomiske og miljømessige hensyn.

Som sagt legges det opp til at man skal ha en overgangsordning her, der man vil ha lokale eiere fra 1. januar 2019, så det betyr at hvis man ikke gjør den oppgraderingen før 1. januar 2019, sender man samtidig med en regning på kanskje 30–50 mill. kr for å oppgradere denne flyplassen. Så da jeg vil spørre: Vil ikke statsråden sørge

for at det kommer i havn en avtale som også innbefatter flyplassen?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen (FrP) [19:13:22]: Jeg tror alle som fulgte denne debatten i fjor og i år, vet at det som var ønsket og det som vi har sagt, er at flyplassen var viktig ikke primært på grunn av flyruter til Gardermoen, men fordi en nå – rett rundt hjørnet – kunne få på plass et chartereventyr der mange tusen turister kunne bli flydd inn hver sesong. Og det er jo bakgrunnen for at regjeringen fra starten sa at denne charterturismen, den skal vi finne en måte for å ivareta.

Så det er faktisk ikke riktig det som representanten Juvik sier, at det som var utgangspunktet her, var at flyplassen skulle nedlegges, og at derfor var det jubel da det viste seg at den ikke ble nedlagt. Det er rett og slett uriktig historiefortelling. Men det var ikke på noe tidspunkt en diskusjon om at flyplassen skulle oppgraderes for å kunne ivareta den flyruta som allerede var der. Så igjen kommer det altså et forslag, eller et krav, fra Arbeiderpartiet, som Arbeiderpartiet selv aldri tok opp da de styrte landet, og ei heller har lagt inn i sitt eget alternative statsbudsjett, men som de likevel vil at det skal trylles fram penger til. Jeg synes det er litt rart at det ikke er sammenheng mellom det Arbeiderpartiet krever og det de selv prioriterer.

Kjell-Idar Juvik (A) [19:14:26]: Nå er det jo slik at det er veldig klart hva Arbeiderpartiet ønsker og mener, men det er jo veldig uklart for dem som drive den private flyplassen i framtida, hva det er de overtar.

Jeg har nå i to spørsmål forsøkt å spørre om man er enig i at det fortsatt skal være slik at de må kjøre med 40 tomme seter inn til denne flyplassen på grunn av at en ikke kan ta imot disse store flyene. Og da kan en bare fortsette å skylde på Arbeiderpartiet, på hva vi har gjort – om det var kortbanenettet eller om det var en annen flyplass. Spørsmålet er jo relevant; det er relevant for dem som en skal få til en avtale med, om at det i framtida skal gå an å ta ned disse 145-seters flyene som er aktuelle i hvert fall i denne sesongen, og opptil 185-seters fly. Dette står det jo i brevet, og det brevet er også gått til ministeren. Der sier de at skal vi få til dette, så må vi utnytte den kapasiteten.

Så fortsett gjerne å skylde på Arbeiderpartiet og lur på hva Arbeiderpartiet mente, men jeg lurer jo fortsatt på om statsråden vil forsøke å få på plass en ordning som gjør at det går an å ta ned fullbookede fly på denne flyplassen i framtida.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [19:15:27]: Det første jeg påpeker, er at Arbeiderpartiet stiller krav til andre partier om noe de selv ikke ønsker å gjennomføre i sine budsjetter. Jeg påpeker bare at det er en usammenhengende argumentasjon og realisme fra Arbeiderpartiet. Det er det ene. Det andre er at i hele denne prosessen har det altså vært charterfly på denne flyplassen, uten at disse kravene kom.

Jeg synes det er litt rart at Arbeiderpartiet mener at vi skal bruke mellom 50 og 100 mill. kr på å oppgradere en flyplass som i dag ikke engang har sikkerhet for at 12 charterfly skal komme – at Arbeiderpartiet mener det er for-

nuftig å bruke penger på det. Vi legger til rette for at charterflytrafikken kan testes ut, i tråd med de ønskene som en hadde i fjor – lokalt kommunisert. Det gir vi nå full mulighet til. Avinor eier flyplassen. Så vil tiden vise om dette blir en suksess, og da vil det jo være økonomi i den flyplassen til å kunne oppgradere den. Hvis det viser seg at dette var det ønsket en hadde, men som ikke ble en realitet, så vil det være litt rart at Arbeiderpartiet allerede har forpliktet seg til å bruke så mange titalls millioner kroner på en flyplass som gjerne blir stående tom.

Eirik Sivertsen (A) [19:16:41]: På sedvanlig måte griper statsråden til friske adjektiver og behov for å karakterisere sine motstandere når han blir utsatt for kritikk.

Representanten Tung forsøkte i sitt innlegg å påpeke at kostnadsveksten med hensyn til anbud på riksvegferger bl.a. skyldes forhold rundt at en ikke har tatt seg god nok tid i prosessen med anbudene, og at flere kontrakter som ble inngått i 2015, viste seg å være vesentlig dyrere enn beregnet bl.a. fordi det var for kort tid mellom utlysning av kontrakt og driftsstart. Statsråden skriver i sin egen proposisjon: «m.a. fordi det var kort tid fra utlysning av kontrakt til driftsstart, noko som gav liten konkurranse og høg pris». Nå sier statsråden noe annet fra Stortingets talerstol. Er det slik at statsråden har behov for å korrigere sin egen proposisjon, eller har han lyst til å rette opp sitt innlegg fra talerstolen i sted?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [19:17:36]: Det som det er behov for, er å nyansere litt den virkelighetshistorien som Arbeiderpartiet kommer med i slike debatter, for en tar fatt i ett argument og ser vekk fra alle de andre.

Det regjeringen gjør, er et omfattende arbeid for å sørge for at en får en sterkere innkjøpssituasjon for dem som kjøper ferjer – også riksveiferjer – og vi har også vært i kontakt med mange fylkesordførere for å høre om de er interessert i å være med og kjøpe dem gjennom Statens vegvesen.

Så er det en situasjon der ferjemarkedet har blitt preget av at de som tilbyr tjenester, også har blitt konsolidert, mens en altså har fått nærmest flere som har kjøpt ferje. Det gir altså selgers marked og ikke kjøpers marked, og det er en utfordring som vi griper fatt i.

Så er det noen av de kontraktene der en nå stiller strengere krav til miljø, som gjør at vi trenger å bruke litt mer tid før vi utlyser det langsiktige anbudet, der det nye utstyret skal tas i bruk, og det har gjort at noen få kontrakter som har en varighet på ett eller to år, blir dyre. Det er også fordi prisene i markedet har gått opp. Men det er altså fordi en ønsker å innfri det som står i regjeringserklæringen, nemlig at vi skal legge større vekt på miljø. Det er ikke fordi de langsiktige kontraktene har fått dårligere tid i forkant.

Sverre Myrli (A) [19:18:52]: Vi skal fra det våte element og tilbake til lufta, og det gjelder Fagernes lufthavn, Leirin.

Jeg lyttet med interesse – som jeg bestandig gjør når jeg hører statsråden tale – til hans maleriske framstilling av hvordan Valdres har jublet til forslaget som regjeringen

har lansert om at staten i realiteten skal avvikle driften av Fagernes lufthavn, Leirin. Spørsmålet mitt er rett og slett: Hvilke aktører i Valdres er det som jubler over regjeringens forslag?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [19:19:32]: Jeg sa ikke at hele Valdres jubler, men jeg konstaterte at da statssekretæren John-Ragnar Aarset var til stede, så var de aktørene i Valdres som møtte opp, veldig godt fornøyd med alternativet, for de sa at dette gir oss mulighet til å utvikle en charterflyplass.

Og det var jo det som var hele debatten i fjor. Jeg synes det er litt rart at en, når en nå er opptatt av Leirin flyplass, fullstendig har glemt den debatten vi hadde på ca. samme tid i fjor, og hva som var forutsetningen fra regjeringens side. Jeg forstår ikke at Arbeiderpartiet mener at det å bruke titusenvis av kroner på å fylle opp fly med tre passasjerer hver vei, er god transportpolitikk, god miljøpolitikk og god pengebruk. Det er jo det vi har sagt, at vi har lagt ned den ruta fordi den gir ingen mening. Men vi bidrar til at lokalmiljøet får lov til å utvikle turistmulighetene med den charterflyplassen som er der. Og de miljøene sa selv at vi trenger et par år for å vise at dette går. Nå får de tre år nettopp til det, og da har vi innfridd de ønskene de hadde i utgangspunktet.

Sverre Myrli (A) [19:20:33]: Jeg vet ikke hvem regjeringen hadde bedt om å stille på pressekonferansen på Fagernes lufthavn, Leirin og applaudere regjeringens forslag, men jeg har lest lokalavisene i Valdres og Vest-Oppland etter den presentasjonen, og jeg tror egentlig ikke jeg har sett ett positivt presseoppslag med folk som synes ordningen er god.

Stortinget har mottatt brev – og jeg formoder at også Samferdselsdepartementet har mottatt brev – 2. desember fra Valdres Natur- og Kulturpark, VNK, som altså er et samarbeidsorgan mellom alle valdreskommunene, mellom fylkeskommunen og reiselivsaktørene i Valdres og Hemsedal. Og i det brevet står det at VNK på det sterkeste vil anmode Stortinget om å utsette behandlingen av Prop. 19 S for 2015–2016, og de tar i sterke ordelag avstand fra det som regjeringen har foreslått. Så jeg stiller spørsmål én: Har statsråden lest brevet fra Valdres? Og spørsmål to: Hvem støtter regjeringens forslag?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [19:21:42]: Vi har ikke kommandert noen til å stille opp på vår pressekonferanse. Vi inviterer alle som vil, og det var mange som møtte opp, og det var mange som sa at dette er et godt grunnlag å bygge videre på.

Så synes jeg det er litt rart at Arbeiderpartiet hausser dette opp til disse høyder når de selv ikke foreslår en krone for å innfri de kravene de her kommer med. Hvis en er et opposisjonsparti som mener at ting bør gjøres annerledes, så bør en faktisk også vise det i sine egne prioriteringer. Det er der jeg synes at iveren her etter å prøve å svartmale det som faktisk var lurt, er veldig stor. Viljen til selv å vise hvordan en ville prioritert annerledes, hvor en ville tatt penger fra for å levere penger til dette prosjektet, er veldig liten.

Presidenten: Da er replikkordskiftet over.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Stine Renate Håheim (A) [19:22:36]: Her kommer en hilsen fra Valdres, fra en som snakker med og lytter til folk i Valdres. Jeg har ikke hørt veldig mange som er fornøyd med regjeringens forslag, snarere tvert imot. Debatten i fjor, for litt over ett år siden i denne sal, var ganske løfterik på vegne av flertallet i denne saken. Det ble lovet at det skulle settes i gang en prosess med lokale myndigheter for å ivareta chartertrafikken.

I Oppland Arbeiderblad 3. desember, dagen før transportdebatten i denne sal, kunne vi lese at Olemic Thommessen fra Høyre lovet en «skreddersydd» ordning som skulle sikre reiselivets muligheter. Ketil Kjenseth fra Venstre lovet at man skulle starte en prosess «med sikte på optimal organisering, driftsform og videre eierskap».

Det var løfterike dager i desember i fjor. I dag har vi svaret. Det er ikke en ny driftsform bare fordi staten selger seg ut og forutsetter at lokale aktører skal kjøpe seg inn. Det er ikke skreddersydd når det ikke er noen planer for nødvendige investeringer og departementet ikke engang kan svare på om man forutsetter at dispensasjonen fra Luftfartstilsynet fortsetter. Det er på ingen måte optimalt når Avinor har gitt tilbud om sluttpakke til alle ansatte på flyplassen. Og det er i hvert fall ikke optimalt for reiseliv som driver med sommercharter når flyplassen skal stenges 1. april.

Det er ingen god prosess når regjeringen ikke har lyttet til innspillene som har kommet fra den lokale styringsgruppen. Dette kan gjerne statsråden avfeie som kritikk fra Arbeiderpartiet, men Valdres Natur- og Kulturpark, bestående av både ordførere, reiselivet og Oppland fylkeskommune, har sendt et brev hvor de er krystallklare på hva de mener. Jeg siterer fra brevet:

«Forslaget med nedtrapping og avvikling av statlig engasjement skjer så raskt at det vil vanskeliggjøre reelle omstillingsmuligheter og ventelig medføre at Fagernes lufthavn blir nedlagt i løpet av 2–3 år.»

Det er ikke min påstand. Den kommer fra en samlet region.

Arbeiderpartiet vil ikke være med på dette sjansespillet. Vi fremmer alternative forslag her i dag. Jeg tror det er mulig å finne alternative løsninger, men det forutsetter mer tid og en reell og god dialog med lokale myndigheter. Jeg synes det er svært skuffende at flertallet i denne sal i dag løper fra de lovnadene som ble gitt for bare ett år siden.

Torill Eidsheim (H) [19:25:50]: Fagernes lufthavn er ein flyplass som kan bli til reiselivsindustrien og regionen sitt beste ved eit engasjement og ei investering frå lokale aktørar. I saka er det referert til ein samla komité som viser til at Samferdselsdepartementet har hatt fleire møte med styringsgruppa for Leirin for å vurdere framtida og potensialet for Fagernes lufthavn når kontrakten om statleg kjøp av flyruta Fagernes–Oslo går ut 31. mars 2016, og at formålet med desse samtalanene har vore å finne ei driftsform som varetek chartertrafikken. Etter å ha høyrte inn-

legga frå Arbeidarpartiet i dag, er eg faktisk litt i tvil om Arbeidarpartiet er einig i det dei sjølve har sett signaturen sin under i komitémerknadane. For der står det at føremålet med samtalanane med departementet er, og har vore, å finne ei driftsform som varetek chartertrafikken. Det er fremja eit utsetjingsforslag frå Arbeidarpartiet og Senterpartiet, og det blei hevda at ein ikkje er komen fram til noka ny driftsform for flyplassen. Er dette forslaget fremja til det beste for utviklinga av flyplassen? Er næringa, lokale eigarar og reiselivsutviklinga og framtida for flyplassen tente med ein sånn innfallsvinkel? Eg håpar intensjonen er til stades hos Arbeidarpartiet og Senterpartiet, men eg tvilar diverre på at dette utspelet frå Arbeidarpartiet er noko godt incentiv for Leirin flyplass. Det er ikkje snakk om ei nedlegging – det er ein ugrei retorikk frå Arbeidarpartiet.

Eg kjenner ein regional flyplass ekstra godt – det er Stord lufthamn. Denne flyplassen er i mitt heimfylke, Hordaland. Dei har hatt mange kampar, og mørke, truande skyer om nedlegging. Men i dag framstår Stord lufthamn som ein flyplass med ei svært positiv trafikktutvikling og ein passasjervekst på 26 pst. Og det er ikkje takka vere Avinor si driftsform. Men takka vere eit alternativt driftskonsept, stort engasjement frå næringsliv, innbyggjarar lokalt, og òg tverrpolitisk evne til å fremje flyplassen positivt, er dette jobba fram. Dystre spådomar og politisk taktikkери høyrer ikkje saman med god næringsutvikling. Eg vel å lytte til dei frå Valdres, Hemsedal og Hallingdal – med satsingsvilje og engasjement – og vi i Høyre, og regjeringspartia, vi vil følgje godt opp. Vi ønskjer at Leirin skal lykkast som charterflyplass.

Sverre Myrli (A) [19:29:05]: Jeg mener det var et humorprogram på fjernsynet en gang som het «Du skal høre mye», og det føler jeg i grunnen i dag også når vi hører hva som nå blir sagt. I fjor hadde vi to debatter om Leirin i Stortinget – det var debatten om flyruta mellom Fagernes lufthamn Leirin og Gardermoen, og det var debatten om flyplassens framtid. Fra regjeringspartiene hørte vi i debatten i fjor at de to sakene har ingenting med hverandre å gjøre – rutetrafikken er én ting, driften av flyplassen er noe annet. Noen av oss advarte mot det og sa at det er en sammenheng mellom flyruta og driften av flyplassen. Nei, hørte vi i fjor, det er to forskjellige debatter.

Så – med brask og bram – gikk regjeringspartiene og støttepartiene ut i fjor og sa: Nå har vi funnet en ordning – en skreddersydd ordning. I likhet med representanten Håheim har jeg også gått tilbake og funnet Oppland Arbeiderblad fra 3. desember. Ingen ringere enn stortingspresident Olemic Thommessen – og han må vi stole på: Nå skulle det bli en skreddersydd støtte for Leirin.

Vi hørte senere at kap. 1311 i statsbudsjettet, Tilskudd til regionale flyplasser, kunne være aktuelt for Fagernes lufthamn Leirin. Det er bare én hake ved det: For at en skal få støtte fra den posten, må det gå rute-fly på flyplassen, og det vedtok det samme flertallet å legge ned. Så nå skriver statsråden i brev til komiteen at det ikke er aktuelt for Leirin å få tilskudd fra denne posten – kap.1311. Nei vel.

Avinor-modellen viser også statsråden til i korrespondansen med komiteen. Det er det heller ikke aktuelt å bruke

ut fra ESA-regelverk, sier statsråden, fordi det ikke er rute-trafikk på Leirin. Derfor kan ikke Avinor drifte flyplassen, og den kan heller ikke få tilskudd fra kap. 1311, Tilskudd til regionale flyplasser, fordi det ikke går flyrute der. Dette er et spill overfor Leirin, overfor Valdres og næringen i regionen, som jeg synes er helt uheort.

Jeg hørte representanten Eidsheim prate om Stord lufthamn – det er kjempebra, veldig bra, men der er det jo rutetrafikk. Utfordringen til Leirin er at det ikke er rute-trafikk, for den har Ketil Solvik-Olsen og Torill Eidsheim lagt ned – eller legger straks ned i hvert fall, om tre måneder. Nå stiller jeg spørsmålet igjen, til både Torill Eidsheim og Ketil Solvik-Olsen og andre fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti: Hvilke reiselivsaktører i Hemsedal og Valdres synes dette er en god modell? Hvis det er et folkekrav – både blant kommuner og næringsliv – og at dette er en god modell, så er det helt greit for meg, men jeg vil høre hvem som er for denne modellen.

Åse Michaelsen (FrP) [19:32:35]: Jeg synes at en i denne debatten begynner å grave seg ned i mose og ull. For det er faktisk ikke dette det dreier seg om.

Jeg husker så tydelig den debatten vi hadde i fjor. Da diskuterte vi om det var vilje i denne salen til å subsidiere hver enkelt passasjer fra Leirin med i snitt 3 500 kr, og om det var riktig av oss som storting å bruke folks midler til to–tre passasjerer. Nei, og hvorfor ikke det? Fordi vi også ser at Avinor har store utfordringer i resten av landet med å bygge gode flyplasser som faktisk går med overskudd. Jeg nevner Oslo, jeg nevner Bergen, jeg nevner eventuell ny flyplass i Nordland, Polarsirkelen, jeg nevner flytting av rullebanen i Bodø osv. Listen er lang. Da er det kanskje ikke riktig med tanke på rutetrafikk, som ble tatt opp nå på slutten, å subsidiere hver plass når det ikke er markedsgrunnlag for det.

Departementet har vært i dialog med Valdres og områdene der om å få til noe, bl.a. at i 2017 overtar de lokale bare en del av Avinors kostnader for å fortsette. I 2018 betaler fremdeles Avinor halvparten av kostnadene. Da snakker vi om vedtaket i fjor, pluss de tre årene det nå legges opp til her i planen. Vi har altså fire år til omstilling.

Det høres ut som om det å få til drift på en flyplass er noe voldsomt vanskelige greier, eller – som representanten Wøien sa – å skulle betjene en og annen flyvning. Da mener vel ikke opposisjonen, eller mindretallet, at man skal ha en fullt fungerende flyplass 24/7, med de kostnadene som vil påløpe? Da snakker vi «security», vi snakker brann og redning, vi snakker togtjenester, vi snakker toll, vi snakker politi osv.

For det er slik at det er noen faste kostnader som ligger der. Det å være fleksibel og få til en ny driftsform kun når det er chartertrafikk der, gjør det faktisk mulig å få dette til i framtiden, for det blir ikke så dyrt. Det mener jeg denne saken dreier seg om. Det vil både Fremskrittspartiet og Høyre, sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre, jobbe så godt vi bare kan for å få til. Da lykkes vi, men kun hvis vi klarer å få ned kostnadene på Leirin med det som nå legges fram.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [19:35:47]: Jeg får vel først konstatere at det er godt opposisjonen er fornøyd med samferdselspolitikken for øvrig, når det eneste de klarer å sette fingeren på, er en flyplass på Fagernes. Da har denne regjeringen lyktes med mye, for jeg husker i hvert fall opposisjonens diskusjoner under den rød-grønne regjeringen. Da var det veldig mange flere temaer på tapetet når en diskuterte samferdsel.

Jeg synes det er trist at de rød-grønne partiene velger så totalt å snakke ned sin egen regions evne til å ha næringsvirksomhet. Vi vet at i andre deler av Norden bygges det egne flyplasser for charterturisme. Da får en kapital på plass, en har tro på at man skal fylle flyene, og en setter i gang. Her er en altså livredd fordi vi sier vi skal legge ned en flyrute med tre passasjerer om bord, men vi skal opprettholde flyplassen for chartertrafikk.

Så er det litt rart å høre at ingen lokalt angivelig er for det som skjer. Nå har jeg gått inn på Retriever på nettet, og jeg har søkt på den diskusjonen som har vært i mange aviser i regionen. Det jeg ser, er at det er veldig mange avisartikler som er kritiske til det som skjer nå. Samtlige er initiert av arbeiderpartipolitikere.

Derimot leser jeg Hallingdølen på lederplass 26. november, der det står:

«Sist veke kom nyheita om at Avinor skal drive Fagernes Lufthavn, Leirin i tre år til (...) Meldinga var gledeleg, og den utløyste då også jubel i turistnæringa.»

Er det ingen som leser sine lokalaviser før de kommer på Stortinget for å kritisere regjeringens politikk i sitt eget lokale område. Dette minner meg veldig om den diskusjonen vi hadde om Bagn–Bjørø. Hvis en går to år tilbake i tid og leser lokalavisen i samme region, er det de samme representantene fra Arbeiderpartiet som nå står og sprer død og fordervelse over Leirin, som spredde den samme død og fordervelse over Bagn–Bjørø og sa at den kom til å lide en stille død under dagens regjering.

Så vet en tvert imot at denne regjeringen og dagens flertall bevilger 40 mill. kr mer enn de rød-grønne hadde planlagt, for å få fortgang i planleggingen. Vi bevilger 120 mill. kr mer i statlige midler for å få ned bompengeløpene. Den veien som en mente ikke ville bli noe av, blir nå realisert raskere og for bilistene billigere enn det den regjeringen som styrte, hadde lagt opp til.

Derfor er jeg veldig trygg på at når innbyggerne i Valdres og området rundt ser hva som skjer, kommer de til å se at denne regjeringen også leverer et bedre tilbud til dem som driver med reiseliv, enn det som var planlagt, når hovedgreia med flyplassen på Fagernes var å ha et flytilbud med tre personer per avgang. Da må det være mye bedre at vi får utviklet flyplassen med tanke på chartertrafikk, slik regjeringen nå legger opp til, i stedet for at en skal bruke alle pengene på å ha en flyrute med tre personer, som ikke hadde noe med turisme å gjøre.

Stine Renate Håheim (A) [19:39:01]: Jeg legger merke til at representantene fra Høyre og Fremskrittspartiet istedenfor å argumentere for denne såkalte nye driftsmodellen heller karakteriserer saken om Leirin som en debatt om mose og ull, og som en debatt som er veldig liten i

den store sammenhengen. La det ikke være tvil: Jeg håper virkelig folk hjemme i Oppland, i Hallingdal og i Valdres får med seg denne debatten. Jeg tror partikollegaene i regjeringspartiene kanskje ikke er veldig stolte av den debatten som har vært her. Så la det ikke være tvil: Hadde Arbeiderpartiets forslag i fjor fått flertall, hadde vi ikke hatt denne debatten om usikkerhet og uforutsigbarhet.

Men i dag diskuterer vi altså oppfølgingen av den flertallsmerkningen og de lovnadene som ble gitt, både i denne sal og i media, om at Leirin skulle få et skreddersydd opplegg, og at man skulle gå i en prosess sammen med lokale myndigheter. Ja, det har vært ett møte. Det møtet fikk ikke den lokale styringsgruppen noen tilbakemelding på før man gikk ut med ensidig kommunikasjon i en pressekonferanse på Leirin. Men i etterkant har vi fått et veldig tydelig brev fra Valdres Natur- og Kulturpark, som består av ordførere, reiseliv, fylkeskommunen og alle relevante aktører i denne saken, og de ber Stortinget om to ting: På kort sikt må chartertrafikken fortsette i regi av Avinor, som også bes drive flyplassen med reduserte åpningstider og minimumsbemanning fra 1. april 2016. Det er ikke imøtekommet av flertallet i denne sal i dag. De ber også om at departementet starter en prosess med lokale myndigheter for å få vurdert framtidsmulighetene og potensialet for Fagernes lufthavn.

De eneste som imøtekommer disse ønskene, er Arbeiderpartiet og Senterpartiet med sine forslag, som flertallet i dag dessverre ser ut til å stemme ned. Det er dette vi diskuterer i dag, om flertallet har løpt fra løftene sine fra i fjor eller ikke. Jeg skal ikke sette meg til doms over det, men jeg kan referere fra det nevnte brevet: Valdres Natur- og Kulturpark mener dette bryter med de klare intensjonene Stortinget hadde i Innst. 13 S for å sikre chartertrafikken med statlig bistand, og som heller ikke utelukket charterflygninger sommerstid.

Jeg håper folket som er opptatt av dette, merker seg denne debatten. Jeg har ikke hørt noen gode argumenter for hva denne driftsformen som man mener man har funnet opp, er. Istedenfor karakteriserer man både opposisjonen og dem som er opptatt av en viktig flyplass for et reiseliv og for en region som virkelig trenger vekst og arbeidsplasser.

Sverre Myrli (A) [19:42:02]: Åse Michaelsen brukte vel begrepet at vi graver oss ned «i mose og ull». Jeg synes for så vidt det er et framskritt, for da vi diskuterte Leirin for et år siden, sammenliknet den samme Åse Michaelsen driften av Leirin med driften av en pølsebod. Så sånn sett synes jeg det er framgang i debattnivået fra regjeringspartienes side.

Bare for å ha det klart: Jeg og Arbeiderpartiet mener at den beste løsningen for Leirin hadde vært å ha rutetrafikk og chartertrafikk. Og ja, chartertrafikken er den aller største trafikken på Leirin. Det er den beste løsningen. Der tapte vi i fjor fordi regjeringspartiene og støttepartiene vedtok at fra 1. april kommende år skal flyruta bort. Det aksepterer vi, for det er et fattet vedtak. Da er den nest beste løsningen at vi bare har chartertrafikk på flyplassen. Det har vi støttet opp om. Det skrev vi i fjor, og det skriver vi i år – helhjertet å utvikle Leirin til en charterflyplass for reiselivet i Hallingdal og Valdres. Jeg håper virkelig at en lykkes med det.

Problemet er at regionen Valdres melder tilbake til oss – og det er det regionale samarbeidet med ordførere og opposisjonsledere, så det er bredt politisk i de seks kommunene det er fylkeskommunen, og det er næringslivet og reiselivsaktører – at modellen ikke er bra. Så utfordret jeg ministeren: Finn én som synes at modellen er bra! Og så kommer han opp med lederartikkelen i avisa Hallingdølen. Det er bra, men han måtte altså til nabodalforet for å finne en som var enig med ham i at dette er en god modell – sikkert en hyggelig dame eller mann, redaktøren i Hallingdølen. Men det holder ikke. Dette er for dårlig. Kommunene og næringslivet er imot.

Jeg ser at representanten Grøvan sitter og lytter, og han er en fornuftig mann, og vi har ikke sagt noe annet og tatt en omkamp om flyruta, men det vi sier i forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet i dag, er at Fagernes flyplass skal «videreføres som statlig eid flyplass med driftsansvar tillagt Avinor» inntil nytt driftskonsept som har tilslutning fra lokale myndigheter, er etablert. Så klarer en å komme opp med en modell som har tilslutning lokalt, er vi for det. Det er nest beste løsning – det er vi for. Men der er vi ikke nå. Og det blir altså ingen god flyplass for regionen og for næringslivet når det er Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre, Kristelig Folkeparti og redaktøren i avisa Hallingdølen som er for en modell. Dette holder ikke.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 6, 7 og 8.

Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at sakene nr. 9–11 behandles under ett. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 9 [19:45:23]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om endringer i statsbudsjettet 2015 under Klima- og miljødepartementet (Innst. 118 S (2015–2016), jf. Prop. 20 S (2015–2016))

Sak nr. 10 [19:45:35]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om endringer i statsbudsjettet 2015 under Olje- og energidepartementet (Innst. 117 S (2015–2016), jf. Prop. 24 S (2015–2016))

Sak nr. 11 [19:45:48]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om endringer i statsbudsjettet 2015 under Kommunal- og moderniseringsdepartementet (Innst. 119 S (2015–2016), jf. Prop. 28 S (2015–2016), kap. 595 og kap. 3595)

Ola Elvestuen (V) [19:46:19] (komiteens leder og ordfører for sakene): Komiteen har ingen merknader til sakene nr. 9 og 11, men jeg vil gjerne knytte en kommentar til sak nr. 10, som er endringer i statsbudsjettet 2015 under Olje- og energidepartementet.

Fra komiteens side vil vi gå inn i og kommentere Aasta Hansteen-prosjektet, hvor investeringsanslaget for prosjektet er økt med 5,2 mrd. kr fra PUD-en var i Stortinget. Departementet viser til at hovedårsaken til denne økningen er forsinket prosjektering, økning i tallet på prosjekteringstimer, sein leveranse, økte kostnader på utstyrspakker og råvarer og forsinket framdrift i bygging av plattformdekk og skrog. Aasta Hansteen er igjen utsatt, nå fra tredje kvartal 2017 til andre halvdel av 2018.

Komiteen merker seg – og med et alvor – at kostnadsoverskridelsene som er relatert til byggingen, er svært høye, relatert til kontraktssummen på plattform og understell. Komiteen viser også til at dette har vært varslet og vært påpekt av Oljedirektoratet tidligere i deres vurdering i Prop. 97 S for 2012–2013, hvor Oljedirektoratet nettopp påpekte at utbyggingsløsningen inneholdt en rekke elementer som var nye og uprøvde, og at utbyggingen skulle skje i en periode med svært høyt aktivitetsnivå i petroleumsnæringen, noe som kunne gi utfordringer med hensyn til kostnader.

Fra komiteens side vil vi konstatere at utviklingen av dette prosjektet med kontrakt i Korea har vist seg å bli mye dyrere, som Oljedirektoratet har påpekt, og at valg av leverandør i dette tilfellet har påført prosjektet store ekstrakostnader og forsinkelser.

Arbeiderpartiet og Senterpartiet har en egen tilleggsmerknad, som jeg forventer at representanter fra de partiene vil påpeke og si noen ord om.

Terje Aasland (A) [19:49:00]: Det gjelder det komitélederen nå bemerket, og som komiteen har vært opptatt av ved behandlingen av denne nysalderingen om overskridelsene på Aasta Hansteen. 5,2 mrd. kr er en betydelig sum. Men det er også slik at det er andre prosjekter som har hatt større kostnadsoverskridelser i løpet av de siste årene.

Det som er viktig for Stortinget, er at det er mest mulig samsvar mellom de planene som blir presentert for Stortinget, og de kostnadsestimatene som blir presentert for Stortinget når Stortinget behandler plan for utbygging og drift, og det som er realiteten. For mange ganger i det siste har vi opplevd store avvik. Det påfører samfunnet kostnader, og det innebærer problemstillinger knyttet til aktivitet som ikke er ønskelig. Derfor har vi i behandlingen av denne saken vært tydelige på det. Vi mener at det er viktig at Stortinget gir et signal til regjeringen ved oppfølgingen av denne typen prosjekter for ettertiden om at det blir mer samsvar mellom det som blir forelagt av kostnadsanalyser for Stortinget, og det som faktisk inntraffer i virkeligheten.

Jeg har lyst til bare å utfordre statsråden til å redegjøre overfor Stortinget hvordan han ser for seg at en kan bedre situasjonen i tiden framover, slik at det blir mer samsvar mellom det som blir forelagt Stortinget av kostnader og analyser, og det som faktisk skjer. For det er ganske relevant for Stortinget at det er samsvar mellom det.

Statsråd Tord Lien [19:51:01]: La meg begynne med å si at vi fra regjeringens side nok ikke ser det helt sånn som stortingskomiteen gjør det når det gjelder spørsmålet om hva Oljedirektoratet i sin tid mente og informerte både

Olje- og energidepartementet og i sin tur Stortinget om i forbindelse med utbyggingsplanene. Da regjeringen Stoltenberg i sin tid anbefalte godkjenning av utbyggingsløsninger, var det etter anbefaling fra Oljedirektoratet, sånn at det også framkommer i Stortingets dokumenter.

La meg først få si at jeg er glad for at en samlet stortingskomité er opptatt av at vi må ha kontroll på kostnadene på norsk sokkel. Det er det som på lang sikt vil gjøre ressursene på norsk sokkel lønnsomme. Mange av de store utbyggingsprosjektene på norsk sokkel er svært kompliserte prosjekter, noe som i aller høyeste grad også gjelder Aasta Hansteen-prosjektet. Den måten man har valgt å bygge ut Aasta Hansteen-feltet på, som er en Spar-innretning, vil gjøre at det kommer til å bli verdens største Spar-innretning, og det kommer til å være den første gangen vi ser en Spar-innretning på plass på norsk sokkel. En annen ting som er bra med Aasta Hansteen-innretningen, er at den muliggjør lønnsom leting og utvinning av gass i havområdene utenfor Nordland, noe vi alle bør glede oss over.

Når det gjelder utfordringen fra representanten Aasland, er det sånn at Oljedirektoratet i 2013 foretok en gjennomgang av større prosjekter på norsk sokkel som nylig hadde blitt gjennomført. Direktoratet peker i sin rapport på at de fleste prosjektene på norsk sokkel ender opp med utbyggingskostnader innenfor det usikkerhetsspennet som er angitt i utbyggingsplanen når den blir forelagt Stortinget. Økningen i investeringsanslaget for Aasta Hansteen-utbyggingen er på 5,2 mrd. kr siden PUD ble innlevert. Det er ikke et ubetydelig beløp, men det utgjør altså ca. 16 pst. over PUD, og 2,4 mrd. kr av de 5,2 mrd. kr kan skyldes valutaendringer. Så hvis en hadde korrigert for valutaendringer, hadde det vært godt innenfor det usikkerhetsspennet som Stortinget er informert om på utbyggingstidspunktet.

Direktoratet peker i rapporten på at det er noen forhold som er helt avgjørende for å lykkes med god prosjektgjennomføring på norsk sokkel. Det er momenter som et grundig tidligfasearbeid, en grundig prekvalifisering av kontraktører, både store og små, en klar kontraktstrategi og god prosjektoppfølgning underveis.

Så er både representanten Aasland og komiteen kjent med den etablerte rolle- og ansvarsdelingen på norsk sokkel. Myndighetenes ansvar er å sette forutsigbare og stabile rammer for industriens aktivitet, mens det er selskapene som har ansvaret for å ta kommersielle beslutninger. Innenfor denne ansvarsfordelingen har både direktoratet og departementet i de senere år styrket oppfølgingen av utbyggingsprosjektene, noe vi også informerte Stortinget om i stortingsproposisjonen om Johan Sverdrup-utbyggingen denne våren. Hensikten er nettopp å redusere sannsynligheten for kostnadsoverskridelser og forsinkelser i nye utbyggingsprosjekter. Det er ingen tvil om at representanten Aasland har rett i det han sier, at direktoratet vil måtte stå sentralt i dette arbeidet, og de har også styrket oppfølgingen i tidlige faser av utbyggingsprosjektene. Både direktoratet og departementet følger opp utbyggingsprosjektene bl.a. gjennom dokumentasjonskrav, og utvidede krav til dokumentasjon er en helt sentral del av den styrkede oppfølgingen som nå er på plass.

Med dette tenker jeg at jeg har sagt det som er å si om Aasta Hansteen.

Jeg har lyst til å si noe annet, og det er at i en tid som er krevende for betydelige deler av oljeindustrien, med fallende oljepris, behandler også Stortinget i dag det faktum at inntektene fra SDØE er 9 mrd. kr høyere enn det som var forventet da budsjettet ble behandlet, og det er fordi Norge fra 1. oktober i fjor til 1. oktober i år satte ny rekord i gass-eksport til dels meget gode priser. Der har altså Stortinget, på noe lengre sikt riktignok, blitt tilført 9 mrd. kr mer enn man så for seg da budsjettet ble behandlet.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 9, 10 og 11.

Sak nr. 12 [19:56:48]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om endringer i statsbudsjettet 2015 under Utenriksdepartementet (Innst. 145 S (2015–2016), jf. Prop. 21 S (2015–2016))

Presidenten: Etter ønske fra utenriks- og forsvarskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt anledning til replikker, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Sylvi Graham (H) [19:57:37] (ordfører for saken): Denne saken gjelder endringer i statsbudsjettet 2015 under Utenriksdepartementet. Endringene ble i proposisjonen foreslått hovedsakelig under programområde 03 Internasjonal utviklingshjelp, der det ble gjort fremlegg om å øke enkelte poster med til sammen om lag 1,7 mrd. kr og redusere enkelte andre poster med om lag 1 mrd. kr. Budsjettet for utviklingshjelp for 2015 ble også foreslått økt med litt over 600 «friske» millioner for å dekke deler av økte ODA-godkjente flyktningutgifter. Totalt merket komiteen seg at om man ser bort fra utgiftene til flyktninger i Norge, legger regjeringen opp til å bruke 30,1 mrd. kr i bistand i 2015.

Det er fremmet et mindretallsforslag i saken fra Sosialistisk Venstreparti samt et flertallsforslag.

Omstendighetene i siste halvdel av 2015 med raskt økende ankomster og derfor også svært høye utgifter til mottak av flyktninger i Norge er vel kjent. Asylankomstene har denne høsten vært høyere enn noensinne, og den raske oppbyggingen av mottaks- og hjelpeapparatet har hatt sin pris. Dette var da også bakgrunnen for de forslagene til omgrupperinger som regjeringen fremmet i denne saken. Komiteen viser i saken til at de utgiftene som omtales, kan rapporteres som offisiell utviklingshjelp i tråd med retningslinjene til OECDs utviklingskomité, og at dette har vært norsk praksis siden tidlig på 1990-tallet.

Ingen ser det vel som ideelt å omdisponere i budsjetter

såpass sent på året. Men ekstraordinære situasjoner kaller på ekstraordinære aksjoner.

Norge skal fortsatt være et land hvor mennesker som er forfulgt, utsatt for krig eller som risikerer livet der de kommer fra, kan søke nødhavn og få beskyttelse, men Norge skal også være et land som gir humanitær hjelp i akutt nød der den er. Og det er ingen tvil om at noen av verdenssamfunnets mest vanskeligstilte områder i disse dager er Syria og nabolaget rundt landet. Den humanitære krisen blir mer og mer akutt nå når krigen er inne i sitt femte år.

Norge er en av de aller største bidragsyterne til dette området. Vi har økt den humanitære bistanden til et rekordnivå, 1,25 mrd. kr går til Syria og naboland i år – snart 1.45 mrd. kr. Dette foreslås økt til 1,5 mrd. kr i 2016. Ja, statsministeren har også tatt initiativ til en giverlandskonferanse for Syria som skal holdes i London i februar.

Men så var det her og nå. Det er vel relativt sjeldent at en komité slik som i denne saken i nysalderingen, og på denne måten, fremmer forslag til finansinnstillingen, som flertallet i utenriks- og forsvarskomiteen gjør her. Vi har tatt høyde for at FN's humanitære appeller aldri har vært større. Komiteen viser til at Verdens matvareprogram, World Food Programme, i disse dager må redusere matrasjonene, og at FN's høykommissær for flyktninger, UNHCR, har store budsjettutfordringer. Det er et trist faktum at ved inngangen til desember hadde FN bare fått inn 49 pst. av de om lag 20 mrd. dollar de ba om i humanitær hjelp for inneværende år.

Komiteens flertall, som jeg også her og nå takker for et godt samarbeid i saken, foreslår derfor at budsjettet under Utenriksdepartementets programområde 03 Internasjonal utviklingshjelp for 2015 salderes med en styrking til kap. 170, post 74, med 100 mill. kr til UNHCR og med 100 mill. kr ekstra til kap. 170, post 73, FN's matvareprogram. Begge summene skal øremerkes innsatsen i Syria og nærområdene.

Jeg anbefaler flertallsinnstillingen.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [20:01:53]: Når vi nå helt på tampen av året behandler regjeringens forslag til endringer på Utenriksdepartementets budsjett for inneværende år, er det vanligvis ikke så stor debatt. Oftest har endringene mer preg av tekniske justeringer. Forsinkelser i prosjektgjennomføring, endrede kostnadskalkyler, valutaforhold og andre ting kan bidra til sånne endringer.

Også i år ser vi det – i den delen av Utenriksdepartementets budsjett som ikke gjelder utviklingsbistand, men forvaltningen av utenriksstjenesten for øvrig. Grunnet usikker framdrift for tiltak under EØS-midlene reduseres bevilgningene til det.

Når det gjelder bistandsbudsjettet, er bildet annerledes. Der foreslås det en reduksjon på over én mrd. kr i bevilgningene til utviklingstiltak i utviklingsland for å dekke oppholdsutgifter i Norge for et økt antall asylsøkere i høst.

Kristelig Folkeparti mener bestemt at vi burde dekket mer av den regningen ved å øke bistandsrammen mer enn det regjeringen gjorde. Kutt på over en milliard kroner i viktige budsjettkapitler, som til dels ble konkret forhøyet

gjennom budsjettavtalen som ble inngått om 2015-budsjettet, er svært problematisk.

Jeg velger ikke å gå nærmere inn på det i denne runden, men vil i stedet positivt framheve at det er et bredt flertall i komiteen som i denne situasjonen vedtar å heve bistandsrammen med 200 mill. kr for å redusere kuttet i norsk bistandsinnsats.

I den situasjonen vi nå er i, har vi valgt å konsentrere påplussingen om to formål som er sterkt underfinansiert, og der pengene umiddelbart kan utbetales. Det er bevilgninger til FN's høykommissær for flyktninger og Verdens matvareprogram, som begge har et akutt behov for midler til å hjelpe nødlidende mennesker i kriseområder. Det er helt uholdbart når stadig flere barn i Syria utsettes for akutt underernæring og Verdens matvareprogram er så underfinansiert, at de må redusere matrasjonene. Behovet for bistand er stort både i Syria og i andre kriseområder.

Jeg tillater meg her å nevne spesielt Nepal, som på grunn av flere jordskjelv og andre kompliserende årsaker står foran en vinter som kan bli katastrofal. Det er all grunn til å gjøre mer i og rundt Syria, men det er farlig å glemme andre kriser og behov som ikke på samme måte fortsatt er i medias søkelys. Derfor vil jeg be utenriksministeren se på hva Norge kan gjøre overfor Nepal – nå eller raskt på nyåret.

De mange bevilgningskuttene som vi ikke får gjort noe med i denne runden, får dessverre uheldige konsekvenser på mange bistandsområder. I løpet av høsten har vi i Kristelig Folkeparti mottatt en rekke henvendelser og bekymringsmeldinger fra bistandsaktører som har opplevd å få beskjed om at prosjekter som ellers ville fått finansiering, nå plutselig får beskjed om at det dessverre ikke er tilgjengelige midler til å utbetale støtte.

Dette viser at de omfattende nedskjæringene har sin pris. De aktuelle bevilgningsreduksjonene har svært uheldige konsekvenser. Det må ikke gjenta seg. Og: Vi forventer at det i mange tilfeller vil være aktuelt å kunne utbetale støtte raskt på nyåret for å hindre stans i prioriterte, løpende utviklingsprosjekter.

Trine Skei Grande (V) [20:05:53]: Jeg slutter meg til alt det som representanten Ropstad sa. Vi er kommet i en veldig vanskelig situasjon med hele bistandsbudsjettet på grunn av den flyktningssituasjonen vi har kommet opp i. Jeg har forståelse for at regjeringa må ta grep for å ha kontroll på de kostnadene som vi møter, også for 2015, men jeg er veldig glad for at vi fikk på plass nettopp det bistandsløftet som vi fikk til i salderinga.

Det har blitt sagt fra talerstolen at det er viktig å hjelpe folk der de er. Når vi samme dag som vi skulle avgi merknadene i saken, får beskjed om at det var kuttet ned på matrasjonene i flyktingleirene, og at det var et stort underskudd av midler til dem som hjelper de som har det aller verst, syns jeg det er riktig av oss å løfte matvareprogrammet og FN's høykommissær for å hjelpe akkurat dem det her er snakk om.

Jeg ser at jeg er den sist inntegnede taler, så derfor vil jeg la noen spørsmål henge igjen. Det gjelder det samme som Ropstad nevnte, at det er mange som har opplevd at midler har blitt trukket tilbake. Vi har fått høre at en gruppe

kvinnelige nobelprisvinnere som hadde fått tilsagn i juni, fikk beskjed i oktober-november om at finansieringa så å si var konfiskert. Jeg vet ikke om det er riktig, men det hadde vært veldig fint å få et svar på om det er riktig, og om det er mange andre organisasjoner og aktører som regjeringa tror er i den samme situasjonen, altså at de har fått tilsagn og begynt på finansiering av prosjekter, og så er pengene trukket tilbake i ettertid.

Det hadde vært spennende å få vite hvem det er som har ansvar for å følge de utgiftene som påløper mellom juni og august. Så jeg håper at utenriksministeren – som jeg heldigvis ser har tegnet seg – kan svare på om de opplysningene vi har fått, er riktige, om det gjelder mange, og hvem som skal bære de påløpte kostnadene mellom juni og oktober når man kjører den typen prosjekter.

Så håper jeg at vi ikke kommer opp i en situasjon igjen der vi må gjøre slike grep over bistandsbudsjettet. Stortingsflertallet har gjort mange grep for at vi skal slippe å komme i den situasjonen igjen, og dette er ikke en heldig måte å budsjettere bistandsbudsjettet på. Det tror jeg alle i denne salen er enige om. Jeg er glad for at vi fikk på plass den nødhjelpen som trengtes, da vi fikk et rop fra FN om å finansiere mer av maten til dem som er i flyktningleirene i de områdene.

Snorre Serigstad Valen (SV) [20:09:08]: Sosialistisk Venstreparti mener det er rom for å øke enda noe mer på bistandsbudsjettet og på humanitær hjelp, og derfor tar jeg opp det forslaget som foreligger fra SV i innstillingen.

Presidenten: Da har representanten Snorre Serigstad Valen tatt opp det forslaget han refererte til.

Utenriksminister Børge Brende [20:09:46]: På utallige oppfordringer har jeg bedt om ordet – i hvert fall på to – så får jeg håpe at mitt innlegg ikke bidrar til at halve salen tegner seg på talerlisten, selv om vi nok skulle kommet gjennom det også ettersom det ikke er så mange i salen.

Det er viktige spørsmål som blir tatt opp fra to representanter. Det ene er knyttet til situasjonen i Nepal. Nepal har vært igjennom et jordskjelv. Det var allerede et meget fattig land, og dette kom på toppen av de utfordringene Nepal allerede hadde. Det er positivt at man har fått på plass en ny grunnlov, en fredsprosess som er vesentlig, men den nye grunnloven har igjen ført til noen uoverensstemmelser med den store naboen, India.

Når det gjelder Norges bidrag til Nepal, vil jeg bare forsikre representanten Ropstad om at der er vi svært langt fremme. Det er faktisk sånn at Norge er den andre største bilaterale giveren så langt i år til Nepal humanitært. Når man ser på hvilke naboer som er i nærheten, når man også vet hvor tungt amerikanerne har vært inne i Nepal, tror jeg at vi med å være den andre største bilaterale giveren til Nepal har gjort en veldig viktig jobb. Nepal er også et fokusland for bistand. Det er viktig ikke minst når det gjelder utdanningssatsingen at man lykkes. Det er fortsatt sånn at tusen skoler i Nepal må gjenoppbygges. Det er titusenvis av barn som ikke har en skole å gå til, så vi må se nær-

mere på hvordan vi kan innrette skolesatsingen og utdanningssatsingen, som er økt også med det budsjettet som er vedtatt av Stortinget.

Utdanningssatsingen er på skinner. Når det gjelder den humanitære satsingen for neste år, har vi aldri hatt et så høyt humanitært budsjett. Det er et historisk høyt budsjett.

Så har vi, som representanten Skei Grande var inne på, også mottatt titusenvis av flyktninger og asylsøkere til Norge inneværende år. Det har ført til en kraftig økning i kostnadene. Derfor har vi måttet omdisponere fra bistandsbudsjettet til håndtering av flyktninger og asylsøkere i Norge. Dette er en praksis som alle norske regjeringer har forholdt seg til. Selv med et atskillig lavere flyktning- og asylsøkertall gikk f.eks. ca. 10 pst. av bistandsbudsjettet i 2010 til dette. Det er greit å minne om det også.

Vi har greid, med den enigheten som har blitt mellom regjeringen og Venstre og Kristelig Folkeparti i Stortinget, å skjerme bistandsbudsjettet ganske kraftig sammenliknet med hva f.eks. regjeringen i Sverige gjør. Der har finansministeren nå gått ut og sagt at man kan komme i en situasjon hvor 50 pst. av bistandsbudsjettet blir brukt på flyktninger og asylsøkere i Sverige det første året. Vi ser en utvikling i denne retning også i Danmark, hvor man i tillegg har kuttet 2 mrd. kr i bistandsbudsjettet – mens vi har omdisponert i tråd med regelverket. Vi ser den samme trenden i Nederland, og vi ser det i Finland, som kutter i bistandsbudsjettet.

Så jeg mener vi har kommet frem til et godt kompromiss, men jeg tror ikke i en situasjon hvor vi ser en migrasjonsbølge av historisk karakter, at vi i Norge kan skjerme oss helt fra det. Vi må også bruke av de ressursene som er tilgjengelige – og det er bistand å bruke det på flyktninger og asylsøkere som trenger hjelp i Norge også, men det må være en balanse. Jeg synes vi har funnet den balansen.

Skei Grande var også opptatt av bl.a. tidligere fredsprisvinnere som har søkt om støtte gjennom Norad. Den saken ble jeg kjent med, og de har fått utbetalt denne støtten i inneværende år, i 2015. Vi må selvsagt ha en løpende gjennomgang av organisasjoner som driver den type fredsaktivitet. Det er viktig at den også kombineres med tiltak lokalt, at det er en oppfølging av det. Disse har nå fått støtten for inneværende år.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [20:14:48]: Det var ikke mulig å ta replikk, så jeg vil bare takke statsråden for det han understreker, og jeg vil igjen også understreke mitt poeng, eller Kristelig Folkepartis bekymring når det gjelder Nepal. En ting er at vi har gitt mye i 2015, men vi vet at når kameraene forsvinner fra et land eller et område som er blitt rammet av en krise, som Nepal, forsvinner også midlene. Derfor vil jeg igjen understreke at en ting er 2015, men den krisen de ser ut til å gå inn i nå, er det viktig at utenriksministeren tar med seg. Det var i den forbindelse jeg også oppfordret til at man må se på mulighetene for å kunne bruke noe av midlene framover, f.eks. posten overgangsbistand, som nå er tilbake, for å kunne videreføre bl.a. utdanningssatsinga, som statsråden understreker.

Jeg er også enig i det utenriksministeren sier om at man må finne en balanse når det gjelder flyktningutgiftene. Det er i hvert fall en bedre balanse nå enn det som var da budsjettet kom til Stortinget tidligere i høst.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 12.

Sak nr. 13 [20:15:53]

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om endringer i statsbudsjettet 2015 under Kulturdepartementet (Innst. 92 S (2015–2016), jf. Prop. 25 S (2015–2016), kap. 310, 340, 342 og 3340)

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 14 [20:16:10]

Innstilling fra kyrkje-, utdannings- og forskningskomiteen om endringer i statsbudsjettet 2015 under Landbruks- og matdepartementet (Innst. 85 S (2015–2016), jf. Prop. 26 S (2015–2016), kap. 1137)

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 15 [20:16:25]

Innstilling fra kyrkje-, utdannings- og forskningskomiteen om endringer i statsbudsjettet 2015 under Nærings- og fiskeridepartementet (Innst. 84 S (2015–2016), jf. Prop. 23 S (2015–2016), kap. 926, 927, 928 og 3927)

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 16 [20:16:44]

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om endringer i statsbudsjettet 2015 under Kunnskapsdepartementet (Innst. 93 S (2015–2016), jf. Prop. 17 S (2015–2016))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Presidenten vil foreslå at sakene nr. 17–22 behandles under ett.

– Det anses vedtatt.

Sakene gjelder annen gangs behandling av lovsaker, og det gjelder lovvedtakene 25–30.

Sak nr. 17 [20:17:15]

Stortingets vedtak til lov om endringer i film- og videogramlova (innkreving av film- og videogramavgift) (Lov-

vedtak 25 (2015–2016), jf. Innst. 95 L (2015–2016) og Prop. 5 L (2015–2016))

Sak nr. 18

Stortingets vedtak til lov om endringer i pengespilloven (andel av Norsk Tippings overskudd til helse- og rehabiliteringsformål) (Lovvedtak 26 (2015–2016), jf. Innst. 94 L (2015–2016) og Prop. 13 L (2015–2016))

Sak nr. 19

Stortingets vedtak til lov om endringer i universitets- og høyskoleloven (oppnevning av eksterne styremedlemmer ved statlige høyskoler) (Lovvedtak 27 (2015–2016), jf. Innst. 82 L (2015–2016) og Prop. 7 L (2015–2016))

Sak nr. 20

Stortingets vedtak til lov om endringer i folketrygdloven og enkelte andre lover (økning i grunnpensjon til gifte og samboende pensjonister og andre endringer) (Lovvedtak 28 (2015–2016), jf. Innst. 106 L (2015–2016) og Prop. 11 L (2015–2016))

Sak nr. 21

Stortingets vedtak til lov om overføring av offentlige og private rettsforhold fra Statens vegvesen til et statlig utbyggingsselskap for veg (Lovvedtak 29 (2015–2016), jf. Innst. 115 L (2015–2016) og Prop. 31 L (2015–2016))

Sak nr. 22

Stortingets vedtak til lov om endringer i lov om tru-domssamfunn og ymist anna og lov om tilskott til livs-synssamfunn (endring i tilskottsreglane ved avviklinga av buplikta for prestane i Den norske kyrkja) (Lovvedtak 30 (2015–2016), jf. Innst. 111 L (2015–2016) og Prop. 12 L (2015–2016))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Det vil bli ringt til votering.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Da er vi klare til å gå til votering.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt 37 forslag. Det er

– forslag nr. 1, fra Torgeir Micaelsen på vegne av Arbei-

- derpartiet, Kristelig Folkeparti, Venstre og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 2–14, fra Torgeir Micaelsen på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
  - forslag nr. 15, fra Torgeir Micaelsen på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti
  - forslag nr. 16, fra Torgeir Micaelsen på vegne av Arbeiderpartiet
  - forslag nr. 17, fra Olaug V. Bollestad på vegne av Kristelig Folkeparti og Venstre
  - forslagene nr. 18–25, fra Kjersti Toppe på vegne av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
  - forslagene nr. 26–30, fra Kjersti Toppe på vegne av Senterpartiet
  - forslagene nr. 31–37, fra Audun Lysbakken på vegne av Sosialistisk Venstreparti
- Det voteses først over forslagene nr. 31 og 32, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 31 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre en ordning der fastlegekontorene og sykehusene får plikt til å informere om hvor og hvordan pasientene kan få best og raskest mulig behandling.»

Forslag nr. 32 lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest fremme forslag om å innføre kraftige sanksjoner mot kommuner som tvinger eldre i sykehjem til å bo på dobbeltrom mot sin vilje.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 94 mot 3 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 20.26.35)

Presidenten: Det voteses over forslag nr. 33, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette ned et utvalg som får i oppgave å gjennomgå og dokumentere effekten av dagens narkotikapolitikk.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 96 mot 4 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 20.26.54)

Presidenten: Det voteses over forslagene nr. 34, 36 og 37, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 34 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre full åpenhet rundt vurderinger og konklusjoner i Helseøkonomiforvaltningens faglige gjennomgang av medisinsk forbruksmaterieil.»

Forslag nr. 36 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at organisasjoner for de menneskene det angår, og andre viktige fagmiljøer, tas med på råd ved revisjon av produktlistene for medisinsk forbruksmaterieil for å sikre at det faglige grunnlaget for eventuelle endringer er solid og korrekt.»

Forslag nr. 37 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stanse utfasing av medisinsk forbruksmaterieil, for eksempel for mennesker med stomi, som ikke kan begrunnes strengt faglig.»

Arbeiderpartiet og Senterpartiet har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 59 mot 41 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 20.27.15)

Presidenten: Det voteses over forslagene nr. 27 og 30, fra Senterpartiet.

Forslag nr. 27 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gi fysioterapeuter med videreutdanning innen manuellterapi og psykomotorisk fysioterapi offentlig spesialistgodkjenning innen utgangen av 2016.»

Forslag nr. 30 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre betalingsplikt for utskrivningsklare pasienter og opprette øyeblikkelig hjelp døgnopphold innen psykisk helse og rus tidligst innen 1. januar 2020.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet ble med 94 mot 6 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 20.27.31)

Presidenten: Det voteses over forslagene nr. 26, 28 og 29, fra Senterpartiet.

Forslag nr. 26 lyder:

«Stortinget ber regjeringen presisere overfor de regionale helseforetakene at ISF ikke skal virke ned på sykehus- og avdelingsnivå.»

Forslag nr. 28 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i løpet av 2016 fremlegge for Stortinget en handlingsplan for styrking av den desentraliserte legevaktjenesten i Norge.»

Forslag nr. 29 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjøre legetjeneste i KAD-avdelinger tellende i spesialistutdanningen, også om legen arbeider i KAD-avdelingen i mer enn 50 prosentstilling.»

Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Senterpartiet ble med 91 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.27.50)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 19–21 og nr. 25, fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 19 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjenopprette det viktige kompetansemiljøet og behandlingstilbudet ved enhet for traumebehandling i Bodø.»

Forslag nr. 20 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at lokalsykehusstilbudet ved Oslo universitetssykehus blir bygget ut, inkludert gjenoppbygging av Aker sykehus som et fullverdig lokalsykehus.»

Forslag nr. 21 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at avgjørende driftsoppgaver i sykehusene, for eksempel renhold, blir ivarettatt som intern drift i stedet for å konkurranseutsette.»

Forslag nr. 25 lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest mulig legge frem for Stortinget resultatene av Helseøkonomiforvaltningens gjennomgang av produkt- og prislister for medisinsk forbruksmateriell.»

Votering:

Forslagene fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 91 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.28.08)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 18 og 22–24, fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 18 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i statsbudsjettet for 2017 starte en styrking av pasient- og brukerombudene i tråd med anbefalingene fra Helsedirektoratet og innlemme helsetjenester i kommunene i meldeordningene til Nasjonalt kunnskapssenter og Statens helsetilsyn.»

Forslag nr. 22 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at sykehusene fortsatt ansetter folk i faste stillinger, for å sikre kompetanse og trygghet til å varsle i sykehusene våre.»

Forslag nr. 23 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at betalingsplikten for utskrivningsklare pasienter opphører for pasienter som er alvorlig syke og vurdert til å kunne være i livets slutfase, og erstattes med faglig funderte samarbeidsavtaler om forløp.»

Forslag nr. 24 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme sak for Stortinget om prioriteringer av og i fremtidens tannhelsetjeneste.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 90 mot 10 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.28.29)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 17, fra Kristelig Folkeparti og Venstre.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest ta initiativ til å samle aktører som kan bidra med helse- og velferdsteknologi knyttet til mottak og oppfølging av nyankomne flyktninger og asylsøkere, slik som NORAD, bistandsorganisasjoner, høyskoler, Abelia og kommersielle aktører som Telenor og CISCO for å vurdere mulige pilotprosjekter for å styrke kapasitet, kvalitet og fordeling av ressurser i helsesektoren.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 88 mot 12 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.28.46)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 16, fra Arbeiderpartiet.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen innen revidert nasjonalbudsjett 2016 legge frem en opptrappingsplan for strålekapasiteten for kreftbehandling i Norge.»

Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 59 mot 41 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.29.04)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 15, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i løpet av 2016 legge frem en forpliktende opptrappingsplan for skolehelsetjenesten.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 64 mot 36 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.29.22)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 2, 5, 8,

10 og 13, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i løpet av stortingsperioden legge fram oppdaterte stortingsmeldinger innen IKT og kvalitet i helsetjenesten, med tanke på å redegjøre for framdrift og lansere nye tiltak for å oppnå målsettingene i Meld. St. 9 (2012–2013) Én innbygger – én journal, og Meld. St. 10 (2012–2013) God kvalitet – trygge tjenester.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at oppgaver som hører til normal drift, blir gjennomført internt i sykehuse, ikke ved bruk av fordyrende konsulenter.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere et behandlingsbasert forskningsprosjekt for MS-pasienter ved Haukeland universitetssykehus og sørge for særskilt finansiering i revidert nasjonalbudsjett for 2016.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen finansiere videre drift av Hysnes Helsefort innenfor bevilgningene til «Raske tilbake» i statsbudsjettet for 2016, slik at driften er finansiert gjennom hele året og første halvår 2017.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for et system som sikrer klare ansvarsforhold, opplæring og god legemiddelhåndtering for barn med diabetes i barnehager og skoler.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 59 mot 41 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 20.29.41)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 3, 4, 6, 7, 9, 11, 12 og 14, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at alle deler av spesialisthelsetjenesten, herunder også de prehospitaltjenestene, får tilgang til den nasjonale kjernejournalen.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at data om hørsel og tinnitus innlemmes i HUNT 4.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjeninnføre målene om å øke antall ansatte som får tilbud om hele stillinger.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at sykehusene går foran i arbeidet for å sikre nok lærlingplasser, både for helsefag, men også for alle andre relevante utdanninger.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at sykestuene i de fire kommunene i Nord-Troms – Nordreisa, Skjerv-

øy, Kåfjord og Kvænangen – videreføres fra 1. januar 2016, ut fra en modell som kommunene selv finner formålstjenlig, og som samtidig gir de beste tjenestene til befolkningen i regionen.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at trygghetsboliger blir en del av Husbankens tilskuddsordning.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremlegge en opptrappingsplan for psykisk helsearbeid i kommunene med særlig prioritering av barn og unge.»

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme egen sak om styrking av helsetilbudet i kriminalomsorgen, særlig innenfor områdene rus og psykisk helse.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 58 mot 42 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.30.04)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Venstre og Sosialistisk Venstreparti.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre forsøk med å flytte 4-årskontroller til barnehagene.»

Presidenten gjør oppmerksom på at dette er en skarp votering.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Venstre og Sosialistisk Venstreparti ble med 54 mot 46 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.30.25)

Presidenten: Det voteres så over forslag nr. 35, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest mulig, og senest i revidert nasjonalbudsjett 2016, redegjøre for virkningen av kuttene i medisinsk forbruksmateriell, både økonomisk og sosialt, for samfunnet og den enkelte som trenger forbruksmateriell.»

Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Senterpartiet har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble enstemmig bifalt.

Komiteen hadde innstilt:

**Rammeområde 15
(Helse)**

I

På statsbudsjettet for 2016 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
Utgifter				
700		Helse- og omsorgsdepartementet		
	1	Driftsutgifter	207 755 000	
701		Direktoratet for e-helse		
	1	Driftsutgifter	181 991 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	254 316 000	
	70	Norsk Helsennett SF	124 758 000	
	71	Medisinske kvalitetsregistre	38 272 000	
702		Beredskap		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 70</i>	30 111 000	
	70	Tilskudd, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	3 762 000	
703		Internasjonalt samarbeid		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	66 286 000	
710		Folkehelseinstituttet		
	1	Driftsutgifter	897 284 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	699 623 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	18 195 000	
712		Bioteknologirådet		
	1	Driftsutgifter	8 711 000	
714		Folkehelse		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 70, 74 og 79</i>	151 676 000	
	60	Kommunale tiltak, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i> ..	43 910 000	
	70	Rusmiddeltiltak, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	130 728 000	
	74	Skolefrukt, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	35 602 000	
	79	Andre tilskudd, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	61 137 000	
720		Helsedirektoratet		
	1	Driftsutgifter	1 108 937 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	46 030 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	4 108 000	
	70	Helsetjenester i annet EØS-land	46 305 000	
721		Statens helsetilsyn		
	1	Driftsutgifter	114 859 000	
722		Norsk pasientskadeerstatning		
	1	Driftsutgifter	161 662 000	
	70	Advokatutgifter	36 200 000	
	71	Særskilte tilskudd	35 968 000	
723		Nasjonalt klageorgan for helsetjenesten		
	1	Driftsutgifter	103 887 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	22 500 000	
729		Pasient- og brukerombud		
	1	Driftsutgifter	61 056 000	
732		Regionale helseforetak		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	19 303 000	
	70	Særskilte tilskudd, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 72, 73, 74 og 75</i>	750 543 000	
	71	Kvalitetsbasert finansiering, <i>kan overføres</i>	519 466 000	
	72	Basisbevilgning Helse Sør-Øst RHF, <i>kan overføres</i>	54 037 454 000	
	73	Basisbevilgning Helse Vest RHF, <i>kan overføres</i>	19 074 231 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	74	Basisbevilgning Helse Midt-Norge RHF, <i>kan overføres</i>	14 422 443 000	
	75	Basisbevilgning Helse Nord RHF, <i>kan overføres</i>	12 869 307 000	
	76	Innsatsstyrt finansiering, <i>overslagsbevilgning</i>	31 598 179 000	
	77	Poliklinisk virksomhet mv., <i>overslagsbevilgning</i>	4 082 931 000	
	78	Forskning og nasjonale kompetansetjenester, <i>kan overføres</i>	1 102 399 000	
	79	Raskere tilbake, <i>kan overføres</i>	584 157 000	
	82	Investeringslån, <i>kan overføres</i>	1 229 992 000	
	83	Opptreksrenter for lån fom. 2008, <i>overslagsbevilgning</i>	37 000 000	
733		Habilitering og rehabilitering		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 79</i>	12 526 000	
	70	Behandlingsreiser til utlandet	123 148 000	
	72	Kjøp av opptrening mv., <i>kan overføres</i>	3 374 000	
	79	Andre tilskudd, <i>kan nyttes under post 21</i>	16 253 000	
734		Særskilte tilskudd til psykisk helse og rustiltak		
	1	Driftsutgifter	49 469 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	14 285 000	
	70	Tvungent psykisk helsevern for pasienter som ikke har bosted i riket	2 563 000	
	71	Tvungen omsorg for psykisk utviklingshemmede	69 078 000	
	72	Utviklingsområder innen psykisk helsevern og rus	19 593 000	
750		Statens legemiddelverk		
	1	Driftsutgifter	273 646 000	
751		Legemiddeltiltak		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	10 671 000	
	70	Tilskudd	69 769 000	
761		Omsorgstjeneste		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 79</i>	134 116 000	
	60	Kommunale kompetansetiltak, <i>kan overføres</i>	114 150 000	
	61	Vertskommuner	940 115 000	
	62	Dagaktivitetstilbud, <i>kan overføres</i>	296 333 000	
	63	Investeringsstilskudd, <i>kan overføres</i>	2 533 206 000	
	64	Kompensasjon renter og avdrag	909 600 000	
	65	Forsøk med statlig finansiering av omsorgstjenestene, <i>overslagsbevilgning</i>	156 000 000	
	67	Utviklingstiltak	67 889 000	
	68	Kompetanse og innovasjon	336 948 000	
	71	Frivillig arbeid mv.	16 109 000	
	72	Landsbystiftelsen	74 566 000	
	73	Særlige omsorgsbehov	22 850 000	
	75	Andre kompetansetiltak	11 040 000	
	79	Andre tilskudd, <i>kan nyttes under post 21</i>	100 962 000	
762		Primærhelsetjeneste		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	63 419 000	
	50	Samisk helse	5 506 000	
	60	Forebyggende helsetjenester	155 182 000	
	61	Fengselshelsetjeneste	150 545 000	
	63	Allmennlegetjenester	128 904 000	
	70	Tilskudd, <i>kan nyttes under post 21</i>	48 096 000	
	73	Seksuell helse, <i>kan overføres</i>	57 031 000	
	74	Stiftelsen Amatheia	19 302 000	
765		Psykisk helse og rusarbeid		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 72</i>	122 847 000	
	60	Kommunale tjenester, <i>kan overføres</i>	383 171 000	
	62	Rusarbeid, <i>kan overføres</i>	461 891 000	
	71	Brukere og pårørende, <i>kan overføres</i>	136 918 000	
	72	Frivillig arbeid mv., <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	262 378 000	
	73	Utviklingstiltak mv.	132 540 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	74	Kompetansesentre	297 094 000	
	75	Vold og traumatisk stress	162 520 000	
769		Utredningsvirksomhet mv.		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	14 441 000	
	70	Tilskudd, <i>kan nyttes under post 21</i>	2 780 000	
770		Tannhelsetjenester		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	27 049 000	
	70	Tilskudd, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	236 606 000	
780		Forskning		
	50	Norges forskningsråd mv.	357 551 000	
781		Forsøk og utvikling mv.		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 79</i>	86 794 000	
	79	Tilskudd, <i>kan nyttes under post 21</i>	58 518 000	
783		Personell		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 79</i>	38 994 000	
	61	Turnustjeneste	141 661 000	
	79	Andre tilskudd, <i>kan nyttes under post 21</i>	24 894 000	
2711		Spesialisthelsetjeneste mv.		
	70	Spesialisthjelp	1 872 400 000	
	71	Psykologhjelp	266 000 000	
	72	Tannbehandling	2 451 000 000	
	76	Private laboratorier og røntgeninstitutt	880 600 000	
2751		Legemidler mv.		
	70	Legemidler	10 015 500 000	
	71	Legeerklæringer	5 000 000	
	72	Medisinsk forbruksmateriell	1 929 500 000	
2752		Refusjon av egenbetaling		
	70	Egenandelstak 1	4 470 000 000	
	71	Egenandelstak 2	169 000 000	
2755		Helsetjenester i kommunene mv.		
	62	Fastlønsordning fysioterapeuter, <i>kan nyttes under post 71</i> .	340 000 000	
	70	Allmennlegehjelp	4 607 000 000	
	71	Fysioterapi, <i>kan nyttes under post 62</i>	1 880 000 000	
	72	Jordmorhjelp	55 000 000	
	73	Kiropraktorbehandling	145 000 000	
	75	Logopedisk og ortoptisk behandling	118 000 000	
2756		Andre helsetjenester		
	70	Helsetjenester i annet EØS-land	13 000 000	
	71	Helsetjenester i utlandet mv.	395 000 000	
	72	Helsetjenester til utlandsboende mv.	215 000 000	
2790		Andre helsetiltak		
	70	Bidrag	180 000 000	
		Totale utgifter		184 984 925 000
Inntekter				
3701		Direktoratet for e-helse		
	2	Diverse inntekter	100 000	
3710		Folkehelseinstituttet		
	2	Diverse inntekter	254 335 000	
	3	Vaksinesalg	98 012 000	
3714		Folkehelse		
	4	Gebyrinntekter	1 285 000	
3720		Helsedirektoratet		
	2	Diverse inntekter	49 366 000	
	3	Helsetjenester i annet EØS-land	45 983 000	
	4	Gebyrinntekter	39 528 000	
	5	Helsetjenester til utenlandsboende mv.	64 870 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
3721		Statens helsetilsyn		
	2	Salgs- og leieinntekter	389 000	
	4	Diverse inntekter	2 350 000	
3722		Norsk pasientskadeerstatning		
	2	Diverse inntekter	1 392 000	
	50	Premie fra private	18 163 000	
3723		Nasjonalt klageorgan for helsetjenesten		
	50	Premie fra private	2 466 000	
3732		Regionale helseforetak		
	80	Renter på investeringslån	388 000 000	
	85	Avdrag på investeringslån fom. 2008	405 000 000	
	86	Driftskreditter	4 350 000 000	
3750		Statens legemiddelverk		
	2	Diverse inntekter	14 956 000	
	4	Registreringsgebyr	111 900 000	
	6	Refusjonsgebyr	2 968 000	
		Totale inntekter		5 851 063 000

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Helse- og omsorgsdepartementet i 2016 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekt under
kap. 701 post 1 og 21	kap. 3701 post 2
kap. 710 post 1	kap. 3710 post 2
kap. 710 post 21	kap. 3710 post 2 og 3
kap. 714 post 21	kap. 3714 post 4
kap. 720 post 1 og 21	kap. 3720 post 2 og 4
kap. 720 post 70	kap. 3720 post 3
kap. 721 post 1	kap. 3721 post 2 og 4
kap. 722 post 1	kap. 3722 post 2 og 50
kap. 723 post 1	kap. 3723 post 50
kap. 750 post 1	kap. 3750 post 2

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633 post 1 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføringer av ubrukt bevilgning til neste år.

III

Bestillingsfullmakter

Stortinget samtykker i at Helse- og omsorgsdepartementet i 2016 kan foreta bestillinger utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye bestillinger og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
710		Folkehelseinstituttet	
	21	Spesielle driftsutgifter	180 mill. kroner

IV

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Helse- og omsorgsdepartementet i 2016 kan gi tilsagn utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
761		Omsorgstjeneste	
	63	Investeringsstilskudd	9 246,5 mill. kroner
	79	Andre tilskudd	1 mill. kroner

V

Diverse fullmakter

Stortinget samtykker i at:

1. investeringslån og driftskreditrammen til regionale helseforetak aktiveres i statens kapitalregnskap.
2. Helse- og omsorgsdepartementet i tilknytning til oppgjørsordningene for h-reseptmidler og fritt behandlingsvalg kan føre utgifter og inntekter uten bevilgning over kap. 720 Helsedirektoratet, hhv. post 71 Oppgjøringsordning h-reseptmidler og post 72 Oppgjøringsordning for fritt behandlingsvalg. Netto mellomregning med helseforetakene føres ved årets slutt i kapitalregnskapet for hver av ordningene.

VI

Stortinget ber regjeringen presisere i oppdragsdokumentene til de regionale helseforetakene at alle barneav-

delinger skal ansette leger med spesialisering innen vold mot barn, sosialpediatere, og at de regionale helseforetakene som følge av spesialisthelsetjenestens sørge for-ansvar, skal sikre at alle voldsutsatte barn ved Statens barnehus får medisinsk undersøkelse.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde innstilt:

I

I statsbudsjettet for 2015 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
Utgifter			
701		IKT i helse- og omsorgssektoren	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, nedsettes med</i>	16 852 000
		fra kr 280 317 000 til kr 263 465 000	
703		Internasjonalt samarbeid	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, for høyes med</i>	17 000 000
		fra kr 65 596 000 til kr 82 596 000	
720		Helsedirektoratet	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>nedsettes med</i>	4 500 000
		fra kr 28 592 000 til kr 24 092 000	
722		Norsk pasientskadeerstatning	
	1	Driftsutgifter, <i>for høyes med</i>	12 300 000
		fra kr 161 237 000 til kr 173 537 000	
	71	Særskilte tilskudd, <i>nedsettes med</i>	17 000 000
		fra kr 86 654 000 til kr 69 654 000	
723		Pasientskadenemnda	
	1	Driftsutgifter, <i>for høyes med</i>	5 400 000
		fra kr 75 946 000 til kr 81 346 000	
724		Statens autorisasjonskontor for helsepersonell	
	1	Driftsutgifter, <i>for høyes med</i>	1 000 000
		fra kr 37 532 000 til kr 38 532 000	
726		Statens helsepersonellnemnd mv.	
	1	Driftsutgifter, <i>for høyes med</i>	150 000
		fra kr 13 280 000 til kr 13 430 000	
732		Regionale helseforetak	
	70	Særskilte tilskudd, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 72,73,74,75,</i> <i>for høyes med</i>	40 200 000
		fra kr 477 349 000 til kr 517 549 000	
	76	Innsatsstyrt finansiering, <i>overslagsbevilgning, for høyes med</i>	562 000 000
		fra kr 29 690 870 000 til kr 30 252 870 000	
	77	Poliklinisk virksomhet mv., <i>overslagsbevilgning, for høyes med</i>	135 000 000
		fra kr 3 669 904 000 til kr 3 804 904 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner
	83	Opptreksrenter for lån f.o.m. 2008, <i>overslagsbevilgning</i> , n e d s e t t e s med	23 500 000
		fra kr 97 000 000 til kr 73 500 000	
733		Habilitering og rehabilitering	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 79</i> , n e d s e t t e s med	1 500 000
		fra kr 13 395 000 til kr 11 895 000	
	72	Kjøp av opptrening mv., <i>kan overføres</i> , n e d s e t t e s med	3 000 000
		fra kr 5 097 000 til kr 2 097 000	
	79	Andre tilskudd, <i>kan nyttes under post 21</i> , f o r h ø y e s med	3 000 000
		fra kr 15 795 000 til kr 18 795 000	
734		Særskilte tilskudd til psykisk helse- og rustiltak	
	21	Spesielle driftsutgifter, n e d s e t t e s med	3 000 000
		fra kr 14 136 000 til kr 11 136 000	
	70	Tvungent psykisk helsevern for pasienter som ikke har bosted i riket, f o r h ø y e s med	9 000 000
		fra kr 6 491 000 til kr 15 491 000	
	72	Utviklingsområder innen psykisk helsevern og rus, f o r h ø y e s med	3 000 000
		fra kr 19 041 000 til kr 22 041 000	
761		Omsorgstjeneste	
	62	Dagaktivitetstilbud, <i>kan overføres</i> , n e d s e t t e s med	25 000 000
		fra kr 210 608 000 til kr 185 608 000	
	64	Kompensasjon renter og avdrag, f o r h ø y e s med	15 700 000
		fra kr 984 700 000 til kr 1 000 400 000	
	67	Utviklingstiltak, f o r h ø y e s med	17 200 000
		fra kr 71 277 000 til kr 88 477 000	
	68	Kompetanse og innovasjon, f o r h ø y e s med	15 000 000
		fra kr 243 154 000 til kr 258 154 000	
	73	Særlige omsorgsbehov, n e d s e t t e s med	1 800 000
		fra kr 22 206 000 til kr 20 406 000	
762		Primærhelsetjeneste	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 70</i> , f o r h ø y e s med	23 500 000
		fra kr 50 284 000 til kr 73 784 000	
	62	Øyeblikkelig hjelp, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 732</i> <i>postene 70 og 76</i> , n e d s e t t e s med	109 000 000
		fra kr 586 319 000 til kr 477 319 000	
	63	Allmennlegetjenester, n e d s e t t e s med	58 500 000
		fra kr 120 611 000 til kr 62 111 000	
	73	Forebygging uønskede svangerskap og abort, <i>kan overføres</i> , f o r h ø y e s med	4 500 000
		fra kr 32 177 000 til kr 36 677 000	
765		Psykisk helse og rusarbeid	
	60	Kommunale tjenester, <i>kan overføres</i> , n e d s e t t e s med	11 700 000
		fra kr 319 308 000 til kr 307 608 000	
781		Forsøk og utvikling mv.	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 79</i> , f o r h ø y e s med	1 700 000
		fra kr 85 549 000 til kr 87 249 000	
	79	Tilskudd, <i>kan nyttes under post 21</i> , n e d s e t t e s med	1 700 000
		fra kr 52 160 000 til kr 50 460 000	
783		Personell	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 79</i> , n e d s e t t e s med	150 000
		fra kr 38 691 000 til kr 38 541 000	
	61	Turnustjeneste, n e d s e t t e s med	3 000 000
		fra kr 137 669 000 til kr 134 669 000	
2711		Spesialisthelsetjeneste mv.	
	70	Spesialisthjelp, n e d s e t t e s med	10 000 000
		fra kr 1 810 000 000 til kr 1 800 000 000	
	71	Psykologhjelp, f o r h ø y e s med	1 000 000
		fra kr 255 000 000 til kr 256 000 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner
	72	Tannbehandling, f o r h ø y e s med ..... fra kr 2 320 000 000 til kr 2 355 000 000	35 000 000
	76	Private laboratorier og røntgeninstitutt, n e d s e t t e s med ..... fra kr 804 751 000 til kr 795 000 000	9 751 000
2751		Legemidler mv.	
	70	Legemidler, f o r h ø y e s med ..... fra kr 9 911 500 000 til kr 10 081 100 000	169 600 000
	71	Legeerklæringer, n e d s e t t e s med ..... fra kr 7 000 000 til kr 5 000 000	2 000 000
	72	Medisinsk forbruksmateriell, f o r h ø y e s med ..... fra kr 1 827 400 000 til kr 1 900 000 000	72 600 000
2752		Refusjon av egenbetaling	
	70	Egenandelstak 1, f o r h ø y e s med ..... fra kr 3 989 590 000 til kr 4 150 000 000	160 410 000
	71	Egenandelstak 2, f o r h ø y e s med ..... fra kr 168 000 000 til kr 177 000 000	9 000 000
2755		Helsetjenester i kommunene mv.	
	62	Fastlønsordning fysioterapeuter, <i>kan nyttes under post 71,</i> n e d s e t t e s med ..... fra kr 324 000 000 til kr 320 000 000	4 000 000
	70	Allmennlegehjelp, f o r h ø y e s med ..... fra kr 4 489 800 000 til kr 4 535 000 000	45 200 000
	71	Fysioterapi, <i>kan nyttes under post 62,</i> f o r h ø y e s med ..... fra kr 1 910 000 000 til kr 1 930 000 000	20 000 000
	72	Jordmorhjelp, f o r h ø y e s med ..... fra kr 52 110 000 til kr 55 000 000	2 890 000
	75	Logopedisk og ortoptisk behandling, f o r h ø y e s med ..... fra kr 111 000 000 til kr 121 000 000	10 000 000
2756		Andre helsetjenester	
	70	Helsetjenester i annet EØS-land, f o r h ø y e s med ..... fra kr 12 000 000 til kr 19 000 000	7 000 000
	71	Helsetjenester i utlandet mv., f o r h ø y e s med ..... fra kr 350 000 000 til kr 435 000 000	85 000 000
	72	Helsetjenester til utenlandsboende mv., f o r h ø y e s med ..... fra kr 180 000 000 til kr 205 000 000	25 000 000
2790		Andre helsetiltak	
	70	Bidrag, f o r h ø y e s med ..... fra kr 180 200 000 til kr 185 000 000	4 800 000
Inntekter			
3720		Helsedirektoratet	
	5	Helsetjenester til utenlandsboende mv., f o r h ø y e s med ..... fra kr 55 000 000 til kr 75 000 000	20 000 000
3732		Regionale helseforetak	
	80	Renter på investeringslån, n e d s e t t e s med ..... fra kr 383 000 000 til kr 309 300 000	73 700 000
	85	Avdrag på investeringslån f.o.m. 2008, n e d s e t t e s med ..... fra kr 257 000 000 til kr 251 400 000	5 600 000
	86	Driftskreditter, f o r h ø y e s med ..... fra kr 4 150 000 000 til kr 6 530 000 000	2 380 000 000

II

Tilføyelse av stikkord

Stortinget samtykker i at stikkordet «kan overføres» tilføyes bevilgningen under kapittel 762 Primærhelsetjeneste, post 21 Spesielle driftsutgifter, i statsbudsjettet for 2015.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Denne saken gjelder Innst. 3 S for 2015–2016 fra finanskomiteen om skatter, avgifter og toll 2016.

- Under debatten er det satt fram i alt 17 forslag. Det er
- forslagene nr. 1–5, fra Trygve Slagsvold Vedum på vegne av Senterpartiet
  - forslagene nr. 6–10, fra Terje Breivik på vegne av Venstre
  - forslagene nr. 11–17, fra Snorre Serigstad Valen på vegne av Sosialistisk Venstreparti

For å redusere antall voteringer vil presidenten, etter å ha konferert med fraksjonslederne i finanskomiteen, foreslå en omforent voteringsorden. De ulike partienes primærstandpunkter går klart fram av merknadene i innstillingen, og det vises i tillegg til Innst. 2 S for 2015–2016 og 4 L for 2015–2016.

Det vil i praksis bety at når vi har votert over alle mindretallsforslagene, vil ingen av partiene stemme imot innstillingens tilråding.

Presidenten vil understreke den selvfølge forutsetning at når partiene aksepterer en slik voteringspraksis, skal dette ikke bli brukt mot et parti ved en senere anledning.

– Ingen innvendinger er kommet mot dette, og det vil bli gått fram på en slik måte.

Det voteres over forslagene nr. 11, 13 og 14, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen, som et ledd i innføring av en nasjonal eiendomsskatt, fremme forslag om rett til å utsette innbetaling av eiendomsskatt til skifte av bolig skjer.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i utformingen av den nye flypassasjeravgiften sørge for at områder av landet uten tilfredsstillende alternativer til fly ikke blir uforholdsmessig rammet av den nye avgiften.»

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2017 foreslå en ny modell for gjeninnføring av arveavgiften.»

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 97 mot 3 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.32.21)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 12 og 15–17, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme et forslag om å begrense muligheten for å fradragføre renteutgifter, for eksempel ved å gradvis trappe ned over flere år eller innføre et tak på maksimalt fradrag.»

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i framlegg til revidert nasjonalbudsjett fremme forslag om å avvikle refu-

sjonsordningen for CO₂-avgift for fiskeflåten fra 1. oktober 2015, med mulighet for næringen til å opprette et fond etter modell fra NO_x-fondet som forpliktes til 25 pst. kutt i CO₂-utslipp innen 2020 og 50 pst. innen 2025.»

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forslag til revidert nasjonalbudsjett fremme forslag om å innføre ordinær mineraloljeavgift fra 1. oktober 2015, for næringer som i dag har lav mineraloljeavgiftssats, med mulighet for næringen til å opprette et fond etter modell fra NO_x-fondet som forpliktes til 25 pst. kutt i CO₂-utslipp innen 2020 og 50 pst. innen 2025.»

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forslag til revidert nasjonalbudsjett fremme et provenynøytralt forslag til en grunnavgift på engangsemballasje som differensierer på bakgrunn av innhold av resirkulert eller ikke-fossil plast med godkjent dokumentasjon og kontroll utført av uavhengig tredjepart.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 96 mot 4 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.32.40)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 6, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget slutter seg til regjeringens forslag til stortingsvedtak om skatt av inntekt og formue mv. for inntektsåret 2016 med følgende endring:

§ 6-2 skal lyde:

Frdrag beregnet etter skatteloven § 6-48 skal ikke settes høyere enn 21 500 kroner for hvert barn.»

Votering:

Forslaget fra Venstre ble med 95 mot 5 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.32.55)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 7, 8 og 10, fra Venstre.

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke Skattefunn-ordningen ved at regelen om maksimal timesats økes.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke Skattefunn-ordningen ved å fjerne regelen om at ved personal- og indirekte kostnader begrenses antall timer for egne ansatte til maksimalt 1 850 timer pr. år.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjeninnføre ordningen med tilskudd for ulønnet forskningsinnsats.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Venstre ble med 93 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.33.13)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 9, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre et ekstra kriterium for fradrag i Skattefunn-ordningen knyttet til FoU vedrørende klima, miljø og energieffektivisering.»

Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Venstre ble med 88 mot 12 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.33.32)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1 og 4, fra Senterpartiet.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreta en gjennomgang av kraftverksbeskatningen, med sikte på å foreslå endringer som bidrar til å gjenopprette den fordelingen av vannkraftformuen som et bredt stortingsflertall sto bak i kraftskattereformen.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2016 foreslå endringer i veibruksavgiften, innenfor en provenynøytral ramme, som innebærer at biodrivstoff som er iblandet bensin og autodiesel fritas for veibruksavgift.»

Votering:

Forslagene fra Senterpartiet ble med 94 mot 6 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.33.47)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 3 og 5, fra Senterpartiet.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for en kompensasjon til berørte områder som minimum tilsvarer krone for krone det tap endringer i differensiert arbeidsgiveravgift medfører.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2016 presentere en evaluering av grensen for toll- og avgiftsfrie vareforsendelser på 350 kroner, herunder hvilke konsekvenser det har for staten og for norsk næringsliv at vareforsendelser under 350 kroner er toll- og avgiftsfrie.»

Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Senterpartiet ble med 91 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.34.05)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Senterpartiet.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til kompensasjon til berørte områder i forbindelse med de endringer i differensiert arbeidsgiveravgift som gjøres i statsbudsjettet for 2016, senest i forbindelse med behandlingen av revidert nasjonalbudsjett 2016.»

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet ble med 89 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.34.21)

Presidenten: Vi er nå ferdig med å votere over mindretallsforslagene, og presidenten minner om det som ble sagt innledningsvis om voteringsorden.

Komiteen hadde innstilt:

Rammeområde 21 Skatter, avgifter og toll

I

På statsbudsjettet for 2016 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
Inntekter				
5501		Skatter på formue og inntekt		
	70	Trinnskatt, formuesskatt mv.	46 543 000 000	
	72	Fellesskatt	204 595 000 000	
5507		Skatt og avgift på utvinning av petroleum		

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	71	Ordinær skatt på formue og inntekt	34 600 000 000	
	72	Særskatt på oljeinntekter	56 100 000 000	
	74	Arealavgift mv.	1 600 000 000	
5508		Avgift på utslipp av CO ₂ i petroleumsvirksomhet på kontinentalsokkelen		
	70	CO ₂ -avgift i petroleumsvirksomheten på kontinentalsokkelen	5 500 000 000	
5509		Avgift på utslipp av NO _x i petroleumsvirksomheten på kontinentalsokkelen		
	70	Avgift	5 000 000	
5511		Tollinntekter		
	70	Toll	3 100 000 000	
	71	Auksjonsinntekter fra tollkvoter	260 000 000	
5521		Merverdiavgift		
	70	Merverdiavgift	263 560 000 000	
5526		Avgift på alkohol		
	70	Avgift på alkohol	13 000 000 000	
5531		Avgift på tobakkvarer mv.		
	70	Avgift på tobakkvarer mv.	7 200 000 000	
5536		Avgift på motorvogner mv.		
	71	Engangsavgift	17 700 000 000	
	72	Årsavgift	10 660 000 000	
	73	Vektårsavgift	368 000 000	
	75	Omregistreringsavgift	1 440 000 000	
5538		Veibruksavgift på drivstoff		
	70	Veibruksavgift på bensin	5 500 000 000	
	71	Veibruksavgift på autodiesel	10 800 000 000	
	72	Veibruksavgift på naturgass og LPG	100 000 000	
5541		Avgift på elektrisk kraft		
	70	Avgift på elektrisk kraft	9 670 000 000	
5542		Avgift på mineralolje mv.		
	70	Grunnavgift på mineralolje mv.	1 850 000 000	
	71	Avgift på smøreolje mv.	114 000 000	
5543		Miljøavgift på mineralske produkter mv.		
	70	CO ₂ -avgift	6 800 000 000	
	71	Svoelavgift	49 000 000	
5547		Avgift på helse- og miljøskadelige kjemikalier		
	70	Trikloret (TRI)	1 000 000	
	71	Tetrakloret (PER)	1 000 000	
5548		Miljøavgift på visse klimagasser		
	70	Avgift på hydrofluorkarboner (HFK) og perfluorkarboner (PFK)	451 000 000	
5549		Avgift på utslipp av NO _x		
	70	Avgift på utslipp av NO _x	57 000 000	
5550		Miljøavgift på plantevernmidler		
	70	Miljøavgift på plantevernmidler	50 000 000	
5551		Avgifter knyttet til mineralvirksomhet		
	70	Avgift knyttet til andre undersjøiske naturforekomster enn petroleum	1 000 000	
	71	Årsavgift knyttet til mineraler	3 000 000	
5555		Avgift på sjokolade- og sukkervarer mv.		
	70	Avgift på sjokolade- og sukkervarer mv.	1 400 000 000	
5556		Avgift på alkoholfrie drikkevarer mv.		
	70	Avgift på alkoholfrie drikkevarer mv.	2 040 000 000	
5557		Avgift på sukker mv.		
	70	Avgift på sukker mv.	230 000 000	
5559		Avgift på drikkevareemballasje		
	70	Grunnavgift på engangsemballasje	1 650 000 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	71	Miljøavgift på kartong	50 000 000	
	72	Miljøavgift på plast	35 000 000	
	73	Miljøavgift på metall	3 000 000	
	74	Miljøavgift på glass	90 000 000	
5561		Flypassasjeravgift		
	70	Flypassasjeravgift	1 045 000 000	
5565		Dokumentavgift		
	70	Dokumentavgift	8 800 000 000	
5568		Sektoravgifter under Kulturdepartementet		
	71	Årsavgift – stiftelser	24 164 000	
	72	Vederlag TV2	11 009 000	
	73	Refusjon – Norsk Rikstoto og Norsk Tipping AS	38 403 000	
	74	Avgift – forhåndskontroll av kinofilm	5 500 000	
	75	Kino- og videogramavgift	34 000 000	
5571		Sektoravgifter under Arbeids- og sosialdepartementet		
	70	Petroleumstilsynet – sektoravgift	96 620 000	
5572		Sektoravgifter under Helse- og omsorgsdepartementet		
	70	Legemiddelomsetningsavgift	82 000 000	
	72	Avgift utsalgssteder utenom apotek	4 900 000	
	73	Legemiddelkontrollavgift	97 210 000	
5574		Sektoravgifter under Nærings- og fiskeridepartementet		
	71	Avgifter immaterielle rettigheter	151 000 000	
	72	Kontroll- og tilsynsavgift akvakultur	30 655 000	
	73	Årsavgift Merkeregisteret	9 550 000	
	74	Fiskeriforskningsavgift	198 500 000	
	75	Tilsynsavgift Justervesenet	46 600 000	
5576		Sektoravgifter under Landbruks- og matdepartementet		
	71	Totalisatoravgift	125 000 000	
5577		Sektoravgifter under Samferdselsdepartementet		
	74	Sektoravgifter Kystverket	749 000 000	
5578		Sektoravgifter under Klima- og miljødepartementet		
	70	Sektoravgifter under Svalbard miljøvernfond	14 650 000	
	71	Jeger- og fellingsavgifter	79 018 000	
	72	Fiskeravgifter	14 542 000	
5580		Sektoravgifter under Finansdepartementet		
	70	Finanstilsynet, bidrag fra tilsynsenhetene	341 000 000	
5582		Sektoravgifter under Olje- og energidepartementet		
	70	Bidrag til kulturminnevern	300 000	
	71	Konsesjonsavgifter fra vannkraftutbygging	154 000 000	
5583		Særskilte avgifter mv. i bruk av frekvenser		
	70	Avgift på frekvenser mv.	289 700 000	
5700		Folketrygdens inntekter		
	71	Trygdeavgift	134 634 000 000	
	72	Arbeidsgiveravgift	175 697 000 000	
		Totale inntekter		1 029 949 321 000

II

Stortingsvedtak om skatt av inntekt og formue mv. for inntektsåret 2016 (Stortingets skattevedtak)

Kapittel 1 – Generelt*§ 1-1 Vedtakets anvendelsesområde*

Dette vedtaket gjelder utskrivning av skatt på inntekt og formue for inntektsåret 2016. Vedtaket legges også til grunn for utskrivning av forskudd på skatt for inntektsåret 2016, etter reglene i skattebetalingsloven kapittel 4 til 6.

Sammen med bestemmelsene om forskudd på skatt i skattebetalingsloven gjelder dette vedtaket også når skatteplikt utelukkende følger av lov om skatlegging av undersjøiske petroleumforekomster mv., og skattyteren ikke skal svare terminskatt etter samme lov § 7.

§ 1-2 Forholdet til skattelovgivningen

Så langt dette vedtak ikke bestemmer noe annet, legges lovgivningen om skatt på formue og inntekt til grunn ved anvendelsen av vedtaket.

Kapittel 2 – Formuesskatt til staten og kommunene

§ 2-1 Formuesskatt til staten – personlig skattyter og dødsbo

Personlig skattyter og dødsbo svarer formuesskatt til staten av den delen av skattyterens samlede antatte formue som overstiger 1 400 000 kroner. Satsen skal være 0,15 pst.

Ektefeller som lignes under ett for begge formue, jf. skatteloven § 2-10, svarer formuesskatt til staten av den delen av ektefellenes samlede antatte formue som overstiger 2 800 000 kroner. Satsen skal være 0,15 pst.

§ 2-2 Formuesskatt til staten – upersonlig skattyter

Selskaper og innretninger som nevnt i skatteloven § 2-36 annet ledd, og som ikke er fritatt for formuesskatteplikt etter skatteloven kapittel 2, svarer formuesskatt til staten med 0,15 pst. Formue under 10 000 kroner er skattefri.

§ 2-3 Formuesskatt til kommunene

Det svares formuesskatt til kommunen dersom skattyter ikke er fritatt for slik skatteplikt etter skatteloven kapittel 2. Skattyter som har krav på personfradrag etter skatteloven § 15-4, skal ha et fradrag i formuen på 1 400 000 kroner. For ektefeller som lignes under ett for begge formue, jf. skatteloven § 2-10, skal fradraget være 2 800 000 kroner. Når skattyter har formue i flere kommuner, fordeles fradraget etter reglene i skatteloven § 4-30 første og annet ledd. Satsen for formuesskatt til kommunene må ikke være høyere enn 0,7 pst. Maksimumssatsen gjelder når ikke lavere sats er vedtatt av kommunen.

Kapittel 3 – Inntektsskatt til staten, kommunene og fylkeskommunene

§ 3-1 Trinnskatt

Personlig skattyter i klasse 0, 1 og 2 skal av personinntekt fastsatt etter skatteloven kapittel 12, svare trinnskatt til staten med

- 0,44 pst. for den delen av inntekten som overstiger 159 800 kroner,
- 1,7 pst. for den delen av inntekten som overstiger 224 900 kroner,
- 10,7 pst. for den delen av inntekten som overstiger 565 400 kroner, og
- 13,7 pst. for den delen av inntekten som overstiger 909 500 kroner.

For personlig skattyter i en kommune i Finnmark, eller i kommunene Karlsøy, Kvæningen, Kåfjord, Lyngen, Nordreisa, Skjervøy og Storfjord i Troms fylke, skal satsen etter første ledd tredje strekpunkt likevel være 8,7 pst.

Dersom skattyter er bosatt i riket bare en del av året, nedsettes beløpene i første og annet ledd forholdsmessig under hensyn til det antall hele eller påbegynte måneder av året han har vært bosatt her. Tilsvarende gjelder for skattyter som ikke er bosatt i riket, men som plikter å svare skatt etter skatteloven § 2-3 første og annet ledd, eller lov om skattlegging av undersjøiske petroleumforekomster mv.

§ 3-2 Fellesskatt

Enhver som plikter å betale inntektsskatt til kommunen etter skatteloven, skal betale fellesskatt til staten. Fellesskatten skal beregnes på samme grunnlag som inntektsskatten til kommunene.

Satsen for fellesskatt skal være:

- For personlig skattepliktig og dødsbo i Finnmark og kommunene Karlsøy, Kvæningen, Kåfjord, Lyngen, Nordreisa, Skjervøy og Storfjord i Troms fylke: 7,05 pst.
- For personlig skattepliktig og dødsbo ellers: 10,55 pst.

§ 3-3 Skatt til staten

Selskaper og innretninger som nevnt i skatteloven § 2-36 annet ledd, svarer skatt til staten med 25 pst. av inntekten.

§ 3-4 Skatt på grunnrenteinntekt i kraftforetak

Av grunnrenteinntekt i vannkraftverk fastsatt i medhold av skatteloven § 18-3 svares grunnrenteskatt til staten med 33 pst.

§ 3-5 Skatt til staten for person bosatt og selskap hjemmehørende i utlandet

Skattyter som nevnt i skatteloven § 2-3 første ledd bokstav h, skal i tillegg til å svare skatt etter bestemmelsene foran i dette vedtaket, svare skatt til staten med 25 pst. av inntekten.

Person som ikke har bopel i riket, men som mottar lønn av den norske stat, skal av denne inntekt svare fellesskatt til staten etter satsen for personlig skattyter og dødsbo i dette vedtaket § 3-2 annet ledd annet strekpunkt, samt trinnskatt som nevnt i § 3-1 første ledd. Bestemmelsene i skatteloven § 16-20 til § 16-29 gjelder tilsvarende for skattytere som nevnt i dette ledd.

Av aksjeutbytte som utdeles til aksjonær som er hjemmehørende i utlandet, svares skatt til staten med 25 pst. eller i tilfelle den sats som følger av skatteavtale med fremmed stat. Det samme gjelder renter på grunnfondsbevis som utdeles til skattyter hjemmehørende i utlandet.

Person som nevnt i skatteloven § 2-3 fjerde ledd, skal av personinntekt fastsatt etter skatteloven kapittel 12 svare skatt til staten med 15 pst. av inntekten. Dersom vedkommende gis fradrag etter skatteloven § 6-71, svares skatt til staten etter skattesatsene som følger av §§ 3-1, 3-2 og 3-8.

§ 3-6 Skatt til staten på honorar til utenlandske artister mv.

Skattepliktig etter lov om skatt på honorar til utenlandske artister mv., skal svare skatt til staten med 15 pst. av inntekten.

§ 3-7 Skattesats for utbetalinger fra individuell pensjonsavtale til bo

Skattesatsen for utbetaling fra individuell pensjonsavtale og etter innskuddspensjonsloven til bo, som omhandlet i skatteloven § 5-40 fjerde ledd, skal være 45 pst.

§ 3-8 Inntektsskatt til kommunene og fylkeskommunene

Den fylkeskommunale inntektsskattøren for personlige skattytere og dødsbo skal være maksimum 2,65 pst. Den

kommunale inntektsskattøren for personlige skattytere og dødsbo skal være maksimum 11,80 pst.

Maksimumssatsene skal gjelde med mindre fylkestinget eller kommunestyret vedtar lavere satser.

Kapittel 4 – Skatt etter lov om skattlegging av undersjøiske petroleumsforekomster mv.

§ 4-1 Ordinære skatter

Skattyter som har formue knyttet til eller inntekt vunnet ved petroleumsutvinning og rørledningstransport, jf. § 2 annet ledd i lov om skattlegging av undersjøiske petroleumsforekomster mv., skal av slik formue og inntekt, i tillegg til de skatter som følger av bestemmelsene foran, svare skatt til staten etter reglene og satsene nedenfor. Det samme gjelder når skatteplikten utelukkende følger av nevnte lov.

Av formue som tilhører andre skattytere enn selskaper, svares skatt med 0,7 pst.

Av inntekt svares skatt med 25 pst., med mindre det skal svares skatt på inntekten etter dette vedtaket § 3-3. Skatten blir å utligne i samsvar med bestemmelsene i lov om skattlegging av undersjøiske petroleumsforekomster mv.

§ 4-2 Særskatt

Av inntekt vunnet ved petroleumsutvinning, behandling og rørledningstransport som nevnt i lov om skattlegging av undersjøiske petroleumsforekomster mv. § 5, skal det svares særskatt med 53 pst.

§ 4-3 Terminskatt

Terminskatt for inntektsåret 2016 skrives ut og betales i samsvar med lov om skattlegging av undersjøiske petroleumsforekomster mv. § 7. Ved utskrivningen av terminskatt benyttes satsene ovenfor.

§ 4-4 Utbytte utdelt til utenlandsk eierselskap

Det svares ikke skatt av aksjeutbytte som utdeles fra i riket hjemmehørende aksjeselskap og allmennaksjeselskap som er skattepliktig etter lov om skattlegging av undersjøiske petroleumsforekomster mv. § 5, til selskap hjemmehørende i utlandet som direkte eier minst 25 pst. av kapitalen i det utdelende selskap. Dersom det i riket hjemmehørende selskap også har inntekt som ikke er skattepliktig etter lov om skattlegging av undersjøiske petroleumsforekomster mv. § 5, svares skatt til staten etter de alminnelige regler for aksjeutbytte som fordeles til slik inntekt. Aksjeutbytte fordeles mellom særskattepliktig inntekt og annen inntekt på grunnlag av alminnelig inntekt fratrukket skatter for henholdsvis særskattepliktig inntekt og annen inntekt.

Kapittel 5 – Tonnasjeskatt

§ 5-1 Tonnasjeskatt

Aksjeselskap, allmennaksjeselskap og tilsvarende selskap hjemmehørende i annen EØS-stat som nevnt i skatteloven § 8-10, skal svare tonnasjeskatt, jf. skatteloven § 8-16, etter følgende satser:

- 0 kroner for de første 1 000 nettotonn, deretter
- 18 kroner per dag per 1 000 nettotonn opp til 10 000 nettotonn, deretter
- 12 kroner per dag per 1 000 nettotonn opp til 25 000 nettotonn, deretter
- 6 kroner per dag per 1 000 nettotonn.

Satsene i første ledd kan reduseres etter nærmere bestemmelser fastsatt av departementet, jf. skatteloven § 8-16 første ledd.

Kapittel 6 – Særlige bestemmelser om skattegrunnlag, beløpsgrenser og satser mv.

§ 6-1 Minstefradrag

Minstefradrag i lønnsinntekt mv. etter skatteloven § 6-32 første ledd bokstav a skal ikke settes lavere enn 31 800 kroner, og ikke høyere enn 91 450 kroner.

Minstefradrag i pensjonsinntekt etter skatteloven § 6-32 første ledd bokstav b skal ikke settes lavere enn 4 000 kroner, og ikke høyere enn 73 600 kroner.

§ 6-2 Foreldrefradrag

Fradrag beregnet etter skatteloven § 6-48 skal ikke settes høyere enn 25 000 kroner for ett barn. Fradragsgrensen økes med inntil 15 000 kroner for hvert ytterligere barn.

§ 6-3 Personfradrag

Fradrag etter skatteloven § 15-4 er 51 750 kroner i klasse 1 og 76 250 kroner i klasse 2.

§ 6-4 Skattebegrensning ved lav alminnelig inntekt

Beløpsgrensene som nevnt i skatteloven § 17-1 første ledd skal være 139 400 kroner for enslige og 128 150 kroner for ektefelle. Beløpsgrensen er 256 300 kroner for ektepar og samboere som ved skattebegrensningen får inntekten fastsatt under ett etter skatteloven § 17-2 annet ledd.

§ 6-5 Skattefradrag for pensjonsinntekt

Fradraget som nevnt i skatteloven § 16-1 første ledd skal være 29 880 kroner.

Beløpsgrensene som nevnt i skatteloven § 16-1 tredje ledd skal være 184 800 kroner i trinn 1 og 278 950 kroner i trinn 2.

§ 6-6 Særfradrag for enslige forsørgere

Fradrag etter skatteloven § 6-80 er 4 317 kroner pr. påbegynt måned.

Kapittel 7 – Forskriftskompetanse mv.

§ 7-1 Forskriftsfullmakt til gjennomføring og utfylling

Departementet kan gi forskrift til gjennomføring og utfylling av bestemmelsene i dette vedtak.

§ 7-2 Adgang til å fravike reglene i vedtaket

Reglene i dette vedtaket kan fravikes på vilkår som nevnt i skattebetalingsloven § 4-8.

III

Stortingsvedtak om avgift til statskassen på arv for budsjettåret 2016

§ 1 Fra 1. januar 2016 skal det i henhold til lov 19. juni 1964 nr. 14 om avgift på arv og visse gaver (arveavgiftsloven) svares avgift til statskassen etter bestemmelsene i dette vedtaket. Avgiftsplikten gjelder kun arv etter dødsfall som har skjedd før 1. januar 2014, med de begrensninger som følger av lov 13. desember 2013 nr. 110 om oppheving av lov 19. juni 1964 nr. 14 om avgift på arv og visse gaver.

§ 2 Fradrag etter arveavgiftsloven § 15 annet ledd for begravningsomkostninger, skifteomkostninger og utgifter til gravsted settes til et halvt grunnbeløp i folketrygden (G) ved årets inngang, dvs. 45 034 kroner, hvis ikke høyere utgifter er legitimert.

Utgifter til dokumentavgift og tinglysing kommer særskilt til fradrag.

Fradrag etter arveavgiftsloven § 17 for avgiftspliktig som ikke har fylt 21 år, settes til et grunnbeløp i folketrygden (G) ved årets inngang, dvs. 90 068 kroner per år.

§ 3 Avgiftsgrunnlaget rundes nedover til nærmeste tall som kan deles med 1 000.

§ 4 Av arv til arvelaterens barn, fosterbarn – herunder stebarn som har vært oppfostret hos arvelateren – og foreldre, svares:

Av de første 470 000 kroner	Intet
Av de neste 330 000 kroner	6 pst.
Av overskytende beløp	10 pst.

§ 5 Av arv som ikke går inn under § 4, svares:

Av de første 470 000 kroner	Intet
Av de neste 330 000 kroner	8 pst.
Av overskytende beløp	15 pst.

IV

Stortingsvedtak om fastsetting av avgifter mv. til folketrygden for 2016

For inntektsåret 2016 svares folketrygdavgifter etter følgende regler og satser, jf. lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) kapittel 23:

Arbeidsgiveravgift*§ 1 Beregning av avgift og regler om soneplassering*

(1) Arbeidsgiveravgift beregnes som hovedregel etter satsen som gjelder i den sonen hvor arbeidsgiver anses å drive virksomhet. Det kan likevel ikke benyttes redusert sats når arbeidsgiver har virksomhet innenfor nærmere angitte sektorer eller når arbeidsgiver er i økonomiske vanskeligheter, jf. § 4 og § 3 annet ledd.

(2) Et foretak som er arbeidsgiver, anses å drive virksomhet i den kommunen hvor foretaket skal være registrert etter enhetsregisterloven. En privatperson som er arbeidsgiver, anses å drive virksomhet i den kommunen hvor vedkommende er bosatt ifølge folkeregisteret.

(3) Dersom arbeidsgiver er et foretak med registrerte underenheter, jf. forskrift 9. februar 1995 nr. 114 om registrering av juridiske personer m.m. i Enhetsregisteret § 10, anses hver underenhet som egen beregningsenhet for arbeidsgiveravgift.

(4) Utføres hoveddelen av arbeidstakerens arbeid i en annen sone med høyere sats enn der virksomheten drives, jf. annet ledd, og enhetsregisterreglene på grunn av virksomhetens art ikke påbyr at underenhet registreres i sonen hvor arbeidet utføres (ambulerende virksomhet), benyttes likevel satsen i denne andre sonen hvor arbeidet utføres på den del av lønn mv. som knytter seg til dette arbeidet. Med hoveddelen av arbeidet menes her mer enn halvparten av antall arbeidsdager arbeidstakeren har gjennomført for arbeidsgiveren i løpet av avgiftsterminen. Arbeidsgiveravgift av etterbetaling av lønn mv. beregnes forholdsmessig med de satsene som skal benyttes på lønn mv. til den enkelte arbeidstaker for arbeid utført i inneværende termin.

(5) Flytter arbeidsgiveren eller underenheten fra en sone til en annen, legges satsen i tilflyttingssonen til grunn fra og med påfølgende avgiftstermin etter registrert flyttedato.

(6) Kongen kan gi forskrift om avgiftssatser for ambulerende virksomhet som avviker fra bestemmelsene i fjerde ledd.

§ 2 Soner for arbeidsgiveravgift

(1) Sone I omfatter de områder som ikke er nevnt nedenfor. Arbeidsgivere beregner avgiften etter satsen som gjelder for sone I, hvis ikke annet følger av dette vedtaket.

(2) Sone Ia omfatter:

- kommunene Frosta og Leksvik i Nord-Trøndelag fylke,
- kommunene Rissa, Midtre Gauldal og Selbu i Sør-Trøndelag fylke,
- kommunene Herøy, Haram, Midsund, Aukra, Eide og Gjemnes i Møre og Romsdal fylke,
- kommunene Flora, Sogndal og Førde i Sogn og Fjordane fylke,
- kommunene Etne, Bømlo, Kvam og Modalen i Hordaland fylke,
- kommunene Finnøy og Vindafjord i Rogaland fylke,
- kommunene Åseral, Audnedal, Hægebostad og Sirdal i Vest-Agder fylke,
- kommunene Vegårshei og Iveland i Aust-Agder fylke,
- kommunen Sigdal i Buskerud fylke,
- kommunen Gausdal i Oppland fylke.

(3) Sone II omfatter:

- kommunene Meråker, Verran og Inderøy i Nord-Trøndelag fylke,
- kommunene Ørland og Agdenes i Sør-Trøndelag fylke,
- kommunene Sande, Norddal, Stranda, Stordal, Vestnes, Rauma, Nesset, Sandøy, Tingvoll og Sunndal i Møre og Romsdal fylke,
- kommunene Gulen, Solund, Hyllestad, Høyanger, Vik, Balestrand, Leikanger, Aurland, Lærdal, Årdal, Luster, Askvoll, Fjaler, Gaular, Jølster, Naustdal, Bremanger, Vågsøy, Selje, Eid, Hornindal, Gloppen og Stryn i Sogn og Fjordane fylke,
- kommunene Tysnes, Kvinnherad, Jondal, Odda, Ulensvang, Eidfjord, Ulvik, Granvin, Fedje og Masfjorden i Hordaland fylke,

- kommunene Hjelmeland, Suldal, Sauda, Kvitsøy og Utsira i Rogaland fylke,
- kommunene Risør, Gjerstad, Åmli, Evje og Hornnes, Bygland, Valle og Bykle i Aust-Agder fylke,
- kommunene Drangedal, Nome, Tinn, Hjartdal, Seljord, Kviteseid, Nissedal, Fyresdal, Tokke og Vinje i Telemark fylke,
- kommunene Flå, Nes, Gol, Hemsedal, Ål, Hol, Rollag og Nore og Uvdal i Buskerud fylke,
- kommunene Nord-Fron, Sør-Fron, Ringebu, Søndre Land og Nordre Land i Oppland fylke,
- kommunene Kongsvinger, Nord-Odal, Sør-Odal, Eidskog, Grue, Åsnes, Våler, Trysil og Åmot i Hedmark fylke.

(4) Sone III omfatter:

- kommunen Snåsa i Nord-Trøndelag fylke,
- kommunene Hemne, Snillfjord, Bjugn, Oppdal, Rennebu, Meldal, Røros, Holtålen og Tydal i Sør-Trøndelag fylke,
- kommunene Vanylven, Surnadal, Rindal, Halså og Aure i Møre og Romsdal fylke,
- kommunene Dovre, Lesja, Skjåk, Lom, Vågå, Sel, Sør-Aurdal, Etnedal, Nord-Aurdal, Vestre Slidre, Øystre Slidre og Vang i Oppland fylke,
- kommunene Stor-Elvdal, Rendalen, Engerdal, Tolga, Tynset, Alvdal, Folldal og Os i Hedmark fylke.

(5) Sone IV omfatter:

- Troms fylke, med unntak av kommunene Karlsøy, Lyngen, Storfjord, Kåfjord, Skjervøy, Nordreisa, Kvænangen og Tromsø,
- Nordland fylke, med unntak av kommunen Bodø,
- kommunene Namsos, Namdalseid, Lierne, Røyrvik, Namsskogan, Grong, Høylandet, Overhalla, Fosnes, Flatanger, Vikna, Nærøy og Leka i Nord-Trøndelag fylke,
- kommunene Hitra, Frøya, Åfjord, Roan og Osen i Sør-Trøndelag fylke,
- kommunen Smøla i Møre og Romsdal fylke.

(6) Sone IVa omfatter:

- kommunen Tromsø i Troms fylke,
- kommunen Bodø i Nordland fylke.

(7) Sone V omfatter:

- Finnmark fylke,

- kommunene Karlsøy, Lyngen, Storfjord, Kåfjord, Skjervøy, Nordreisa og Kvænangen i Troms fylke.

§ 3. Satser for arbeidsgiveravgift etter sone

(1) Satsene for arbeidsgiveravgift for inntektsåret 2016 er:

- Sone I: 14,1 pst.
- Sone Ia: 14,1 pst., men likevel 10,6 pst. så lenge differansen mellom den avgift som ville følge av satser på henholdsvis 14,1 pst. og 10,6 pst. ikke overstiger grensene for bagatellmessig støtte, jf. § 4 tredje og fjerde ledd. Bestemmelsene om redusert avgiftssats i sone Ia gjelder ikke foretak som er omfattet av helseforetaksloven, og statsforvaltningen som omfattes av reglene i folketrygdloven § 24-5 tredje ledd.
- Sone II: 10,6 pst.
- Sone III: 6,4 pst.
- Sone IV: 5,1 pst.
- Sone IVa: 7,9 pst.
- Sone V: 0 pst. Samme sats gjelder for avgift som svarer av arbeidsgivere hjemmehørende på Svalbard for arbeid utført der, og når andre arbeidsgivere utbetaler lønn og annen godtgjørelse som blir skattlagt etter lov 29. november 1996 nr. 68 om skatt til Svalbard.

(2) Arbeidsgivere som er i økonomiske vanskeligheter, jf. ESAs retningslinjer for støtte til foretak i vanskeligheter, må beregne avgift etter satsen som gjelder i sone I. Det samme gjelder arbeidsgivere med utestående krav på tilbakebetaling av ulovlig statsstøtte. Bestemmelsen i første og annet punktum gjelder likevel ikke så lenge differansen mellom den avgiften som ville følge av satsen i lokaliseringssonen og satsen i sone I, ikke overstiger grensene for bagatellmessig støtte, jf. § 4 tredje ledd.

(3) Arbeidsgivere som beregner arbeidsgiveravgift etter reduserte satser, plikter å avgi erklæring om hvorvidt foretaket er i økonomiske vanskeligheter.

§ 4. Særregler om avgiftssats og avgiftsberegning for arbeidsgivere med aktiviteter innenfor visse sektorer og andre arbeidsgivere som beregner avgift med redusert sats etter reglene om bagatellmessig støtte

(1) Arbeidsgivere i sonene II–V, eller med ambulerende virksomhet i disse sonene, som utfører aktiviteter omfattet av tabellen nedenfor, skal beregne avgift etter satsen for sone I, uansett hvor arbeidsgiver er lokalisert eller arbeidet blir utført. Tilsvarende gjelder for lønn mv. til utleide arbeidstakere som utfører slike aktiviteter.

Stålsektoren

Aktiviteter knyttet til produksjon av produkter som nevnt i Annex II til ESAs retningslinjer for regionalstøtte 2014–2020

Syntetfibresektoren

Aktiviteter knyttet til produksjon av produkter som nevnt i Annex IIa til ESAs retningslinjer for regionalstøtte 2014–2020

Næringskoder, jf. Norsk standard for næringsgruppering (SN2007)
Energisektoren

Næringshovedområde 35	Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning
Transportsektoren	
49.1	Passasjertransport med jernbane
49.2	Godstransport med jernbane
49.31	Transport med rutebil og sporvei i by- og forstadsområder
49.39	Landtransport med passasjerer ikke nevnt annet sted
49.41	Godstransport på vei
50	Sjøfart
51.1	Lufttransport med passasjerer
51.21	Lufttransport med gods
Lufthavner	
52.23	Andre tjenester tilknyttet lufttransport
Finansierings- og forsikringsvirksomhet mv.	
64	Finansieringsvirksomhet
65	Forsikringsvirksomhet og pensjonskasser, unntatt trygdeordninger underlagt offentlig forvaltning
66	Tjenester tilknyttet finansierings- og forsikringsvirksomhet
70.10	Hovedkontortjenester, men bare for så vidt gjelder tjenester som ytes innenfor et konsern
70.22	Bedriftsrådgivning og annen administrativ rådgivning, men bare for så vidt gjelder tjenester som ytes innenfor et konsern

(2) Arbeidsgivere med blandet virksomhet kan, dersom de har et klart regnskapsmessig skille mellom lønn mv. knyttet til aktiviteter som nevnt i første ledd og andre aktiviteter, uten hinder av første ledd beregne avgiften etter satsene i § 3, eventuelt i § 5, for den del av avgiftsgrunnlaget som ikke er knyttet til aktiviteter som nevnt i første ledd.

(3) Arbeidsgivere kan uten hinder av første ledd beregne arbeidsgiveravgift for aktiviteter som nevnt i første ledd etter satsene for lokaliseringssonen, så lenge differansen mellom den avgift som ville følge av satsen i lokaliseringssonen og satsen i sone I, ikke overstiger 500 000 kroner for arbeidsgiveren i 2016. Dersom arbeidsgiver anses å være en del av et konsern, jf. forordning (EU) nr. 1407/2013 om bagatellmessig støtte, gjelder beløpsgrensen for hele konsernet under ett. For aktiviteter knyttet til godstransport på vei, jf. næringskode 49.41 Godstransport på vei, må differansen ikke overstige 250 000 kroner i 2016.

(4) Når en arbeidsgiver beregner avgift med redusert sats i sone Ia eller etter tredje ledd, kan den samlede fordelingen av bagatellmessig støtte i form av redusert avgift og annen bagatellmessig støtte til arbeidsgiveren ikke overstige 500 000 kroner i 2016, jf. forordning (EU)

nr. 1407/2013 om bagatellmessig støtte. For aktiviteter knyttet til godstransport på vei må slik samlet støtte ikke overstige 250 000 kroner i 2016. Arbeidsgiver som mottar annen støtte til dekning av lønn mv. kan ikke beregne redusert avgift etter bestemmelsene i denne paragraf.

(5) Arbeidsgivere som beregner avgift med redusert sats etter bestemmelsen i tredje ledd, plikter å gi opplysninger om eventuell annen bagatellmessig støtte og støtte til dekning av lønnskostnader som arbeidsgiver har blitt tildelt i terminen.

§ 5 Særregel om avgiftssats for aktiviteter knyttet til produkter som ikke omfattes av EØS-avtalen

(1) Arbeidsgivere som utfører aktiviteter knyttet til produksjon, foredling og engroshandel av produkter som ikke omfattes av EØS-avtalen, jf. avtalens § 8, beregner arbeidsgiveravgift med 5,1 pst. når virksomheten drives i sone IVa, og med 10,6 pst. når den drives i sone Ia. Dette gjelder aktiviteter som er omfattet av næringskodene i tabellen nedenfor. Dersom arbeidsgiver også utfører andre aktiviteter enn de som er nevnt nedenfor, gjelder § 4 annet ledd om blandet virksomhet tilsvarende.

Næringskode, jf. Norsk standard for næringsgruppering (SN2007)

01.1–01.3	Dyrking av ettårige vekster, flerårige vekster og planteformering
01.4	Husdyrhold
01.5	Kombinert husdyrhold og planteproduksjon
01.6	Tjenester tilknyttet jordbruk og etterbehandling av vekster etter innhøsting
01.7	Jakt, viltstell og tjenester tilknyttet jakt og viltstell
02.1–02.3	Skogskjøtsel og andre skogbruksaktiviteter, avvirkning og innsamling av viltvoksende produkter av annet enn tre og del av 16.10 (produksjon av pæler)
02.40	Tjenester tilknyttet skogbruk (med unntak av tømmermåling)

Næringskode, jf. Norsk standard for næringsgruppering (SN2007)

03.11–03.12	Hav- og kystfiske og fangst og ferskvannsfiske
03.21–03.22	Hav- og kystbasert akvakultur og ferskvannsbasert akvakultur
10.11–10.13	Bearbeiding og konservering av kjøtt og fjørfekjøtt og produksjon av kjøtt- og fjørfevarer
10.20	Bearbeiding og konservering av fisk, skalldyr og bløtdyr
10.3	Bearbeiding og konservering av frukt og grønnsaker
10.4	Produksjon av vegetabiliske og animalske oljer og fettstoffer
10.5	Produksjon av meierivarer og iskrem
10.6	Produksjon av kornvarer, stivelse og stivelsesprodukter, samt del av 10.89 (produksjon av kunstig honning og karamell)
10.85	Produksjon av ferdigmat
10.9	Produksjon av fôrvarer
46.2	Engroshandel med jordbruksråvarer og levende dyr
46.31	Engroshandel med frukt og grønnsaker, samt del av 10.39 (produksjon av skrellede grønnsaker og blandede salater)
46.32	Engroshandel med kjøtt og kjøttvarer
46.33	Engroshandel med meierivarer, egg, matolje og -fett
46.381	Engroshandel med fisk, skalldyr og bløtdyr
50.202	Innenriks sjøtransport med gods, men bare for så vidt gjelder drift av brønnbåter
52.10	Lagring, men bare for så vidt gjelder drift av kornsiloer.

Trygdeavgift

§ 6 Trygdeavgift av pensjon mv.

Av pensjon i og utenfor arbeidsforhold, føderåd, livrente som ledd i pensjonsordning i arbeidsforhold, engangsutbetaling fra pensjonsordning etter innskuddspensjonsloven, engangsutbetaling fra individuell pensjonsavtale som er i samsvar med regler gitt av departementet, engangsutbetaling fra pensjonsavtale etter lov om individuell pensjonsordning og personinntekt for skattyter under 17 år og over 69 år, som nevnt i folketrygdloven § 23-3 annet ledd nr. 1, beregnes trygdeavgift med 5,1 pst.

§ 7 Trygdeavgift av lønnsinntekt mv.

Av lønnsinntekt og annen personinntekt som nevnt i folketrygdloven § 23-3 annet ledd nr. 2, beregnes trygdeavgift med 8,2 pst.

§ 8 Trygdeavgift av næringsinntekt mv.

Av næringsinntekt og annen personinntekt som nevnt i folketrygdloven § 23-3 annet ledd nr. 3, beregnes trygdeavgift med 11,4 pst.

Andre bestemmelser

§ 9 Forskriftsfullmakt mv.

Kongen gir regler om grunnlag og satser for avgifter og tilskudd etter folketrygdloven § 23-4 for visse grupper av medlemmer i trygden. Satsen på 14,1 pst. skal legges til grunn for arbeidsgiveravgift fastsatt etter denne bestemmelsen.

Departementet kan gi regler til utfylling og gjennomføring av bestemmelsene i §§ 1 til 5.

V

Stortingsvedtak om CO₂-avgift i petroleumsvirksomheten på kontinentalsokkelen for budsjettåret 2016

Fra 1. januar 2016 skal det i henhold til lov 21. desember 1990 nr. 72 om avgift på utslipp av CO₂ i petroleumsvirksomhet på kontinentalsokkelen betales CO₂-avgift til statskassen etter følgende satser:

- for gass kr 1,02 per standardkubikkmeter
- for olje eller kondensat kr 1,02 per liter.

VI

Stortingsvedtak om produktavgift til folketrygden for fiskeri-, hval- og selfangstnæringen for 2016

Med hjemmel i folketrygdloven § 23-5 annet ledd fastsettes:

I

I 2016 skal følgende avgifter til folketrygden dekkes ved en produktavgift på omsetning av fisk, hval og sel, og produkter av disse, fra fartøy som har drevet egen fangstvirksomhet innenfor det aktuelle kalenderår:

- Trygdeavgift over 8,2 pst. av pensjonsgivende inntekt fra fiske, hval- og selfangst i inntektsåret.
- Arbeidsgiveravgift på hyre til mannskapet på fiske-, hvalfangst- og selfangstfartøy.
- Premie til kollektiv yrkesskadetrygd for fiskere, hval- og selfangere.
- Avgift til dekning av de utgiftene folketrygden har med stønad til arbeidsløse fiskere, hval- og selfangere.

5. Avgift til dekning av de utgiftene folketrygden har i forbindelse med ordningen med frivillig tilleggstrygd for sykepenger til manntallsførte fiskere, hval- og sel-fangere.

II

Produktavgiften skal være 2,7 pst. for 2016.

VII

Stortingsvedtak om merverdiavgift for budsjettåret 2016 (kap. 5521 post 70)

§ 1 Saklig virkeområde og forholdet til merverdiavgiftsloven

Fra 1. januar 2016 svares merverdiavgift etter satsene i dette vedtaket og i samsvar med lov 19. juni 2009 nr. 58 om merverdiavgift (merverdiavgiftsloven).

§ 2 Alminnelig sats

Merverdiavgift svares med 25 pst. av avgiftspliktig omsetning, uttak og innførsel når ikke redusert sats skal anvendes etter bestemmelsene nedenfor.

§ 3 Redusert sats med 15 pst.

Merverdiavgift svares med 15 pst. av omsetning, uttak og innførsel av næringsmidler som nevnt i merverdiavgiftsloven § 5-2.

§ 4 Redusert sats med 10 pst.

Merverdiavgift svares med 10 pst. av omsetning og uttak av tjenester som gjelder:

- a) persontransport mv. som nevnt i merverdiavgiftsloven § 5-3,
- b) transport av kjøretøy på fartøy som nevnt i merverdiavgiftsloven § 5-4,
- c) utleie av rom i hotellvirksomhet mv. som nevnt i merverdiavgiftsloven § 5-5,
- d) rett til å overvære kinoforestillinger som nevnt i merverdiavgiftsloven § 5-6,
- e) kringkastingsjenester som nevnt i merverdiavgiftsloven § 5-7,
- f) adgang til utstillinger i museer mv. som nevnt i merverdiavgiftsloven § 5-9,
- g) adgang til fornøylesparker mv. som nevnt i merverdiavgiftsloven § 5-10,
- h) rett til å overvære idrettsarrangementer mv. som nevnt i merverdiavgiftsloven § 5-11.

§ 5 Redusert sats med 11,11 pst.

Merverdiavgift svares med 11,11 pst. av omsetning mv. av viltlevende marine ressurser som nevnt i merverdiavgiftsloven § 5-8.

VIII

Stortingsvedtak om særavgifter til statskassen for budsjettåret 2016

Om avgift på alkohol (kap. 5526 post 70)

§ 1 Fra 1. januar 2016 skal det i henhold til lov 19. mai 1933 nr. 11 om særavgifter betales avgift til statskassen ved innførsel og innenlandsk produksjon av følgende varer med følgende beløp:

Alkoholholdig drikk	Volumprosent alkohol	Kr
	t.o.m. 0,7	avgiftslegges etter reglene for alkoholfrie drikkevarer
Brennevinsbasert	over 0,7	7,31 per volumprosent og liter
Annen	over 0,7 t.o.m. 2,7	3,27 per liter
	over 2,7 t.o.m. 3,7	12,29 per liter
	over 3,7 t.o.m. 4,7	21,29 per liter
	over 4,7 t.o.m. 22	4,76 per volumprosent og liter
Etanol til teknisk bruk	over 0,7	sats som for alkoholholdig drikk

Departementet kan gi forskrift om hva som omfattes av avgiftsplikten og om grunnlaget for avgiften. Departementet kan videre gi forskrift om at det skal betales avgift på alkohol som er i varer som ikke er avgiftspliktige etter første ledd, samt om forenklet avgiftsberegning for varer som reisende innfører til personlig bruk utover avgiftsfri kvote, jf. tolloven § 4-20.

§ 2 Det gis fritak for avgift på alkohol som

- a) fra produsents eller importørs lager
  1. utføres til utlandet,
  2. leveres direkte eller via tollager til proviant etter tolloven § 4-23,
  3. leveres til toll- og avgiftsfritt utsalg på lufthavn etter tolloven § 4-30,
- b) innføres
  1. som reisegods etter tolloven § 5-1,

2. til bruk i transportmidler i ervervsmessig virksomhet etter tolloven § 5-2,
- c) etter tolloven § 5-3 fra produsents eller importørs lager leveres til eller innføres av
  1. diplomater,
  2. NATO og styrker fra land som deltar i Partnerskap for fred,
  3. Den nordiske investeringsbank,
- d) kommer i retur til produsents eller importørs lager,
- e) leveres til teknisk, vitenskapelig eller medisinsk bruk og som er gjort utjenlig til drikk (denaturert) eller på annen måte finnes garantert mot å bli brukt til drikk,
- f) brukes som råstoff mv. ved framstilling av varer,
- g) framstilles ved ikke ervervsmessig produksjon. Fritaket omfatter ikke brennevinsbasert drikk og gjelder kun framstilling til eget bruk.

Departementet kan gi forskrift om gjennomføring, avgrensing av og vilkår for fritak.

§ 3 Oppstår det tvil om omfanget av avgiftsplikten, avgjøres spørsmålet av departementet.

§ 4 Departementet kan fritta for eller sette ned avgiften når det oppstår enkelttilfeller eller situasjoner som ikke var

overveid da avgiftsvedtaket ble truffet og når avgiften i det spesielle enkelttilfellet får en utilsiktet virkning.

Om avgift på tobakkvarer mv. (kap. 5531 post 70)

§ 1 Fra 1. januar 2016 skal det i henhold til lov 19. mai 1933 nr. 11 om særavgifter betales avgift til statskassen ved innførsel og innenlandsk produksjon av følgende varer med følgende beløp:

Produkt	Kr	
Sigarer	2,50	per gram av pakningens nettovekt
Sigaretter	2,50	per stk.
Røyketobakk, karvet skråtobakk, råtobakk i forbrukerpakning	2,50	per gram av pakningens nettovekt
Skråtobakk	1,01	per gram av pakningens nettovekt
Snus	1,01	per gram av pakningens nettovekt
Sigarettpapir og sigarethylser	0,0382	per stk.

Departementet kan gi forskrift om hva som omfattes av avgiftsplikten og om grunnlaget for avgiften. Departementet kan videre gi forskrift om forenklet avgiftsberegning for varer som reisende innfører til personlig bruk utover avgiftsfri kvote, jf. tolloven § 4-20.

§ 2 Departementet kan gi forskrift eller fatte enkeltvedtak om at varer som er ment eller er egnet som erstatning for varer som nevnt i § 1, er avgiftspliktige. Dersom avgiftsplikt blir pålagt, skal det betales avgift med samme beløp som for tilsvarende tobakkvare.

§ 3 Det gis fritak for avgift på tobakkvarer mv. som

- a) fra produsents eller importørs lager
  1. utføres til utlandet,
  2. leveres direkte eller via tollager til proviant etter tolloven § 4-23,
  3. leveres til toll- og avgiftsfritt utvalg på lufthavn etter tolloven § 4-30,
- b) innføres
  1. som reisegods etter tolloven § 5-1,
  2. til bruk i transportmidler i ervervsmessig virksomhet etter tolloven § 5-2,
- c) etter tolloven § 5-3 fra produsents eller importørs lager leveres til eller innføres av
  1. diplomater,
  2. NATO og styrker fra land som deltar i Partnerskap for fred,
  3. Den nordiske investeringsbank,

- d) kommer i retur til produsents eller importørs lager,
- e) kvalitetsprøves og forbrukes på fabrikk eller lager.

Departementet kan gi forskrift om gjennomføring, avgrensing av og vilkår for fritak.

§ 4 Oppstår det tvil om omfanget av avgiftsplikten avgjøres spørsmålet av departementet.

§ 5 Departementet kan fritta for eller sette ned avgiften når det oppstår enkelttilfeller eller situasjoner som ikke var overveid da avgiftsvedtaket ble truffet og når avgiften i det spesielle enkelttilfellet får en utilsiktet virkning.

Om avgift på motorvogner mv. (kap. 5536)

A. Engangsavgift (kap. 5536 post 71)

§ 1 Fra 1. januar 2016 skal det i henhold til lov 19. juni 1959 nr. 2 om avgifter vedrørende motorkjøretøyer og båter betales avgift til statskassen ved første gangs registrering av motorvogner i det sentrale motorvognregisteret. Videre skal det betales avgift når

- a) betingelsene for avgiftsfrihet eller avgiftsnedsettelse ved første gangs registrering ikke lenger er oppfylt,
- b) motorvogn som ikke tidligere er registrert her i landet urettmessig tas i bruk uten registrering,
- c) oppbygd motorvogn tas i bruk før ny registrering.

Departementet kan gi forskrift om hva som omfattes av avgiftsplikten og om grunnlaget for avgiften.

§ 2 Avgift skal betales med følgende beløp:

Avgiftsgrupper	Egenvekt (kg)	Motoreffekt (kW)	NO _x -utslipp (mg/km)	CO ₂ -utslipp (g/km)	Slagvolum (cm ³)	Sats per enhet (kr)	Vrakpant-avgift (kr)
Avgiftsgruppe A							2 400
Personbiler, varebiler klasse 1, busser under 6 m med inntil 17 seteplasser	0–150 151–1 150					0 38,08	

Avgiftsgrupper	Egenvekt (kg)	Motoreffekt (kW)	NO _x - utslipp (mg/km)	CO ₂ - utslipp (g/km)	Slagvolum (cm ³)	Sats per enhet (kr)	Vrakpant- avgift (kr)
	1 151–1 400					83,01	
	1 401–1 500					166,04	
	over 1 500					193,11	
		0–70				0	
		71–100				125,59	
		101–140				363,67	
		over 140				900,01	
			over 0			57,95	
Motorvogn med plikt til å dokumentere drivstofforbruk og CO₂-utslipp, og med							
– utslipp 95 g/km og over							
				0–95		0	
				96–110		896,76	
				111–140		903,68	
				141–210		2 106,65	
				over 210		3 382,16	
– CO₂-utslipp under 95 g/km t.o.m 40 g/km gjøres følgende fradrag per g/km for den del av utslippet som ligger under 95 g/km t.o.m 40 g/km							
						918,82	
– CO₂-utslipp under 40 g/km gjøres følgende fradrag per g/km for den del av utslippet som ligger under 40 g/km							
						1 081,03	
Motorvogn uten plikt til å dokumentere drivstofforbruk og CO₂-utslipp							
– bensindrevne							
				0–950		15,57	
				951–1 400		57,04	
				1 401–1 800		133,89	
				over 1 800		144,42	
– ikke bensindrevne							
				0–950		11,93	
				951–1 400		46,57	
				1 401–1 800		109,29	
				over 1 800		113,69	
Avgiftsgruppe B							2 400
Varebiler klasse 2, lastebiler med tillatt totalvekt mindre enn 7 501 kg og godsrom med lengde under							
300 cm og bredde under 190 cm	22 pst. av A	22 pst. av A	50 pst. av (A)				

Avgiftsgrupper	Egenvekt (kg)	Motoreffekt (kW)	NO _x - utslipp (mg/km)	CO ₂ - utslipp (g/km)	Slagvolum (cm ³)	Sats per enhet (kr)	Vrakpant- avgift (kr)
Motorvogn med plikt til å dokumentere drivstofforbruk og CO ₂ -utslipp, og med							
– utslipp 95 g/km og over				0–95 96–110 111–140 over 140		0 269,03 271,10 526,66	
– CO ₂ -utslipp under 95 g/km t.o.m. 40 g/km gjøres følgende fradrag per g/km for den del av utslippet som ligger under 95 g/km t.o.m. 40 g/km						275,64	
– CO ₂ -utslipp under 40 g/km gjøres følgende fradrag per g/km for den del av utslippet som ligger under 40 g/km						324,31	
Motorvogn uten plikt til å dokumentere drivstofforbruk og CO ₂ -utslipp					30 pst. av A		
Avgiftsgruppe C							2 400
Campingbiler	22 pst. av A	22 pst. av A	0 pst. av (A):	22 pst. av A	22 pst. av A		
Avgiftsgruppe D (Opphevet)							
Avgiftsgruppe E							0
Beltebiler						36 pst. av verdiavgiftsgrunnlaget	
Avgiftsgruppe F							0
Motorsykler		0–11 over 11			0–125 126–900 over 900	8 092 0 256,25 0 32,94 72,24	
Avgiftsgruppe G							2 400
Beltemotorsykler (snøscootere)	0–100 101–200 over 200					13,52 27,04 54,06	

Avgiftsgrupper	Egenvekt (kg)	Motoreffekt (kW)	NO _x - utslipp (mg/km)	CO ₂ - utslipp (g/km)	Slagvolum (cm ³)	Sats per enhet (kr)	Vrakpant- avgift (kr)
		0–20				21,72	
		21–40				43,43	
		over 40				86,84	
					0–200	2,38	
					201–400	4,76	
					over 400	9,50	
Avgiftsgruppe H							2 400
Motorvogn i avgiftsgruppe A, som ved første gangs registrering her i landet blir registrert på løyveinnehaver til bruk som ordinær drosje (ikke reserve- eller erstatningsdrosje) eller for transport av funksjonshemmede	40 pst. av A	40 pst. av A	100 pst. av (A)				
Motorvogn med plikt til å dokumentere drivstofforbruk og CO ₂ -utslipp, og med							
– utslipp 95 g/km og over				0–95 96–110 over 110		0 896,76 903,68	
– CO ₂ -utslipp under 95 g/km t.o.m. 40 g/km gjøres følgende fradrag per g/km for den del av utslippet som ligger under 95 g/km t.o.m. 40 g/km						918,82	
– CO ₂ -utslipp under 40 g/km gjøres følgende fradrag per g/km for den del av utslippet som ligger under 40 g/km						1 081,03	
Motorvogn uten plikt til å dokumentere drivstofforbruk og CO ₂ -utslipp					100 pst. av A		
Avgiftsgruppe I							2 400
Avgiftspliktige motorvogner som er 30 år eller eldre						0	

Avgiftsgrupper	Egenvekt (kg)	Motoreffekt (kW)	NO _x - utslipp (mg/km)	CO ₂ - utslipp (g/km)	Slagvolum (cm ³)	Sats per enhet (kr)	Vrakpant- avgift (kr)
Avgiftsgruppe J							2 400
Busser under 6 m med inntil 17 seteplasser, hvorav minst 10 er fastmontert i fartsretningen							
	40 pst. av A	40 pst. av A	0 pst. av (A):				
Motorvogn med plikt til å dokumentere drivstofforbruk og CO ₂ -utslipp, og med							
– utslipp 95 g/km og over				0–95		0	
				96–110		358,70	
				111–140		361,47	
				over 140		842,66	
– CO ₂ -utslipp under 95 t.o.m. 40 g/km gjøres følgende fradrag per g/km for den del av utslippet som ligger under 95 g/km t.o.m. 40 g/km						367,52	
– CO ₂ -utslipp under 40 g/km gjøres følgende fradrag per g/km for den del av utslippet som ligger under 40 g/km						432,41	
Motorvogn uten plikt til å dokumentere drivstofforbruk og CO ₂ -utslipp					40 pst. av A		

Vrakpantavgiften inngår ikke i beregningsgrunnlaget for merverdiavgiften.

Departementet kan gi forskrift om refusjon av engangsavgift og vrakpantavgift for motorvogner som utføres til utlandet.

Departementet kan gi forskrift om tilbakebetaling og tilleggsberegning av særavgift og merverdiavgift. Departementet kan videre gi forskrift om hvilken avgiftsgruppe en motorvogn skal avgiftsberegnes etter. Oppstår det tvil om hvilken avgiftsgruppe en motorvogn skal avgiftsberegnes etter, avgjøres dette av departementet med bindende virkning.

§ 3 Ved beregning av avgift basert på egenvekt, NO_x-utslipp, CO₂-utslipp, slagvolum og motoreffekt benyttes de tekniske data som fastsettes i forbindelse med motorvognens godkjenning etter veimyndighetenes regelverk.

For motorvogner som ikke har fastsatt verdi for utslipp av NO_x etter første ledd, settes utslippet til den verdi vedkommende motorvogn maksimalt kan ha etter veimyndighetenes regelverk. Departementet kan gi forskrift om hvordan NO_x-utslipp skal fastsettes.

Hvilke motorvogner som har plikt til å dokumentere drivstofforbruk og CO₂-utslipp følger av veimyndighetenes regelverk. Avgiftsberegningen for kjøretøy som ikke omfattes av veimyndighetenes regelverk om dokumentasjon av drivstofforbruk og CO₂-utslipp, skal baseres på CO₂-utslipp når utslippet på annen måte er dokumentert overfor veimyndighetene og lagt til grunn ved registreringen.

Ved innenlandsk tilvirkning er verdiavgiftsgrunnlaget prisen fra produsent. Ved innførsel er verdiavgiftsgrunnlaget tollverdien.

§ 4 For motorvogner som benytter stempeldrevet forbrenningsmotor i kombinasjon med elektrisk motor (hybridbiler), inngår verken effekten knyttet til den elektriske motoren eller vekten av elektromotor og batteripakke i avgiftsgrunnlaget.

For motorvogner som har vært registrert i utlandet før registrering her i landet gjøres bruksfradrag i den engangsavgift som beregnes etter § 2.

Departementet kan gi forskrift om beregning av engangsavgiften for motorvogner som nevnt i første og annet ledd.

§ 5 Det gis fritak for engangsavgift på

- a) motorvogner som registreres på kjennemerker med gule tegn på blå reflekterende bunn,
- b) motorvogner registrert på Den nordiske investeringsbank og som er nødvendig for bankens offisielle virksomhet,
- c) motorvogner som registreres på NATO eller NATOs hovedkvarter, styrker eller personell i den utstrekning dette følger av internasjonale avtaler Norge er forpliktet av. Fritaket omfatter på tilsvarende vilkår også styrker fra land som deltar i Partnerskap for fred,
- d) lett pansrede motorvogner til offentlig bruk,
- e) motorvogner til bruk utelukkende som banekjøretøy og i rally, samt motorsykler til bruk utelukkende i trial- og endurokonkurranseskjøring,
- f) ambulanser,
- g) begravelseskjøretøy,
- h) beltemotorsykler som ved første gangs registrering her i landet blir registrert på humanitær institusjon som skal benytte kjøretøyet i ambulansetjeneste,
- i) motorvogner som bare bruker elektrisitet til framdrift, herunder motorvogner hvor elektrisiteten er produsert i brenselceller. Fritaket omfatter ikke motorvogner hvor batteri under kjøring kan tilføres strøm ved bruk av en ekstern forbrenningsmotor,
- j) busser som ved første gangs registrering her i landet blir registrert på
  1. innehaver av løyve etter lov 21. juni 2002 nr. 45 om yrkestransport med motorvogn og fartøy § 6 eller § 9, eller som er utleid på kontrakt med varighet på ett år eller mer mellom innehaver av slikt løyve og selskap i samme konsern. Fritaket gjelder også busser som utfører rutetransport basert på kontrakt med varighet på ett år eller mer inngått med myndighet eller selskap som har slikt ruteløyve,
  2. institusjon eller organisasjon som tilbyr transport av funksjonshemmede mv.,
- k) motorvogner som innføres som arvegods etter tolloven § 5-1 første ledd bokstav e,
- l) motorvogner som innføres til midlertidig bruk etter tolloven § 6-1 annet ledd,
- m) beltevogner til Forsvaret,
- n) spesialutrustede kjøretøy til bruk for brannvesenet,
- o) motorvogner som til framdrift benytter stempeldrevet forbrenningsmotor som kun kan benytte hydrogen som drivstoff. Dette gjelder også kjøretøy som til framdrift

benytter slik motor i kombinasjon med elektrisk motor (hybridbiler).

For motorvogner som kan benytte etanol som drivstoff gjøres fradrag i avgiften etter § 2 på kr 10 000. Med etanol menes i denne sammenheng konsentrasjoner på minst 85 pst. etanol.

Motorvogner som nevnt i første ledd bokstav a til c er fritatt for vrakpantavgift.

Departementet kan gi forskrift om gjennomføring, avgrensning av og vilkår for fritak.

§ 6 Departementet kan gi forskrift om betaling av avgifter ved endring av en motorvogns avgiftsmessige status og om hva som skal anses som slik endring.

Departementet kan gi forskrift om betaling av avgift dersom det foretas endringer av en motorvogn som har betydning for grunnlaget for beregning av avgiften, og om hva som skal anses som en slik endring.

§ 7 Oppstår det tvil om omfanget av avgiftsplikten, avgjøres spørsmålet av departementet.

§ 8 Departementet kan fritta for eller sette ned avgiften når det oppstår enkelttilfeller eller situasjoner som ikke var overveid da avgiftsvedtaket ble truffet og når avgiften i det spesielle enkelttilfellet får en utilsiktet virkning eller også ellers en klart urimelig virkning.

B. Årsavgift (kap. 5536 post 72)

§ 1 For 2016 skal det i henhold til lov 19. juni 1959 nr. 2 om avgifter vedrørende motorvogner og båter betales årsavgift til statskassen for innenlandsregistrerte kjøretøy med tillatt totalvekt mindre enn 7 500 kg med følgende beløp (kr):

- a) 3 135 for personbiler, varebiler, campingbiler, busser, kombinerte biler, lastebiler, samt trekkbiler med tillatt totalvekt fra og med 3 500 kg,
- b) 3 655 for dieseldrevne motorvogner som nevnt i bokstav a som ikke har fabrikkmontert partikkelfilter,
- c) 3 135 for årsprøvekjennermerker for motorvogner,
- d) 1 920 for motorsykler; trehjuls, lette, mellomtunge og tunge,
- e) 445 for
  1. motorvogner som er registrert på innehaver av løyve etter lov 21. juni 2002 nr. 45 om yrkestransport med motorvogn eller fartøy § 9 som drosje (ikke reserve- eller erstatningsdrosje) eller for transport av funksjonshemmede,
  2. motorvogner som er registrert på innehaver av løyve etter lov 21. juni 2002 nr. 45 om yrkestransport med motorvogner eller fartøy § 6, eller som er utleid på kontrakt med varighet på ett år eller mer mellom innehaver av slikt løyve og selskap i samme konsern. Dette gjelder også motorvogn som utfører rutetransport basert på kontrakt med varighet på ett år eller mer inngått med myndighet eller selskap som har slikt ruteløyve,
  3. motorvogner som er godkjent og registrert som

ambulanse eller som er registrert som begravelse-
skjøretøy på begravellesbyrå og lignende,

4. motorvogner som er registrert på kjennemerker med lysegule tegn på sort bunn,
5. motorvogner som bare bruker elektrisitet til framdrift, herunder motorvogner hvor elektrisiteten er produsert i brenselceller,
6. motorredskap,
7. beltekjøretøy,
8. trekkbiler som ikke omfattes av bokstav a eller b,
9. mopeder,
10. traktorer,
11. motorvogner som er 30 år eller eldre.

Departementet kan gi forskrift om hva som omfattes av avgiftsplikten og om grunnlaget for avgiften.

§ 2 Unntatt fra avgiftsplikt er:

- a) motorvogner som er registrert på kjennemerker med gule tegn på blå reflekterende bunn,
- b) motorvogner som er registrert på Den nordiske investeringsbank og som er nødvendig for bankens offisielle virksomhet,
- c) motorvogner som er registrert på NATO eller NATOs hovedkvarter, styrker eller personell i den utstrekning dette følger av internasjonale avtaler Norge er forpliktet av. Fritaket omfatter på tilsvarende vilkår også styrker fra land som deltar i Partnerskap for fred,
- d) motorvogner registrert til bruk på Svalbard,
- e) motorvogn som er stjålet i løpet av året.

Departementet kan gi forskrift om gjennomføring, avgrensning av og vilkår for fritak.

§ 3 Det skal betales full avgift for kjøretøy som er registrert per 1. januar eller som blir registrert i første halvår og for årsprøvekjennermerker som er til-

delt per 1. januar eller som blir tildelt i første halvår.

Det skal ikke betales avgift for motorvogner som innen avgiftens forfall leveres til godkjent oppsamlingsplass for bilvrak eller til biloppbuggeri for vraking/hugging.

Det skal betales halv avgift på kjøretøy som

- a) leveres til godkjent oppsamlingsplass for bilvrak eller til biloppbuggeri for vraking/hugging i første halvår, men etter avgiftens forfall,
- b) registreres eller tildeles årsprøvekjennermerker i annet halvår.

Departementet kan gi forskrift om gjennomføring, avgrensning av og vilkår for å betale halv avgift.

§ 4 Avgift som ikke er betalt innen forfall, forhøyes med kr 250. For kjøretøy som nevnt i § 1 bokstav e forhøyes avgiften med kr 50.

Departementet kan gi forskrift om innkreving av tilleggsavgiften.

§ 5 Oppstår det tvil om omfanget av avgiftsplikten, avgjøres spørsmålet av departementet.

§ 6 Departementet kan frita for eller sette ned avgiften når det oppstår enkelttilfeller eller situasjoner som ikke var overveid da avgiftsvedtaket ble truffet og når avgiften i det spesielle enkelttilfellet får en utilsiktet virkning.

C. Vektårsavgift (kap. 5536 post 73)

§ 1 Fra 1. januar 2016 skal det i henhold til lov 19. juni 1959 nr. 2 om avgifter vedrørende motorkjøretøyer og båter betales vektgradert årsavgift til statskassen på innenlandsregistrerte kjøretøy på minst 7 500 kg. For dieseldrevne kjøretøy skal det i tillegg betales miljødifferensiert årsavgift.

1. Vektgradert årsavgift

Motor kjøretøy

Avgiftsgruppe (kg)	Luftfjæring (kr)	Annet fjæringssystem (kr)
<i>2 eller flere aksler</i> 7 500–11 999	448	448
<i>2 aksler</i> 12 000–12 999	448	803
13 000–13 999	803	1 434
14 000–14 999	1 434	1 833
15 000 og over	1 833	3 583
<i>3 aksler</i> 12 000–14 999	448	448
15 000–16 999	803	1 066
17 000–18 999	1 066	1 720
19 000–20 999	1 720	2 095
21 000–22 999	2 095	2 986
23 000 og over	2 986	4 394

Avgiftsgruppe (kg)	Luftfjæring (kr)	Annet fjæringssystem (kr)
<i>Minst 4 aksler</i>		
12 000–24 999	2 095	2 119
25 000–26 999	2 119	3 056
27 000–28 999	3 056	4 587
29 000 og over	4 587	6 590
<i>Kombinasjoner av kjøretøy – vogntog</i>		
Avgiftsgruppe (kg)	Luftfjæring (kr)	Annet fjæringssystem (kr)
<i>2 + 1 aksler</i>		
7 500–13 999	448	448
14 000–15 999	448	448
16 000–17 999	448	608
18 000–19 999	608	812
20 000–21 999	812	1 305
22 000–22 999	1 305	1 557
23 000–24 999	1 557	2 451
25 000–27 999	2 451	3 955
28 000 og over	3 955	6 609
<i>2 + 2 aksler</i>		
16 000–24 999	791	1 246
25 000–25 999	1 246	1 763
26 000–27 999	1 763	2 382
28 000–28 999	2 382	2 783
29 000–30 999	2 783	4 281
31 000–32 999	4 281	5 768
33 000 og over	5 768	8 523
<i>2 + minst 3 aksler</i>		
16 000–37 999	4 679	6 340
38 000–40 000	6 340	8 456
over 40 000	8 456	11 324
<i>Minst 3 + 1 aksler</i>		
16 000–24 999	791	1 246
25 000–25 999	1 246	1 763
26 000–27 999	1 763	2 382
28 000–28 999	2 382	2 783
29 000–30 999	2 783	4 281
31 000–32 999	4 281	5 768
33 000 og over	5 768	8 523
<i>Minst 3 + 2 aksler</i>		
16 000–37 999	4 189	5 643
38 000–40 000	5 643	7 631
over 40 000	7 631	11 073
<i>Minst 3 + minst 3 aksler</i>		
16 000–37 999	2 576	3 024
38 000–40 000	3 024	4 291
over 40 000	4 291	6 569

2. Miljødifferensiert årsavgift for dieseldrevne kjøretøy

Vektklasser (kg)	Avgasskravnivå (EURO)							0-utslipp (kr)
	Ingen (kr)	I (kr)	II (kr)	III (kr)	IV (kr)	V (kr)	VI eller strengere (kr)	
7 500–11 999	5 738	3 189	2 231	1 359	715	447	112	0
12 000–19 999	9 415	5 232	3 658	2 231	1 178	730	183	0
20 000 og over	16 740	9 589	6 801	4 087	2 158	1 341	336	0

Departementet kan gi forskrift om hva som omfattes av avgiftsplikten.

§ 2 Departementet kan gi forskrift om hvilke fjærings-systemer som kan likestilles med luftfjæring og om fastsettelse av avgasskravnivå, herunder krav til dokumentasjon for registreringsår og avgasskravnivå.

Departementet kan gi forskrift om etterberegning av avgift dersom det viser seg at et kjøretøy ikke oppfyller de krav til avgassutslipp som lå til grunn ved beregning av avgiften.

§ 3 Departementet kan gi forskrift om betaling av avgift for utenlandsregistrerte kjøretøy etter antall døgn de befinner seg i Norge (døgnavgift), herunder fastsette høyere døgnavgift for kjøretøy som er registrert i et land som krever høyere bruksavgifter av norske kjøretøy enn av dette lands kjøretøy, samt treffe gjensidige avtaler med andre land om fritak for eller nedsettelse av døgnavgiften.

§ 4 Avgiftsgrunnlaget er den vekt som er oppgitt som tillatt totalvekt i motorvognregisteret. For semitrailere er avgiftsgrunnlaget den del av totalvekten som faller på semitrailerens aksler. Hvis kjøretøyets totalvekt ikke går fram av vognkortet, settes totalvekten til summen av kjøretøyets egenvekt og tillatt (registrert) lasteevne.

Departementet kan gi forskrift om grunnlaget for avgiften, herunder at avgiftsgrunnlaget skal settes lavere enn kjøretøyets tillatte totalvekt.

§ 5 Følgende kjøretøy er fritatt for vektgradert og miljødifferensiert årsavgift:

- traktorer,
- kjøretøy registrert på kjennemerker med lysegule typer på sort bunn,

- motorredskaper,
- kjøretøy som er 30 år eller eldre, unntatt tilhengere,
- kjøretøy som i forbindelse med transport av gods fraktes på jernbane (kombinert godstransport),
- kjøretøy som er registrert på NATO eller NATOs hovedkvarter, styrker eller personell i den utstrekning dette følger av internasjonale avtaler Norge er forpliktet av. Fritaket omfatter på tilsvarende vilkår også styrker fra land som deltar i Partnerskap for fred.

Departementet kan gi forskrift om gjennomføring, avgrensning av og vilkår for fritak.

§ 6 Departementet kan gi forskrift om utskrivning av avgiften i flere terminer og om forholdsmessig beregning av avgiften ved avregistrering, vraking og omregistrering.

Departementet kan gi forskrift om betaling av avgift basert på en dagsats på to pst. av full vektårsavgift med et fastsatt minstebeløp.

§ 7 Oppstår det tvil om omfanget av avgiftsplikten, avgjøres spørsmålet av departementet.

§ 8 Departementet kan frita for eller sette ned avgiften når det oppstår enkelttilfeller eller situasjoner som ikke var overveid da avgiftsvedtaket ble truffet og når avgiften i det spesielle enkelttilfellet får en utilsiktet virkning.

D. Omregistreringsavgift (kap. 5536 post 75)

§ 1 Fra 1. januar 2016 skal det i henhold til lov 19. juni 1959 nr. 2 om avgifter vedrørende motorkjøretøyer og båter betales avgift til statskassen ved omregistrering av nevnte, tidligere her i landet registrerte motorvogner, og tilhengere med følgende beløp:

	Registreringsår		
	2016 til 2013 (kr)	2012 til 2005 (kr)	2004 og eldre (kr)
a) Mopeder, motorsykler og beltemotorsykler	513	513	513
b) Personbiler			
Egenvekt (typegodkjent):			
1. t.o.m. 1 200 kg	3 895	2 563	1 538
2. over 1 200 kg	5 945	3 588	1 538
c) Lastebiler, trekkbiler, varebiler, kombinerte biler, campingbiler, beltebiler og busser med tillatt totalvekt inntil 7 500 kg	1 948	1 230	1 025
d) Biltilhengere, herunder semitrailere og campingtilhengere, med egenvekt (typegodkjent) over 350 kg	513	513	513

Departementet kan gi forskrift om hva som omfattes av avgiftsplikten og om grunnlaget for avgiften.

§ 2 Det gis fritak for avgift ved omregistrering av kjøretøy:

- a) ved ren navneendring,
- b) på ektefelle,
- c) mellom foreldre og barn som arv (fullt skifte),
- d) som er 30 år eller eldre,
- e) som utloddes og som tidligere har vært registrert på utlodderen,
- f) som skal registreres på kjennemerker med gule tegn på blå reflekterende bunn,
- g) på NATO eller NATOs hovedkvarter i Norge, styrker eller personell i den utstrekning dette følger av internasjonale avtaler Norge er forpliktet av. Fritaket omfatter på tilsvarende vilkår også styrker fra land som deltar i Partnerskap for fred,
- h) som registreres på Den nordiske investeringsbank og som er nødvendig for bankens offisielle virksomhet,
- i) som har vært registrert på samme eier i to måneder eller mindre (samlet påskiltings-/registreringstid),
- j) som tas tilbake av selger som følge av heving eller omlevering etter kjøpslovens eller forbrukerkjøpslovens bestemmelser,
- k) ved omorganiseringer som gjennomføres med lovfestet selskapsrettslig kontinuitet, samt ved omorganiseringer som kan gjennomføres med skattemessig kontinuitet etter skatteloven §§ 11-2 til 11-5, § 11-11 og § 11-20 med tilhørende forskrifter. Omorganiseringen og omregistreringen av kjøretøy må ha funnet sted etter 1. januar 2016,
- l) ved sletting av registrert eier eller medeier i motorvognregisteret.

Departementet kan gi forskrift om gjennomføring, avgrensning av og vilkår for fritak.

§ 3 Oppstår det tvil om omfanget av avgiftsplikten, avgjøres spørsmålet av departementet.

§ 4 Departementet kan fritta for eller sette ned avgiften når det oppstår enkelttilfeller eller situasjoner som ikke var overveid da avgiftsvedtaket ble truffet og når avgiften i det spesielle enkelttilfellet får en utilsiktet virkning.

Om veibruksavgift på drivstoff (kap. 5538 post 70, 71 og 72)

I

§ 1 Fra 1. januar 2016 skal det i henhold til lov 19. mai 1933 nr. 11 om særavgifter betales veibruksavgift til statskassen ved innførsel og innenlandsk produksjon av følgende drivstoff:

- a) bensin per liter
  1. svovelfri bensin (under 10 ppm svovel): kr 4,99,
  2. lavsvovlet bensin (under 50 ppm svovel): kr 5,03,
  3. annen bensin: kr 5,03.

- b) mineralolje til framdrift av motorvogn (autodiesel) per liter
  1. svovelfri mineralolje (under 10 ppm svovel): kr 3,44,
  2. lavsvovlet mineralolje (under 50 ppm svovel): kr 3,50,
  3. annen mineralolje: kr 3,50,
- c) naturgass per Sm³: kr 5,95

Andel bioetanol innblandet i bensin, andel biodiesel innblandet i mineralolje, og andel biogass innblandet i naturgass, inngår ikke i avgiftsgrunnlaget ved beregningen av avgiften etter første ledd bokstav a til c.

For bioetanol og biodiesel som omfattes av omsetningskravet i produktforskriften § 3-3 svares avgift etter satserne som gjelder for henholdsvis bensin og mineralolje til framdrift av motorvogn etter første ledd.

Avgiften kommer i tillegg til avgift som skal betales etter Stortingets vedtak om CO₂-avgift og svovelavgift på mineralske produkter.

Departementet kan gi forskrift om hva som omfattes av avgiftsplikten og om grunnlaget for avgiften.

§ 2 Olje som er merket i samsvar med forskrift fastsatt av departementet, skal ikke ilegges avgift etter § 1 første ledd bokstav b.

Departementet kan bestemme at

- a) fritak for avgiftsplikten kan skje på annen måte enn ved bruk av merket olje,
- b) avgift skal betales ved bruk av merket olje.

§ 3 På vilkår fastsatt av departementet kan det benyttes merket olje

- a) i følgende motorvogner:
  1. traktorer,
  2. motorvogner registrert på kjennemerker med lysegule tegn på sort bunn,
  3. motorredskaper,
  4. tilhørende Den nordiske investeringsbank og som er nødvendig for bankens offisielle virksomhet,
  5. tilhørende NATO eller NATOs hovedkvarter i Norge, styrker eller personell i den utstrekning dette følger av internasjonale avtaler Norge er forpliktet av. Fritaket omfatter på tilsvarende vilkår også styrker fra land som deltar i Partnerskap for fred.
- b) til annen bruk enn framdrift av motorvogn.

§ 4 Det gis fritak for avgift på drivstoff som

- a) utføres til utlandet,
- b) legges inn på tollager når varene er bestemt til utførsel,
- c) innføres
  1. som reisegods etter tolloven § 5-1,
  2. til bruk i transportmidler i ervervsmessig virksomhet etter tolloven § 5-2,
  3. etter tolloven § 5-9, og er av mindre verdi,
- d) etter tolloven § 5-3 leveres til eller innføres av
  1. diplomater,

2. NATO og styrker fra land som deltar i Partnerskap for fred,
  3. Den nordiske investeringsbank,
- e) kommer i retur til registrert virksomhets lager.
Departementet kan gi forskrift om gjennomføring, avgrensning av og vilkår for fritak.

§ 5 Det gis fritak eller ytes tilskudd for avgift på bensin som

- a) brukes i fly, unntatt Forsvarets fly,
  - b) brukes til teknisk og medisinsk formål,
  - c) brukes i anlegg eller innretninger som har tilknytning til utnyttelse av naturforekomster i havområder utenfor norsk territorialgrense, til transport mellom land og slike anlegg eller innretninger og for spesialskip som har oppdrag i slik virksomhet,
  - d) brukes i båter og snøscootere i veiløse strøk,
  - e) brukes i motorsager og andre arbeidsredskaper med 2-taktsmotor dersom bensinen har særlige helse- og miljømessige egenskaper,
  - f) er gjenvunnet i VRU-anlegg (Vapour Recovery Unit).
- Departementet kan gi forskrift om gjennomføring, avgrensning av og vilkår for fritak.

§ 6. Det gis fritak for avgift på naturgass

- a) til bruk i følgende motorvogner:
  1. traktorer,
  2. motorvogner registrert på kjennemerker med lysegule tegn på sort bunn,
  3. motorredskaper,
  4. tilhørende Den nordiske investeringsbank og som er nødvendig for bankens offisielle virksomhet,
  5. tilhørende NATO eller NATOs hovedkvarter i Norge, styrker eller personell i den utstrekning dette følger av internasjonale avtaler Norge er forpliktet av. Fritaket omfatter på tilsvarende vilkår også styrker fra land som deltar i Partnerskap for fred.
- b) til annen bruk enn framdrift av motorvogn.

§ 7 Oppstår det tvil om omfanget av avgiftsplikten, avgjøres spørsmålet av departementet.

§ 8 Departementet kan frita for eller sette ned avgiften når det oppstår enkelttilfeller eller situasjoner som ikke var overveid da avgiftsvedtaket ble truffet og når avgiften i det spesielle enkelttilfellet får en utilsiktet virkning.

II

Fra 1. juli 2016 gjøres følgende endringer:

§ 1 første ledd ny bokstav d skal lyde:

- d) LPG per kg: kr 6,91.

§ 1 annet ledd skal lyde:

Andel bioetanol innblandet i bensin, andel biodiesel innblandet i mineralolje, og andel biogass innblandet i naturgass og LPG, inngår ikke i avgiftsgrunnlaget ved beregningen av avgiften etter første ledd bokstav a til d.

§ 6 skal lyde:

- § 6. Det gis fritak for avgift på naturgass og LPG
- a) til bruk i følgende motorvogner:
    1. traktorer,
    2. motorvogner registrert på kjennemerker med lysegule tegn på sort bunn,
    3. motorredskaper,
    4. tilhørende Den nordiske investeringsbank og som er nødvendig for bankens offisielle virksomhet,
    5. tilhørende NATO eller NATOs hovedkvarter i Norge, styrker eller personell i den utstrekning dette følger av internasjonale avtaler Norge er forpliktet av. Fritaket omfatter på tilsvarende vilkår også styrker fra land som deltar i Partnerskap for fred.
  - b) til annen bruk enn framdrift av motorvogn.

Om avgift på elektrisk kraft (kap. 5541 post 70)

I

§ 1 Fra 1. januar 2016 skal det i henhold til lov 19. mai 1933 nr. 11 om særavgifter betales avgift til statskassen med 16 øre per kWh på elektrisk kraft som leveres her i landet.

Det skal betales avgift med 0,48 øre per kWh for kraft som leveres

- a) til industri, bergverk, produksjon av fjernvarme og arbeidsmarkedsbedrifter som utøver industriproduksjon. Den reduserte satsen omfatter elektrisk kraft som benyttes i forbindelse med selve produksjonsprosessen, og
- b) i Finnmark og følgende kommuner i Nord-Troms: Karlsøy, Kvænangen, Kåfjord, Lyngen, Nordreisa, Skjervøy og Storfjord.

Det skal betales avgift ved uttak av elektrisk kraft til eget bruk.

Departementet kan gi forskrift om hva som omfattes av avgiftsplikten og om grunnlaget for avgiften.

§ 2 Det gis fritak for avgift på kraft som

- a) er produsert ved energigjenvinningsanlegg og leveres direkte til sluttbruker,
- b) er produsert i aggregat med generator som har merkeytelse mindre enn 100 kVA og leveres direkte til sluttbruker,
- c) er produsert i nødstrømsaggregat når den normale elektrisitetsforsyning har sviktet,
- d) er produsert i mottrykksanlegg,
- e) leveres til NATO eller NATOs hovedkvarter, styrker eller personell i den utstrekning dette følger av internasjonale avtaler Norge er forpliktet av. Fritaket omfatter på tilsvarende vilkår også styrker fra land som deltar i Partnerskap for fred,
- f) leveres til Den nordiske investeringsbanks offisielle virksomhet,
- g) brukes til kjemisk reduksjon eller elektrolyse, metallurgiske og mineralogiske prosesser,
- h) leveres til veksthusnæringen,
- i) leveres til husholdninger og offentlig forvaltning i Finnmark og følgende kommuner i Nord-Troms:

Karlsøy, Kvænangen, Kåfjord, Lyngen, Nordreisa, Skjervøy og Storfjord,

- j) leveres i direkte sammenheng med produksjon av elektrisk kraft,
- k) leveres til bruk til framdrift av tog eller annet skinnegående transportmiddel, herunder oppvarming av og belysning i transportmiddelet. Fritaket omfatter også trolleybuss.

Departementet kan gi forskrift om gjennomføring, avgrensning av og vilkår for fritak.

§ 3 Oppstår det tvil om omfanget av avgiftsplikten, avgjøres spørsmålet av departementet.

§ 4 Departementet kan frita for eller sette ned avgiften når det oppstår enkelttilfeller eller situasjoner som ikke var overveid da avgiftsvedtaket ble truffet og når avgiften i det spesielle enkelttilfellet får en utilsiktet virkning.

II

Fra den tid departementet bestemmer gjøres følgende endringer:

§ 1 annet ledd bokstav c og d skal lyde:

- c) til datasentre med uttak over 5 MW,
- d) fra land til skip i næringsvirksomhet med bruttotonnasje over 400 tonn.

§ 2 første ledd bokstav h skal lyde:

- h) leveres energiintensive foretak i treforedlingsindustrien som deltar i godkjent energieffektiviseringsprogram. Fritaket gjelder kun kraft som benyttes i forbindelse med selve produksjonsprosessen,

Bokstav h til k blir i til l.

Om grunnavgift på mineralolje mv. (kap. 5542 post 70)

§ 1 Fra 1. januar 2016 skal det i henhold til lov 19. mai 1933 nr. 11 om særavgifter betales avgift til statskassen ved innførsel og innenlandsk produksjon av mineralolje med kr 1,63 per liter. For mineralolje til treforedlingsindustrien og produsenter av fargestoffer og pigmenter skal det betales avgift med kr 0,147 per liter.

Avgiftsplikten omfatter ikke

- a) flyparafin (jetparafin) som leveres til bruk om bord i fly,
- b) drivstoff som pålegges avgift etter Stortingets vedtak om veibruksavgift på drivstoff.

Departementet kan gi forskrift om hva som omfattes av avgiftsplikten og om grunnlaget for avgiften.

§ 2 Det gis fritak for avgift på mineralolje som

- a) utføres til utlandet,
- b) legges inn på tollager når varene er bestemt til utførsel,
- c) innføres
  1. som reisegods etter tolloven § 5-1,
  2. til bruk i transportmidler i ervervsmessig virksomhet etter tolloven § 5-2,

- 3. etter tolloven § 5-9, og er av mindre verdi,
- d) etter tolloven § 5-3 leveres til eller innføres av
  1. NATO og styrker fra land som deltar i Partnerskap for fred,
  2. Den nordiske investeringsbank,
- e) kommer i retur til registrert virksomhets lager,
- f) brukes til skip i utenriks fart,
- g) brukes til gods- og passasjertransport i innenriks sjøfart,
- h) brukes til fiske og fangst i nære farvann,
- i) brukes til fiske og fangst i fjerne farvann,
- j) brukes i anlegg eller innretninger som har tilknytning til utnyttelse av naturforekomster i havområder utenfor norsk territorialgrense, til transport mellom land og slike anlegg eller innretninger og for spesialskip som har oppdrag i slik virksomhet,
- k) brukes som råstoff i industriell virksomhet dersom mineraloljen i sin helhet inngår og forblir i det ferdige produkt,
- l) brukes i sildemel- og fiskemelindustrien,
- m) brukes til framdrift av tog eller annet skinnegående transportmiddel, herunder oppvarming av og belysning i transportmiddelet,
- n) brukes til høsting av tang og tare.

Det gis fritak for avgift for andel av biodiesel i mineraloljen.

Departementet kan gi forskrift om gjennomføring, avgrensning av og vilkår for fritak.

§ 3 Oppstår det tvil om omfanget av avgiftsplikten, avgjøres spørsmålet av departementet.

§ 4 Departementet kan frita for eller sette ned avgiften når det oppstår enkelttilfeller eller situasjoner som ikke var overveid da avgiftsvedtaket ble truffet og når avgiften i det spesielle enkelttilfellet får en utilsiktet virkning.

Om miljøavgifter på mineralske produkter mv.

A. Avgift på smøreolje mv. (kap. 5542 post 71)

§ 1 Fra 1. januar 2016 skal det i henhold til lov 19. mai 1933 nr. 11 om særavgifter betales avgift til statskassen ved innførsel og innenlandsk produksjon av smøreolje mv. med kr 2,13 per liter.

Departementet kan gi forskrift om hva som omfattes av avgiftsplikten og om grunnlaget for avgiften.

§ 2 Det gis fritak for avgift på smøreolje mv. som

- a) utføres til utlandet,
- b) legges inn på tollager når varene er bestemt til utførsel,
- c) innføres
  1. som reisegods etter tolloven § 5-1,
  2. til bruk i transportmidler i ervervsmessig virksomhet etter tolloven § 5-2,
  3. etter tolloven § 5-9, og er av mindre verdi,
- d) etter tolloven § 5-3 leveres til eller innføres av NATO og styrker fra land som deltar i Partnerskap for fred,
- e) kommer i retur til registrert virksomhets lager,
- f) brukes i utenriks fart,

- g) brukes i fiske og fangst i fjerne farvann,
  - h) brukes i anlegg eller innretninger som har tilknytning til utnyttelse av naturforekomster i havområder utenfor norsk territorialgrense, til transport mellom land og slike anlegg eller innretninger og for spesialskip som har oppdrag i slik virksomhet,
  - i) brukes i fly, unntatt olje til Forsvarets fly,
  - j) brukes som råstoff i industriell virksomhet dersom smøreoljen i sin helhet inngår og forblir i det ferdige produkt,
  - k) omsettes i forbrukerpakninger med innhold mindre enn 0,15 liter,
  - l) er påfylt kjøretøy, maskiner o.l. ved inn- eller utførsel.
- Departementet kan gi forskrift om gjennomføring, avgrensning av og vilkår for fritak.

§ 3 Oppstår det tvil om omfanget av avgiftsplikten, avgjøres spørsmålet av departementet.

§ 4 Departementet kan fritta for eller sette ned avgiften når det oppstår enkelttilfeller eller situasjoner som ikke var overveid da avgiftsvedtaket ble truffet og når avgiften i det spesielle enkelttilfellet får en utilsiktet virkning.

B. CO₂-avgift på mineralske produkter (kap. 5543 post 70)

§ 1 Fra 1. januar 2016 skal det i henhold til lov 19. mai 1933 nr. 11 om særavgifter betales CO₂-avgift til statskassen ved innførsel og innenlandsk produksjon av følgende mineralske produkter med følgende beløp:

- a) mineralolje (generell sats): kr 0,92 per liter.
Mineralolje
  - til innenriks kvotepliktig luftfart: kr 1,08 per liter,
  - til annen innenriks luftfart og ikke-kommersielle privatflyginger: kr 1,08 per liter,
  - til treforedlingsindustrien, sildemel- og fiskemelindustrien: kr 0,31 per liter,
  - til fiske og fangst i nære farvann: kr 0,28 per liter,
  - som ilegges veibruksavgift på drivstoff: kr 1,12 per liter,
- b) bensin: kr 0,97 per liter,
- c) naturgass: kr 0,84 per Sm³,
- d) LPG: kr 1,26 per kg.

Det skal betales avgift med kr 0,057 per Sm³ naturgass og kr 0 per kg LPG for produkter som leveres til

- a) industri og bergverk som benyttes i forbindelse med selve produksjonsprosessen,
- b) bruk som gir kvotepliktige utslipp etter klimakvoteloven.

Fritaket i § 2 første ledd bokstav g kommer ikke til anvendelse for naturgass og LPG, samt for mineralolje og bensin til innenriks kvotepliktig luftfart.

Departementet kan gi forskrift om hva som omfattes av avgiftsplikten og om grunnlaget for avgiften.

§ 2 Det gis fritak for CO₂-avgift på mineralske produkter som

- a) utføres til utlandet,
- b) legges inn på tollager når varene er bestemt til utførsel,

- c) innføres
  1. som reisegods etter tolloven § 5-1,
  2. til bruk i transportmidler i ervervsmessig virksomhet etter tolloven § 5-2,
  3. etter tolloven § 5-9, og er av mindre verdi,
- d) etter tolloven § 5-3 leveres til eller innføres av
  1. NATO og styrker fra land som deltar i Partnerskap for fred,
  2. Den nordiske investeringsbank,
- e) kommer i retur til registrert virksomhets lager,
- f) brukes som råstoff i industriell virksomhet på en slik måte at det ikke oppstår utslipp av karbon til luft eller utslippet er vesentlig lavere enn det mengden råstoff skulle tilsi,
- g) leveres til bruk som gir kvotepliktige utslipp etter klimakvoteloven.

§ 3 Det gis fritak for CO₂-avgift på mineralolje til bruk i

- a) motorvogner tilhørende diplomater mv.,
- b) skip i utenriks fart,
- c) fiske og fangst i fjerne farvann,
- d) fly i utenriks fart.

Det gis fritak for avgift for andel biodiesel i mineralolje.

§ 4 Det gis fritak for CO₂-avgift på bensin

- a) til bruk i motorvogner tilhørende diplomater mv.,
- b) til tekniske og medisinske formål,
- c) til bruk i motorsager og andre arbeidsredskaper med 2-taktsmotor dersom bensinen har særlige helse- og miljømessige egenskaper,
- d) til bruk i fly i utenriks fart,
- e) som er gjenvunnet i VRU-anlegg (Vapour Recovery Unit).

Det gis fritak for avgift for andel bioetanol i bensin.

§ 5 Det gis fritak for CO₂-avgift på naturgass og LPG til

- a) kjemisk reduksjon eller elektrolyse, metallurgiske og mineralogiske prosesser,
- b) veksthusnæringen,
- c) motorvogner tilhørende diplomater mv.,
- d) skip i utenriks fart,
- e) fly i utenriks fart,
- f) fiske og fangst i fjerne farvann,
- g) fiske og fangst i nære farvann,
- h) gods- og passasjertransport i innenriks sjøfart,
- i) offshorefartøy,
- j) bruk som gir utslipp som er avgiftspliktig etter Stortingets vedtak om CO₂-avgift i petroleumsvirksomheten på kontinentalsokkelen.

Det gis fritak for avgift for andel biogass og hydrogen i naturgass og LPG.

§ 6 Departementet kan gi forskrift om gjennomføring, avgrensning av og vilkår for fritak.

§ 7 Oppstår det tvil om omfanget av avgiftsplikten, avgjøres spørsmålet av departementet.

§ 8 Departementet kan fritta for eller sette ned avgiften når det oppstår enkelttilfeller eller situasjoner som ikke var overveid da avgiftsvedtaket ble truffet og når avgiften i det spesielle enkelttilfellet får en utilsiktet virkning.

C. Svovelavgift (kap. 5543 post 71)

§ 1 Fra 1. januar 2016 skal det i henhold til lov 19. mai 1933 nr. 11 om særavgifter betales svovelavgift til statskassen ved innførsel og innenlandsk produksjon av mineralolje som inneholder over 0,05 pst. vektandel svovel med 13,3 øre per liter for hver påbegynt 0,25 pst. vektandel svovel.

Departementet kan gi forskrift om hva som omfattes av avgiftsplikten og om grunnlaget for avgiften.

§ 2 Det gis fritak for svovelavgift på mineralolje som

- a) utføres til utlandet,
- b) legges inn på tollager når varene er bestemt til utførsel,
- c) innføres
  1. som reisegods etter tolloven § 5-1,
  2. til bruk i transportmidler i ervervsmessig virksomhet etter tolloven § 5-2,
  3. etter tolloven § 5-9, og er av mindre verdi,
- d) etter tolloven § 5-3 leveres til eller innføres av
  1. NATO og styrker fra land som deltar i Partnerskap for fred,
  2. Den nordiske investeringsbank,
- e) kommer i retur til registrert virksomhets lager,
- f) brukes i skip i utenriks fart,
- g) brukes i fly i utenriks fart,
- h) brukes i fiske og fangst i fjerne farvann,
- i) gir utslipp av svovel til atmosfæren mindre enn det svovelinnholdet i mineraloljen skulle tilsi.

Det gis fritak for avgift for andel av biodiesel i mineralolje.

Departementet kan gi forskrift om gjennomføring, avgrensning av og vilkår for fritak.

§ 3 Oppstår det tvil om omfanget av avgiftsplikten, avgjøres spørsmålet av departementet.

§ 4 Departementet kan fritta for eller sette ned avgiften når det oppstår enkelttilfeller eller situasjoner som ikke var overveid da avgiftsvedtaket ble truffet og når avgiften i det spesielle enkelttilfellet får en utilsiktet virkning.

Om avgift på trikloretten (TRI) og tetrakloretten (PER) (kap. 5547 post 70 og 71)

§ 1 Fra 1. januar 2016 skal det i henhold til lov 19. mai 1933 nr. 11 om særavgifter betales avgift til statskassen ved innførsel og innenlandsk produksjon av trikloretten (TRI) og tetrakloretten (PER), herunder gjenvunnet TRI og PER.

Avgiftsplikten omfatter TRI og PER som inngår som bestanddel i andre produkter. Avgift betales bare dersom andelen TRI er over 1 vektprosent av produktets totale vekt eller andelen PER er over 0,1 vektprosent av produktets totale vekt.

Avgift skal betales med følgende beløp:

Innhold TRI/PER	kr per kg	
	TRI	PER
Pst.		
over 0,1 t.o.m. 1		0,70
over 1 t.o.m. 5	3,49	3,49
over 5 t.o.m. 10	6,98	6,98
over 10 t.o.m. 30	20,93	20,93
over 30 t.o.m. 60	41,85	41,85
over 60 t.o.m. 100	69,75	69,75

Ved beregning av avgift benyttes den høyeste av enten faktisk eller oppgitt andel TRI eller PER.

Departementet kan gi forskrift om hva som omfattes av avgiftsplikten og om grunnlaget for avgiften.

§ 2 Det gis fritak for avgift på varer som

- a) utføres til utlandet,
- b) legges inn på tollager når varene er bestemt til utførsel,
- c) innføres
  1. som reisegods etter tolloven § 5-1,
  2. til bruk i transportmidler i ervervsmessig virksomhet etter tolloven § 5-2,
  3. etter tolloven § 5-9, og er av mindre verdi,
- d) etter tolloven § 5-3 leveres til eller innføres av NATO og styrker fra land som deltar i Partnerskap for fred,
- e) kommer i retur til produsents eller importørs lager,
- f) gjenvinnes til eget bruk.

Departementet kan gi forskrift om gjennomføring, avgrensning av og vilkår for fritak.

§ 3 Oppstår det tvil om omfanget av avgiftsplikten, avgjøres spørsmålet av departementet.

§ 4 Departementet kan fritta for eller sette ned avgiften når det oppstår enkelttilfeller eller situasjoner som ikke var overveid da avgiftsvedtaket ble truffet og når avgiften i det spesielle enkelttilfellet får en utilsiktet virkning.

Om avgift på hydrofluorkarboner (HFK) og perfluorkarboner (PFK) (kap. 5548 post 70)

§ 1 Fra 1. januar 2016 skal det i henhold til lov 19. mai 1933 nr. 11 om særavgifter betales avgift til statskassen ved innførsel og innenlandsk produksjon av hydrofluorkarboner (HFK) og perfluorkarboner (PFK), herunder gjenvunnet HFK og PFK. Avgift på HFK og PFK betales med kr 0,383 per kg multiplisert med den GWP-verdi (global warming potential) den enkelte avgiftspliktige HFK og PFK-gassen representerer.

Avgiftsplikten omfatter alle blandinger av HFK og PFK, både innbyrdes blandinger og blandinger med andre stoffer, samt HFK og PFK som inngår som bestanddel i andre varer.

Departementet kan gi forskrift om at for HFK og PFK som inngår som bestanddel i andre varer, skal avgift fastsettes på annen måte enn etter vekt og at avgiften skal betales etter sjablongsatser.

Departementet kan gi forskrift om hva som omfattes av avgiftsplikten og om grunnlaget for avgiften, samt fastsettelse av GWP-verdi.

§ 2 Det gis fritak for avgift på varer som

- a) utføres til utlandet,
- b) legges inn på tollager når varene er bestemt til utførsel,
- c) innføres
  1. som reisegods etter tolloven § 5-1,
  2. til bruk i transportmidler i ervervsmessig virksomhet etter tolloven § 5-2,
  3. etter tolloven § 5-9, og er av mindre verdi,
  4. til midlertidig bruk etter tolloven § 6-1 annet ledd,
- d) etter tolloven § 5-3 leveres til eller innføres av
  1. diplomater,
  2. NATO og styrker fra land som deltar i Partnerskap for fred,
  3. Den nordiske investeringsbank,
- e) kommer i retur til registrert virksomhets lager,
- f) gjenvinnes.

Departementet kan gi forskrift om gjennomføring, avgrensning av og vilkår for fritak.

§ 3 Oppstår det tvil om omfanget av avgiftsplikten, avgjøres spørsmålet av departementet.

§ 4 Departementet kan fritta for eller sette ned avgiften når det oppstår enkelttilfeller eller situasjoner som ikke var overveid da avgiftsvedtaket ble truffet og når avgiften i det spesielle enkelttilfellet får en utilsiktet virkning.

Om avgift på utslipp av NO_x (kap. 5509 post 70 og kap. 5549 post 70)

§ 1 Fra 1. januar 2016 skal det i henhold til lov 19. mai 1933 nr. 11 om særavgifter betales avgift til statskassen med kr 21,17 per kg utslipp av nitrogenoksider (NO_x) ved energiproduksjon fra følgende kilder:

- a) framdriftsmaskineri med samlet installert motoreffekt på mer enn 750 kW,
- b) motorer, kjeler og turbiner med samlet installert innfyrt effekt på mer enn 10 MW,
- c) fakler på innretninger på norsk kontinentalsokkel og anlegg på land.

Departementet kan gi forskrift om hva som omfattes av avgiftsplikten og om grunnlaget for avgiften.

§ 2 Det gis fritak for avgift på utslipp av NO_x fra

- a) fartøy som går i fart mellom norsk og utenlandsk havn,
- b) fartøy som brukes til fiske og fangst i fjerne farvann,
- c) luftfartøy som går i fart mellom norsk og utenlandsk lufthavn,
- d) enheter omfattet av miljøavtale med staten om gjennomføring av NO_x-reducerende tiltak i samsvar med et fastsatt miljømål.

Departementet kan gi forskrift om gjennomføring, avgrensning av og vilkår for fritak.

§ 3 Oppstår det tvil om omfanget av avgiftsplikten, avgjøres spørsmålet av departementet.

§ 4 Departementet kan fritta for eller sette ned avgiften når det oppstår enkelttilfeller eller situasjoner som ikke var

overveid da avgiftsvedtaket ble truffet og når avgiften i det spesielle enkelttilfellet får en utilsiktet virkning.

Miljøavgift på plantevernmidler (kap. 5550 post 70)

§ 1 For 2016 skal det betales miljøavgift på plantevernmidler. Avgiften betales til statskassen.

§ 2 Landbruks- og matdepartementet kan fastsette nærmere bestemmelser om beregning og betaling av avgiften.

Avgifter knyttet til mineralvirksomhet A. Avgift knyttet til andre undersjøiske naturforekomster enn petroleum (kap. 5551 post 70)

§ 1 For 2016 kan Nærings- og fiskeridepartementet ilegge avgift ved tildeling av konsesjoner for utforsking og undersøkelser etter og utnyttelse av andre undersjøiske naturforekomster enn petroleumforekomster. Avgiften betales til statskassen.

§ 2 Nærings- og fiskeridepartementet kan fastsette nærmere bestemmelser om beregning og betaling av avgiften.

B. Årsavgift knyttet til mineraler (kap. 5551 post 71)

§ 1 For 2016 kan Nærings- og fiskeridepartementet ilegge årsavgift for undersøkelse og utvinning av landbaserte mineralforekomster etter mineralloven. Avgiften betales til statskassen.

§ 2 Nærings- og fiskeridepartementet kan fastsette nærmere bestemmelser om beregning og betaling av avgiften.

Om avgift på sjokolade- og sukkervarer mv. (kap. 5555 post 70)

§ 1 Fra 1. januar 2016 skal det i henhold til lov 19. mai 1933 nr. 11 om særavgifter betales avgift til statskassen ved innførsel og innenlandsk produksjon av sjokolade- og sukkervarer mv. med kr 19,79 per kg av varens avgiftspliktige vekt.

Avgiftsplikten omfatter også sjokolade- og sukkervarer som ikke er tilsatt sukker eller søtningmiddel.

Departementet kan gi forskrift om hva som omfattes av avgiftsplikten og om grunnlaget for avgiften.

§ 2 Det gis fritak for avgift på sjokolade- og sukkervarer som

- a) fra produsents eller importørs lager
  1. utføres til utlandet,
  2. leveres direkte eller via tollager til proviant etter tolloven § 4-23,
  3. leveres til toll- og avgiftsfritt utsalg på lufthavn etter tolloven § 4-30,
- b) innføres
  1. som reisegods etter tolloven § 5-1,
  2. til bruk i transportmidler i ervervsmessig virksomhet etter tolloven § 5-2,
  3. etter tolloven § 5-9, og er av mindre verdi,

- c) etter tolloven § 5-3 fra produsents eller importørs lager leveres til eller innføres av
1. diplomater,
  2. NATO og styrker fra land som deltar i Partnerskap for fred,
  3. Den nordiske investeringsbank,
- d) kommer i retur til produsents eller importørs lager,
- e) brukes som råstoff mv. ved framstilling av varer.
- Departementet kan gi forskrift om gjennomføring, avgrensning av og vilkår for fritak.

§ 3 Oppstår det tvil om omfanget av avgiftsplikten, avgjøres spørsmålet av departementet.

§ 4 Departementet kan fritta for eller sette ned avgiften når det oppstår enkelttilfeller eller situasjoner som ikke var overveid da avgiftsvedtaket ble truffet og når avgiften i det spesielle enkelttilfellet får en utilsiktet virkning.

Om avgift på alkoholfrie drikkevarer mv. (kap. 5556 post 70)

§ 1 Fra 1. januar 2016 skal det i henhold til lov 19. mai 1933 nr. 11 om særavgifter betales avgift til statskassen ved innførsel og innenlandsk produksjon av følgende alkoholfrie varer med følgende beløp per liter:

- a) Drikkevarer:
1. tilsatt sukker eller kunstig søtstoff: kr 3,27,
  2. basert på frukt, bær eller grønnsaker og tilsatt kunstig søtstoff: kr 1,64,
- b) Sirup:
1. tilsatt sukker eller kunstig søtstoff og som brukes til ervervsmessig framstilling av alkoholfrie drikkevarer i dispensere, fontener og lignende: kr 19,92,
  2. basert på frukt, bær eller grønnsaker og tilsatt kunstig søtstoff og som brukes til ervervsmessig framstilling av alkoholfrie drikkevarer i dispensere, fontener og lignende: kr 9,96.

Med alkoholfrie drikkevarer likestilles drikk med alkoholstyrke til og med 0,7 volumprosent alkohol.

Avgiftsplikten omfatter ikke varer i pulverform eller melkeprodukter tilsatt til og med 15 gram sukker per liter.

Departementet kan gi forskrift om hva som omfattes av avgiftsplikten og om grunnlaget for avgiften.

§ 2 Det gis fritak for avgift på drikkevarer som

- a) fra produsents og importørs lager
1. utføres til utlandet,
  2. leveres direkte eller via tollager til proviant etter tolloven § 4-23,
  3. leveres til toll- og avgiftsfritt utsalg på lufthavn etter tolloven § 4-30,
- b) innføres
1. som reisegods etter tolloven § 5-1,
  2. til bruk i transportmidler i ervervsmessig virksomhet etter tolloven § 5-2,
  3. etter tolloven § 5-9, og er av mindre verdi,
- c) etter tolloven § 5-3 fra produsents eller importørs lager leveres til eller innføres av

1. diplomater,
  2. NATO og styrker fra land som deltar i Partnerskap for fred,
  3. Den nordiske investeringsbank,
- d) kommer i retur til produsents eller importørs lager,
- e) brukes til ervervsmessig framstilling av annet enn drikkevarer.

Departementet kan gi forskrift om gjennomføring, avgrensning av og vilkår for fritak.

§ 3 Oppstår det tvil om omfanget av avgiftsplikten, avgjøres spørsmålet av departementet.

§ 4 Departementet kan fritta for eller sette ned avgiften når det oppstår enkelttilfeller eller situasjoner som ikke var overveid da avgiftsvedtaket ble truffet og når avgiften i det spesielle enkelttilfellet får en utilsiktet virkning.

Om avgift på sukker mv. (kap. 5557 post 70)

§ 1 Fra 1. januar 2016 skal det i henhold til lov 19. mai 1933 nr. 11 om særavgifter betales avgift til statskassen på sukker mv. med kr 7,66 per kg av varens avgiftspliktige vekt.

Avgiftsplikten omfatter:

- a) sukker (roe-/bete- og rørsukker),
- b) sirup og sukkeroppløsning av nevnte varer.

Departementet kan gi forskrift om hva som omfattes av avgiftsplikten og om grunnlaget for avgiften.

§ 2 Det gis fritak for avgift på sukker som

- a) fra produsents og importørs lager
1. utføres til utlandet,
  2. leveres direkte eller via tollager til proviant etter tolloven § 4-23,
  3. leveres til toll- og avgiftsfritt utsalg på lufthavn etter tolloven § 4-30,
- b) innføres
1. som reisegods etter tolloven § 5-1,
  2. til bruk i transportmidler i ervervsmessig virksomhet etter tolloven § 5-2,
  3. etter tolloven § 5-9, og er av mindre verdi,
- c) etter tolloven § 5-3 fra produsents eller importørs lager leveres til eller innføres av
1. diplomater,
  2. NATO og styrker fra land som deltar i Partnerskap for fred,
  3. Den nordiske investeringsbank,
- d) kommer i retur til produsents eller importørs lager,
- e) brukes til ervervsmessig framstilling av varer,
- f) brukes til biavl.

Departementet kan gi forskrift om gjennomføring, avgrensning av og vilkår for fritak.

§ 3 Oppstår det tvil om omfanget av avgiftsplikten, avgjøres spørsmålet av departementet.

§ 4 Departementet kan fritta for eller sette ned avgiften når det oppstår enkelttilfeller eller situasjoner som ikke var overveid da avgiftsvedtaket ble truffet og når avgiften i det spesielle enkelttilfellet får en utilsiktet virkning.

Om avgifter på drikkevareemballasje (kap. 5559 post 70–74)

§ 1 Fra 1. januar 2016 skal det i henhold til lov 19. mai 1933 nr. 11 om særavgifter betales miljøavgift og grunnavgift til statskassen på drikkevareemballasje ved innførsel og innenlandsk produksjon av drikkevarer.

Departementet kan gi forskrift om hva som omfattes av avgiftsplikten og om grunnlaget for avgiften.

§ 2 Det skal betales miljøavgift på drikkevareemballasje med følgende beløp per emballasjeenhet:

- a) glass og metall: kr 5,59,
- b) plast: kr 3,37,
- c) kartong og papp: kr 1,38.

Departementet kan gi forskrift om fritak for miljøavgift dersom emballasjen inngår i et retursystem, herunder fastsette vilkår for fritak.

§ 3 Det skal betales grunnavgift på engangsemballasje med kr 1,15 per emballasjeenhet.

Som engangsemballasje anses emballasje som ikke kan gjenbrukes i sin opprinnelige form.

§ 4 Emballasje som inneholder følgende drikkevarer er fritatt for grunnavgift:

- a) melk og melkeprodukter,
- b) drikkevarer framstilt av kakao og sjokolade og konsentrater av dette,
- c) varer i pulverform,
- d) korn- og soyabaserte melkeerstatningsprodukter,
- e) morsmelkerstatning.

Drikkevarer som nevnt i første ledd bokstav c og e er også fritatt for miljøavgift.

Departementet kan gi forskrift om gjennomføring, avgrensning av og vilkår for fritak.

§ 5 Det gis fritak for miljø- og grunnavgift på drikkevareemballasje som

- a) fra registrert virksomhets og importørs lager
  - 1. utføres til utlandet,
  - 2. leveres direkte eller via tollager til proviant etter tolloven § 4-23,
  - 3. leveres til toll- og avgiftsfritt utsalg på lufthavn etter tolloven § 4-30,
- b) innføres
  - 1. som reisegods etter tolloven § 5-1,
  - 2. til bruk i transportmidler i ervervsmessig virksomhet etter tolloven § 5-2,
  - 3. etter tolloven § 5-9, og er av mindre verdi,
- c) etter tolloven § 5-3 fra registrert virksomhets eller importørs lager leveres til eller innføres av
  - 1. diplomater,
  - 2. NATO og styrker fra land som deltar i Partnerskap for fred,
  - 3. Den nordiske investeringsbank,
- d) kommer i retur til produsents eller importørs lager,
- e) har rominnhold på minst fire liter.

Departementet kan gi forskrift om gjennomføring, avgrensning av og vilkår for fritak.

§ 6 Oppstår det tvil om omfanget av avgiftsplikten, avgjøres spørsmålet av departementet.

§ 7 Departementet kan frita for eller sette ned avgiften når det oppstår enkelttilfeller eller situasjoner som ikke var overveid da avgiftsvedtaket ble truffet og når avgiften i det spesielle enkelttilfellet får en utilsiktet virkning.

Flypassasjeravgift (kap. 5561 post 70)

§ 1 Fra den tid departementet bestemmer skal det i henhold til lov 19. mai 1933 nr. 11 om særavgifter betales avgift til statskassen på ervervsmessig flyging fra norske lufthavner med kr 80 per passasjer.

Departementet kan gi forskrift om hva som omfattes av avgiftsplikten og om grunnlaget for avgiften.

§ 2 Det gis fritak for avgift på flyging av

- a) luftbefordrerens ansatte på tjenestereise,
- b) barn under to år,
- c) transitt- og transferpassasjerer.

Departementet kan gi forskrift om gjennomføring, avgrensning av og vilkår for fritak.

§ 3 Oppstår det tvil om omfanget av avgiftsplikten, avgjøres spørsmålet av departementet.

§ 4 Departementet kan frita for eller sette ned avgiften når det oppstår enkelttilfeller eller situasjoner som ikke var overveid da avgiftsvedtaket ble truffet og når avgiften i det spesielle enkelttilfellet får en utilsiktet virkning.

Dokumentavgift (kap. 5565 post 70)

§ 1 Fra 1. januar 2016 skal det i henhold til lov 12. desember 1975 nr. 59 om dokumentavgift betales avgift til statskassen ved tinglysing av dokument som overfører hjemmel til fast eiendom, herunder bygning på fremmed grunn og tilhørende festerett til tomta. Avgift skal betales med 2,5 pst. av avgiftsgrunnlaget, men minst kr 250.

Ved tinglysing av første gangs overføring av hjemmel til eierseksjon eller til fysisk del av eiendom i forbindelse med oppløsning av borettslag og boligaksjeselskaper, betales avgift med kr 1 000 per hjemmelsoverføring.

§ 2 Fritatt for avgift er

- a) gaveandel i dokument som inneholder gave og lignende til det offentlige eller til stiftelser og legater med allmenntilfelle formål, eller til foreninger med allmenntilfelle formål som har styresete her i landet,
- b) dokument som overfører rettigheter til fast eiendom til utenlandske diplomatiske og konsulære misjoner,
- c) overføring av hjemmel til fast eiendom til Den nordiske investeringsbank og som er nødvendig for bankens offisielle virksomhet,
- d) egen sameieandel i den enkelte eiendom ved overtagelse av fast eiendom ved oppløsning av sameie,

- e) overføring av hjemmel til fast eiendom mellom ektefeller,
- f) ideell arveandel etter loven i den enkelte eiendom ved overtagelse av fast eiendom på skifte eller fra uskiftet bo. Forskudd på arv regnes ikke som arveandel og heller ikke testamentsarv i den utstrekning den overstiger lovens arveandel,
- g) overføring av hjemmel til fast eiendom til forrige hjemmelshaver eller dennes ektefelle, i forbindelse med salg etter reglene om tvangssalg,
- h) overføring av hjemmel til fast eiendom til NATO eller NATOs hovedkvarter i den utstrekning dette følger av internasjonale avtaler Norge er forpliktet av,
- i) overføring av hjemmel til fast eiendom mellom Kongen, Dronningen, den nærmeste arveberettigede til tronen i hvert etterfølgende slektsledd og disse personers ektefeller, samt disses felles barn som ikke er fylt 20 år ved utgangen av det år overføringen skjer,
- j) overføring av hjemmel til fast eiendom til testamentsarving dersom overføring av hjemmel til ny erverver tinglyses samme dag,
- k) overføring av hjemmel til fast eiendom ved omorganiseringer som kan gjennomføres med skattemessig kontinuitet etter skatteloven §§ 11-2 til 11-5, § 11-11 og § 11-20 med tilhørende forskrifter. Omorganiseringen og tinglysingen av hjemmelen til fast eiendom må ha funnet sted etter 1. januar 2016.

Departementet kan gi forskrift om gjennomføring, avgrensning av og vilkår for fritak.

§ 3 Ved førstegangsoverføring av en selvstendig og i sin helhet nyoppført bygning som ikke er tatt i bruk, og overføring av bygg under arbeid betales avgift bare av salgsværdien av tomta dersom det blir tinglyst hjemmelsoverføring til denne.

§ 4 Oppstår det tvil om omfanget av avgiftsplikten, avgjøres spørsmålet av departementet.

Avgift på frekvenser mv. (kap. 5583 post 70)

§ 1 Fra 1. januar 2016 skal det betales avgift til statskassen for bruk av frekvenser til drift av system for mobilkommunikasjon med følgende beløp:

– UMTS	kr 1 306 000 per MHz (frekvensdupleks) disponert båndbredde,
– GSM 800	kr 1 412 000 per MHz (frekvensdupleks) disponert båndbredde,
– GSM 900	kr 1 412 000 per MHz (frekvensdupleks) disponert båndbredde,
– GSM 1800	kr 1 412 000 per MHz (frekvensdupleks) disponert båndbredde,
– CDMA 450	kr 1 238 000 per MHz (frekvensdupleks) disponert båndbredde.

Samferdselsdepartementet kan dersom det er nødvendig av hensyn til effektiv utnyttelse av frekvensene, endre avgiftsnivået for tildelte frekvenser.

Samferdselsdepartementet fastsetter nærmere bestemmelser om betaling av avgiften.

§ 2 For 2016 kan Samferdselsdepartementet selge femsifrede telefonnummer. Prisene fastsettes av Samferdselsdepartementet. Beløpet betales til statskassen.

Inntekter ved tildeling av frekvenstillatelser (kap. 5309 post 29)

§ 1 For 2016 kan Samferdselsdepartementet innhente inntekter ved tildeling av frekvenstillatelser. Beløpet betales til statskassen.

§ 2 Samferdselsdepartementet kan gi forskrift om betaling av beløpet.

IX

Stortingsvedtak om toll for budsjettåret 2016 (kap. 5511 post 70 og 71)

§ 1 Plikten til å svare toll

Fra 1. januar 2016 skal det svares toll ved innførsel av varer etter bestemmelsene i lov 21. desember 2007 nr. 119 om toll og vareførsel (tolloven) og etter de satser som følger av annet ledd.

De ordinære tollsatsene for 2015 skal fortsatt gjelde fra 1. januar 2016.

§ 2 Preferansetoll

Vareførsel som er omfattet av handelsavtale inngått med fremmed stat eller gruppe av stater, skal innenfor rammen av slike avtaler innrømmes preferansetoll. Tilsvarende gjelder for vareførsel som er omfattet av bilateral eller unilateral erklæring i tilknytning til slik avtale og vareførsel som er omfattet av det generelle system for preferansetoll for utviklingsland (GSP). Preferansetollbehandling er betinget av at krav til opprinnelse mv., slik som fastsatt i opprinnelsesreglene til vedkommende handelsavtale eller preferansesystem, samt vilkår fastsatt i tolloven, er oppfylt.

Departementet gis fullmakt til å iverksette de tollreduksjoner og andre tollmessige forhold som følger av handelsavtale framforhandlet med annen stat.

Departementet gis fullmakt til å videreføre gitte kvoter og satser omfattet av det generelle system for preferansetoll for utviklingsland (GSP).

§ 3 Nedsettelse av ordinære tollsats

Departementet kan sette ned den fastsatte tollsats på enkelte vareslag, slik som bestemt i tolloven §§ 9-1 til 9-5.

§ 4 Tollmessige handels- eller beskyttelsestiltak

Kongen kan, innenfor de rammer som følger av avtale med fremmed stat eller organisasjon, iverksette tollmessige handels- eller beskyttelsestiltak i form av økning av den ordinære tollsatsen på enkelte vareslag, dersom det forelig-

ger slike omstendigheter som framgår av tolloven §§ 10-1 til 10-7.

§ 5 Nye eller endrede tariffoppsdelinger

Departementet gis fullmakt til å innarbeide nye tariffoppsdelinger eller endre gjeldende oppdelinger, dersom endringene verken har nevneverdig betydning for statens inntekter eller har næringsmessige eller handelspolitiske konsekvenser.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Dette gjelder Innst. 4 L for 2015–2016, innstilling fra finanskomiteen om skatter, avgifter og toll 2016 – lovgivningssaker.

Under debatten er det satt fram i alt fem forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Marianne Marthinsen på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 2–4, fra Terje Breivik på vegne av Venstre
- forslag nr. 5, fra Snorre Serigstad Valen på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det vil i denne saken bli votert på samme måte som i foregående sak. De ulike partienes primærstandpunkter går klart fram av merknadene i innstillingen, og det vises i tillegg til Innst. 2 S for 2015–2016 og Innst. 3 S for 2015–2016.

Når vi har votert over alle mindretallsforslagene, vil ingen av partiene stemme mot innstillingens tilråding.

Presidenten understreker også her som den selvfølgelige forutsetning at når partiene aksepterer en slik voteringspraksis, skal dette ikke bli brukt mot et parti ved en senere anledning.

Det voteres først over forslag nr. 5, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag om et skattefradrag (fradrag i inntekt) for energi-effektiviseringsstiltak i private bygg (materiellkostnader og arbeidskostnader) på inntil 50 000 kroner.»
Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 96 mot 4 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.35.43)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 4, fra Venstre.

Forslaget lyder:

«I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt på formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endringer:

I

§ 2-30 tredje ledd skal lyde:

(3) Forskningsinstitutt som mottar basisbevilgning fra staten, jf. retningslinjer for statlig finansiering av forskningsinstitutter, er fritatt for skatteplikt for formue i og inntekt fra instituttets forskningsaktiviteter. Fritaket for formuesskatt omfatter eiendeler som hovedsakelig benyttes i instituttets forskningsaktiviteter. Et beløp som svarer til det samlede fritatte skattebeløpet etter foregående punktum, skal overføres fra forskningsinstituttets økonomiske aktiviteter til instituttets ikke-økonomiske aktiviteter.

Nåværende tredje ledd blir nytt fjerde ledd.

II

Endringen under I trer i kraft straks med virkning fra og med inntektsåret 2016.»

Votering:

Forslaget fra Venstre ble med 93 mot 6 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.35.59)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 2 og 3, fra Venstre.

Forslag nr. 2 lyder:

«I lov 19. juni 2009 nr. 58 om merverdiavgift (merverdiavgiftsloven) gjøres følgende endring:

I

§ 15-3 første ledd skal lyde:

(1) Dersom merverdiavgiftspliktig omsetning og uttak i løpet av et kalenderår ikke overstiger tre mill. kroner, merverdiavgift ikke medregnet, kan skattekontoret samtykke i at omsetningsoppgave skal leveres en gang i året. Oppgaveterminen er kalenderåret.

II

Endringene under I trer i kraft fra 1. januar 2016.»
Forslag nr. 3 lyder:

«I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt på formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endringer:

I

Skattebetalingsloven § 10-20 fjerde ledd nytt annet punktum skal lyde:

Dette gjelder ikke forskuddsskatt for personlige skattytere.

II

Endringen under I trer i kraft straks, med virkning fra og med inntektsåret 2016.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Venstre ble med 94 mot 6 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.36.16)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med en egen sak om ny modell for fastsettelse av normrenten og rentenivået i Statens lånekasse for utdanning og Husbanken.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 59 mot 41 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.36.34)

Presidenten: Da har vi votert over alle mindretallsforslagene, og innstillingens tilråding gjenstår.

Presidenten minner igjen om det som ble sagt innledningsvis om den omforente voteringsorden.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slike vedtak til

lover:

A.

lov

om oppheving av Lov 19. desember 1898 nr. 3 om
Tilvirkning af Æthylæther

I

Lov 19. desember 1898 nr. 3 om Tilvirkning af Æthylæther oppheves.

II

Loven trer i kraft 1. januar 2016.

B.

lov

om endringer i lov 6. juni 1975 nr. 29 om
eigedomsskatt til kommunane

I

I lov 6. juni 1975 nr. 29 om eigedomsskatt til kommunane gjøres følgende endring:

§ 8 C-1 tredje ledd skal lyde:

(3) Er verdet (taksten) for bustader sett ned ved likninga etter skatteloven § 4-10 første ledd andre eller tredje punktum, utgjør skattegrunnlaget det justerte verdet multiplisert med 2,67 for primærbustad og 0,95 for sekundærbustad.

II

I lov 6. juni 1975 nr. 29 om eigedomsskatt til kommunane gjøres følgende endring:

§ 8 C-1 tredje ledd skal lyde:

(3) Er verdet (taksten) for bustader sett ned ved likninga etter skatteloven § 4-10 første ledd andre eller tredje punktum, utgjør skattegrunnlaget det justerte verdet multiplisert med 2,67 for primærbustad og 0,83 for sekundærbustad.

III

Endringen under I trer i kraft straks med virkning fra og med skatteåret 2017.

Endringen under II trer i kraft straks med virkning fra og med skatteåret 2018.

C.

lov

om endring i lov 12. desember 1975 nr. 59 om
dokumentavgift (dokumentavgiftsloven)

I

I lov 12. desember 1975 nr. 59 om dokumentavgift gjøres følgende endring:

§ 8 annet ledd annet punktum skal lyde:

Med samboere menes i denne lov to personer som har levd sammen i *et ekteskapslignende forhold*, og hatt felles folkeregistrert adresse i minst to år forut for samlivsbruddet, eller venter, har eller har hatt felles barn.

II

Loven trer i kraft straks.

D.

lov

om endringer i lov 13. juni 1980 nr. 24 om
ligningsforvaltning (ligningsloven)

I

I lov 13. juni 1980 nr. 24 om ligningsforvaltning (ligningsloven) gjøres følgende endringer:

§ 5-3 skal lyde:

§ 5-3 *Om finansielle forhold og forsikringer*

1. *Plikt til å gi opplysninger om finansielle forhold og forsikringer har*

- a) *finansinstitusjoner, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 1-3,*
- b) *e-pengeforetak, jf. finansieringsvirksomhetsloven kapittel 4c,*
- c) *verdipapirforetak, jf. verdipapirhandelloven § 2-3 første ledd,*
- d) *verdipapirregistre, jf. verdipapirregisterloven § 1-3,*
- e) *pensjonskasser, jf. forsikringsvirksomhetsloven kapittel 7,*
- f) *forsikringsselskaper, jf. forsikringsvirksomhetsloven kapittel 1, og forsikringsselskaps eierselskap,*

- g) verdipapirfond og forvaltningsselskaper, jf. verdipapirfondloven § 1-2 første ledd nr. 1 og 2,
- h) alternative investeringsfond og forvalter, jf. AIF-loven § 1-2 bokstav a og b,
- i) innretning som primært, og som ledd i sin forretningsvirksomhet, investerer, administrerer eller forvalter finansielle aktiva eller penger for andres regning,
- j) innretning hvis bruttoinntekt primært kan henføres til investering, reinvestering eller handel med finansielle aktiva, når innretningen styres, forvaltes eller på annen måte ledes av en annen innretning som omfattes av dette nr.,
- k) andre som har penger til forvaltning eller driver utlånsvirksomhet eller låneformidling som næring, samt andre som tar del i forvaltningen eller omsetningen av finansielle instrumenter eller andre finansielle produkter for andres regning som ledd i sin forretningsvirksomhet.

Departementet kan gi forskrifter om opplysningspliktes registreringsplikt hos utenlandske skattemyndigheter.

2. Det skal blant annet gis opplysninger om

- a) innskuddskonti og lånekonti,
- b) innskudd i verdipapirfond og alternative investeringsfond,
- c) innskudd og andre interesser i innretninger som nevnt i nr. 1 bokstav i og j,
- d) finansielle instrumenter og andre finansielle produkter,
- e) forsikringer,
- f) individuelle pensjonsavtaler,
- g) innskuddspensjonsordninger.

Opplysningene skal blant annet vise saldo eller verdi, avkastning, utbetalinger, erverv og realisasjon. Utbetalinger knyttet til individuelle pensjonsavtaler og innskuddspensjonsordninger følger reglene i § 5-2. Departementet kan gi forskrifter om opplysningsplikt ved formidling av bestemte betalinger, og om at opplysningspliktige som nevnt i nr. 1 bokstav a skal gi opplysninger om kontonummer som er aktuelle for overføring av eventuelle tilgodebeholdinger etter skatteavregning.

3. Det skal gis opplysninger som nevnt i nr. 2 for blant annet den enkelte kontohaver, disponent, investor, forsikringstaker, forsikrede, mottaker av utbetalinger og reelle rettighetshaver. Opplysningspliktige skal identifisere kontohavere mv. som nevnt i første punktum. Departementet kan gi forskrifter om fremgangsmåten ved slik identifisering, herunder om innhenting av egenerklæring om skattemessig bosted mv. Det kan gis forskrifter om konsekvensene av at pliktig egenerklæring ikke er innhentet ved opprettelse av ny kontoavtale, herunder at slik kontoavtale ikke kan inngås. Det kan også gis forskrifter om at opplysningspliktige skal oppbevare opplysninger og dokumentasjon benyttet i forbindelse med identifisering.

4. Dersom opplysningspliktig etter denne bestemmelsen innretter seg for å unngå at opplysninger blir utvekslet etter overenskomst med fremmed stat, skal pliktene

etter denne bestemmelsen likevel gjelde. Opplysningspliktig som har grunn til å tro at kontohaver eller annen person har innrettet seg for å unngå at opplysninger blir utvekslet etter overenskomst med fremmed stat, skal foreta undersøkelser for å avkrefte eller bekrefte mistanken. Dersom mistanken ikke kan avkreftes, skal den opplysningspliktige gi de opplysningene som foreligger, herunder om de forholdene som har medført mistanke.

§ 5-4 skal lyde:

§ 5-4 Om fordringer og gjeld i selskapsforhold

Aksjeselskap, allmennaksjeselskap samt likestilte selskap og sammenslutninger som nevnt i skatteloven § 10-1, og deltakerlignet selskap, jf. skatteloven § 10-40, plikter å gi opplysninger om gjeld og rentebetalinger til personlig skattyter. Opplysningene spesifiseres slik at lånesaldo ved inngangen til hver kalendermåned framgår. Bestemmelsen gjelder ikke for lån knyttet til mengdegjeldsbrev og innskudd i bank.

§ 5-5 nr. 3 skal lyde:

3. Norsk Pasientskadeerstatning skal gi opplysninger om utbetalinger i siste år til skadelidte. Utbetaler av erstatning for personskade og tap av forsørger skal gi opplysninger om slike utbetalinger siste år, unntatt når fysiske personer er utbetaler.

§ 5-9 bokstav a til c og bokstav f oppheves. Nåværende § 5-9 bokstav d og e blir bokstav a og b. Nåværende bokstav g til i blir bokstav c til e.

§ 5-12 nr. 4 oppheves.

§ 6-6 nr. 1 skal lyde:

1. Ligningsmyndighetene kan pålegge bokføringspliktig som omfattes av § 4-2 nr. 1 å oppfylle sin plikt til å innrette bokføringen, spesifikasjonen, dokumentasjonen og oppbevaringen av regnskapsopplysninger i samsvar med regler gitt i eller i medhold av lov 19. november 2004 nr. 73 om bokføring. Det samme gjelder plikt til å oppbevare dokumentasjon i samsvar med bestemmelser gitt i eller i medhold av § 5-3 nr. 3. Pålegg om bokføring rettes til styret i selskap, samvirkeforetak, forening, innretning eller organisasjon, og sendes hvert medlem. Det skal fastsettes en frist for oppfyllelse. Fristen skal være minimum fire uker og ikke lenger enn ett år.

II

I lov 13. juni 1980 nr. 24 om ligningsforvaltning (ligningsloven) gjøres følgende endringer:

§ 4-2 nr. 6 skal lyde:

6. Næringsdrivende skal levere ligningsoppgaver til ligningsmyndighetene elektronisk. Som ligningsoppgaver etter denne bestemmelse menes opplysninger som skal gis etter § 4-3, 4-4 og 4-9 nr. 1 første punktum. Skattedirektoratet kan fastsette nærmere regler om slik levering, herunder vilkår for å avvise mangelfulle oppgaver.

Ny § 6-11 skal lyde:

§ 6-11 *Avregningsfradrag for ENØK-tiltak*

Enova plikter å innberette til ligningsmyndighetene beløp som skal gis som avregningsfradrag for ENØK-tiltak på egen bolig.

§ 8-8 nr. 2 tredje ledd skal lyde:

Oppjustering av alminnelig inntekt etter skatteloven § 10-11, § 10-31, § 10-42 og § 10-44 skal ikke medtas i nettoinntekten i skattelisten.

Nåværende tredje til femte ledd blir fjerde til nytt sjette ledd.

III

I lov 13. juni 1980 nr. 24 om ligningsforvaltning (ligningsloven) gjøres følgende endring:

§ 6-3 nr. 2 bokstav a skal lyde:

a. myndigheter som fastsetter eller innkrever skatt, toll eller avgifter eller som utbetaler erstatninger, tilskudd, bidrag, trygder, stønader mv., etter krav fra ligningsmyndighetene gi opplysninger om de fastsatte, innkrevde eller utbetalte beløp, om grunnlaget for dem *og om gjeld, beløp til gode og renter*,

IV

Endringene under I trer i kraft straks.

Endringene under II trer i kraft 1. januar 2016.

Endringen under III trer i kraft straks med virkning fra og med inntektsåret 2015.

E.

l o v

om endringer i lov 29. november 1996 nr. 68 om skatt til Svalbard (svalbardskatteloven)

I

I lov 29. november 1996 nr. 68 om skatt til Svalbard (svalbardskatteloven) gjøres følgende endringer:

§ 3-1 annet ledd annet punktum skal lyde:

Skattepliktig utdeling fra selskap og gevinst eller tap ved realisasjon av selskapsandel skal ikke oppjusteres etter reglene i skatteloven.

Nåværende annet og tredje punktum blir tredje og nytt fjerde punktum.

II

Endringene under I trer i kraft straks, med virkning fra og med inntektsåret 2016.

F.

l o v

om endringer i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven)

I

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) gjøres følgende endringer:

§ 23-4 første ledd skal lyde:

Stortinget kan gi, eller overlate til *departementet* å gi, særlige bestemmelser om avgifter og tilskott for visse grupper, herunder frivillige medlemmer i utlandet og utenlandske sjømenn som er ansatt på norske skip i utenriksfart.

§ 23-4 a skal lyde:

§ 23-4 a. Avgifter for personer som er omfattet av norsk trygdelovgivning etter trygdeavtale *mv.*

Det skal svares arbeidsgiveravgift og trygdeavgift for ytelser til personer som er omfattet av norsk trygdelovgivning i henhold til EØS-avtalens trygderegler eller annen avtale om trygd inngått med hjemmel i § 1-3. *Tilsvarende gjelder for ytelser til personer som har rett til helsetjenester i et annet EØS-land når Norge er kompetent stat etter EØS-avtalens trygderegler.* Departementet kan gi forskrift til utfylling og gjennomføring av bestemmelsen i *denne paragrafen*.

§ 24-1 annet punktum skal lyde:

Departementet kan i forskrift bestemme at Arbeids- og velferdsetaten skal fastsette pensjonsgivende inntekt og trygdeavgift for nærmere angitte grupper *av personer* eller deler av deres inntekt.

II

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) gjøres følgende endringer:

§ 23-2 åttende ledd annet punktum skal lyde:

Fritaket etter første punktum gjelder bare dersom institusjonens eller organisasjonens totale lønnsutgifter er opp til 550 000 kroner, og bare for lønnsutbetalinger opp til 55 000 kroner per ansatt.

III

Endringene under I trer i kraft straks.

Endringene under II trer i kraft straks med virkning fra og med inntektsåret 2016.

G.

l o v

om endringer i lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven)

I

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endringer

:

§ 5-15 første ledd bokstav b skal lyde:

b. *tiltakspenger* mv. under deltakelse i *arbeidsrettede tiltak* etter forskrift gitt med hjemmel i lov om arbeidsmarkedstjenester § 13,

II

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endringer:

§ 5-31 bokstav a skal lyde:

- a) tilskudd til investeringer i faste anlegg og tilhørende produksjonsutstyr innenfor rammen av *forskrift om midler til investering og bedriftsutvikling i landbruket av 19. desember 2014 nr. 1816*, innenfor det geografiske området som omfattes av § 3 i forskrift 17. juni 2014 nr. 807 og distriktsrettet investeringsstøtte etter samme forskrift, jf. likevel § 14-44 første ledd siste punktum.

§ 14-42 annet ledd bokstav a fjerde punktum skal lyde:

Fradrag skal likevel ikke gjøres for tilskudd til *investering og bedriftsutvikling i landbruket etter forskrift av 19. desember 2014 nr. 1816*, innenfor det geografiske området som omfattes av § 3 i forskrift 17. juni 2014 nr. 807 og distriktsrettet investeringsstøtte etter samme forskrift,

§ 14-44 første ledd annet punktum skal lyde:

Tilskudd til *investering og bedriftsutvikling i landbruket etter forskrift av 19. desember 2014 nr. 1816* innenfor det geografiske området som omfattes av § 3 i forskrift 17. juni 2014 nr. 807 og distriktsrettet investeringsstøtte etter samme forskrift, regnes som en del av vederlaget ved realisasjon av driftsmidlet innen fem år etter at det ble ervervet.

§ 18-2 annet ledd annet punktum skal lyde:

Av produksjon i kraftverk med generatorer som i inntektsåret har en samlet påstempelt merkeytelse under 10 000 kVA, fastsettes ikke naturressursskatt.

III

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endringer:

§ 10-11 fjerde ledd skal lyde:

(4) *Kreditt eller sikkerhetsstillelse som ytes direkte eller indirekte fra selskap som omfattes av § 10-1, samt tilsvarende utenlandsk selskap, til personlig aksjonær skal regnes som utbytte for aksjonæren. Det samme gjelder dersom det ytes kreditt til personlig aksjonær fra annet selskap i samme konsern, jf aksjeloven § 1-3 og allmennaksjeloven § 1-3, som selskapet den personlige aksjonæren er aksjonær i. Som kreditt til vedkommende aksjonær regnes også kreditt som gis til aksjonærens ektefelle eller til person som aksjonæren er i slekt eller svogerskap med i opp eller nedstigende linje eller i sidelinje så nær som onkel eller tante. Departementet kan ved forskrift bestemme at enkelte typer kreditt ikke skal anses som utbytte.*

§ 10-11 femte ledd skal lyde:

(5) *Besluttet utbytte som motregnes mot kreditt som tidligere er regnet som utbytte for aksjonærer etter reglene i fjerde ledd, anses ikke som skattepliktig utbytte for aksjonæren.*

§ 10-11 sjette ledd skal lyde:

(6) *Tilbakebetaling av kreditt som tidligere er ansett som utbytte for aksjonær etter reglene i fjerde ledd, skal anses som innbetalt kapital for aksjonæren. Tilbakebeta-*

lingsbeløpet skal også legges til aksjonærens inngangsverdi på aksjene i selskapet.

Nåværende fjerde til åttende ledd blir syvende til nytt ellefte ledd.

IV

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endringer:

§ 2-38 tredje ledd ny bokstav h skal lyde:

h. utbytte på eierandel i selskap mv. i den utstrekning selskapet gis fradrag for utdelingen.

§ 4-10 første ledd tredje punktum skal lyde:

Verdien av annen bolig (sekundærbolig) og nærings-eiendom skal settes ned etter krav fra skattyter dersom den overstiger 96 prosent av eiendommens dokumenterte omsetningsverdi.

§ 4-10 annet ledd tredje punktum skal lyde:

Prosentandelen er 25 for primærbolig og 80 for sekundærbolig.

§ 4-10 fjerde ledd siste punktum skal lyde:

Verdien av næringseiendom settes til 80 prosent av eiendommens beregnede utleieverdi.

§ 5-22 første ledd annet punktum skal lyde:

Bestemmelsen gjelder ikke for lån knyttet til mengdegjeldsbrev som er gjenstand for omsetning i organiserte marked innen seks måneder etter utstedelse, og innskudd i bank.

§ 6-24 annet ledd skal lyde:

(2) Det gis likevel ikke fradrag for *erhvervs- og realisasjonskostnader, uavhengig av om erverv eller realisasjon gjennomføres.*

§ 6-41 tredje ledd første punktum skal lyde:

Dersom netto rentekostnader overstiger 5 millioner kroner, kan de ikke fradras for den delen som overstiger 25 prosent av alminnelig inntekt eller årets udekkede underskudd før begrensning av fradrag etter denne paragraf, tillagt rentekostnader og skattemessige avskrivninger, og redusert med renteinntekter.

§ 6-44 første og annet ledd skal lyde:

(1) For reiser til hjem innenfor EØS-området gis fradrag for reise mellom hjem og arbeidssted og besøksreiser etter § 6-13 etter forskrift fastsatt av departementet med utgangspunkt i reiseavstand og reisehyppighet. Fradrag er begrenset til den del av beløpet som overstiger 22 000 kroner, og gis ikke for den del av reiselengden som overstiger 75 000 km i året.

(2) For reiser til hjem utenfor EØS-området gis fradrag for dokumenterte utgifter til transport med andre transportmidler enn privatbil. Når skattyter kan dokumentere bruk av privatbil til hjemreisen, gis fradrag for utgiftene

ved dette etter satser fastsatt av departementet i forskrift. Fradrag gis ikke for den del av samlede reiseutgifter som overstiger 92 500 kroner i året, og er begrenset til den del av beløpet som overstiger 22 000 kroner.

§ 6-50 femte ledd annet punktum skal lyde.

Det gis maksimalt fradrag for gaver etter denne paragraf med til sammen 25 000 kroner årlig.

§ 8-5 første ledd nytt annet punktum skal lyde:

Ved beregning av fradrag etter foregående punktum skal det ikke tas hensyn til endringer i avsetningskrav etter finansforetaksloven og forskrift gitt med hjemmel i finansforetaksloven som følge av implementering av Europaparlaments- og rådsdirektiv 2009/138/EF (Solvens II).

§ 10-11 første ledd nytt annet punktum skal lyde:

For personlig aksjonær skal skattepliktig utbytte etter fradrag for skjerming etter § 10-12, oppjusteres med 1,15.

§ 10-11 annet ledd tredje punktum oppheves.

§ 10-13 første ledd annet punktum skal lyde:

Utbyttet skal ikke oppjusteres etter § 10-11 første ledd annet punktum.

Nåværende annet til sjetten punktum blir tredje til nytt syvende punktum.

§ 10-31 første ledd nytt fjerde punktum skal lyde:

For personlig aksjonær skal skattepliktig gevinst etter fradrag for ubenyttet skjerming, oppjusteres med 1,15.

§ 10-31 annet ledd nytt annet punktum skal lyde:

For personlig aksjonær skal tapet oppjusteres med 1,15.

§ 10-33 tredje ledd første og annet punktum skal lyde:

Oppjustert gevinst på givers hånd som følge av gavesalg til mottaker, legges til den inngangsverdi og det skjermingsgrunnlag mottaker trer inn i etter reglene i første og annet ledd. Fradragsberettiget oppjustert tap på givers hånd som følge av gavesalg til mottaker trekkes fra den inngangsverdi og det skjermingsgrunnlag mottaker trer inn i etter reglene i første og annet ledd.

§ 10-42 tredje ledd skal lyde:

(3) Tillegget fastsettes slik:

- a. I verdien av utdelingen gjøres det fradrag for overskuddsandel etter § 10-41 multiplisert med deltakerens skattesats for alminnelig inntekt, skjerming etter femte ledd.
- b. Nettoverdien etter bokstav a oppjusteres med 1,15.

§ 10-44 første ledd tredje og fjerde punktum skal lyde:

For personlig aksjonær skal gevinst og tap etter fradrag for ubenyttet skjerming oppjusteres med 1,15.

Tilsvarende gjelder for personlig deltakers konkursbo eller dødsbo.

Nåværende tredje punktum blir nytt femte punktum.

§ 10-65 annet ledd tredje punktum skal lyde:

For deltaker som omfattes av § 10-67 annet ledd, skal likevel 25 prosent inntektsføres.

§ 10-67 annet ledd skal lyde:

(2) For deltaker som nevnt i § 10-12 første og tredje ledd skal 75 prosent av mottatt utbytte, etter at utbyttet er økt med den andel av aksjonærens fradrag etter § 16-20 annet ledd som vedrører utbyttet, legges til grunn som utbytte og oppjusteres etter § 10-11 første ledd annet punktum.

§ 12-1 annet punktum skal lyde:

Personinntekt er grunnlag for utligning av trinnskatt til staten og trygdeavgift til folketrygden.

§ 12-11 fjerde ledd skal lyde:

(4) For enkeltpersonforetak beregnes ikke personinntekt av gevinst av realisasjon av alminnelig gårdsbruk eller skogbruk, herunder melkekvoter som realiseres sammen med gårdsbruket.

§ 14-73 ny overskrift skal lyde:

Betinget skattefritak ved ufrivillig realisasjon av landbrukseiendom

§ 14-73 første ledd første punktum skal lyde:

(1) Gevinst ved realisasjon av landbrukseiendom eller del av slik eiendom som følge av ekspropriasjon, brann eller annen ulykke kan kreves fritatt for beskatning så langt skattyter bruker vederlaget til erverv av eller påkostning på areal, bygg eller anlegg som brukes i skattyterens næringsvirksomhet eller annen inntektsgivende aktivitet.

§ 14-80 annet punktum skal lyde:

Fordelingen av inntekt etter første punktum legges til grunn for beregning av trinnskatt etter Stortingets årlige skattevedtak, for beregning av pensjonsgivende inntekt etter folketrygdloven § 3-15, og for beregning av trygdeavgift etter folketrygdloven § 23-3.

§ 14-81 sjetten ledd skal lyde:

(6) Aktivitet i skog som ikke utøves som virksomhet alene eller sammen med jordbruk, anses ikke som skogbruk etter denne paragraf, men skattlegges sammen med skattyterens øvrige inntekt. Sammen med skattyters øvrige inntekt skattlegges også inntekter fra skog som kun er tilstrekkelig til å dekke gårdens behov for brensel, gjerdematerialer og til mindre reparasjoner. Når skog etter første punktum ikke skal gjennomsnittslignes og summen av de inntil fire siste års skogbruksinntekter, slik de er kommet til beskatning i gjennomsnittsligningen, overstiger summen av de faktiske skogbruksinntekter i samme periode, skal dette gjennomsnittsoverhenget komme til fradrag i inntekten for året etter det siste året med gjennomsnittsligning. Dersom summen av de inntil fire siste års skogbruksinntekter, slik de er kommet til beskatning i gjen-

nomsnittsligningen, er lavere enn summen av de faktiske skogbruksinntekter i samme periode, skal dette gjennomsnittsunderhenget tas til inntekt for året etter det siste året med gjennomsnittsligning.

§ 15-5 annet ledd skal lyde:

(2) Fradraget gis ved skatteberegningen med 15 500 kroner i klasse 1 og 2, men får ikke virkning ved beregning av trygdeavgift og *trinnskatt*.

§ 16-10 tredje ledd skal lyde

(3) Innbetalt sparebeløp kan ikke overstige 25 000 kroner per inntektsår. Samlet innbetalt sparebeløp på kontoen kan ikke overstige 300 000 kroner. For ektefeller som lignes under ett for begge samlede formue og inntekt gjelder beløpsgrensene i dette ledd for hver av dem. Sparebeløp fra barn som lignes under ett med foreldrene, jf. § 2-14, kommer bare til fradrag i skatt på inntekt som lignes særskilt.

§ 16-21 første ledd nytt siste punktum skal lyde:

Ved fastsettelse av samlet skattepliktig inntekt etter første punktum, medtas ikke oppjustering etter § 10-11, § 10-31, § 10-42 og § 10-44.

§ 16-40 annet ledd skal lyde:

(2) Følgende kostnader gir grunnlag for fradrag, dersom de også er fradragsberettiget etter kapittel 6:

- a. Skattyters kostnader til egenutført forsknings- og utviklingsprosjekt, begrenset til 20 millioner kroner i inntektsåret. Prosjektet må være godkjent av Norges forskningsråd.
- b. Skattyters kostnader til forsknings- og utviklingsprosjekt utført av forskningsinstitusjoner godkjent av Norges forskningsråd, begrenset til 40 millioner kroner i inntektsåret. Prosjektet må være godkjent av Norges forskningsråd. Samlet fradragsgrunnlag etter bokstav a og b skal ikke overstige 40 millioner kroner i inntektsåret.

§ 16-50 med deloverskrift oppheves.

§ 17-1 nytt sjettede ledd skal lyde:

(6) *Ved bruk av alminnelig inntekt etter denne paragraf medtas ikke oppjustering etter § 10-11, § 10-31, § 10-42 og § 10-44.*

V

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endringer:

§ 2-38 første ledd bokstav b skal lyde:

b. verdipapirfond,

§ 5-10 første ledd bokstav d skal lyde:

- d. vederlag til arbeidstaker i forbindelse med opphør av arbeidsforhold ved avskjed, oppsigelse eller avtale med *arbeidsgiver*,

§ 5-15 første ledd bokstav a oppheves.

§ 10-1 tredje ledd oppheves.

§ 10-5 oppheves.

§ 10-12 første ledd siste punktum oppheves.

§ 10-13 første ledd siste punktum skal lyde:

Reglene i denne paragraf gjelder ikke for den delen av utdeling fra verdipapirfond som behandles som rente etter § 10-20 første ledd annet punktum.

Ny § 10-20 med deloverskrift skal lyde:

Verdipapirfond

§ 10-20 Skattlegging av verdipapirfond og andelseiere

(1) *Verdipapirfond kan kreve fradrag i inntekten for beløp som deles ut til andelseierne. Fradrag kan kreves for den delen av utdelingen som skattlegges som rente hos andelseierne etter tredje ledd.*

(2) *Verdipapirfond er fritatt for skatteplikt på gevinst og har ikke fradragsrett for tap ved realisasjon av aksjer i selskaper hjemmehørende i land utenfor EØS.*

(3) *Ved utdeling fra fondet skattlegges andelseierne på følgende måte:*

- b) *Utdeling fra verdipapirfond med mer enn 80 prosent aksjeandel skattlegges som aksjeutbytte.*
- c) *Utdeling fra verdipapirfond med mindre enn 20 prosent aksjeandel skattlegges som renteinntekt.*
- d) *Utdeling fra verdipapirfond med mellom 20 og 80 prosent aksjeandel splittes i en del som skattlegges som aksjeutbytte og en del som skattlegges som rente, beregnet forholdsmessig etter fjerde ledd.*

(4) *Aksjeandelen beregnes ut i fra forholdet mellom verdien av aksjer og andre verdipapirer ved inntektsårets begynnelse. For fond som er etablert i inntektsåret, beregnes andelen ut i fra forholdet ved inntektsårets slutt. Aksjer i underliggende fond inngår i beregningen, med en tilsvarende forholdsmessig del.*

(5) *Bare den delen av andelens inngangsverdi som tilsvarende aksjeandelen i ervervsåret, er skjermingsgrunnlag etter § 10-12.*

(6) *Utdeling som skattlegges som renteinntekt etter tredje ledd, gir ikke rett til fradrag for skjerming eller skattefritak etter § 2-38.*

(7) *Gevinst ved realisasjon av andel i verdipapirfond skattlegges etter § 10-30 flg. For andelseiere i fond med andre verdipapirer enn aksjer, begrenses skattefritak for gevinst etter § 2-38 forholdsmessig til den beregnede aksjeandelen i fondet. Tilsvarende gjelder for tap. Gjennomsnittet av aksjeandelen i ervervsåret og i salgsåret legges til grunn. Tredje og fjerde ledd gjelder tilsvarende ved beregning av aksjeandelen i ervervsåret og i salgsåret.*

(8) *Syvende ledd får ikke anvendelse på andeler i verdipapirfond når disse er eid i forbindelse med individuell pensjonsavtale etter § 6-47 første ledd c når avtalen er inngått mellom andelseier og forvaltningsselskap. Tilsvarende gjelder for andel i verdipapirfond som er eid i forbindelse med innskuddspensjon etter innskuddspensjonsloven.*

(9) *Dersom fondet ikke har innrapportert opplysninger som er nødvendige for å fastsette aksjeandel etter fjerde ledd, må andelseier dokumentere dette. Dersom tilfredsstillende dokumentasjon ikke foreligger, skattlegges utdelingen som rente. Ved beregning av aksjeandel i slike fond inngår andeler i andre fond dersom de til sammen ut-*

gjør mer enn 25 prosent av samlet verdi ved inntektsårets begynnelse. Ved slik beregning medtas bare aksjer som underliggende fond eier direkte, med en tilsvarende forholdsmessig del. Dersom dokumentasjon kun mangler for andel i underliggende fond, anses andelen i fondet som andre verdipapirer enn aksjer.

§ 10-30 tredje ledd oppheves.

§ 10-31 tredje ledd oppheves.

VI

Endringene under I trer i kraft straks

Endringene under II trer i kraft straks med virkning fra og med inntektsåret 2015.

Endringene under III trer i kraft straks med virkning fra og med 7. oktober 2015.

Endringene under IV trer i kraft straks med virkning fra og med inntektsåret 2016.

VII

Endringene under V trer i kraft straks med virkning fra og med inntektsåret 2016.

Følgende overgangsregler gjelder:

Til § 5-15 første ledd bokstav a:

Arbeidstakere som før 1. januar 2016 oppfyller vilkårene for å motta sluttvederlag i henhold til overenskomst mellom hovedorganisasjoner for arbeidstakere og arbeidsgivere, har rett til å få sluttvederlaget utbetalt skattefritt etter § 5-15 første ledd bokstav a nr. 1 slik denne lød før lovendringen, uavhengig av om utbetaling skjer etter 1. januar 2016.

Tilsvarende har arbeidstakere som før 1. januar 2016 har inngått avtale med sin arbeidsgiver om utbetaling av tilleggssluttvederlag, rett til å få tilleggssluttvederlaget utbetalt (delvis) skattefritt etter § 5-15 første ledd bokstav a nr. 2 slik denne lød før lovendringen, uavhengig av om utbetaling skjer etter 1. januar 2016.

Til § 10-20:

For andeler ervervet før 7. oktober 2015 i fond som i 2015 hadde en eller flere aksjer, fastsettes aksjeandelen i ervervsåret til 100 prosent ved bruk av reglene i § 10-20 femte og syvende ledd. For andeler ervervet senere i 2015, skal aksjeandelen per 1 januar 2016 legges til grunn ved bruk av de samme reglene.

H.

lov

om endringer i lov 17. juni 2005 nr. 67 om betaling og innkreving av skatte- og avgiftskrav (skattebetalingsloven)

I

I lov 17. juni 2005 nr. 67 om betaling og innkreving av skatte- og avgiftskrav (skattebetalingsloven) gjøres følgende endringer:

§ 1-1 tredje ledd bokstav a skal lyde:

- a) renter etter kapittel 11, omkostninger og gebyrer fastsatt i medhold av *denne lov*, ligningsloven og lover som nevnt i annet ledd bokstavene a til i

§ 5-3 tredje ledd skal lyde:

(3) *Forskuddstrekk og innbetalt skatt knyttet til tidligere inntektsår, kan i særlige tilfeller, for eksempel ved feilutbetalinger, tilbakebetales til skattyter eller til arbeidsgiver.*

Nåværende tredje ledd blir nytt fjerde ledd.

§ 5-5 første ledd skal lyde:

(1) Dersom arbeidsgiver ikke har fått de opplysninger som fremgår av skattekortet, og dette ikke skyldes forsømmelse eller mangel på tilbørlig aktsomhet fra arbeidsgivers side, skal forskuddstrekket gjennomføres etter det siste beregnede skattekort. Dersom arbeidsgiver ikke har tilgang til opplysninger fra det siste beregnede skattekortet, skal det foretas forskuddstrekk med 50 prosent. Det samme gjelder når det skal foretas forskuddstrekk i ytelser etter folketrygdloven kapitlene 4, 8 til 11 og 14 og i uføretrygd etter folketrygdloven kapittel 12 eller i uføreytelser fra andre ordninger. Forskuddstrekk i andre trekkpliktige trygdeytelser, pensjoner, vartpenger, livrenter og lignende stønader og ytelser foretas med 30 prosent.

§ 5-7 første ledd bokstav a skal lyde:

a) lovbestemt *feriegodtgjørelse*, vanlig lønn, *uføretrygd* etter folketrygdloven kapittel 12 eller i *uføreytelser* fra andre ordninger, i ferietiden. Skattytere med månedsbetaling kan fritas for trekk for en måned i ferietiden om sommeren og for en halv måned før jul. Skattytere med uke-, dag- eller timebetaling kan fritas for trekk i 4 uker i ferietiden om sommeren og 2 uker før jul. Departementet kan i forskrift bestemme at det for skattytere som har kortvarig tilknytning til riket, skal foretas forskuddstrekk gjennom hele året uten noen trekkfrie perioder,

§ 5-9 første ledd bokstav a skal lyde:

- a) pensjonsinnskudd som arbeidsgiver avkorter i lønnen, og som skattyter vil ha krav på fradrag for ved ligningen etter skatteoven § 6-47 første ledd bokstav a og b.

§ 5-14 første ledd skal lyde:

(1) Ved utførelsen av arbeidsgiverkontrollen etter § 5-13, plikter banker etter krav fra skatteoppkreveren, å gi opplysninger om navngitt arbeidsgivers skattetrekkkonto, samt eventuell bankgaranti etter § 5-12. På samme vilkår har

- a) finansinstitusjoner (jf. *finansforetaksloven § 1-3*) og andre som driver utlånsvirksomhet eller låneformidling som næring,
b) verdipapirforetak (jf. *verdipapirhandelloven § 2-3 første ledd*) og andre som har penger til forvaltning, og
c) pensjonskasser

plikt til å gi opplysninger om innskudds- og gjeldskonti som navngitt person, bo, selskap eller innretning har eller disponerer i vedkommende institusjon. Ved innhentning av opplysninger etter første og annet punktum plikter de å gi opplysninger om underbilag og transaksjoner, herunder om hvem som er parter i transaksjonene.

§ 7-1 fjerde ledd skal lyde:

- (4) Departementet kan i forskrift gi regler om at
- også andre forskuddsbeløp skal inngå i avregningen, og om godskriving av forskuddstrekk som ikke er innbetalt av arbeidsgiver.
  - tilskudd fra Enova til energieffektiviseringstiltak på egen bolig skal inngå i avregningen.

§ 10-40 første ledd bokstav b skal lyde:

- vektårsavgiften for kjøretøyer som 1. januar eller 1. juli er registrert i motorvognregisteret, som forfaller til betaling i to like store terminer henholdsvis 20. februar og 20. august.

§ 11-5 skal lyde:

§ 11-5. *Rentetillegg og rentegodtgjørelse ved skatteavregningen*

(1) Restskatt tillegges rentetillegg. Rentetillegget berignes med rentesats etter § 11-6 annet ledd annet punktum, redusert med 25 %. Rentetillegget berignes fra 1. juli i inntektsåret for personlige skattytere og fra 15. mars i året etter inntektsåret for upersonlige skattytere, og fram til forfallsfristen for første termin av restskatten.

(2) Personlige skattytere som får utbetalt overskytende forskudd på skatt etter kapittel 7, eller som får utbetalt negativ skatt som følge av at fastsatt fradrag overstiger utlignet skatt, gis rentegodtgjørelse etter følgende regler:

- For overskytende forskuddstrekk og overskytende utskrevet forskuddsskatt innbetalt innen utgangen av inntektsåret, samt negativ skatt, gis rentegodtgjørelse med rentesats etter § 11-6 annet ledd annet punktum redusert med 25 %, beregnet fra 1. juli i inntektsåret og fram til skatteoppgjøret blir sendt skattyter.
- For overskytende utskrevet forskuddsskatt og tilleggsforskudd som blir innbetalt senest 31. mai i året etter inntektsåret, gis rentegodtgjørelse med rentesats etter § 11-6 annet ledd annet punktum redusert med 25 %, beregnet fra 31. mai og fram til skatteoppgjøret blir sendt skattyter.

(3) Upersonlige skattytere som får utbetalt overskytende forskudd på skatt etter kapittel 7, eller som får utbetalt negativ skatt som følge av at fastsatt fradrag overstiger utlignet skatt, gis rentegodtgjørelse etter følgende regler:

- Når samlet forskuddsskatt innbetalt senest 31. mai i året etter inntektsåret overstiger utlignet skatt, gis rentegodtgjørelse for det overstigende beløpet med rentesats etter § 11-6 annet ledd annet punktum redusert med 25 %, beregnet fra 15. mars i året etter inntektsåret og fram til skatteoppgjøret blir sendt skattyter.
- Ved avregning etter forhåndsligning gis rentegodtgjørelse etter tredje ledd bokstav a bare når avregning skjer senere enn 31. mai i året etter inntektsåret.

(4) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om rentetillegg og rentegodtgjørelse ved skatteavregningen.

II

Endringene under I trer i kraft 1. januar 2016.

I.

lov

om endringer i lov 21. desember 2007 nr. 119 om toll og vareførsel (tolloven)

I

I lov 21. desember 2007 nr. 119 om toll og vareførsel (tolloven) gjøres følgende endringer:

§ 12-2 annet ledd skal lyde:

(2) Uten hinder av taushetsplikt skal myndigheter som utbetaler erstatninger eller tilskudd, eller utsteder lisenser for import eller eksport av varer etter krav fra tollmyndighetene, gi opplysninger om utbetalte beløp og om grunnlaget for disse.

§ 12-2 nytt tredje ledd skal lyde:

(3) Uten hinder av taushetsplikt skal skattemyndighetene gi opplysninger av betydning for tollmyndighetenes arbeid med toll og vareførsel til og fra landet.

§ 12-2 tredje ledd blir nytt fjerde ledd.

Ny § 12-16 skal lyde:

§ 12-16. *Konsultasjoner*

Departementet kan gi forskrift om regelmessige konsultasjoner mellom myndigheter med ansvar og oppgaver ved inn- og utførsel av varer og næringslivet mv.

II

Loven trer i kraft 1. januar 2016.

J.

lov

om endringer i lov 19. juni 2009 nr. 58 om merverdiavgift (merverdiavgiftsloven)

I

I lov 19. juni 2009 nr. 58 om merverdiavgift (merverdiavgiftsloven) gjøres følgende endringer:

§ 15-7 tredje ledd tredje punktum og § 15-7 fjerde ledd annet punktum oppheves.

§ 21-2 annet ledd oppheves.

§ 21-2 tredje ledd blir annet ledd.

II

I lov 19. juni 2009 nr. 58 om merverdiavgift (merverdiavgiftsloven) gjøres følgende endringer:

§ 7-2 annet ledd skal lyde:

(2) Det skal ikke beregnes merverdiavgift ved midlertidig innførsel av varer som nevnt i tolloven §§ 6-1 til 6-4. *Det kan kreves sikkerhetsstillelse for merverdiavgift av varer som innføres midlertidig etter tolloven §§ 6-2 til 6-4.*

§ 10-7 annet ledd annet punktum skal lyde:

Fristen kan i særlige tilfeller forlenges.

§ 10-9 oppheves.

§ 11-1 overskriften skal lyde:

§ 11-1 *Omsetning, uttak og innførsel av varer*

§ 11-1 første ledd skal lyde:

(1) Avgiftssubjektet skal beregne og betale merverdiavgift av merverdiavgiftspliktig omsetning, *uttak og innførsel av varer. Når andre enn avgiftssubjektet innfører varer skal den som etter tolloven er ansvarlig for toll, beregne og betale merverdiavgift.*

§§ 11-2 og 13-3 oppheves.

III

I lov 19. juni 2009 nr. 58 om merverdiavgift (merverdiavgiftsloven) gjøres følgende endringer:

§ 6-2 skal lyde:

§ 6-2 *Elektroniske nyhetstjenester*

(1) Omsetning av elektroniske nyhetstjenester er fritatt for merverdiavgift.

(2) Departementet kan gi forskrift om hva som menes med elektroniske nyhetstjenester.

Gjeldende §§ 6-2 til 6-6 blir §§ 6-3 til 6-7.

§ 7-1 første ledd skal lyde:

Det skal ikke beregnes merverdiavgift ved innførsel av varer som nevnt i § 3-6 bokstav d, § 3-7 fjerde ledd, § 3-18, § 6-1, §§ 6-3 og 6-4, § 6-7 første og annet ledd og § 6-15.

§ 9-1 annet ledd bokstav a skal lyde:

a) maskiner, inventar og andre driftsmidler der inngående merverdiavgift av kostpris utgjør minst 50 000 kroner, likevel ikke kjøretøyer som er fritatt for merverdiavgift etter § 6-7 tredje ledd

IV

Endringene under I trer i kraft 1. januar 2016.

Endringene under II trer i kraft 1. januar 2017.

Endringene under III trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

K.

lov

om endringer i lov 22. juni 2012 nr. 37 om endringer i tolloven

I

I lov 22. juni 2012 nr. 37 om endringer i tolloven gjøres følgende endringer:

§ 12-13 tredje ledd skal lyde:

(3) Det *kan illegges* et gebyr for bindende forhåndsuttalelse.

§ 12-13 fjerde ledd annet punktum skal lyde:

En bindende forhåndsuttalelse *kan påklages, men ikke prøves* i egen sak for domstol.

II

Loven trer i kraft straks.

L.

lov

om endringer i lov 19. juni 2015 nr. 49 om endringer i lov 13. juni 1980 nr. 24 om ligningsforvaltning (ligningsloven)

I

I lov om endringer i lov 19. juni 2015 nr. 49 om endringer i lov 13. juni 1980 nr. 24 om ligningsforvaltning (ligningsloven) gjøres følgende endringer:

Del IV skal lyde:

Endringene under I tek til å gjelde straks med verknad frå og med 1. juli 2015.

Endringene under II tek straks til å gjelde med verknad for ytingar utbetalte i 2015, men likevel slik at ytingar utbetalte i 2015 kan rapporterast samla ein gong seinast 5. januar 2016.

Endringa under III tek til å gjelde 1. januar 2019.

II

Endringene under I trer i kraft straks.

Voter ing:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Voter ing:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 5

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget samtykker til å sette i kraft skatteavtalen mellom Norge og Serbia, undertegnet i Oslo 17. juni 2015.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 6

Presidenten: Under debatten har Karianne O. Tung satt fram et forslag, forslag nr. 1 på vegne av Arbeiderpartiet og Senterpartiet.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen videreføre Fagernes lufthavn Leirin som statlig eid flyplass med driftsansvar tillagt Avinor, inntil nytt driftskonsept som har tilslutning fra lokale myndigheter er etablert.»

Komiteen hadde innstilt:

I

I statsbudsjettet for 2015 blir det gjort følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
Utgifter			
1300		Samferdselsdepartementet	
	1	Driftsutgifter, blir redusert med ..... frå kr 173 982 000 til kr 171 982 000	2 000 000
	21	Spesielle driftsutgifter – utgreiningar, modernisering av transportsektoren, blir auka med ..... frå 11 977 000 til kr 13 977 000	2 000 000
	30	Miljø-/oljevernbase i Lofoten/Vesterålen, blir redusert med ..... frå kr 40 000 000 til kr 1 500 000	38 500 000
1320		Statens vegvesen:	
	23	Drift og vedlikehald av riksveggar, trafikant- og køyretøytilsyn m.m., kan overførast, kan nyttast under post 29, post 30, post 31 og post 72, blir auka med ..... frå kr 10 501 517 000 til kr 10 678 517 000	177 000 000
	30	Riksveginvesteringar, kan overførast, kan nyttast under post 23, post 29, post 31 og post 72, blir auka med ..... frå kr 12 040 671 000 til kr 12 143 671 000	103 000 000
1350		Jernbaneverket:	
	23	Drift og vedlikehald, kan overførast, kan nyttast under post 30, blir auka med ..... frå kr 6 752 626 000 til kr 7 222 626 000	470 000 000
	30	Investeringar i linja, kan overførast, kan nyttast under post 23, blir redusert med ..... frå kr 8 139 625 000 til kr 7 887 625 000	252 000 000
	31	Nytt dobbeltspor Oslo–Ski, kan overførast, blir redusert med ..... frå kr 3 135 121 000 til kr 2 835 121 000	300 000 000
1360		Kystverket:	
	71	Tilskott til hamnesamarbeid, blir redusert med ..... frå kr 10 000 000 til kr 5 000 000	5 000 000
Inntekter			
4320		Statens vegvesen:	
	2	Diverse gebyr, blir auka med ..... frå kr 349 683 000 til kr 429 683 000	80 000 000
4370 (NY)		Postenester	
	70	Tilbakebetaling post- og banktenester, blir løyvd med	39 908 000
4380		Nasjonal kommunikasjonsmyndigheit	
	1	Diverse gebyr, blir auka med ..... frå kr 172 778 000 til kr 173 478 000	700 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
5577	74	Sektoravgifter under Samferdselsdepartementet Sektoravgifter Kystverket, b l i r a u k a med ..... frå kr 831 268 000 til kr 834 768 000	3 500 000

II

Fullmakter til å forplikte staten utover gitte løvningar
Stortinget samtykkjer i at Samferdselsdepartementet i 2015 kan:

- forplikte staten for framtidige budsjettår utover gitt løyving på kap. 1320 Statens vegvesen, post 30 Riksveginvesteringar, post 31 Skredsikring riksvegar, post 34 Kompensasjon for auka arbeidsgivaravgift, post 36 E16 over Filefjell og post 37 E6 vest for Alta, for investeringsprosjekt som ikkje er omtalte med kostnadsramme overfor Stortinget, likevel slik at samla ramme for gamle og nye plikter ikkje blir høgare enn 7 000 mill. kroner.
- forplikte staten for framtidige budsjettår utover gitt løyving på kap. 1320 Statens vegvesen, post 72 Kjøp av riksvegferjetenester, slik at ramma for gamle og nye plikter ikkje blir høgare enn 7 100 mill. kroner, og slik at summen av pliktene som skal betalast kvart år, ikkje blir høgare enn 1 600 mill. kroner.

III

Tilføyning av stikkord

Stortinget samtykkjer i at Samferdselsdepartementet i 2015 kan føye til stikkordet «kan overførast» på løyvinga under:

- kap. 1330 Særskilde transporttiltak, post 63 Særskilt tilskott til Fornebubanen
- kap. 1360 Kystverket, post 71 Tilskott til hamnesamarbeid.

Votering:

Komiteens innstilling til I, II og III ble enstemmig bifalt.

Videre var innstilt:

IV

Fagernes lufthamn

Stortinget samtykkjer i at Avinor AS driv Fagernes lufthamn i den forfatninga lufthamna har i dag som rein charterflyplass fram til lokale eigarar tek over lufthamna, men ikkje lenger enn til 1. januar 2019, og under føresetnad av at Luftfartstilsynet forlengjer dispensasjonen og at lokalt næringsliv dekkjer delar av Avinors kostnader for å videreføre drifta frå 2017 og halvparten av Avinors kostnader i 2018.

Presidenten: Det voteres alternativt mellom komiteens innstilling til IV og forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet.

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til innstillingen.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling til IV og forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ble innstillingen bifalt med 63 mot 37 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.37.57)

Votering i sak nr. 7

Komiteen hadde innstilt:

I statsbudsjettet 2015 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
Utgifter			
542	1	Internasjonalt IKT-samarbeid og utviklingsprogram Driftsutgifter, n e d s e t t e s med ..... fra kr 4 596 000 til kr 3 096 000	1 500 000
	70	Tilskudd til internasjonale program, k a n o v e r f ø r e s, f o r h ø y e s med ..... fra kr 38 350 000 til kr 46 550 000	8 200 000

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 8

Komiteen hadde innstilt:

I statsbudsjettet for 2015 blir det gjort følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
Utgifter			
456		Direktoratet for nødkommunikasjon	
	1	Driftsutgifter, blir redusert med ..... frå kr 589 689 000 til kr 528 689 000	61 000 000
	45	Større utstyranskaffingar og vedlikehold, <i>kan overføres</i> , blir auka med ..... frå kr 1 277 264 000 til kr 1 437 264 000	160 000 000
Inntekter			
3456		Direktoratet for nødkommunikasjon	
	1	Brukarbetaling, blir redusert med ..... frå kr 209 861 000 til kr 202 861 000	7 000 000
	2	Variable refusjoner, blir auka med ..... frå kr 53 054 000 til kr 148 054 000	95 000 000
	3	Faste refusjonar, blir redusert med ..... frå kr 34 945 000 til kr 28 945 000	6 000 000

Votering:

Votering i sak nr. 9

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Komiteen hadde innstilt:

I

I statsbudsjettet for 2015 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
Utgifter			
1420		Miljødirektoratet	
	22	Statlige vannmiljøtiltak, nedsettes med ..... Fra kr 227 240 000 til kr 211 940 000	15 300 000
	23	Oppdrags- og gebyrrelatert virksomhet, forhøyes med ..... fra kr 87 108 000 til kr 133 808 000	46 700 000
	34	Statlige erverv, nasjonalparker, <i>kan overføres</i> , nedsettes med ..... fra kr 85 500 000 til kr 33 500 000	52 000 000
	74	CO ₂ -kompensasjonsordning for industrien, nedsettes med ..... fra kr 419 422 000 til kr 407 922 000	11 500 000
	75	Utbetaling av pant for bilvrak, <i>overslagsbevilgning</i> , nedsettes med ..... fra kr 450 000 000 til kr 420 000 000	30 000 000
	76	Refusjonsordninger, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med ..... fra kr 63 000 000 til kr 73 000 000	10 000 000
1481		Klimakvoter	
	23	Kvotekjøp, statsansattes flyreiser, <i>kan overføres</i> , nedsettes med ..... fra kr 1 500 000 til kr 0	1 500 000
1482		Internasjonale klima- og utviklingstiltak	
	73	Klima- og skogsatsingen, <i>kan overføres</i> , nedsettes med ..... Fra kr 2 905 998 000 til kr 2 805 998 000	100 000 000
Inntekter			
4420		Miljødirektoratet	
	9	Internasjonale oppdrag forhøyes med ..... fra kr 6 971 000 til kr 53 671 000	46 700 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
4481	1	Salg av klimakvoter Salgsinntekter n e d s e t t e s med ..... fra kr 335 500 000 til kr 0	335 500 000

II

Bestillingsfullmakter

Stortinget samtykker i at Klima- og miljødepartementet i 2015 kan gjøre bestillinger av materiell o.l. utover gitte

bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye bestillinger og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1420	22	Miljødirektoratet Statlige vannmiljøtiltak	86,5 mill. kroner

III

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Klima- og miljødepartemen-

tet i 2015 kan gi tilsagn om tilskudd utover bevilgninger som er gitt, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1420	34	Miljødirektoratet Statlige erverv, nasjonalparker	85,5 mill. kroner

IV

Stortinget samtykker i at Klima- og miljødepartementet i 2015 får unntak fra forutsetningene i Stortingets vedtak fra 8. november 1984 om utbetalinger av gitte bevilgninger gjennom at tilskudd til Verdensbankens Forest Carbon Partnership Facility Carbon Fund kan utbetales med det formål å betale for fremtidige verifiserte utslippsreduksjoner.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 10

V

Stortinget samtykker i at Klima- og miljødepartementet i 2015 kan inngå avtaler om kjøp av klimakvoter innenfor en samlet ramme på 2 000 mill. kroner for gamle og nye forpliktelser under kap. 1481 Klimakvoter, post 22 Kvotekjøp, generell ordning.

Komiteen hadde innstilt:

I

I statsbudsjettet for 2014 blir det gjort følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
U t g i f t e r			
1800	21	Olje- og energidepartementet Spesielle driftsutgifter, kan overføres, kan nyttast under postane 70 og 72, v e r t a u k a med ..... frå kr 24 970 000 til kr 29 970 000	5 000 000
1810	1	Oljedirektoratet Driftsutgifter, v e r t a u k a med ..... frå kr 260 247 000 til kr 262 747 000	2 500 000
1815	72	Petoro AS Administrasjon, Petoro Iceland AS, v e r t r e d u s e r t med ..... frå kr 3 500 000 til kr 2 500 000	1 000 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
	73	Statleg deltaking i petroleumsverksemd på islandsk kontinentalsokkel, <i>kan overførast, vert redusert med</i>	8 000 000
		frå kr 26 000 000 til kr 18 000 000	
1820	21	Noregs vassdrags- og energidirektorat Spesielle driftsutgifter, <i>kan overførast, vert redusert med</i>	17 000 000
		frå kr 119 824 000 til kr 102 824 000	
1830	70	Forskning og næringsutvikling Internasjonale samarbeids- og utviklingstiltak, <i>kan overførast, vert auka med</i>	4 000 000
		frå kr 30 400 000 til kr 34 400 000	
1840	70	CO ₂ -handtering Gassnova SF, <i>kan overførast, kan nyttast under post 74, vert redusert med</i>	5 000 000
		frå kr 112 846 000 til kr 107 846 000	
	71	Forskingstenester, TCM DA, <i>kan overførast, vert redusert med</i>	91 000 000
		frå kr 1 747 000 000 til kr 1 656 000 000	
2490	24	NVE Anlegg Driftsresultat	0
		Spesifikasjon:	
		1 Driftsinntekter	-80 000 000
		2 Driftsutgifter	75 200 000
		3 Avskrivningar	4 500 000
		4 Renter av statens kapital	300 000
		.....	0
Inntekter			
4800	70	Olje- og energidepartementet Garantiprovisjon, Gassco, <i>vert auka med</i>	300 000
		frå kr 1 100 000 til kr 1 400 000	
4810	1	Oljedirektoratet Gebyrinntekter, <i>vert auka med</i>	2 500 000
		frå kr 28 475 000 til kr 30 975 000	
4820	4 (Ny)	Sal av undersøkingsmateriale, <i>vert løyvd med</i>	12 000 000
	2	Noregs vassdrags- og energidirektorat Oppdrags- og samarbeidsinntekter, <i>vert redusert med</i>	17 000 000
		frå kr 115 930 000 til kr 98 930 000	
	40	Flaum- og skredførebygging, <i>vert auka med</i> ...	4 000 000
		frå kr 19 000 000 til kr 23 000 000	
4840	80	CO ₂ -handtering Renter, TCM DA, <i>vert redusert med</i>	10 000 000
		frå kr 59 000 000 til kr 49 000 000	
	86	Avdrag, TCM DA, <i>vert redusert med</i>	41 000 000
		frå kr 1 156 000 000 til kr 1 115 000 000	
5440	24	Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsverksemda Driftsresultat, <i>vert auka med</i>	9 000 000 000
		frå kr 91 900 000 000 til kr 100 900 000 000	
		Spesifikasjon:	
		1 Driftsinntekter	162 800 000 000
		2 Driftsutgifter	-33 400 000 000
		3 Leite- og feltutviklingsutgifter	-2 000 000 000
		4 Avskrivningar	-22 400 000 000
		5 Renter av statens kapital	-4 100 000 000
		.....	100 900 000 000

Votering:

Votering i sak nr. 11

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Komiteen hadde innstilt:

I statsbudsjettet 2015 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
Utgifter			
595	1	Statens kartverk, arbeid med tinglysning og nasjonal geografisk infrastruktur Driftsutgifter, for høyes med ..... fra kr 255 692 000 til kr 263 092 000	7 400 000
Inntekter			
3595	1	Statens kartverk, arbeid med tinglysning og nasjonal geografisk infrastruktur Gebyrinntekter tinglysning, for høyes med ..... fra kr 371 122 000 til kr 430 000 000	58 878 000

Votering:

Votering i sak nr. 12

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Under debatten har Snorre Serigstad Valen satt fram et forslag, nr. 1, på vegne av Sosialistisk Venstreparti.

Forslaget lyder:

«I statsbudsjettet for 2015 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
170	73	FN-organisasjonar m.m. Verdens matvareprogram (WFP), kan overføres, økes med ..... fra 212 mill. kroner til 312 mill. kroner	100 mill. kroner
	74	FNs Høykommisær for flyktninger (UNHCR), økes med ..... fra 300 mill. kroner til 550 mill. kroner	250 mill. kroner
	77	FNs aidsprogram (UNAIDS), kan overføres, økes med ..... fra 175 mill. kroner til 225 mill. kroner»	50 mill. kroner

Votering:

Komiteen hadde innstilt:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 96 mot 4 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.39.11)

I

I statsbudsjettet for 2015 blir det gjort følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
Utgifter			
100	1	Utanriksdepartementet Driftsutgifter, vert auka med ..... frå kr 1 931 308 000 til kr 1 956 308 000	25 000 000
116	70	Deltaking i internasjonale organisasjonar Tilskot til internasjonale organisasjonar, vert auka med ..... frå kr 1 357 554 000 til kr 1 367 554 000	10 000 000
117	75	EØS-finansieringsordningane EØS-finansieringsordninga 2009–2014, kan overførast, vert auka med frå kr 2 350 000 000 til kr 2 430 000 000	80 000 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
	76	Den norske finansieringsordninga 2009–2014, <i>kan overførast</i> , vert redusert med	290 000 000
		frå kr 2 150 000 000 til kr 1 860 000 000	
118		Nordområdetiltak m.m.	
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttast under post 70 og 71</i> , vert auka med	3 000 000
		frå kr 25 596 000 til kr 28 596 000	
	70	Nordområdetiltak og prosjektsamarbeid med Russland, <i>kan overførast</i> , <i>kan nyttast under post 1</i> , vert redusert med	25 000 000
		frå kr 345 688 000 til kr 320 688 000	
140		Utanriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelp	
	1	Driftsutgifter, vert auka med	25 000 000
		frå kr 1 260 829 000 til kr 1 285 829 000	
150		Utviklingshjelp til Afrika	
	78	Regionløyving for Afrika, <i>kan overførast</i> , vert redusert med	130 700 000
		frå kr 2 091 900 000 til kr 1 961 200 000	
151		Utviklingshjelp til Asia	
	78	Regionløyving for Asia, <i>kan overførast</i> , vert redusert med	43 300 000
		frå kr 819 500 000 til kr 776 200 000	
153		Utviklingshjelp til Latin-Amerika	
	78	Regionløyving for Latin-Amerika, <i>kan overførast</i> , vert redusert med	2 500 000
		frå kr 129 000 000 til kr 126 500 000	
160		Sivilt samfunn og demokrati	
	70	Sivilt samfunn, <i>kan overførast</i> , vert redusert med	40 000 000
		frå kr 1 925 300 000 til kr 1 885 300 000	
161		Næringsutvikling	
	70	Næringsutvikling, <i>kan overførast</i> , vert redusert med	42 000 000
		frå kr 259 000 000 til kr 217 000 000	
162		Overgangsbistand (gap)	
	70	Overgangsbistand (gap), <i>kan overførast</i> , vert redusert med	32 000 000
		frå kr 209 000 000 til kr 177 000 000	
163		Naudhjelp, humanitær hjelp og menneskerettar	
	72	Menneskerettar, <i>kan overførast</i> , vert redusert med	20 000 000
		frå kr 378 300 000 til kr 358 300 000	
164		Fred, forsoning og demokrati	
	70	Fred, forsoning og demokratiltak, <i>kan overførast</i> , vert redusert med	107 000 000
		frå kr 631 600 000 til kr 524 600 000	
	71	ODA-godkjende land på Balkan, <i>kan overførast</i> , vert redusert med ...	59 000 000
		frå kr 355 000 000 til kr 296 000 000	
	72	Utvikling og nedrusting, <i>kan overførast</i> , vert redusert med	34 500 000
		frå kr 152 700 000 til kr 118 200 000	
	73	Andre ODA-godkjende OSSE-land, <i>kan overførast</i> , vert redusert med	51 500 000
		frå kr 515 500 000 til kr 464 000 000	
165		Forsking, kompetanseheving og evaluering	
	71	Fagleg samarbeid, <i>kan overførast</i> , vert redusert med	25 000 000
		frå kr 357 900 000 til kr 332 900 000	
166		Miljø og berekraftig utvikling m.m.	
	72	Internasjonale prosessar og konvensjonar m.m., <i>kan overførast</i> , vert redusert med	60 000 000
		frå kr 922 200 000 til kr 862 200 000	
	74	Fornybar energi, <i>kan overførast</i> , vert redusert med	170 000 000
		frå 910 000 000 til kr 740 000 000	
167		Flyktningiltak i Noreg, godkjende som utviklingshjelp (ODA)	
	21	Spesielle driftsutgifter, vert auka med	1 716 346 000
		frå kr 2 016 697 000 til kr 3 733 043 000	
168		Kvinner og likestilling	
	70	Kvinner og likestilling, <i>kan overførast</i> , vert redusert med	30 000 000
		frå kr 313 500 000 til kr 283 500 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner
169		Global helse og utdanning	
	70	Global helse, <i>kan overføres</i> , vert redusert med ..... frå kr 2 915 000 000 til kr 2 865 000 000	50 000 000
	73	Utdanning, <i>kan overføres</i> , vert redusert med ..... frå kr 1 650 000 000 til kr 1 608 000 000	42 000 000
170		FN-organisasjonar m.m.	
	73	Verdens matvareprogram (WFP), <i>kan overføres</i> , vert auka med ..... frå kr 212 000 000 til kr 312 000 000	100 000 000
	74	FNs Høykommissær for flyktninger (UNHCR), vert auka med ..... frå kr 300 000 000 til kr 400 000 000	100 000 000
	76	Tilleggsmidlar via FN-systemet m.m., <i>kan overføres</i> , vert redusert med frå kr 583 300 000 til kr 483 300 000	100 000 000
	78	Bidrag andre FN-organisasjonar m.m., <i>kan overføres</i> , vert auka med .. frå kr 157 300 000 til kr 168 300 000	11 000 000
172		Gjeldslette og gjeldsrelaterte tiltak	
	70	Gjeldslette, betalingsbalansestøtte og kapasitetsbygging, <i>kan overføres</i> , vert redusert med ..... frå kr 250 000 000 til kr 245 300 000	4 700 000

II

Stikkordet «kan overføres»

Stortinget samtykkjer i at kap. 103 Regjeringas felles-
løyving for representasjon, post 1 Driftsutgifter får stikk-
ordet «kan overføres».

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 13

Komiteen hadde innstilt:

I statsbudsjettet for 2015 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
Utgifter			
310		Tilskudd til trossamfunn m.m.	
	70	Tilskudd til tros- og livssynssamfunn, <i>overslagsbevilgning</i> , nedsettes med ..... fra kr 305 718 000 til kr 271 368 000	34 350 000
340		Den norske kirke	
	1	Driftsutgifter, for høyes med ..... fra kr 1 236 939 000 til kr 1 287 462 000	50 523 000
	21	Spesielle driftsutgifter, nedsettes med ..... fra kr 38 255 000 til kr 28 255 000	10 000 000
	70	Kirkevalg, <i>kan overføres</i> , <i>kan nyttes under post 1</i> , nedsettes med ..... fra kr 76 167 000 til kr 29 144 000	47 023 000
	75	Tilskudd til trosopplæring og andre kirkelige formål, <i>kan overføres</i> , nedsettes med ..... fra kr 459 068 000 til kr 455 568 000	3 500 000
342		Kirkebygg og gravplasser	
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i> , nedsettes med ..... fra kr 57 757 000 til kr 55 457 000	2 300 000
	60	Rentekompensasjon – kirkebygg, <i>kan overføres</i> , nedsettes med ..... fra kr 58 475 000 til kr 54 475 000	4 000 000
	70	Tilskudd til sentrale tiltak for kirkebygg og gravplasser, for høyes med ..... fra kr 12 667 000 til kr 14 967 000	2 300 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
Inntekter			
3340	2	Den norske kirke Inntekter ved oppdrag, nedsettes med ..... fra kr 38 255 000 til kr 28 255 000	10 000 000

Votering:

Votering i sak nr. 14

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Komiteen hadde innstilt:

I statsbudsjettet for 2015 blir det gjort følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
Utgifter			
1137	50	Forsking og innovasjon Forskningsaktivitet, Noregs forskingsråd, blir redusert med ..... frå kr 258 662 000 til kr 257 662 000	1 000 000

Votering:

Votering i sak nr. 15

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Komiteen hadde innstilt:

I statsbudsjettet for 2015 blir det gjort følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
Utgifter			
926	45	Forskningsfartøy Større utstyrsanskaffingar og vedlikehald, kan overført, blir auka med .. frå kr 351 300 000 til kr 461 100 000	109 800 000
927	21	NIFES Særskilde driftsutgifter, kan overført, blir redusert med ..... frå kr 80 113 000 til kr 62 713 000	17 400 000
928	21	Annan marin forskning og utvikling Særskilde driftsutgifter, kan overført, blir auka med ..... frå kr 151 000 000 til kr 180 000 000	29 000 000
Inntekter			
3927	1	NIFES Oppdragsinntekter, blir redusert med ..... frå kr 83 913 000 til kr 66 513 000	17 400 000

Votering:

Votering i sak nr. 16

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Komiteen hadde innstilt:

I statsbudsjettet for 2015 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
Utgifter			
222	1	Statlige grunn- og videregående skoler og grunnskoleinternat Driftsutgifter, forhøyes med ..... fra kr 91 834 000 til kr 96 947 000	5 113 000

225	Tiltak i grunnopplæringen	
63	Tilskudd til samisk i grunnopplæringen, <i>kan overføres, nedsettes</i> med	6 406 000
	fra kr 58 551 000 til kr 52 145 000	
64	Tilskudd til opplæring til barn og unge som søker opphold i Norge, <i>nedsettes</i> med	32 320 000
	fra kr 157 320 000 til kr 125 000 000	
65	Rentekompensasjon for skole- og svømmeanlegg, <i>kan overføres, forhøyes</i> med	31 608 000
	fra kr 442 753 000 til kr 474 361 000	
66	Tilskudd til leirskoleopplæring, <i>nedsettes</i> med	2 000 000
	fra kr 46 887 000 til kr 44 887 000	
67	Tilskudd til opplæring i finsk, <i>nedsettes</i> med	674 000
	fra kr 8 306 000 til kr 7 632 000	
70	Tilskudd til opplæring av lærlinger og lærekandidater med spesielle behov, <i>forhøyes</i> med	23 276 000
	fra kr 56 408 000 til kr 79 684 000	
72	Tilskudd til internasjonale utdanningsprogram og organisasjoner, <i>forhøyes</i> med	130 000
	fra kr 6 290 000 til kr 6 420 000	
226	Kvalitetsutvikling i grunnopplæringen	
22	Videreutdanning for lærere og skoleledere, <i>nedsettes</i> med	63 000 000
	fra kr 1 083 944 000 til kr 1 020 944 000	
227	Tilskudd til særskilte skoler	
73	Tilskudd til opplæring i Kenya, <i>nedsettes</i> med	329 000
	fra kr 676 000 til kr 347 000	
228	Tilskudd til private skoler mv.	
70	Private grunnskoler, <i>overslagsbevilgning, forhøyes</i> med	173 403 000
	fra kr 1 701 414 000 til kr 1 874 817 000	
71	Private videregående skoler, <i>overslagsbevilgning, forhøyes</i> med	28 992 000
	fra kr 1 470 254 000 til kr 1 499 246 000	
72	Private skoler godkjent etter kap. 4 i voksenopplæringsloven, <i>overslagsbevilgning, forhøyes</i> med	4 411 000
	fra kr 139 306 000 til kr 143 717 000	
73	Private grunnskoler i utlandet, <i>overslagsbevilgning, forhøyes</i> med	4 943 000
	fra kr 109 555 000 til kr 114 498 000	
74	Private videregående skoler i utlandet, <i>overslagsbevilgning, nedsettes</i> med	7 309 000
	fra kr 27 166 000 til kr 19 857 000	
75	Private skoler for funksjonshemmede elever, <i>overslagsbevilgning, forhøyes</i> med	15 215 000
	fra kr 240 682 000 til kr 255 897 000	
76	Andre private skoler, <i>overslagsbevilgning, nedsettes</i> med	95 000
	fra kr 46 533 000 til kr 46 438 000	
77	Den tyske skolen i Oslo, <i>overslagsbevilgning, forhøyes</i> med	1 778 000
	fra kr 13 780 000 til kr 15 558 000	
230	Statlig spesialpedagogisk støttesystem	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>nedsettes</i> med	16 601 000
	fra kr 59 978 000 til kr 43 377 000	
252	EUs utdannings- og ungdomsprogram	
70	Tilskudd, <i>forhøyes</i> med	46 720 000
	fra kr 390 629 000 til kr 437 349 000	
256	Vox, nasjonalt fagorgan for kompetansepolitikk	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>forhøyes</i> med	1 300 000
	fra kr 14 880 000 til kr 16 180 000	
260	Universiteter og høyskoler	
50	Statlige universiteter og høyskoler, <i>nedsettes</i> med	1 245 000
	fra kr 29 844 250 000 til kr 29 843 005 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner
	70	Private høyskoler, n e d s e t t e s med ..... fra kr 1 238 097 000 til kr 1 236 146 000	1 951 000
270		Internasjonal mobilitet og sosiale formål for studenter	
	75	Tilskudd til bygging av studentboliger, <i>kan overføres</i> , f o r h ø y e s med ... fra kr 419 900 000 til kr 529 900 000	110 000 000
280		Felles enheter	
	51	Drift av nasjonale fellesoppgaver, f o r h ø y e s med ..... fra kr 171 018 000 til kr 171 069 000	51 000
	73	Tilskudd til NORDUnet, <i>kan overføres</i> , f o r h ø y e s med ..... fra kr 30 094 000 til kr 31 594 000	1 500 000
281		Felles tiltak for universiteter og høyskoler	
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i> , f o r h ø y e s med ..... fra kr 116 967 000 til kr 118 147 000	1 180 000
	70	Andre overføringer, <i>kan nyttes under post 1</i> , f o r h ø y e s med ..... fra kr 50 510 000 til kr 51 430 000	920 000
283		Meteorologiformål	
	72	Internasjonale samarbeidsprosjekter, f o r h ø y e s med ..... fra kr 96 964 000 til kr 98 535 000	1 571 000
284		De nasjonale forskningsetiske komiteene	
	1	Driftsutgifter, n e d s e t t e s med ..... fra kr 18 212 000 til kr 16 112 000	2 100 000
285		Norges forskningsråd	
	52	Langsiktig, grunnleggende forskning, f o r h ø y e s med ..... fra kr 1 523 564 000 til kr 1 525 064 000	1 500 000
288		Internasjonale samarbeidstiltak	
	72	Internasjonale grunnforskningsorganisasjoner, f o r h ø y e s med ..... fra kr 291 623 000 til kr 303 259 000	11 636 000
	73	EUs rammeprogram for forskning, <i>kan overføres</i> , f o r h ø y e s med ..... fra kr 2 397 942 000 til kr 2 677 641 000	279 699 000
2410		Statens lånekasse for utdanning	
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 45</i> , f o r h ø y e s med ..... fra kr 376 631 000 til kr 376 984 000	353 000
	50	Avsetning til utdanningsstipend, <i>overslagsbevilgning</i> , f o r h ø y e s med ... fra kr 5 903 516 000 til kr 5 920 416 000	16 900 000
	70	Utdanningsstipend, <i>overslagsbevilgning</i> , f o r h ø y e s med ..... fra kr 2 780 269 000 til kr 2 787 996 000	7 727 000
	71	Andre stipend, <i>overslagsbevilgning</i> , f o r h ø y e s med ..... fra kr 798 003 000 til kr 825 821 000	27 818 000
	72	Rentestøtte, <i>overslagsbevilgning</i> , f o r h ø y e s med ..... fra kr 967 380 000 til kr 1 027 885 000	60 505 000
	74	Tap på utlån, n e d s e t t e s med ..... fra kr 317 200 000 til kr 300 000 000	17 200 000
	90	Økt lån og rentegjeld, <i>overslagsbevilgning</i> , f o r h ø y e s med ..... fra kr 23 209 704 000 til kr 23 262 064 000	52 360 000
		Inntekter	
3222		Statlige grunn- og videregående skoler og grunnskoleinternat	
	2	Salgsinntekter mv., f o r h ø y e s med ..... fra kr 5 030 000 til kr 10 143 000	5 113 000
3225		Tiltak i grunnopplæringen	
	4	Refusjon av ODA-godkjente utgifter, n e d s e t t e s med ..... fra kr 73 248 000 til kr 67 375 000	5 873 000
3230		Statlig spesialpedagogisk støttesystem	
	1	Inntekter ved oppdrag, n e d s e t t e s med ..... fra kr 59 978 000 til kr 43 377 000	16 601 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
3256		Vox, nasjonalt fagorgan for kompetansepolitikk	
	1	Inntekter ved oppdrag, f o r h ø y e s med ..... fra kr 10 985 000 til kr 12 285 000	1 300 000
	2	Salgsinntekter mv., f o r h ø y e s med ..... fra kr 338 000 til kr 2 050 000	1 712 000
5310		Statens lånekasse for utdanning	
	89	Purregebyrer, n e d s e t t e s med ..... fra kr 186 103 000 til kr 135 600 000	50 503 000
	90	Redusert lån og rentegjeld, f o r h ø y e s med ..... fra kr 8 560 726 000 til kr 8 991 093 000	430 367 000
	93	Omgjøring av utdanningslån til stipend, f o r h ø y e s med ..... fra kr 5 569 654 000 til kr 5 572 792 000	3 138 000
5617		Renter fra Statens lånekasse for utdanning	
	80	Renter, f o r h ø y e s med ..... fra kr 3 949 988 000 til kr 4 036 026 000	86 038 000

II

Tilsagnsfullmakter

1. Stortinget samtykker i at Kunnskapsdepartementet i 2015 kan gi nye tilsagn om rentekompensasjon tilsvarende en investeringsramme på 2,5 mrd. kroner under kap. 225 Tiltak i grunnopplæringen, post 65 Rentekompensasjon for skole- og svømmeanlegg.
2. Stortinget samtykker i at Kunnskapsdepartementet i 2015 kan gi tilsagn om tilskudd ut over gitt bevilgning på kap. 270 Internasjonal mobilitet og sosiale formål for studenter, post 75 Tilskudd til bygging av studentboliger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger 502,2 mill. kroner.

III

Tilføyning av stikkord

Stortinget samtykker i at bevilgningen i statsbudsjettet for 2015 under kap. 255 Tilskudd til freds- og menneskerettssentre, post 70 Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter, tilføyes stikkordet «kan overføres».

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sakene nr. 17–22

Presidenten: Sakene nr. 17–22 er andre gangs behandling av lovsaker og gjelder lovvedtakene fra og med 25 til og med 30.

Det foreligger ingen forslag til anmerkning. Stortingets lovvedtak er dermed bifalt ved andre gangs behandling og blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Sak nr. 23 [20:40:17]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 20.41.